

Sadeddin Nüzhet Ergun

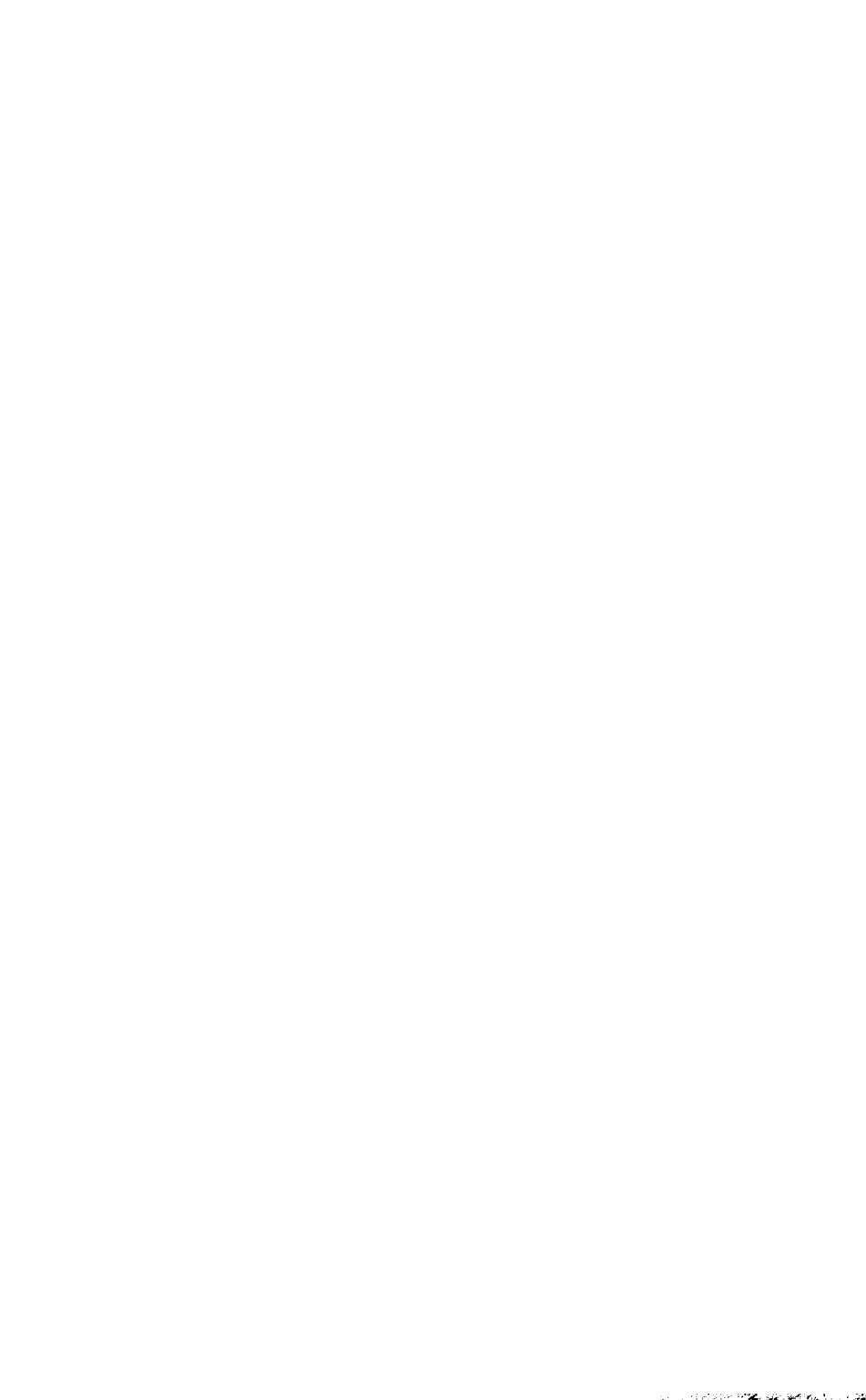
BEKTAŞI-KIZILBAŞ
ALEVİ ŞAİRLERİ
VE
NEFESLERİ

19 uncu asırdan beri

cilt 3

İstanbul Maarif Kitaphanesi

Halk Şairleri Serisi: 7

Sadeddin Nüzhet ERGUN

Bektaşî Edebiyatı Antolojisi

ON DOKUZUNCU ASIRDANBERİ

Bektaşî - Kızılbaş

Alevî Şairleri ve Nefesleri

(İ K İ N C İ B A S K I)

(Her hakkı mahfuz olup sahibine aittir.)

Sahip ve Naşiri:

İSTANBUL MAARİF KİTAPHANESİ

Ankara Cad. No. 46-83

MCMLVI

XIX uncu ĀSIR
BektaŖi Edebiyatı Ėrnekleri

AGÂHÎ DEDE

Belgrad'lıdır. Asıl ismi *Yaşar*, mahlası *Agâhî*'dir. Kırşehir Bektaşî dergâhına vakfettiği bir nefes mecmuasında mührünün tarihi «H. 1275» olduğuna göre XIX uncu asır Bektaşîlerinden olduğu anlaşılmaktadır. Şu semaî ile kalenderi onundur.

— 1 —

Tevellâsın, teberrasın bilen abdala aşkolsun
Temennasın, tesellâsın bulan abdala aşkolsun

Havayi «Seyrillâh» eyleyen dervîşe şeydallah
Fenâfillâh sevdasın eden abdala aşkolsun

Tecerrüt cür'asın nuşeyleyen abdala eyvallah
Harabat ehli sevdasın çeken abdala aşkolsun

Abasından, kabâsından geçüp bu dehri fâninin
Fenâ vü fakr dibâsın giyen abdala aşkolsun

Dilâ bu «çilleimerdan» çıkarmış cana teslimiz
Bu «Esmâ» nın «Müsemma» sını duyan abdala aşkolsun

Niyaz ile vücudün eyleyüp mir'atı yezdanî
Gönül âyinesi pasın silen abdala aşkolsun

Muhibb-i Hanedana sâthezaran âferin olsun
Olar kim şol ahibbasın seven abdala aşkolsun

Erenler talibi esrara bizden çok niyaz eylen
Şarabı aşkın âlâsın bulan abdala aşkolsun

Ey *Agâhî* yine bir tarzı dervîşane nazmettin
Hezaran hüsnü hemtasın bilen abdala aşkolsun

Ey sofî bana mescidü meyhane de birdir
 Savtı zühdü narei mestane de birdir
 Haktan sana ermez ise esrarı hidayet
 Bu zikrü ibadet ile peyman de birdir
 Gel geç bu riyadan, hele gör tahtı cihanla
 Bu fanîde bir kûşei virane de birdir
 İllâ başı Dünyaya gönül verme diriga
 Ârif olana âkilü divane de birdir
Agâhî gibi nur olagör ey gözü âma
 Bu aşka yanan şem'ile pervane de birdir.

AHMET TALİBİ İRŞADİ BABA

Bektaşî olduğu halde kendisini zarardan vikaye maksadı ile *Uşşakî* olarak halka tanıtmış ve sonra Bektaşîliğini izhar etmiş olanlardan biri. *Ahmet Talibî İrşadî Baba*'dır.

Gayri matbu divanı olan bu zâtın şiirlerinde diğer Bektaşî nefeslerinde görülen muayyen telâkkilere tesadüf edilmez ve bu manzumelerde az çok sofîliğin tesiri göze çarpar. Fakat, onun bu hâli Takîye düsturunu kabul etmesinden neşet etmektedir; zira, yakın zamanlarda teessüs eden *Nazenini Uşşakî* tarikati Bektaşîlikten başka birşey değildir. Bu itibar iledir ki, sırf *Uşşakî* olan sofiler, kendi vâzettikleri esasat ile bunların hiçbir veçhile alâkadar olmadıklarını söylerler. İrşadî, *Hulûsî Baba*'nın mürididir. Bilâhara Kasabalı *Hakk'î Mürebbî*'den icazet almıştır ki ilk ve son babasının Bektaşî oldukları ve *Uşşakî* kisvesi altında saklandıkları muhakkaktır. 1883 «H. 1298» de vefat eden bu zatın manzumelerinde edebî kıymet aramak beyhude bir meşakkattir. Asıl bizi alâkadar edecek olan cihet, onun tasavvufî ve batınî fikirleridir. Şu üç manzume onundur:

— 1 —

Ta ezelden kılmışam ikrarü imanın Hulûs
 İtmişem sen şah ile ben ahdü peymanım Hulûs
 Zatına muhtaç olaldan mestü hayran olmuşam
 Vuslatı vâdin atâ kıl canda cananım Hulûs
 Nazenin aşkın gönülde isterim şahım senin
 Hup cemale âşıkam şemsi dirahşanım Hulûs
 İştihakım vaslı didarın senin ey mehlika
 Zerrei aşkın gönülde derde dermanım Hulûs
 Vermemek şanın değildir padişahı madilet
 Âşıkânın feyzi aşkı pirü sultanım Hulûs
 Firkati hicrinle yakma *Talibî İrşadî'yi*
 Yak visali şem'i hüsnün dilde tâbanım Hulûs

— 2 —

Bir günah ettimse ya Rab afvü gufran sendedir
 Bir sevabım yok benim her cürmü isyan bendedir
 Mağfîret kâni keremsin ey şehinşahı cihan
 Rahmetin deryasına düşse günahım kandedir
 Hayrü şer senden idügün bilürem amma yine
 İçtinap etmek gerektir nehyden çün tendedir
 Âşıkânın korkusu Haktan cüda olduğudur
 Bir nefes kılma cüda gönlüm sana efkendedir
 Kullarına sen yakınsın daima ya Rabbena
 Gaflet içre bilmediler dilleri berkendedir
 Dü cihanda pâkolan diller nazargâhın senin
 Zatını dillerde ispat eyleyen gülşendedir
 Çün Azimüşşan bildin hamdülillâh *Talibâ*
 Pir Hulûsî nazenin *Uşşakî'ye* dil bendedir

— 3 —

Eşya sıfâtından soyun
 Gel gör bizim esrarımız
 Kalbin evin pürnur eder
 İman ile ikrarımız

Çün Hak buyurdu «küllüşey»
 Sen Haliki bilmez misin
 Bir yüz kalır bakî hemen
 Gör sen bizim pazarımız

İlmelyakin bildin ise
 Aynelyakin ermek dile
 Hakkalyakin gördük ayan
 Ref'yledik inkârımız

Lâyık mıdır insan olup,
 Hayvan sıfatında kala
 Ahsen sıfat âdemdürür
 Tevhidi Hak ezkârımız

İrşadî'yi irşat eden
 Viranesin abat eden
 Hakkı, Hulûsî aslı zat
 Mürşidimiz, mimarımız

AZBÎ BABA

İstanbul'ludur. Saz şairlerindedir. *Karaağaç*'ta medfun-
 dur. Bektaşî tekkelerinde hizmet eden bir derviş imiş. 1855 «H.
 1241» deki yeniçeri vak'asından evvel vefat etmiştir. Şu ne-
 fes onundur:

Sana yerden gökten büyük nasihat
 Gördüğün ört, görmediğin söyleme
 Erenlerden, Pirden budur emanet
 Gördüğün ört, görmediğin söyleme

Ben dahi âşıkı rah olam dersen
 Evcî semavata mah olam dersen
 Selâmet şehrine şah olam dersen
 Gördüğün ört, görmediğin söyleme

Kendi bilgisine gidene lânet
Kizbe tevil olmaz haktır bu sohbet
Kimseye dil olma ey ehli hüccet
Gördüğün ört, görmediğin söyleme

Bu yola yol ile giden velidir
Bu yola sıtk ile giren bellidir
Allah Hak Muhammed şahım Alidir
Gördüğün ört, görmediğin söyleme

Azbi küstahlıklar sende ayandır
Sen, ben deme daim hâli Şeytandır
Ahte sabitkadem ehli imandır
Gördüğün ört, görmediğin söyleme

ÂBİDİN BABA

1877 «H. 1293» te Yanya'da «Leskovik» dergâhını u-yandırmıştır. Son zamanlarda meflûç bir halde idi. İsmi sor-dukları zaman, karatahtaya *Ali* diye yazardı. Vefatı 1909 «H. 1325» tarihine tesadüf eder. «Leskovik» tekkesi için yazdığı kitabe şudur: (1)

Gel ey can durma bigâne makamı aşınadır bu
Garibü binevalar meclisi cayi safadır bu
Derunü hanikaha zikrü tevhit ile saykal ur
Nazargâhı Huda vü Mustafa vü Mürtezadır bu
Hatice Fatımâdır müminatın badii feyzi
Rümuzu şehri ilmin rehberi şahı gedadır bu
Bu dergâhın mukimi çakeri Şeppir ü Şepperdir
Gel ey zakir bu zikre tekeyi Zeynel'abadır bu

(1) «Bektaşilerin coğrafi tevezzüü» unvanlı eserde şu malûmata tesadüf olunur: «Leskovik Bektaşî dergâhının otuz beş sene kadar eski okuğu söy-lenmiştir; Âbidin Babanın kabrini havidir. İçinde yedi, sekiz derviş oturur. Şimdi tamamen harap olmuştur. — Edebiyat Fakültesi mecmuası: cilt: 6, sayı: 1 —

Muhammed Câferi Sadık dahi Kâzım Rıza tahkik
 Takî takvagehi oldu Nakîi canfezadır bu
 Sipahı Askerîdir cümle dervişi bu dergâhın
 Nigehdarı Muhammed Mehdîi sahiplivadır bu
 Âbidin bin ikiyüz doksan üçte bermurad oldu
 Mücerrethanei Bektaşî Balım rehnümadır bu

C E S A R İ

XIX üncü asrın ilk yarısında yetişen saz sairlerindedir. Divanında, Mevlevî olduğunu söylemektedir; fakat, eserinin kabında ve iç sahifesinde *Divanı Cesarî sakini meydân* sözüne tesadüf olunduğu gibi, *Belgrad*'lı şair *Yaşar Ağâhî*'nin nefes mecmuasında da tamamen Bektaşî telâkkileriyle dolu *Cesarî* mahlaslı bir şiir münderiçtir. *Bender*'de doğdu. Bu şehir hakkında yazdığı bir manzumede bilhassa şu beyitlere tesadüf oluyor:

Bir zaman ceng eyledi hasmâne Bender serhadi
 Çok dayandı durdu ol düşmana Bender serhadi
 Pâdişahın hizmetinde etmedi zerre kusur
 Sâdikane girdi ol meydâna Bender serhadi
 Gulgule verdi cihâna Rüstemâne heybeti
 Çok şecâat sâhibi merdâne Bender serhadi
 Doksan üç gün rû be-rû ceng eyledi düşman ile
 Cân ile çalıştı yane yane Bender serhadi
 Neylesün küffar çoğ idi bildi çıkılmaz başa
 Yalvarırdı rûz ü şeb Sübhân'e Bender Serhadi
 Der Cesârî Bender'in medhinde âcizdir dilim
 Çıkmaz asla defter ü tibyâna Bender serhadi

Bir manzumesinin makta beyti de şöyledir:

Kimi şehid kimi gazî esir düşüb çıktı
 Nice vasf etmesün anı Cesârî kendi Benderli

Asıl adı *Hasan* olan *Cesarî*, genç yaşında hıfza çalışmış, sonra bir aralık müezzinlik ve kâtiplik etmiştir. Şiirlerinden onun bir yeniçeri bulunduğu da anlaşılıyor.

Asıl adı Halil olan *Benderli* şair *Vehbî*'den istifade etti. 1190 - 1194 (M. 1776 - 1780) yılları arasında hocasına nazireler vücuda getirdi. Onunla müsterek manzumeler kaleme aldı. Sonra muhtelif şehirlerde dolaştı. Mevlevîliğe intisab etti.

Nihayet Bektaşî oldu. Tahminen 1245 (M. 1829) tarihlerinde vefat etti.

Cesarî'nin biri Ankara Umumî kütüphanesinde, diğeri Edirne kütüphanesinde iki yazma divanı vardır. Ankara'daki yazmanın sonunda kendi el yazısıyla yazılı olan, «Temmet bu divânı âşık *Cesarî*: Tûl-i ömür versin cenâb-ı Barî sene 1243» beyti ve tarihi vardır. Aynı divanın kabında ve iç sahifesinde ise «Dîvân-ı *Cesarî* sâkin-i meydan» kaydına tesadüf olunuyor.

Inkılâp müzesinde merhum *M. Cevdet*'in vakf ettiği kitaplar arasındaki bir mecmuada da epeyce manzumesine tesadüf olunuyor «*Küçük, yazma No: 287*».

Cesarî, *Âşık Ömer* tesiri altında ve daha çok aruz vezniyle şiirler vücuda getiren bir şairdir. Bir fahriyesinde şöyle diyor:

Eş'arımızı şeri meyardı olan anlar
Esrarımızı ehli sühandan olan anlar
Dil mektebi içre okuduk Mantıkıtayrı
Güftarımızı Dehre Süleyman olan anlar

Cesarî, aruz vezninde en fazla muvaffak olan âşıklardandır:

Biz ki Rûm abdalıyız her yerde var dergâhımız
Hanıkahı aşkolar her dem ziyaretgâhımız
Hacı Bektaş-ı Velinin erleri derler bize
Bendei mukbilleriz sırrı Alidir şahımız

Terkü tecridi fenâ bulduğumuzdur lûtfu Hak
Görmüşüz biz kendimiz pir menziline müstahak
Men aref sırrı rûmuzundan yürü al bir sebak
Okuyup ilmi Ledünnü olagör agâhımız

On sekiz bin âlemin, bu kâinatın aynıyız
Nüshai kübra vü suğra mümkinatin aynıyız
Halkolonmuş ne ki var eşyayı Zâtın aynıyız
Nur ile pertev salar dünyaya Mihrü Mahımız

Zahidâ bu aşka salık âşıkı sadıklarız
Nutku Hak güftara malik âşıkı sadıklarız
Sür'at ile hakezalik âşıkı sadıklarız
İrgörür maksut menzilgâha âli rahımız

Ey *Cesarî* mübtelâlardır seriri daima yerler çeker(?)
 Çileimerdanı *Rüstem*, ya bodur ester çeker (?)
 Gâh olur inler derunum, gâh olur gamler çeker
 Artar eksilmez gider bu nalei cangâhımız

CEYHUNİ

XIX uncu asır şairlerindedir. Kasımpaşa'da medfundur. Mecmualarda hece ve aruzla epey şiirlerine rastlanır.

Erzurum'ludur. Saz çalar ve irticalen şiir söylemekte muvaffak olurdu. Şiir mecmuası, *Aşık Mahmut* isminde bir çırağı elinde kalmıştı. İstanbul'da, birçok âşıklara hocalık eden *Ceyhunî*'nin en kıymetli ve en sevdiği talebesi *Çinari*'dir. Yüz yaşına kadar yaşayan bu âşık, son zamanlarda bile fazla rakı içerdi. *Çinari*'nin oğlu *Berber Hacı Haşim* ona bitap bir vaziyette bulunduğu zamanlarda hizmet etmiş ve ağzına kaşıkla çorba akıtmıştır. Vefatı tahminen 1888 «H. 1304» senesindedir. İntisabı *Yedikule*'de *Hacı Hasan Baba*'ya idi. Şu nefesler onundur.

— 1 —

Ey Şahıvelâyet Hayderi Kerrar
 Kerrar oldu ismin keramet ile
 Keramet sendendir gün gibi ızhar
 Esrarın söylenir rivayet ile

Rivayettir senden bürcü şeriat
 Şeriattan bait olmaz tarikat
 Tarikatten ifşa olur hakikat
 Hakikatin dilde şecaat ile

Şecaatin duydu *Ceyhunî* geda
 Gedayı babından eyleme cüda
 Cüda etmek değil lâyıık şanına
 Mürtaza okunur tilâvet ile

— 2 —

Rahı hakikate dil oldu bende
 Biz sırrı «İllâ» nın tevellâsıyız
 Merdolan namerde olmaz şermende
 Biz anların evvel teberrasıyız

Sirişki çeşmimden döner asiyâb
 Yaş yerine gözden dökerim hûnâb
 Teşnediller bizden hep oldu sirâb
 Biz kuru çeşmenin baş sakasıyız

Ceyhunî çok vakıt gurbette kaldım
 Ömür telef edip kuruyup kaldım
 Ta temelden çürüyüp şöylece kaldım
 Ceyhunîyiz lâkin kum deryasıyız

— 3 —

Ey şuhu müstesna çeşmi sehharın
 Pençe salıp bu çeşmimden mû çeker
 Ey kameti dilcû zülfü tatârın
 Kan ağladıp dü çeşmimden cû çeker

Ruzü şep rakseder girdabı çeşmim
 Arttırır mevcini hizabı çeşmim
 Devreder daima dolâbı çeşmim
 Dilmülkünde Asümana sû çeker

Gönül bendolmuştur aşkın bağında
 Müekkiller bekler sol ve sağında
 Hâb görmez gözlerim, gönül bağında
 Bir bülbül var gül dalında hû çeker

Ceyhunî dil verdim Hayder vaktında
 Okudum ismini ezber vaktında
 Bir kere ahetsen seher vaktında
 Bâdi saba hub zülfünden bû çeker

Erdi mâtem mâhı nevcûlar gibi sen çağla gel
 At müferrih câmeni yüz bin karalar bağla gel
 Kasd-ı a'dâ eyleyüb şemşîr-i aşkı zağla gel
 Âl ü evlâda muhabbet eyle kalbin sağla gel
 Bu muharrem mâhının mâtem günüdür ağla gel
 Şah Hüsey'nin aşkına cân ü ciğerler dağla gel

Kasd kıldı Şah Hüsey'n'e ol Yezîd ibn-i Yezid
 Defter-i uşşâkdan ismi resîd oldu resîd
 Bir içim su vermedi hûbanlara bağı hadîd
 Kerbelâ deştinde kıldı âkıbet susuz şehîd
 Bu muharrem mâhının mâtem günüdür ağla gel
 Şah Hüsey'nin aşkına cân ü ciğerler dağla gel

Bir terahhum kılmadı Mervan Pelîd-ibn-i avâm
 Şimr-i bidînin Yezîd'in cânına lâ'net müdâm
 Şah Hüsey'n ibn-i Ali'ye eyledi münkir kıyâm
 Lâ'net olsun sadhezâr kavm-i Yezîd'e subh u şâm
 Bu muharrem mâhıdır mâtem günüdür ağla gel
 Şah Hüsey'nin aşkına cân ü ciğerler dağla gel

Geldi geçti bu cihandan çün Aliy-yel-Mürtezâ
 Ağladı bu demde çün ins ü melek arş u semâ
 Titredi hâfından ol taht-es-serâ fevk-al-ulâ
 Eyle gel tâ haşre dek vâ veyletâ vâ hasretâ
 Bu muharrem mâhıdır mâtem günüdür ağla gel
 Şah Hüsey'nin aşkına cân ü ciğerler dağla gel

Öl de gel gayret keş-i Âl-i abâ meydânıdır
 Cân ü bâşı terk kıl ehl-i vefâ meydânıdır
 Ağla Ceyhun Şah Hasen Hulk-ı Rızâ meydânıdır
 Sen niçün gafil durursun Kerbelâ meydânıdır
 Bu muharrem mâhıdır mâtem günüdür ağla gel
 Şah Hüsey'nin aşkına cân ü ciğerler dağla gel

DERTLİ

XIX uncu asrın meşhur ve muktedir Bektaşî saz şairlerindendir. Önce Helvetîliğe, sonra da Bektaşîliğe intisap etmiş bulunan *Dertli*, XIX uncu asır âşık edebiyatının en kudretli simalarından biridir. Münhasıran tarikat neşesiyle şiirler yazmakla kalmamış âşıkane ve rindane güzel bir takım manzumeler de vücuda getirmiştir. Ehli beyt muhabbetini samimî hislerle terennüm eden *Dertli*'nin divanında müfrit telâkkilere de tesadüf edilemez.

Halk şairleri arasında yüksek bir mevki ihraz eden ve yarım asırdan beri, şiirleri Anadolu'nun her köşesinde zevkle okunan *Dertli* Bolu'ya sekiz, Gerede'ye bir saat mesafede Çağa nahiyesinin Şahneler karyesinde *Kara Hüseyin* oğullarından *Bayraktar Ali Ağa* isminde bir rençberin oğludur. 1770 «H. 1186» da doğmuştur. İsmi *İbrahim*'dir. İstanbul ve Konya'da bulunmuş, Mısır'a gitmiş, Haymana aşireti Beylerinden *Âlişar Bey* ile Bolu Beylerine intisap etmiş son defa da Ankara'ya gitmiş ve orada iken 1847 «H. 1263» tarihinde vefat ederek *Koyunpazarı*'ndaki cami'in kabristanına defnedilmiştir.

Dertli Divanını *Çankırlı Ahmet Talât Bey* mufassal bir tercümeihal ilâvesiyle tashih olunmuş bir şekilde neşretmeğe muvaffak olmuştur; şu kadar var ki *Talât Bey Dertli*'nin hangi tarikate mensup olduğunu kat'î surette tayin edememiştir. Evvelce «Halkbilgisi mecmuası» — numara: 1. sahife: 12 — nda neşrettiğimiz bir tenkitte de söylediğimiz veçhile *Dertli*, bida-yette *Halvetî* tarikatine mensup olmuş, sonra bazı Bektaşî saz şairleriyle düşüp kalkmasından dolayı yavaş yavaş ehli sünnet akaidinden soyunmuş ve Bektaşî olmuştur. Nitekim:

Ayb görmem *Dertli*'nin sizler kızılbaş olduğun

mısraı bunu ispat ettiği gibi, divanında *Hulefayi selâse*'ye dair ufak bir kayıt olmaması, *Ali* ve *Evlâdı Ali*'ye ifrat derecede muhabbet ızhar etmesi, nefesler söylemesi dahi bu kanaati teyit etmektedir.

«116» numaralı *Hayat* mecmuasında *Kırklareli Halk Musikisi Cemiyeti Reisi* ve muallimi *Vahit Beyin; Ahmet Talât Beyin Dertli Divanı* hakkında neşrettiği bir tenkidde şu kayıklara tesadüf olunuyor ki bu da noktainazarımızı takviye etmektedir. «*Âşık Dertli*, evvelce Halvetiye tarikinden olduğu halde, sonra, *Mustafa Baba* isminde bir zattan nasip alarak beктаşî olduğu muhakkaktır..» Filhakika,

Söyleme ey zahit yalan dinlemem
Bir pâk mürşide bağlı destim benim
Sen gibi günde beş vakit kirlenmem
Bir vakit bozulmaz aptestim benim

deyen *Dertli*'nin halvetîlikten uzaklaşmış olmamasına imkân yoktur. İşte bu itibar ile dir ki *Dertli*'yi *Bektaşî Şairleri*'ne ithal ettik. *Dertli* Anadolu'nun en kıymetli saz şairlerinden biridir. Fuzulî'den ilham aldığı, divanında bariz bir surette görülmektedir. *Prof. Köprülüzade M. Fuat Bey* 27 Teşrinievvel 928 tarihli «İkdam» gazetesinde, «*Dertli Divanı*» hakkında neşrettikleri bir tenkitte diyorlar ki: «*Dertli*'de *Fuzulî* tesiri olması da pek tabiidir; çünkü, bilhassa *Âşık Ömer*'den beri saz şairlerinin aruz ile yazdıkları parçalarda *Fuzulî* tesiri daima görünür. Bence *Dertli*'de en çok *Cevherî* ile *Âşık Ömer*'in tesirâtı mahsustur; maamafih halk vezniyle yazdığı parçalar arasında, onun hususiyetini, ruhunu gösteren pek kıymetli parçalar da eksik değildir.»

Ahmet Talât Bey'in kitabında *Dertli*'ye dair kâfi derecede malûmat olduğu cihetle buraya birkaç şiirini dercetmekle iktifa ediyorum: (1).

— 1 —

Bir yere cemolmuş beş, on âşıklar(2).

Birbirleriyle meydan ederler

Dönmez ikrarından kavli sadıklar

Mahabbet sırrını pinhan ederler

(1) *Âşık Dertli Divanı*, Maarif Kitaphanesi tarafından, *Dertli*'nin taşbasması cönkü esas tutularak yeniden yayınlanmıştır: 1954 (Tâbi).

(2) Bir araya gelse üç beş âşıklar

Anlar birbirlerin seyran ederler: nüsha.

Olsaydım onların dârında berdâr
 Mahabbetlerle olduk tarümar
 On iki Koyunum on dört Kuzum var
 Gönül yaylâsında cevlân ederler

Dertli dertlerine düşeldenberi
 Gâhi geri gider gâhi ileri
 Çağırсан münkiri gelmez içeri
 Mahabbete kuru bühtan ederler

— 2 —

Ervah ezelde evvelki safta
 Elest hitabında ben beli dedim
 Koyma beni anasırda gılafta
 Canım cemaline müptelâ dedim

Ruhlar aşk meyinden oldu mestane
 Kimi küfre daldı kimi imane
 Saf besaf olarak durduk divane
 Münkirler «Lâ» dedi ben «İllâ» dedim

Ne çare «Kün» emri zuhura geldi
 Eşya vü mahlûkat hep zahir oldu
 Her ervah kendini bir yolda buldu
 İmanü ikrarı ben, sana dedim

Dertli çok hikmetten irşat olmadı
 Sensiz mahşer yeri küşat olmadı
 Çok nebiye vardım imdad olmadı
 Şefaât kânısın Mustafa dedim

— 3 —

Şâfi-i kıyâmet rûz-i nedâmet
 Serdâr-ı şehidan Şâh-ı Kerbelâ
 Makbûl-i ilâllah mergub-i Hazret
 Dü çeşm-i âlemsin İbn-i Mürtezâ

Münkirin sözünü almam eğnime
 Teslim kılıcını çaldım boynuma
 Kıl ü kal-i cihan gelmez aynıma
 Dilde zikrim ism-i Ali lâfetâ

Dertli dürlerini saydım on iki
 Üçer üçer dörde verdim on iki
 Dört kapudan üçer girdim on iki
 On ikidir mü'minlere rehnüma

— 4 —

Vakti mürûr eder harâb ehlinin
 Meded senden ey şah ey şah diyerek
 Recâ halvetinde niyaz bâbında
 Geçti ömrüm eyvah eyvah diyerek

Kavs-i kuzah gibi bükmüş belini
 Hapt etmiş cihânın tutmuş dilini
 Gözün göge dikmiş açmış elini
 Doğmaz m-ola ol mah ol mah diyerek

Dertli aşk yolunda olmuşdur irşâd
 Memalik-i aşkı eyledi âbâd
 Tîşesin taşlara ururdu Ferhâd
 Bîsutunda Allah Allah diyerek

— 5 —

Gayra nazar kılma gel âdeme bak
 Ahsen-i sûrette halk etti Yezdan
 Buyurmuş hakkında Feyyâz-ı mutlak
 «Sûre-i Vettin» dir hakkında burhan

Bir nefh-i Cibril'le batn-ı Meryem'e
 Çün Mesih bî peder geldi âleme
 «Velekad kerremnâ» beni âdeme
 Buyurmuş Kur'an'da Hallâk-ı cihan

Er odur kim dâim Hak'ka yalvara
 Vâsıl-ı Hak olur kul vara vara
 Her ne ki ararsan âdemde ara
 «Allemelesmâ» dır vücud-î insan

Bu esrârı bilen gayrîyı nider
 Salâh üzre olur hak râha gider
 Şu miskin *Dertli*'den kim me'mul eder
 Hakikat bahsinde haylice irfan

— 6 —

Anasır gömleğin giymezden evvel
 Âzâde başıma hünkâr idim ben
 Cihân-ı âleme gelmezden evvel
 Nûr-i tecellâda envâr idim ben (1)

Rûh-i sultânîden olundum tefrik
 Vücûd iklimine oldum muvâfık
 Sıfât-ı âdeme girdim mutâbık
 Mâder-i nihanda bîdâr idim ben

Halk olmazdan evvel mülk-i melekût
 Kimse kılmaz iken Mevlâ'ya sücûd
 Arş ü kürs levh kalem olmadan mevcûd
 İnd-i ma'nevîde hem var idim ben

Ezel bî derd idim bir *Dertli* oldum
 Makam makam (2) gezdim cihâna geldim
 Kendimi Ahsen-i takvimde buldum
 Hak ile vâkîf-ı esrâr idim ben

(1) Yemekten içmekten münezzehtir idim
 Manzar-ı Mevlâ'da envâr idim, ben: nüsha.

(2) Mekân mekân: nüsha.

— 7 —

Hitâb-ı Elest'de bezm-i ezelde
Sadâkatle ikrar verenlerdeniz
Gönül gezdirmeyiz gayrı güzelde
Biz cemâlûllahı görenlerdeniz

Bir Kün emri ile halk oldu dünyâ
Bu kadar mevcûdat bu kadar eşyâ
«Nefahtü min rûhî» dedikte Mevlâ
Vücûd-i âdeme girenlerdeniz

Bin dürlü derd ile bezet *Dertli*'yi
Gerek kısalt gerek uzat *Dertli*'yi
Bâb-ı velâyette gözet *Dertli*'yi
Yabancı değiliz erenlerdeniz

— 8 —

— Gazel —

Âşık-ı sâdık muhibb-i Mustafâ derler bize
Derd ile gayretkeş-i Âl-i abâ derler bize
Biz gürûha sorsalar ey kavm siz kimlersiniz
Tâbi'-i Şâh-ı velâyet Mürtezâ derler bize
Aşk ile tiğler çeküb münkire karşı durmuşuz
Ol sebebden kavm-i süfyan eşkıyâ derler bize
Cân ü baş terk eyledik bizler İmameyn aşkına
Bende-i Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ derler bize
Gerçi ben bir *Dertli*'yim derdim yetimler derdidir
Çek elin bizden tabîbâ bî devâ derler bize

— 9 —

Gir melâmet mülküne mâlik olan ol şahı gör
Ebr olub eflâki tuttu ettiğin eyvahı gör
Ey gözüm görme cihanın efser-i hakanını
Hırka-i abdâlini başındaki külâhı gör
Ebrüvan mihrâbını bilmez taşa eyler sücûd
Ahsen-i takvîme bakmaz vâiz-i gümrâhı gör

Girme bezm-i zâhîde görme mürâîler yüzün
 Dergeh-i abdâla gir de bezm-i hâsullahı gör
 Bezm-i aşkı bilmeyüb ta'n eyleme zâhid bizi
 Nokta-i Bâ ismini zikr eyle sırrullahı gör
 Dön ziyâret eyleme İbrâhim'in bünyâdını
 Dertli'nin kalbin ziyâret eyle Beytullah'ı gör

— 10 —

Ey dilârâ pirden aldık himmeti Bektaşiyiz
 Pir ocağından geyindik kisveti Bektaşiyiz
 Hacı Bektaş-ı Velî'nin çâkeriyiz çâkeri
 Ali'den geydik bu tâc-ı devleti Bektaşiyiz
 Ehl-i hâl anlar bizi varsın sofi dahl eylesin
 Terk-i mahbûb etmeziz hem işreti Bektaşiyiz
 Biz harâbât ehliyiz kimse harâbât olmasın
 Sevmeziz biz öyle çok çok ziyneti Bektaşiyiz
 Dertliyâ her bir tarîka el uzattım yokladım
 Bunda buldum dürlü dür ü hâleti Bektaşiyiz

— 11 —

— Müseddes —

Sâki-i kevserdürür cennette Şîr-i Girdigâr
 Rahm-i mâderden olubdur Mustafâ'ya yâdigâr
 Oldu seyfinden anın dîn-i Muhammed âşikâr
 Leşker-i küffarı tîginden geçirdi bî şümâr
 Yâ nice medh etmeyim dünyâ vü ukbâ nâmı var
 Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikar

Zevc-i bint-i Fahr-ı âlem ibn-i amm-i Mustafâ
 Tâ ezelden oldürür sırr-ı nebîye âşinâ
 Vâris-i Peygamber oldur vâkîf-ı sırr-ı Hudâ
 Âl ü evlâdına bin cânım dahi olsun fedâ
 Yâ nice medh etmeyim dünyâ vü ukbâ nâmı var
 Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikar

Hem Ali'dir hem velîdir hem velâyet şâhıdır
 Hem nücûm u hem şemis hem de felekler mâhıdır

İns ü cinnin zâhir ü bâtında pâdişâhıdır
 Kâfirin küfrüdürür hem mü'minin penâhıdır
 Yâ nice medh etmeyim dünyâ vü ukbâ nâmı var
 Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikar

Şâfi'-i rûz-ı kıyâmet vâli-i mülk-i velî
 Kâşif-i genc-i hakikat evliyalar ekmeli
 Mesken etti kendine inkâr kılanlar esfeli
 Mu'cizâtı kıldı irşad dehr-i dünü echeli
 Yâ nice medh etmeyim dünyâ vü ukbâ nâmı var
 Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikar

Âteşe gül ol dese âteş gülistanlık eder
 Güle baksa kahr ile güller haristanlık eder
 Mûra kılrsa iltifat murlar Süleymanlık eder
 Taşa arslan ol dese taş elbet arslanlık eder
 Yâ nice medh etmeyim dünyâ vü ukbâ nâmı var
 Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikar

Bildiniz mi siz Yezîd'in bağrının taş olduğun
 Zâhiren islâmlığın bâtında kallâş olduğun
 Ta'n kılman dertleriyle çeşmimin yaş olduğun
 Ayb görmen *Dertli*'nin sizler Kızılbaş olduğun
 Yâ nice medh etmeyim dünyâ vü ukbâ nâmı var
 Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikar

D İ D A R İ

XIX uncu asır Bektaşî saz şairlerindendir. Âşıklar arasın-
 da eserleri çokça okunan *Didarî*'nin bugün mecmualarda aruz
 ve hece vezniyle yazılmış mahdut bazı şiirlerine rastlanmak-
 tadır. *Didâr* ve *Didarî* mahlâslarını kullanır.

Kayseri'lidir. «*Bor*» lu *Şair Vehdî Efendî*'den aldığımız
 malûmata göre saz çalmakta mahir olan *Didarî*, 80 yaşını mü-
 tecaviz olduğu halde tahminen 1870 de vefat etmiştir. Eser-
 leri âşıklar tarafından çokça okunmaktadır. Şu nefesler onun-
 dur:

— 1 —

— Müseddes —

Saâdet tâcı âlemde o şâh-ı pür vefânındır
 Hakîkatte hilâfet pâdişâh-ı evliyânındır
 Cihâd-ı ekber etmek servér-i ceşş-i gazânındır
 Bu cümle feth ü nusrat Şîr-i merdân-ı Hudâ'nındır
 Cemî'-i saltanat şevketmeâb-ı Lâfetâ'nındır
 Bu demler hep bu devranlar Aliy-yel-Mürtezâ'nındır

Habîb-i Kibriyâ'nın mahrem-i esrâr-ı irfânı
 Nedîm-i bezm-i hâs-ı Hazret-i mahbûb-i Sübhânı
 Ulûm-i min ledün ikliminin şebbâz-ı sultânı
 Erenler hâliyâ ol pâdişâhın abd-i derbânı
 Cemî'-i saltanat şevket meâb-ı Lâfetâ'nındır
 Bu demler hep bu devranlar Aliy-yel-Mürtezâ'nındır

Siyâdet Âl ü evlâda Hasen Hulk-ır-Rızâ'dandır
 Şerâfet ehl-i îmâna Hüseyin-i Kerbelâ'dandır
 Tarîkat ehl-i aşka sâhib-i Âl-i abâ'dandır
 Türâb-ı lâyezâl-i sâki-i bezm-i bakadandır
 Cemî'-i saltanat şevketmeâb-ı Lâfetâ'nındır
 Bu demler hep bu devranlar Aliy-yel-Mürtezâ'nındır

Teberrâ kılmağa her dem bizim fermânımız vardır
 Tevellâ ehli abdâlız kavî burhânımız vardır
 Muhibb-i hânedânız biz bizim devrânımız vardır
 Tesellâmız budur dâim ana îmânımız vardır
 Cemî'-i saltanat şevketmeâb-ı Lâfetâ'nındır
 Bu demler hep bu devranlar Aliy-yel-Mürtezâ'nındır

Akıttı Zülfikar'ıyla nice dem hûn-i a'dâyı
 Muhabbetle edüb bende şeh-i devrâna dârâyı
 Nice ben sevmeyim ol zât-ı bihemtâ-yi ra'nâyı
 Senâgüyendesini *Didar* okur bu beyt-i garrâyı
 Cemî'-i saltanat şevketmeâb-ı Lâfetânındır
 Bu demler hep bu devranlar Aliy-yel-Mürtezâ'nındır

— 2 —

Lâmekân ilinden bir sada geldi
 Nevruzunuz canlar mübarek olsun
 Kalbi müminana bir safa geldi
 Nevruzunuz canlar mübarek olsun

Velâdet günüdür Hak Mürtezanın
 Şimşiri kudretle ol Kibriyanın
 Nârei Hayder tek açıp dehanın
 Nevruzunuz canlar mübarek olsun

Bugün huruç eder cümle mevcudat
 Bu dem kıyam eder Yevm-i arasat
 Bu demde açılır mü'mine mir'at
 Nevruzunuz canlar mübarek olsun

Zirûh, gayrı zirûh baş keser Şah'a
 Bu dem izin olup gelirler caha
 Fescüdû emrile ol yüzü Maha
 Nevruzunuz canlar mübarek olsun

Bunda handan olur kalbi mükedder
 Gözyaşları olur lâlû mücevher
 Lânet et Yezid'e *Didarî* kemter
 Nevruzunuz canlar mübarek olsun

— 3 —

Sabahtan gözümü açtım uyandım
 Hakikat bağının gülü göründü
 Nuru Muhammede şöyle dayandım
 Saki-i meveddet Ali göründü

Mukaddem âlemi bezmi ülfette
 Cemalini görüp kaldım hayrette
 Kandili kudrette, Bürcü esette
 O Şahın hayali celi göründü

Haberdar olanlar bu vakıadan
 Bir vakit ayrılmaz ahde vefadan
 Huruç edüp geldik mülkü bekadan
 Hünkâr Hacı Bektaş Veli göründü

Kırklar karar kılmış mülkü kadime
 Anda erdirirler sırrı Kelime
 Si vü dü dersinden bahrı azime
 Silâbı giryemin seli göründü

Konar can bülbülü o asitana
 Tahassür eylemez hak gülistana
 Cehdedip gelenler devri insana
 Şeş cihetten sağı solu göründü

Enfüs keştisini engine saldım
 Meylü mahabbetle ucunda kaldım
 Câmını nuşettim külâhın çaldım
 Hızıra seyahat yolu göründü

Bir katre nuşeden aşkın tasından
 Bir vakit ayrılmaz yâr belâsından
 Mâzurum bu nutkun intihâsından
Didarî divane, deli göründü

— 4 —

Şükür olsun ol Hudanın demine
 Hacı Bektaş Veli Sultan Balım var
 Methi vasfın eylediğim kimesne
 Hacı Bektaş Veli Sultan Balım var

Hacei Yesevî anın piridir
 Velâyeti dağlar taşlar yürütür
 Hazreti Hakkın güzide sırrıdır
 Hacı Bektaş Veli Sultan Balım var

Bir güneştir doğdu Dünya yüzüne
 Cümle erler niyaz etti özüne
 Bakan âşık nur göründü gözüne
 Hacı Bektaş Veli Sultan Balım var

Hasan Dededir postunda oturan
 Rûm abdalları hizmetin yetiren
 Zemherirde dost elmasın getiren
 Hacı Bektaş Veli Sultan Balım var

Dedim biat ediniz ol uludan
 Mahabbet kokusu gelir seherden
Didari'den ayırma Şahımerdan
 Hacı Bektaş Veli Sultan Balım var

ESAT BABA

XIX uncu asır Bektaşî şairlerindendi. *Istanbul*'ludur. Aksaray'da Şekerci sokağında otururdu. 1825 «H. 1241» de Yeniçeri ve Bektaşîler ortadan kaldırıldığı zaman bu da Aksaray Camiinin civarında öldürülmüştür. Vefatında yetmiş yaşlarında idi. Şu nefes onundur:

İkrar ü imandan haber sorarsan
 İkrar ü iman «Kalû beli» den gelir
 Yol ile erkândan rehber sorarsan
 Yol ile bu erkân «Ali» den gelir

.....
 Kaygusuz Sultandır anın talibi
 Kırkların serdarı Şah Musahibi
 Hünkâr Hacı Bektaş Veli'den gelir

Dün gece serimde bir âli divan
 Kırklar oturmuş ta sürerler erkân
 Tiğbendi takınıp ettiler kurban
 Dediler bu sır ezeliden gelir

Horasan kapusu mübarek kapu
İçine girende yokdürür korku
Hayder Postunda oturur bir ulu
Nasip almış Kızıl Deliden gelir

Derviş Esat biçaredir derdment (1)
Erenlerden umar mürüvvet medet
Mürşit lisanından işidilen pent
Üsküdar da Merdimanlıdan gelir

FEHMİ BABA

XIX uncu asır Bektaşîlerindendir. Kırşehir'de doğdu. Tahminen 1313 (M. 1895) yılında vefat etti. Hacı Bektaş dergâhında medfundur. Bazı mecmualarda *Fehmî Baba* başlığıyla mahdud bir kısım manzumelerine tesadüf edilmektedir.

Kaymakam *Ulvî Bey*'e ait bir mecmuada *Fehmî Baba* namına, bir nefes mukayyettir. Kendilerinin verdiği malûmata göre, *Fehmî Kırşehir*'lidir. Tahminen elli sene evvel vefat etmiştir. *Pirevin*'de metfundur. Nefesi aynen istinsahla ikinci bir şiirini dercediyorum:

— 1 —

Nokta-i meknûn-i zîr-i Bism-i Bâ'sın yâ Ali
Satr pîrâ-yi sahîf-i «Hel etâ» sîn yâ Ali
Olsa bin keşşâf ilmin noktasın keşf idemez
Kenz-i mânâ-yi hakayık âşînâsın yâ Ali
Vasf-ı ilminde nola eylerse sad vassâf acz
Bâb-ı ilme mebde ü hem müntehâsın yâ Ali
Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikar
Şânına burhân-ı katı' bir fetâsın yâ Ali
Bir Yehûdî bir Nesârâ var mıdır inkâr ede
Rüstem-i dîn-i mübin Hayber küşâsın yâ Ali
Bir diğêr başlı şerefdîr nüsha-i sıhriyetin
Fehmi-i biçareye mahz-ı atâsın yâ Ali

(1) «Derdiment» gibi okunacak.

— 2 —

Mahabbet açılsın cemal görünsün
 Muhammed Mustafa Ali aşkına
 İmam Hasan Hüseyin demi sürülsün
 Hatice Fatıma gülü aşkına

Zeynel'abidini severiz candan
 Muhammed Bâkırî ziyade andan
 Erenler buyurmuş ikrar imandan
 Dönmiyelim Câfer yolu aşkına

Musayî Kâzıma Ali Rızaya
 Takî vü hem Nakî mîri Hüdaya
 Hasanı Askerî Mehdî livaya
 Vermişiz ikrarı belî aşkına

Kaldır saki başın yüzün görelim
 Aslımızı neslimizi bilelim
 Abdal Musa Sultan demin sürelim
 Doldur saki doldur dolu aşkına

Fehmî'yim hâkîyim bir kemter geda
 Rahı erenlerden olmazam cüda
 Canımız bu yolda edelim feda
 Hünkâr Hacı Bektaş Veli aşkına

L O K M A N I

*Perişan Baba'nın dervişi olduğu aşığıya yazdığımız ne-
 festen anlaşılmaktadır. (1)*

Mürşidi kâmilden aldım haberi
 Zahitlerin hali gayet pek yaman
 Müfsit munafıkın cehennem yeri
 Münkirlerde olmaz asla din iman

(1) Perişan Baba: 19 uncu asırda yaşamıştır. Perişan Baba'ya bak.

Mürşit bana dedi sakın sır açma
 Ehli hakikatten ey gönül kaçma
 Sakın meyhanede bir katre içme
 Tâ ki, bulmayınca bezmi ârifan

Oturmuş mindere bir kabadayı
 Yanına cemetmiş bir bölük ayı
 Muaviyedendir anası soyu
 Bizim sevdiğimizdir Şahımerdan

Zahitlerin bize niyeti kemdir
 Korkarız Mevlâdan dilimiz nemdir
 Lokmanî'ye dersin mürşidin kimdir
 Benim mürşidime derler Perişan

MAHZUNİ MUHARREM BABA

Mora Yenişehir'lidir. *Dürbali Sultan* Bektaşî tekkesinde metfundur. Oranın postnişini idi. H. 1286 tarihlerinde vefat eylemiştir. Şu nefesler kendisininindir:

— 1 —

Ey gönül sandın mı sen derviş oldun
 Bu menzil uzaktır çıkma rızadan
 Verdiğin ikrara sen dâra durdun
 Hakka niyaz eyle çıkma rızadan

«Kulhüvallahü ehat» sen de okudun
 Mürşit cemalinde hatim eyledin
 Aynıcem sırrını ey gönül gördün
 Kendini hâkeyle çıkma rızadan

Muhammed, Ali; şeriat, tarikat
 Can ile gönülden ver gel salavat
 Hünkâr Hacı Bektaş bahrı hakikat
 Sırrını faşetme çıkma rızadan

Mahzunî bu sırrı bil esrarı Hak
 Bu deryayı umman sen kendine bak
 İmamı zamanın nutkunu bil hak
 Canın feda eyle çıkma rızadan

— 2 —

Aşk ile uyandım aradım derman
 Bu derde dermanım Pir Balım Sultan
 Leylü nehar yandım tâ bulam derman
 Derdime dermanım Pir Balım Sultan

Tabibe varmayan cahildir nadan
 Başına hazırdır kılıcı uryan
 Tabip oldu bana ol Şahımerdan
 Kurban tenim canım Pir Balım Sultan

Kalbim ruşen oldu nur ile doldu
 Tenim uryan oldu hayatı buldu
 Dü Cihan perdesi ondan refoldu
 Gönlümün ziyası Pir Balım Sultan

Muharrem Mahzunî pîre dayandı
 Çırağımız kırk budaktan uyandı
 Kırklar meydanında gülbank çalındı
 Hayır himmet verdi Pir Balım Sultan

M İ R ' A T İ

Kalâcıklı'dır. İcazetli hocalardandır. H. 1266 da Hacı Bektaş Babalığına tayin edilen ve 1285 te vefat eden *Türabî Ali Dede*'den nasip almıştır. Omuzunda saziyle diyar diyar dolaşır ve her vardığı yerde muamma asardı, bir gün Bursa kahvelelerinden birinde «*Kul görür Allah görmez*» diye bir muamma asmış, fakat, mutaassıpların hoşuna gitmediği için biçareyi derhal hâkimin huzuruna götürmüşler. Sorulan suallere «*Benim sözüm şer'îdir, astığım muamma halledilirse rüya olduğu anlaşılır,*

zira rüyayı kul görür Allah görmez.» Cevabını verince hâkimin ve mecliste hazır olanların hoşlarına gitmiş ve kendisini para ile taltif etmişlerdir. *Mir'atî* gerek yazısile, gerek şiirlerle 19 uncu asrın sonlarında epeyce bir şöhret kazandı. Bazı manzumelerinde muğlâk bir ifade hâkimse de bir kısım eserlerinde ince ve zarif nükteler mevcuttur.

Aruz ve hece veznile vücuda getirdiği şiirler dağınık bir halde mecmualarda kayıtlıdır.

Mir'atî, saz şairleri arasında çok kıymetli bir şahsiyettir. Eserlerinde ince ve zarif nükteler vardır. Şu nefesler onundur:

— 1 —

Amenna söyledik hem ikrar ettik
Erenler bezmine lâşekçesine
Bağı maarıfte yetişip bittik
Buy aldık bir gülden çiçekçesine

Söylesem kelâmım gelmez takrire
Nutku derunumuz sığmaz tefsire
İkrar verdik, iman ettik bir pîre
Er evlâdı eriz gerçekçesine

Gel gönül ârif ol haddini bil sen
Semi'dir, basirdir etme şek güman
«Elhakku ezharu mineşşems» iken
Sofî inat eder eşekçesine

Mir'atî sözlerin gizli muamma
Ülül'ebsar olanlara hüveyda
Elsiziz, belsiziz, dilsiziz amma
Gezeriz âlemde erkekçesine

— 2 —

Zincir kâreylemez bizlere sofî
Bin can ile bir canana bağlyız

Anlayıp bilmişiz emri marufu
 Ol bakii Âdil Hana bağlıyız
 Lâmekândan bimekâna gelmişiz
 Her bir sıfat ile mukim olmuşuz
 Noktai sır «Kâf u nun» u bilmişiz
 «Küllü men aleyha fan» a bağlıyız
 Seçmedik yârimız ağyarımızdan
 Kimse vâkîf değil esrarımızdan
 Dönmedik *Mir'atî* ikrarımızdan
 Hacı Bektaş Pir Sultana bağlıyız

— 3 —

On sekiz bin âlem icad olmadan
 Lâmekân elinden ilm ettim tahsil
 Mefhari kâinat bünyat olmadan
 Bana irşat oldu o sırrı kandil
 Vermeden Âdemin ism ü resmini
 Anasırdan halketmeden cismini
 Ol demde okudum Razzak ismini
 Kısmeti Hak kıldı rızkımı tahvil (1)
Mir'atî zatınla rahata düştüm
 Zatımı «Zat» bilip (2) anda buluştum
 Bir hitap erişti lâyakil düştüm
 Ol demde «Lebbeyk» çağırdı Cibril

— 4 —

Bu aşkı esrara vâkîf olalı
 Zikr ü fikrim oldu bai Bismillâh
 Vücutüm «Allemel'esma» bileli
 Göründü dideme «Semmeveçhullah»

(1) «Allah benim rızkımı daha o zaman merzuk olan zerrat meyanında ayrıca takdir etmiştir» demek istiyor.

(2) «Zatımın zatullah olduğunu bildim» demek istiyor.

Mefhari mevcudat Şemsi semavat
 Ekberi tahiyyat sümmedderecat
 Dü cihan serveri Fahrikâinat
 Buyruldu hakkında «Kulkefabillâh»

Mir'atî bendedir kapunda halil
 Çün aşkın rahında olmuşum zelil
 Mücrimler hakkında buyurdu Celil
 Dedi «Lâ taknatu min rahmetillâh»

— 5 —

Gûşeyle pendimi ârif ü dâna
 Dâna isen seyret sırrı Yezdanı
 Yezdan ne hikmetler eyledi nüma
 Nüma etmek için zatı Süphanı

Zatına tecelli kıldı iptida
 Tecelliden bir nur olundu peyda
 İdrak eyle nedir kudreti Mevlâ
 Bırakma dilinden virdi Mennanı

Var olmazdan evvel bu çerhi âlem
 Andan zuhûr etti ervahı âdem
 Ruhu Muhammedi kıldı mükerrerem
 Ol sebep varetti kevn ü mekânı

Kün dedi varoldu bu kevn ü mekân
 Melâiki.....asüman
 Evvelâ aydınlık oldu nümayan
 Kurdu o eflâki Çerhi devranı

Yarattı bilcümle eşyayı Mabut
 Ahseni takvimi eyledi mevcut
 Eylemedi İblis Âdeme sücut,
 Ol vakit sürdü dergâhtan Şeytanı

Ol demden beridir bunca enbiya
 Geldi bu Âleme hep gûna gûna
 Nuh kavmine gadap eyledi Mevlâ
 Garkı.....kıldı Tufanı

Akla fikre sığmaz hikmeti Settar
 Hak dostun bilmedi Nemrudu ağyar
 Halil İbrahime gülzar oldu nâr
 Hak böyle buyurdu emr ü fermanı

Türda Hak tecelli kıldı Musaya
 Anda hayran kaldı sırrı Mevlâyâ
 Rabbi ernî deyip durdu duaya
 Ol vakit işitti ol Lenterâni

Bipeder zuhura geldi Mesiha
 Nice mucizatlar eyledi icra
 Dara çekti anı kavmi nasara
 İnkâr eylediler Ruhu Rahmanı

Tulû etti Dehre Fahrikâinat
 Din çırağı ol İkmelüttahiyat
 Efdalülenbiya aledderecat
 Nur ile garketti bütün cihanı

Dehre tulû etti ol mahı münir
 Etmek için halkı Hallâktan habir
 Anın vasfı dille olunmaz tâbir
 Dine davet etti kavmi nadanı

Şeriat sancağın çekti ol Resul
 Huda ana kıldı Kur'anı nüzul
 Anın davetini ettiler kabul
 Buldular cennette bağı Rıdvanı

Şeriatın kurdu Şâhı enbiya
 Sevenler dost oldu sevmiyen âdâ
 Doğdu geldi ol Aliyyelmürteza
 Tarikat bürcüne dikti nişanı

Alinin işine akıllar ermez
 Akli erenler de beyana vermez
 Âlem Hayder olsa kör olan görmez
 Bilene aşkolsun genci nihanı

Nefsaniyet edip bir alay mel'un
 Ahdi Peygamberi kıldılar mağbun
 Abdürrahman ibni Mülcem döktü hun
 Gör neye uğradı Hakkın aslanı

Namaz kılmak için mescide vardı
 Mülcem oğlu anın vaktin aradı
 Namaz kılar iken ol Şah oturdu
 Bilmedi ol mel'un yediği nanı

Mecruh oldu çünkü Şahı velâyet
 Ol vakit nuşetti câmı şehadet
 Hasanla Hüseyne kıldı vasiyet
 Bir deveci gelir gözetin anı

Dedi gelecektir bunda bir arap
 Elinde bir deve yüzünde nikap
 İster cenazemi etmeyin cevap
 Deyip ol Hudaya tapşırđı canı

Ehlibeyt içine düştü bir figan
 Hasanla Hüseyin ettiler nalân
 Gasledip namazın kıldılar heman
 İrişti bir arap deve sarbanı

Yükletti tabutu deve üstüne
 Çekerek destile aldı destine
 O şah emanetin verdi dostuna
 Hasanla Hüseyne düştü hicranı

Hasanla Hüseyne düştü endişe
 Dediler değiliz kail bu işe
 Düştüler peşine hem koşa koşa
 Tuttular deveyi ol beden canı

Deveci nikaba uzattı eli
 Kaldırdı nikabı bir nuru celi
 Gördüler deveci kendidir Ali
 Ol vakit bildiler sırrı Şiranı

Böyledir *Mir'atî* bizdeki âdet
 Peygamber dostuna okuruz rahmet
 Düşmanına olsun sathezar lânet
 Zira terketmeyiz yolu erkânı

— 6 —

Dünyadan el çektim erkândır işim
 Çeşmi pürhunumdan akıttım yaşım
 Pirlerden hidayet elimde başım
 Bu yeşil bayrağı Selmandan aldım

Acep görünmezler bilmem nerededir
 Gerçeklere ayan bize perdedir
 Esrarı mahabbet gizli yerededir
 Hakikati Şahımerdandan aldım

Âlem baştan başa bir seyirgâhtır
 Gir gönül evine gör ne dergâhtır
 Bu bir gizli sırdır kudretullahtır
 Yazılı defteri divandan aldım

Çalış bu girdabın çık karasına
 Derman da gizlenir dert arasına
 Merhem mi sarılır aşk yarasına
 Bu ilmi hikmeti Lokmandan aldım

Hakikat sözüne hile katmazam
 Her kişiye sırrı beyan etmezem
 Bilinmeyen yerde cevher satmazam
 Ben bu nasihatı bir candan aldım

Gerçi hata ile isyanım çoktur
 Kalbimde benliğin eseri yoktur
 İncil, Zebur, Tevrat, dört kitab haktır
 Ledünnü âyeti Kur'andan aldım

Şeriat sancağı geldi dikildi
 Marifet yoluna terler döküldü
 Hayır himmet oldu gülbenk çekildi
 Tarikat kemendin erkândan aldım

— 7 —

Âlemi kesrette kalma ey gönül gel bahuzur
 «Yevmetüblâ» olmadan bul Hakkı, nefsin başın ur
 Kendini bilmektir ancak âdeme hayrel'umur
 Gör ne yüzden görünür devre düşer ehli kubur
 Ettenadi ol münadiler medet çalındı Sur
 Eyyühennas i'lemû hazâ budur Yevmennüşur

Secde kıl gel Âdeme İblis gibi âreyleme
 Emrü nehyin bil Hakkın mekânını nâreyleme
 Semmeveçhullahı gör zatında inkâr eyleme
 «Küntükenz» esrarını bildinse izhar eyleme
 Ettenadi ol münadiler medet çalındı Sur
 Eyyühennas i'lemû hazâ budur Yevmennüşur

Haşrû neşri bunda gör dâvayı ferdayı bırak
 Çar anasır şeş cihetten hükmeden ol Şaha bak
 «Leyse fiddareyn» subutu sendedir sanma ırak
 Söyleyen Haktır demadem işiten her nutku Hak
 Ettenadi ol münadiler medet çalındı Sur
 Eyyühennas i'lemû hazâ budur Yevmennüşur

Söyliyen uşşaka vahyi münzeli aklimaât
 Olmadı bu gence malik eyliyen bahsi fuat
 Ahseni takvime baş ey eyle Hakka inkıyat
 Koma elden damenin bir mürşidin kılma inat
 Ettenadi ol münadiler medet çalındı Sur
 Eyyühennas i'lemû hazâ budur Yevmennüşur

Ermedi maksuduna zira Muhammed bidelil
 Refrefi aşka süvar oldu önüne Cebrail
 Kabekavseyn mülküne bastı kadem emri Celil
 Gel bu sırra aşına ol kalma var hârü zelil
 Ettenadi ol münadiler medet çalındı Sur
 Eyyühennas i'lemû hazâ budur Yevmennüşur

Bildirir erbabı irfana bu remzi «Hel'eta»
 Bilmedinse vadii heyhatta kaldın mutlaka
 Aklıkülden on sekiz bin âlemi kıldın nüma
 Gel dalâlet perdesin çâkeyleyigör *Mir'atâ*
 Ettenadi ol münadiler medet çalındı Sur
 Eyyühennas i'lemû hazâ budur Yevmennüşur

— 8 —

— Nefes —

Yâ Ahmed ü Mahmud Resûl-i Ekrem
 Ekrem-ül-enbiyâ cümleye sertac
 Seninçün var oldu kişver-i âlem
 Âlem senden buldu Rahmân'a Mi'rac

Nûr-u mevlûdunla var oldu dünya
 Zemîne gark oldu çok büt-i tersâ
 Havfından titredi ol Lât ü Üzzâ
 Bu dîn-i mübîne sen oldun sirâc

Velâyetle şân-ı şerîfin Hayder
 Evvelîn ahırîn hem hayrülbeşer
Mir'at-i kudretin Şeppîr ü Şepper
 Senden ifşâ oldu esrâr-ı Mi'rac

— 9 —

Ey Şâh-ı velâyet Hayder-i Kerrar
 Kerrar oldu ismin kerâmet ile
 Kerâmet sendedir gün gibi ızhâr
 Esrârın söylenür rivâyet ile

Rivayettir senden burc-u tarîkat
 Tarîkatten bâîd olmaz şerîat
 Şerîatten ifşâ olur hakikat
 Hakîkatin dilde şecâat ile

Şecâatin duydu *Mir'atî* gedâ
 Gedâdır bâbından eyleme cüdâ
 Cüdâ etmek lâyık değil Mürtezâ
 Mürtezâ okunur tilâvet ile

— 10 —

Ey Şâh-ı velâyet Sultân-ı kevneyn
 Şânında buyurdu Levlâke Levlâk
 O nûr-u nübüvvet Hayrülhaseneyn
 Var oldu seninçün zemîn ü eflâk

Şerîat şehrinin şehinşâhısın
 Tarîkat burcunun mihr ü mâhısın
 Bunca mücrimlerin dilpenâhısın
 Seni münkir olan eder mi idrâk

Vassâfın vasf etmiş âlî zâtını
 Behzad nakş eylemiş hub sıfâtını
 Dûr etme bâbından bu *Mir'ât'ını*
 Değildir râhında zerrece şekkâk

MEKNUNÎ

Niğde'nin Bor kazasında doğmuştur. Niğde'de meşhur bir aile olan Battalzadeler'in hizmetçisi idi. Bir müddet ziraatle de meşgul olmuştu. Zamanının en iyi saz şairlerindendi. Güzel saz çalardı. Hoşsohbet, lâtifegû bir zat idi. Bütün eserleri rindane ve kalenderane idi. Pek çok şiirleri zayi oldu. Tahminen H. 1297 ile 1300 seneleri arasında vefat etti. Şu deyişler onundur:

— 1 —

Semavatta geçti günüm
 Yola erkâna bağlandım
 Aliyyelmürtezaya ol
 Şahımerdana bağlandım

Nedendir aslı binamız
 Ya neden Havva Anamız
 Hazreti Âdem Babamız
 Din ü imana bağlandım

Ali'nin ahibbasından
 Nuşeyledik sahbāsından
 Kork Ali'nin nazarından
 Azmi revane bağlandım

Kork Ali'nin nazarından
 Korkma kâmil azarından
 Geçip boncuk pazarından
 Düri dendane bağlandım

Bu esrara ermek için
 yoluna can vermek için
 Veçhi yârı görmek için
 Heman Yezdana bağlandım

Meknuni dört yanına bak
 Yoğiken vareyledi Hak
 Őefaatkânına mutlak
 Ulu sultana bağlandım

— 2 —

Hamdü sena olsun irfanımız var
 İnabe alacak piri biliriz
 Mevlâ akıl idrak verdi bizlere
 Bu yolda öleni diri biliriz

İkrar verip ikrarını güdeni
 Biz biliriz rahı Hakka gideni
 Harabat ehlinin zemmin edeni
 Çingeneden daha geri biliriz

Hak eksik etmesin nimeti nanı
 Yeri göğü halkeylemiştir Gani
 Eğer sorar isen yolu erkânı
 Hazreti Âdemdenberi biliriz

Meknuni'yim sinnim ellisindedir
 Nice erler geçti iki «sin» dedir (1)
 Meyl ü mahabbetim ikisindedir
 Günahım affeden biri biliriz

— 3 —

Vâkıfı esrar olanlar hoş görür divaneyi
 Tarif etmeklik ne hacet biliriz dürdaneyi

 (2)

Çar kitaptır, çar mezheptir demem gayre beli
 Yürütür cansız duvarı Hacı Bektaşî Veli
 Destgiri Lemyezeldir feyzi her an münceli
 Bir ulu sultan biliriz Hazreti Mevlâneyi

Hem şeriat hem tarikat rahına giden bilir
 Aldılar kassamı bir bir ikrarı güden bilir
 Aşk ile meydana girip can telef eden bilir
 Gafil olma görmedin mi ol garip pervaneyi

Meknuni aşkın şarabın içeli mesti müdam
 Hasılı imkân bulunmaz kan döker iki didem
 İndi Serendip dağına iptida anam atam
 Cennet içre yemedi mi ol mübarek daneyi

(1) İmam Hasan'la İmam Hüseyini kastediyor.

(2) Bir beyit noksandır.

PERİŞAN BABA

XIX uncu asrın meşhur Bektaşilerindendir. Maruf Bektaşî babası *Türabî*'ye intisap etmiş ve hayatının mühim bir kısmını Kırşehirin'de Hacı Bektaş dergâhında geçirmiştir. Babalık icazetnamesi aldıktan sonra İstanbul'a gelen ve Kazlıçeşme'de Eyrek Baba dergâhını uyandıran *Perişan*, 1283 (M. 1866) de vefat etmiş ve mezkûr dergâha defnedilmiştir.

Ankara Maarif Kütüphanesinde AI 3/26 numaralı *Türabî* divanının sonunda şu cümleler yazılıdır: «Asitanı aliyyede Kal'aiheft haricinde Kazlıçeşme denmekle maruf nam mahalde kâin Hazreti Hünkâr Hacı Bektaşî Veli dergâhı postnişini Esseyid Elhac Muhammed Perişan Baba... Sene 1281» İşte nefeslerini kitabımıza dercettiğimiz şair, *Kazlıçeşme*'deki Bektaşî tekkesinin Babası olan *Perişan*'dır. *Hacı Hasan Baba*'dan sonra bir müddet Hacı Bektaş tekkesi postuna oturmuştur. Bu zatın bilhassa:

Suph u şâm ey gönül çekelim gülbank
Hayırlar fethola, şerler def'ola

matlalı nefesi, bütün bektâşîler arasında uzun zamanlar okunmuştur. *Bektaşî sırrı* - sahife 123 - te Konyalı olduğu tasrih olunan *Perişan Baba* mücerret babalardandır. Gayet güzel saz çalarmış. 75 yaşlarında iken vefat eylemiştir. *Muhtar Yahya Dağlı*'nın «Bektaşî Tomarı» nda şu vefat tarihi kayıtlıdır (S. 58.):

Esef etme tesellî bul neşir haşre delâlettir
Gelir diğer giden lâbüd felekten etme şekvâyı
Kahr lütfü celâlidir cemâli aynı bil mutlak
Sefer etse eğer merdüm bırakub köhne dünyâyı
Tutalım ten türâb oldu eğerçi mürğ-ı rûh ammâ
Karıştı Çârde mâ'suma bulub firdevs-i ulyâyı
Halim ü yâ hamid lebsin giyüb Seb'ulmesâni'den
Libâsın tâzeler tahsil edüb ismü müsemmayı
Çıkardım târihin rûşen Gayın Râ Fâ vü Cim'den kim
Oku Lâ taknatû remzin gözet imrûz u ferdayı

Benim Bektaşî Şairleri adlı eserimin ilk tab'ında tahmîni bir ifade ile, *Bakî Gölpınarlı*'nın İstanbul Konservatuvarı tara-

fından neşredilen «Bektaşî Nefesleri» ne verdiği notlarda ise kat'î bir surette onun 1293 (M. 1877) de ölmüş olarak gösterilmesi yanlıştır.

Aynı eserde *Bakî Gölpinarlı* şaire âid şu malûmatı da vermektedir (*Bektaşî Nefesleri II*, 227):

«İstanbullu *Mehmed Ali Hilmî Dede Baba*, bu zâtın yerine kendini «Dede Baba» tâyin ettirerek Hacı Bektaş'a gitmesi üzerine *Perişan Baba* da Balım evi'ne çekilerek orada münzevî bir halde yaşamış ve H. 1292 de ölmüştür. Bundan dolayı *M. A. Hilmî Baba* ile araları açılmış ve bu gerginlik her iki babanın taraftarlarına da sirayet etmiştir. *Hilmî Baba*'yı sevenler *Perişân'a Kör Perişan* derler. Perişân'ı seven Bektaşîler ise ki bunların çoğu «Hurufî an'anelerine vâris olan asıl Bektaşîlerdir - *Gör Perişân* diye bu zâtı takdis eder ve bir çok kerametlerini söylerler.»

Şairin hayatından bahseden Muhtar Yahya Dağlı da şunları söylüyor (*Bektaşî Tomarı S. 58*):

«...Perişan Baba, son zamanlarında yemek ve içmeği terketmiş, bir kadeh et suyu ve biraz şarap ile iktifâ etmiştir. Kendisini ziyaret edenlere «Delikli taşlar doldu, taştı, boğazını göstererek burası dolmadı demiştir.»

Devrinin en iyi saz çalanlarından olan Perişan Baba'nın vücade getirdiği nefesler, Bektaşîler arasında büyük bir şöhret kazanmış ve bunlardan bir kısmı, bestelenerek uzun zamanlar okunmuştur. Şu nefesler onundur:

— 1 —

Suph u şâm ey gönül çekelim gülbank
Hayırlar fethola, şerler def'ola
Niyaz et muradın Mevlâdan iste
Hayırlar fethola, şerler def'ola

Sabahın vaktında durup duaya
El kaldırıp yüzün çevir semaya
Yere yüzler sürüp yalvar Hudaya
Hayırlar fethola, şerler def'ola

Leylei muzlimde âşıkı naçar
 Dört tarafın almış ol gamü efkâr
 Sıtk ile on iki İmama yalvar
 Hayırlar fethola, şerler def'ola

Âkilsen Âlemde uyma kallâşa
 Beyhude yerlere düşme savaşa
 Var türaba yüz sür Hacı Bektaşa
 Hayırlar fethola, şerler def'ola

Perişan fetheyle hayra dehanın
 Daima zikretsin Hakkı zebanın
 Eşiğine baş koy Balım Sultanın
 Hayırlar fethola, şerler def'ola

— 2 —

Aşkın katarında merdi mücerret
 Biz bu Dehrin hem bay hem gedasıyız
 Akdemden akdemiz Hakkı müeyyet (1)
 Hem biz bu Âlemin intihasıyız

Çırağı şem'imiz vermekte şûle
 Meydanı hünerde girdik usule
 Tevellâmız ciddî zatı Resule
 Ervahı Yezidin teberrâsıyız

Perişan erenler yolunu izler
 Ser verir sırrını sinede gizler
 Her kimler ki suâl ederse bizler
 Hünkâr Hacı Bektaş fukarasıyız

— 3 —

İkrarım enel'haktır
 Bu ikrarım beli haktır
 Cemali nur celi Haktır
 Hak Muhammed Ali haktır
 Hacı Bektaş Veli haktır

(1) Hayy müebbet: nüsha.

Rümuzu Yâsin ü Tâhâ
 Budur evvel ü intiha
 Mazharı Mehdî-i liva
 Hak Muhammed Ali haktır
 Hacı Bektaş Veli haktır

Bil on yedi Muhkemâtı
 Okuyanlardan âyâtı
 Ol âyâtın ümmehatı
 Hak Muhammed Ali haktır
 Hacı Bektaş Veli haktır

Bir eliftir evvel başın
 Bil odur serm u tıraşın
 İki zülûf kirpik kaşın
 Hak Muhammed Ali haktır
 Hacı Bektaş Veli haktır

Bu nûr ile server olan
 Kalmışların elin alan
 Rûm'a Horasan'dan gelen
 Hak Muhammed Ali haktır
 Hacı Bektaş Veli haktır

Evvel gelip Ali olan
 Sonra gelip veli olan
 Ebedî ezeli olan
 Hak Muhammed Ali haktır
 Hacı Bektaş Veli haktır

Kamu vechinde imlâda
 Gerek zâhir ü ihfâda
 Gerek evvelce eşyâda
 Hak Muhammed Ali haktır
 Hacı Bektaş Veli haktır

Bahar vakti açan güller
 Akan sular esen yeller
 Şakıyor öten bülbüller
 Hak Muhammed Ali haktır
 Hacı Bektaş Veli haktır

Sana derim sana yâ Hû
 Bu bir nefes âlem kamu
 Hemen Lâgayre illâ Hû
 Hak Muhammed Ali haktır
 Hacı Bektaş Veli haktır

Perişan pes ol ebed kâm
 Nefis bulsun bunda tamâm
 Evvel ü âhır vesselâm
 Hak Muhammed Ali haktır
 Hacı Bektaş Veli haktır

— 4 —

Savn-ı selâmette meydân-ı aşkda
 Ey dil neler gördüm eşyâ içinde
 Ahz ü i'tâ ettim dükkân-ı aşkda
 Derdi sattım aldım devâ içinde

Kâf ile nundan düşdü derd semâya
 Derd uğrattı beni dürlü belâya
 İzhâr ettim derdim bây ü gedâya
 Söylensün âşık-ı şeydâ içinde

Bir zaman cem'oldum sulb-i pederde
 Hayli ârâm edüb durdum ol yerde
 Bir zaman eylendim rahm-i mâderde
 Tecessüm eyledim ol cân içinde

Ol vatandan beni bîrûn-i mâder
 Çıkardı kucakta şîr ile şeker
 Sî vü dü hat olmuş vechinde defter
 Rümûz-ü Allemelesmâ içinde

Bu derd ile düştüm bu aşk-ı râha
 Aşk ilette râhım bir hânkaha
 Mahrem oldum ilm-i ledün-nullaha
 Pühân oldum şâl ü abâ içinde

Çâkî-i pîrâhen üryân-ı beden
 Oldukta boynuma takıldı resen
 Bu âlem içine indim bir derden
 Va'd-i atâ oldu atâ içinde

Bir sahn-ı vâsi' hazin tamam gördüm
 Ki cem olmuş ashâb-ı enam gördüm
 İkrar verdim anda sîn ü lâm gördüm
 Makbûl oldum ehl-i binâ içinde

Hak tecellî kılup feth oldu meydan
 Desem ger inanmaz bu halk-ı cihan
 Hatm-i kelâm eyle bunda *Perîşan*
 Bu özge seyrandır dünyâ içinde

— 5 —

Dâr-ül-emânımız Şâh-ı Neced'den
 Tarîk-ı müstakîm dervîşânıyım
 Tekye-i aşk içre ders-i Aref'den
 Öğreden üstâdın Câvidânıyım

Sevmişem bir lebi kand ü sükkeri
 Derd ü belâsından dönmezem geri
 Râhına koymuşam cân ile seri
 Sanma bu sevdânın peşimânıyım

Dâim bir mahbûbun medhinde yektâ
 Olduğum bilirler ârif ü dânâ
Perîşân olduğum bilirler ammâ
 Bilmezler ki kimin perîşânıyım

— 6 —

Ârzûmend-i lâî-i lebinle ey zat
 Dehânın lü'lü-i şehvârenizdir
 Bu bâzâr-ı dehre gelmeden efrâd
 İrfân ile vasl-ı didârenizdir

Bezm-i Elest'den hüveydâ eyleyen
 Meydanda cân ü baş fedâ eyleyen
 Kulluğunda hizmet edâ eyleyen
 Biçâre âşık yüzü karanızdır

Cemâlinden bizi eylemez cüdâ
 Şân-ı Ulûhiyete düşemez asla
 Hayli demdir durur bâbında zîrâ
 Bu *Perîşân* sizin fukarânızdır

PIR MEHMED

XIX uncu asrın ikinci yarısında yetişen Bektaşî şairlerindedir. Eskişehir'de Seyyid Gazi tekkesi postnişini idi. Hayatı hakkında hiç bir bilgi edinemedim. Şairin bir kaç manzumesini neşreden M. Tevfik Oytan da bu hususta malûmat vermiyor (*Bektaşîliğin İçyüzü*). (1).

Eskişehirli Pir Mehmed'in iki nefesini «Bektaşîliğin iç yüzü» adlı eserden naklen dercediyorum:

— 1 —

Gelin ey gaziler yola gidelim
 Ululardan ulu yol Allah Allah
 Muhammed Ali'ye niyaz edelim
 Gerçekler demine Hû Allah Allah

(1) M. Tevfik Oytan'ın (*Bektaşîliğin içyüzü*, 1-2) Maarif Kitaphanesi tarafından basılmıştır. Tâbi 1956.

Dedem Hasan Hüseyin imamlar şâhı
 Zeynelâbidin de imamlar mâhı
 Muhammed Bâkir da cemâlin şâhı
 Balkıya balkıya nur Allah Allah

Mezhebim İmam-ı Ca'fer-üs-Sâdık
 Kâzım Mûsâ Rıza yâreme tabib
 Ona nazar kıldı Muhammed Habib
 Derdimin dermânıdır Allah Allah

Şah Takî Nakî'dir bu yolu açan
 Hasen-ül-Askerî müşküller seçen
 Muhammed Mehdi'den bir dolu içen
 Pirlerin kalbinde Şah Allah Allah

Pir Mehmed'im kendi hâlinde gezer
 Sultan Şücâ' dedem eylemiş nazar
 Âşıklar medhini okuyub yazar
 Pîrimin cemâli nur Allah Allah

— 2 —

Gönül yine bir hayâle uğradı
 Senin aşkın beni mecnun eyledi
 Aşk eseri ciğerciğim dağladı
 Senin aşkın beni mecnun eyledi

Muhammed Mustafa Hayder Ali'sin
 Seyyid Battal Gazi sultan velisin
 Sun elinden içem kudret dolusun
 Senin aşkın beni mecnun eyledi

İmam Hasan şefâatin kânıdır
 Müminlerin can evinde cânıdır
 Şâh Hüseyin mürüvvetin kânıdır
 Senin aşkın beni mecnun eyledi

Zeynelabâ Bâkır zuhûr eyledi
 Ca'fer Sâdık aşk deryâsın boyladı
 Kâzım Musâ Rızâ niyâz eyledi
 Senin aşkın beni mecnun eyledi

Takî ile Nakî derdler dermânı
 Asker'i sevmeyenin yok îmânı
 Pir Mehmed Mehdi-i sâhib zamânı
 Senin aşkın beni mecnun eyledi

SEYRANÎ

XIX uncu asırda yetişen Bektaşî saz şairlerindedir. Uzun müddet Mısır'daki Kaygusuz dergâhında oturduktan sonra seyahat arzusuna kapılmış, Arap illerini ve Anadolu'nun bir çok yerlerini gezmiş, nihayet Isparta'da yerleşerek evlenmiştir. İki defa hacce de gittiği için *Hacı Ahmet* adıyla tanınmıştır.

Yeniçeriliğin lâğvı hâdisesini bir destanla tasvir eden şairin 1260 - 1265 (M. 1844 - 1849) yılları arasında Isparta'da öldüğü anlaşılmaktadır.

Seyranî'nin kendi el yazısı ile yazılmış bir divanı Isparta'nın Lagos köyünde *Atabeğli Naci Kum* tarafından bulunmuş, istinsah edilmiştir. Bu eser, divan şeklinde tertib edilmiş 20×28 eb'adında 246 sahifeden ibarettir. 25 destan, 21 koşma ile müteaddid gazel, semaî, müseddes ve muhammesleri muhtevîdir. Şiirlerinin çoğu Bektaşîliği terennüm eden mahsullerdir. Henüz basılmamıştır.

Aşağıya dercettiğimiz ilk 3 manzume *Naci Kum*'dan alınmıştır.

— 1 —

İhlâs-ı delîlim ol nûr-u kudret
 İki cihan eden kendidir kendi
 Bizleri mukaddem cenâb-ı izzet
 Aşka revân eden kendidir kendi

İbtidâ bir nûr-u kudret yarattı
 Halkı halk etmezden kısmet yarattı
 Arş u kürs ü levh ü cennet yarattı
 Huri gilmân eden kendidir kendi

Dört kitab dört mezheb âdem eşyâdır
 Ol mahbûbun ismi rûha gıdâdır
 Söyleyen söyleten nutk-i Hudâ'dır
 Tûti lisân eden kendidir kendi

Seyrânî kuluna aşkı tesellâ
 İsmi özümdede okudum yektâ
 Her kuluna verdi gûnâ tecellâ
 Tertib Kur'ân eden kendidir kendi

— 2 —

Behey tâlib can gözünü uyandır
 Bu meydana sâhib meydan ol da gel
 Pirlere şerbetine canını kandır
 İptidâ özünden mestân ol da gel

Yollar içre budur Hakkın has yolu
 El tutanlar olur şah mü'min kulu
 Mürşidin Muhammed rehberin Ali
 İkrârında ahd ü peymân ol da gel

Teslim ol erlere sil süpür kalbi
 Yetişir imdâda hak Hızır nebî
 Pir Halil evlâdı İsmâil gibi
 Doğranup tuzlanup kurbân ol da gel

Kendini kendine cehd et de buldur
 Mahabbet ehli ol ayn-ı Cem güldür
 Evvelâ ey talib nefsini öldür
 Benliğin yabana at cân ol da gel

Böyle bulmuş tadın her helvacılar
 On iki imamdan okur nâciler
 Felekler sama'ın döner bacılar
 Nefsin başını biç üryân ol da gel

Bu meydanda farzdır dolu içilir
 Allah birdir ikilikten geçilir
 Budur farz-ayn nefsin başı biçilir
 Çık küfürden ehl-i î mân ol da gel

Başta duran çeker gülbang-i yârı
 Sererler sofrayı açarlar dârı
 Lokmalar hak olub çekerler carı
 On ikidir erkân Selmân ol da gel

Nazar' eyle meydandaki çırağa
 Niyâz eyle mürşid olan ocağa
 Bir bacıyla bir er kalka ayağa
 Sama' içre bir er arslan ol da gel

Mahabbete kandır yavrularını
 Pîrimdir gözeten kuzularını
 Pervâne veş gözet sürülerini
 Koyunlara sâdik çoban ol da gel

Bend eyle ayırma özün Ali'den
 Mü'min olan murad alur uludan
 Balım Sultan Hacı Bektaş Veli'den
 Mustafâ Mürtezâ imrân ol da gel

Hadîce Fâtıma yâr-ı garımız
 Hasen Hulk-ı Rızâ din settârimız
 Hüseyin mevâlî cân ü yârimız
 Zeynelâbidîn'e hayrân ol da gel

Muhammed Bâkır'dan gel tut katarı
 Ca'fer-i Sâdik'a eyle ikrârı
 Mûsi-i Kâzım'dan gel bul esrârı
 İmâm-ı Rızâ'ya candan ol da gel

Takî Nakî hakdır anla serveri
 Hasen-ül-askerî dînin minberi
 Muhammed Mehdi'dir mü'min rehberi
 Tamam bunda işler devrân ol da gel

Üçler yedilerden sâkî görürsün
 Kırklardan bâdeyi bâkî görürsün
 Vücûdun şehrinde Hakkı görürsün
 Seyrân'î bu şehre seyrân ol da gel

— 3 —

— Müseddes —

İlm-i ledün dem çeküp sekrân olur Bektaşiler
 Evvel âhır sırrına seyrân olur Bektaşiler
 Lenterânî fehmine imrân olur Bektaşiler
 Şehr-i dilde Tûr-i Mûsâ kân olur Bektaşiler
 Hırka içre ser çeküp pünhân olur Bektaşiler
 Sûretâ ehl-i harâbat cân olur Bektaşiler
 Hoş görüp cümlesini gaybet yüzünden çıktılar
 Yettiler birliğine mihnet yüzünden çıktılar
 Kâr-ı dünyâdan geçüp zahmet yüzünden çıktılar
 Vazgelüp mâsivayı kasret yüzünden çıktılar
 Varlığın dağın delüp vîrân olur Bektaşiler
 Râh-ı Hakka gün be-gün revân olur Bektaşiler
 Nefs-i emmâresinin üstüne makas oldular
 Geçtiler inkâr yüzünden derdden halâs oldular
 Tanrı'nın birliğine ikrâr ü ihlâs oldular
 İptidâ nokta-i aşk bahrine gavvâs oldular
 Sırrını sır eyleyüb irfân olur Bektaşiler
 Haddi yok pâyânı yok ummân olur Bektâşiler
 Seyr-i seyran Seyranî bir yâr elinden içtiler
 Bezm-i vahdet câmnı cildâr elinden içtiler
 Buldular âb-ı hayat ahyâr elinden içtiler
 Tâ Elest peymânesin Hünkâr elinden içtiler
 Üç yedi kırk bir ile nihân olur Bektâşiler
 Pir erenler râhına kurbân olur Bektâşiler

— 4 —

Dolan gönül dolan eflâki arşı
 Saadet bürcünün devranesi ol
 Yâ sabûr yâ şekûr tevekkül başı
 Yâ hamd ü senanın zikranesi ol

Edegör hazrete daima kulluk
 O sana göstermez âlemde yokluk
 İndi Rabbanîde budur makbulluk
 Mahbuplar şahının divanesi ol

Dal yürü beratın alayım dersen
 Doğru söyle sahih olayım dersen
 Defineye malik olayım dersen
 Harabat yerlerin viranesi ol

Okunur kitapta beyyinat dinle
 Söyleten söyleyen bir sıfat dinle
 Söz dinle iyi tut nasihat dinle
 Ananın babanın bir tanesi ol

Ağlattığın güldür güldürdüğün kap
 Döktüklerin doldur doldurduğun ap
 Aldığın varsa ver yıktıkların yap
 Gözle her tarafın kârhanesi ol (1)

Belâlara sabret o yârdan dönme
 Ol kazâya razı azardan dönme
 İkrar ver ikrar al ikrardan dönme
 Sözünün özünün merdanesi ol

Su gibi yüzünü yerlere pestet
 Elini dilini belini bestet
 Nutku fesahatle âlemi mestet
 Aşkı ilâhînin meyhanesi ol

Kalk seherle zikri lisanca yürü
 Uyandır kalbini irfanca yürü
 Hükmeyle nefsine sultanca yürü
 Âsitanı yârın şahanesi ol

Âdeme nazar kıl Rahmanın gözet
 Gönüller mamur et zebanın gözet
 Hubbu fillâh üzre mihmanın gözet
 Bilâdı Bağdadın kâşanesi ol

(1) Kârhane = işevi, fabrika.

Dostolup sarıl var bir yâr başına
 Ya neler yazılmış er var başına
 Cehteyle varasın pınar başına
 Mahabbet meyinin atşanesi ol
 Başına aşk tacın eyle dur üsküf
 Derunun bahçesi açılın şüküf
 Ten içinde canın olunsun Yusüf
 Her gönül mısırının sultanesi ol
 Âdem âdemliğin bil cahil olma.
 Âdeme hürmet et gel kâhil olma
 Nefes alıp verdikçe gafil olma
 Ruhu zikrullahın her ânesi ol
 Hub sıfât görün diyarı âhırda
 Gaflet uykusuna yatma seherde
 Herne görür isen özde nazarda
 Seyranî o yârın seyranesi ol

S I R R İ

XIX uncu asır Bektaşî şairlerindedir. 1209 (M. 1794) da Ağrıboz'da doğduğunu ve 1258 (1842) de Tekirdağı'na giderek orada yerleştiğini divanındaki kayıttan anlamaktayız.

Divanına alınmayan *Sırrî* ve *Ağrıbozlu Sırrî* başlıklarıyla mecmualara kaydedilmiş bulunan hece vezniyle bazı nefeslerine de tesadüf olunmaktadır. 150 büyük sahife teşkil eden yazma divanı Ankara kütüphanesinde AI 3/32 numarada mahfuzdur. Divanının baş tarafında şu cümle vardır. «*Hâzâ divanı meczubürrahman bendei Şahımerdan Esseyit Mehemmet Sırrıyülâğrıbozî*». Eserlerinin mühim bir kısmı aruz veznile yazılmıştır. Şu nefesler kendisindedir:

— 1 —

— Nefes —

Şu dünyânın evvelini sorarsan
 Var mıdır Muhammed Ali'den gayrı
 Sen bu yolun sâhibini ararsan
 Var mıdır Muhammed Ali'den gayrı

Muhammed mürşidim Ali rehberim
 Vicdan deryâsında lâ'lü gevherim
 İnanmazsan işte oku defterim
 Var mıdır Muhammed Ali'den gayrı

Bu yoldan ötesi yoktur varılmaz
 Su bulanmayınca gölge durulmaz
 Gözlerime Hak'dan özge görünmez
 Var mıdır Muhammed Ali'den gayrı

Ezelden böyledir bu yolda âdet
 Okunur dillerde Allahussamed
 Rehberim Ali'dir pîrim Muhammed
 Var mıdır Muhammed Ali'den gayrı

Muhammed Ali'dir kırkların başı
 Bunu bilmeyenin güç olur işi
 Verdi bu yolda *Sırrî* canla başı
 Var mıdır bu yolda Ali'den gayrı

— 2 —

Kulağım işitmez zâhid ne dersin
 Bendedir Muhammed Ali'dir Ali
 Bunları koyup da kande gidersin
 Bendedir Muhammed Ali'dir Ali

Bu yolda verdim ben baş ile canı
 İkilik mahvoldu buldum îmânı
 Anınçün terk ettim iki cihânı
 Bendedir Muhammed Ali'dir Ali

Muhammed Ali'nin izin izlerim
 Esrârını canım içre gizlerim
 Her demde anları gözler gözlerim
 Bendedir Muhammed Ali'dir Ali

Gerçeğim ümmîyim ilim bilmezem
 Zâhidin sözlerin gûş eylemezem
 Mahabbet câmını elden salmazam
 Bendedir Muhammed Ali'dir Ali

Sırrî divâne mi yoksa delidir
 Ummâna karıştım aşkın selidir
 Ezelden bunların kemter kuludur
 Bendedir Muhammed Ali'dir Ali

— 3 —

Gurbet diyârında bîkes garîbim
 Muhammed Ali'den özge yârim yok
 Gayrıdan geçmişem Hakka talibim
 Muhammed Ali'den özge yârim yok

Mürşidim Muhammed rehberim Ali
 Anlardan öğrendim erkânı yolu
 Kalbim amân ile doludur dolu
 Muhammed Ali'den özge yârim yok

Yoktan var eyledi beni yarâdan
 Yârı buldum çıktı ağyar aradan
 Ben aktan okudum bilmem karadan
 Muhammed Ali'den özge yârim yok

Anlar ile buldu bu âlem nizâm
 Mihrini tutarım gönlümde müdâm
 Aslını sorarsan on iki imam
 Muhammed Ali'den özge yârim yok

Bu aşkın sevdâsı başımdan gitmez
 Yanıyor yüreğim tütünüm tütmez
 Ey zâhid nasîhat bana kâr etmez
 Muhammed Ali'den özge yârim yok

Vahdetin bezminde Sırrî can verdi
 İnâyet erişüp zıyâyâ erdi
 Muhammed Ali'dir dilimin virdi
 Muhammed Ali'den özge yârim yok

— 4 —

Bir bölük derviŐiz gelmişiz handan
 Biz Muhammed Ali deyenlerdeniz
 Kanâat eyledik iki cihanda
 Biz Muhammed Ali deyenlerdeniz

Ey zâhid bu yolda kıl ü kal olmaz
 Canından geçmeyen cânânı bulmaz
 Hakikat ehline mezheb sorulmaz
 Biz Muhammed Ali deyenlerdeniz

Vahdetin bezminde ikrâr eyledik
 İkilik defterin gönülden sildik
 Dört kitâbın aslın okuduk bildik
 Biz Muhammed Ali deyenlerdeniz

İki cihân içre aktır yüzümüz
 Bir bakıŐta Hakkı görür gözümüz
 Kaftan kafa gider bizim sözümüz
 Biz Muhammed Ali deyenlerdeniz

Sırrî terk edeli nâmûs u ârı
 AŞk adıyla daim yanmaktır kârı
 Muhammed Ali'den özge yok yârı
 Biz Muhammed Ali deyenlerdeniz

— 5 —

Mürşide ermiyen Hakkı bilemez
 Seni irşat eder bir can bulunur
 Çöllerde kalmıştır yolun bulamaz
 Bu yolu pek gözle kervan bulunur

Eğerçi başında aklın vâr ise
 Hak yoluna bezlet malın var ise
 Geceler suphadek derdin var ise
 Bülbül gibi zâret gülŐan bulunur

Eğer girer isen Hakkın yoluna
 Âşık isen bakma sağı soluna
 Devlet kuşu şayet konar koluna
 Kulluğa belbağla sultan bulunur

Takagör başına melâmet tacı
 Kâbeye varmadan denilmez hacı
 Olmak ister isen gürühu nacî
 Her derde sabreyle derman bulunur

Su gibi meyledip her yana akma
 Pervane veş canın odlara yakma
 Aşkın gevherini deryaya atma
 Var âdemden iste ol kân bulunur

Hakka talip isen hizmet et pire
 Hâkeyle yüzünü süregör yere
 İkiyi terkedene irişir bire
 Canından geçince canan bulunur

Dinle gel can ile *Sırrı*'nin sözün
 Altın gibi kalol pâkeyle özün
 Düş gam vadisine sür yere yüzün
 Sular gibi çağla umman bulunur

— 6 —

Cihanın şahına minnet eylemem
 Kısmetim Muhammed Ali'den gelir
 Virdettim dilimde gayrı söylemem
 Kısmetim Muhammed Ali'den gelir

Ben tüccar değilim alıp satmazam
 Varlığım terkedip kibir tutmazam
 Kimsenin işine elim sunmazam
 Kısmetim Muhammed Ali'den gelir

Dünya madem fanîdir meyil olmaz
 Bunda gelen gider kimseler kalmaz
 Yaradan kulunu aç susuz komaz
 Kısmetim Muhammed Ali'den gelir

Mürşide hizmet et rehber e izzet
 Dünyayı terkeyle var iken fırsat
 Ezelden bu yolda böyledir âdet
 Kısmetim Muhammed Ali'den gelir

Sırrı durma daim yalvar yârına
 Canını yakagör aşkın nârına
 Bugünkü fırsatı koyma yarına
 Kısmetim Muhammed Ali'den gelir

— 7 —

Her ne okursan
 Otuz ikidir
 Her ne görürsen
 Otuz ikidir

Veçhin kitabı
 Arşın tınabı
 Haccın sevabı
 Otuz ikidir

Derdin devası
 Aşkın safası
 Hakkın rızası
 Otuz ikidir

Çâkeyle yüzün
 Pâkeyle özün
 Ne görse gözün
 Otuz ikidir

Belki her işin
 Kirpikle kaşın
 Lebinle dişin
 Otuz ikidir

Söylemiş Kur'an
 Bu söze gel kan
 Veçhinde ayan
 Otuz ikidir

Sırrî virandır
 Genci nihandır
 Sanma yalandır
 Otuz ikidir

— 8 —

Yetmiş iki millet içre nacîyiz
 On sekiz bin âlemin sertacıyız
 Yılda bir kezdir tavafı kâbenin
 Bir dem içre elli kerre hacıyız
 Câ'fer'in yoluna kıldık iktida
 Zahidâ dört mezhebin ihracıyız
 Suret içre katreyiz gerçi veli
 Bahri aşkın mânide emvacıyız
 Bendei Âliabâyız Sırrîyâ
 Tâ ezelden bende-i muhtacıyız

S Â C İ D

XIX uncu asrın son yarısında yetişen Bektaşî şairlerindedir. İstanbul'da doğdu. Fındıklı'da otururdu. Arap camii civarındaki bir dükkânda makaracılık ederdi. Bundan dolayı da muasırları arasında *Makaracı Sâcid* namıyla tanınmıştı. Rumelihisarı'ndaki Bektaşî tekkesi şeyhi *Mahmud Baba*'nın müridlerindendi. Gece gündüz içre, Galata'da Koyun Baba meyhanesinden ayrılmazdı. Tahminen 1260 (M. 1844) da vefat etti. Ekseriyetle aruz vezniyle rindane şüirler yazan *Sâcid*, bazı manzumelerinde de Hurufiliği terennüm etmiştir:

— 1 —

Biz vahy-i İlâhî ile Kur'an'dan uyandık
 Biz batn-ı maânîdeki seyrandan uyandık
 Biz bâb-ı Ali'den okuduk kenz-i ulûmu
 Biz beyte girüp hâce-i burhandan uyandık

Biz hulk-i Muhammed'den alup nûr-u Hûdâ'yı
 Biz ümmet-i vustâ-yî Horâsan'dan uyandık
 Biz bezm-i Elest sırrına her demde kavîyiz
 Biz ahde vefâ eyledik îmandan uyandık
 Biz bâde-i enguru sıkup kırklar içinde
 Biz kırklar ile bir gül-i handandan uyandık
 Biz levh-i tecellîde görüp pâye-i zâtı
 Biz anı tilâvet edüp irfandan uyandık
 Biz aşk u mahabbetle girüp bezm-i safâya
 Biz nur-u velâyet ile meydandan uyandık
 Biz bâşımızı verdik ana çekti rızâya
 Biz Mürşid-i Mahmud gibi sultandan uyandık
 Biz Sâcid'olub düştük o mihrâb-ı cemâle
 Biz cânı verüp sonra o cânandan uyandık

— 2 —

Mevc urup ummân-ı aşkdan şân-ı Fazlûllah benem
 Cümle ilmin ilmiyim esrâr-ı ilmullah benem
 Mani-i mağz-i hakîkatte elif bâ olmuşam
 Âyet-i tefsîr-i a'zam içre sırrullah benem
 İncil ü Tevrât Zebur Fûrkan'a harf-ı ebcedim
 Pâ vü çâ vü jâ vü gâ cem'inde aynullah benem
 Levh-i mahfûz-i Hudâ'yim arş ü kürs-i müntehâ
 İstivâ-yi hatt-ı mevcûdum kelâmullah benem
 Bin bir esmâ içre gördüm ben müsemmâ sırrını
 Kim Enelhak da'visinde zat sıfâtullah benem
 Kul kefâ emrinde ben de var idim Sâcid idim
 Gör murâdullah içinde küntükenzullah benem

— 3 —

Zât-ı vahdetten bize takdîr olur tedbîrimiz
 Defter-i levhden dürülmüştür ezel tahrîrimiz
 Bir mekân bulmaz ki bizden rûzgâr mihmân ola
 Bir sıfat içre değıldir mecma'-ı tasvîrimiz
 Kâinâtın vâridâtında velî biz sâbitiz

Fâni olmaz bir nüfûsuz Hak için tekbîrimiz
 Hâlimizden hâl alınmaz biz harâbât genciyiz
 Şân-ı Hakkı dâimâ âbâd eder ta'mîrimiz
 Bir temâşâ eylesek mevcûd-u zulmet ehline
 Fazl-ı Hakkın nûrunu ihyâ eder te'sirimiz
 Almadık gaflet demin biz *Sâcid'iz* tâat ile
 Hiç gubâr etmez kabul âyîne-i tathîrimiz

— 4 —

Kulağında dehanımda nedir bildir bana yâ Rab
 Bir istek var bu canımda nedir bildir bana yâ Rab
 Anan yoktur baban yoktur vücudün yok mekân yoktur
 Münezzehsin nişan yoktur nedir bildir bana yâ Rab
 Ekil şürbü hur hasnâyî (1) memat yok anda ibkayı
 Cihanda kasrı ankeyi nedir bildir bana yâ Rab
 Sıratın kıl gibi ince kılıçtan pek te keskince
 Ben ol menzile gidince nedir bildir bana yâ Rab
 Kulun *Sâcid* bu kavgada koma maksudun uhrâda
 Cemalini bu dünyada nedir bildir bana yâ Rab

T Ü R A B İ

Türabî'nin hayatı hakkında malûmatımız yoktur. Yalnız, asıl ismi *Ali* olan *Türabî Baba'nın*, H. 1266 da Pir evi postnişini olduğu ve 1285 tarihinde vefat ettiği mazbuttur.

Darülfünun Kütüphanesi, hafızı kütübü *Sabri Bey, Türabî* ve divanı hakkında şu malûmatı veriyor: «Maskatı re'si ile tercümeihali meçhul bulunan *Türabî* bektaş'lerin Pir evi dedikleri Kırşehirdeki dergâhın babası iken 1285 tarihinde vefat ettiği bu nüshanın 240 ıncı sahifesinde hali hayatında bizzat söylediği beş beyitli bir manzumede muharrer ise de tarih mısraından:

(1) Eklü şürbü huru hasnayı takdirinde.

senei vefatı istihraç olunmayıp, yalnız manzume sonundaki 1285 rakamından istidlâl olunmakla beraber 176 ncı sahifede yine kendi lisanından divanının 1257 tarihinde hitam bulduğu mezkûr olup vefatına kadar geçen 28 sene zarfında hiçbir şey yazmaması müsteb'at gibi görüldüğünden tarihi vefatı hakkında birşey söylenemez. Takriben «2800» beyti ihtiva eden bu nüshada, 1 münacat, 331 gazel, 1 tarih, 1 naat, 2 mersiye, 1 sâkîname, 3 tercî ve terkip, 5 müseddes «biri mersiye» 5 muhammes, 20 murabba, 23 koşma, hurufu hece ile mürettep 129 müfred münderiçtir.»

Türabî'nin, nerede doğduğunu kat'i olarak bilmiyoruz. Gerçi bazı vesikalarda, onun *Yanya*'lı olduğu kaydediliyor. Halbuki *Koniça*'da medfun *Türabî Baba* isminde bir aziz olduğunu biliyoruz. Acaba; bu iki *Türabî*'yi muahhar zamanlarda birbirine mi karıştırdılar? *Prof. Köprülüzade Fuat Bey* vaktile *İkdam* gazetesinde, *Türabî'nin* Ankara'lı olduğunu kaydetmişlerdi. *Ankaralı Türabî*, postnişin olan *Türabî* midir? bunu da bilmiyoruz.

Matbu bir divanı olan *Türabî'nin* herhalde Bektaşîlerin kıymetli bir şairi olduğu muhakkaktır. Mezkûr divanın birçok kütüphanelerde yazma nüshaları vardı. İyi bir hattat elinden çıkmış bir nüshası Ankara Kütüphanesinde. Yine Ankara Kütüphanesinde AI 3/26 numarada mahfuz olan bir yazmada matbu divanda olmıyan hece veznile 23 koşma mukayyetir. Bu koşmalar Üniversite Kütüphanesindeki nüshada da vardır. Ali Emîri E. Kütüphanesinde 656 numaralı mecmuada da *Türabî'nin* 2 destanı yazılıdır.

Türabî'nin, Bektaşî telâkkilerini ihtiva eden bütün nefesleri, divanında münderiç değildir. Muhtelif yazma mecmualarda tesadüf edilen bu şiirlerin, tamamen postnişin olan *Türabî*'ye ait olup olmadığı kestirilemez.

Ekseriyetle garamî eserler vücade getiren *Türabî*, bilhasa *Fuzulî*'den mülhem olmuştur. Bir kısım eserlerinde hurufiliğe ait remizler vardır. M. 19 uncu asır halk şairleri tarzında vücade getirdiği eserler güzeldir:

— 1 —

Dedim dilber senin aslın nereli
 Konya tarafında Bor dedi bana
 Dedim aşkın ile sinem bereli
 Dermanı bulunmaz çor dedi bana

Dedim zülfün eyle boynuma zencir
 Dedi var yıkıl git hey ihtiyar pır
 Dedim tâlim edip ol sen muabbir
 Bir rüya görmüşüm yor dedi bana

Dedim ruhun ahmer yoksa al mıdır
 Dedi servi kaddim hub nihâl midir
 Dedim şirin lebin söyle bal mıdır
 Şirin değil biraz şor dedi bāna

Dedim bir busecik in'am edip ver
 Dedi hışma gelip bu herif ne der
 Dedim hem yanımda birdir simü zer
 Derviş fakir sefil hor dedi bana.

Dedim kemendimdir gîsuyu telin
 Dedi *Türabî* çek sen benden elin
 Dedim seyreyleyim gerdanda halin
 İşte gözün görmez kör dedi bana

— 2 —

Eski sebaktan göçeben (1)
 Gel çevir evrak dediler
 Rihleti bangetti sada
 Dinle hey ahmak dediler

Gitti ömür zayi heba
 Derdine yok sonra deva
 Ya nolacak ruzu ceza
 Hâline bir bak dediler

(1) Bu manzume Üniversite Kütüphanesindeki divanda vardır.

Sende nedir bu semelik
 Satma bana gel dedelik
 Sırtına bir elli elik
 Urmalı mutlak dediler

Doğru yürü Hak yoluna
 Rahmede Allah kuluna
 Kul rehi Hakta buluna
 İŞte bu elyak dediler

Cahı (2) Cihan mihnet imiş
 Âhırđ hem hasret imiş
 Yok yere bir gayret imiş
 ektiğin alçak dediler

Hak diyeyim dinle beni
 Bilmedin ah sen de seni
 Âteşi hicr ile teni
 Bilmez isen yak dediler

Kılsa vefa ahde güzel
 İŞte karip oldu ecel
 Ya ne bu beyhude emel
 Vay gidi torlak dediler

Gerçi bahayımce imiş
 Lâklâka söz çokça imiş
 Men'arefi bellememiŐ
 Mâyesi bipâk dediler

Menzilini buldu bulan
 Var yürü sen böyle dolan
 Gördü beni ârif olan
 Kupkuru kavlak dediler

Ben dedim ey ehli himem
 Bende kamu derdü elem
 Eyle bana lûtfu kerem
 Bu söze hak hak dediler

Babı tevekkülde safa
 Bul anı var çekme cefa
 İşte bu teslimi rıza
 Boynuna gel tak dediler

Dünyeyi bir yana koyun
 Hânı kanaatla doyun
 Varlığını cümle soyun
 Kalmalı çıplak dediler

Pir yedine ermedi bu
 Aklı sere dermedi bu
 Aşka boyun vermedi bu
 Ölse de hortlak dediler

Munkarız oldu bu işin
 Rıf'atini buldu eşin
 Dünya için bu gidişin
 Sür'ati kıvrak dediler

Vah sana vah bâşına taş
 Dünya için bu ne telâş
 Hak yoluna can ile baş
 Vermedi korkak dediler

Terki cihan olmaz isen
 Ölmeden ön ölmez isen
 Bunda seni bilmez isen
 Başına tokmak dediler

Sıtk ile gûşeyle cevap
 İşte budur rahı savap
 Mahlâsımız oldu *Türab*
 Âhırı toprak dediler

— 3 —

Erenler serveri gerçekler piri
 Hünkâr Hacı Bektaş erleriyiz biz
 Balım Sultan, Abdal Mûsa şahımız
 Seyit Ali Sultan gülleriyiz biz

Kaygusuz Sultandır bir serdarımız
 Kara donlu candır türbedarımız
 Kanber Ali Sultan şehsüvarımız
 Necef deryasının gevheriyiz biz

Sarı İsmail, Hacımdır ulumuz
 Şahı Horasana çıkar yolumuz
 Muhammed Ali'den kokar gülümüz
 On iki tarikin serveriyiz biz

Türabî Üçlerin birisi oldu
 Yedilerle, Kırklar meclise güldü
 Horasan erleri azmedip geldi
 Muhammed Ali'nin kullarıyız biz

— 4 —

Derdü gamın gevherini bulmağa
 Kasavet bahrine daldık bakalım
 Ümidimiz vardır halâs olmağa
 Girdabı mihnette kaldık bakalım

Takdire bağlanıp demişiz beli
 İradei cüz'iden çekmişiz eli
 Dümeni şikeste keştii dili
 Nihayet engine saldıık bakalım

Bir gürüha bende hem sırdaş olduk
 Gâhi pestü geda gâhi baş olduk
 Harabat ehline ayakdaş olduk
 Melâmet tablını çaldık bakalım

Türabî çâkettim âlemde özüm
 Hatmeyledim bunda encamı sözüm
 Bezmi erenlerden hey iki gözüm
 Mahfice teselli aldık bakalım

— 5 —

Gel gönül gidelim aşk ellerine
 Muradın yâr ise bir dane yeter
 Fikir kıl ettiğin amellerine
 Havayi cehl ile efsane yeter

Meyli Dünya edip gel olma bednam
 Kim aldı Felekten muradınca kâm
 Ölüm var mı yok mu âhîrül-encam
 Vakıt geçirmeğe virane yeter

Türabî gel özün pâyimâl eyle
 Rahı erenlerden kesbi hâleyle
 Bu fani Dünyayı.....eyle
 Gelip konup göçen nişane yeter

— 6 —

Bir şah ki hükmünde olmazsa muhkem
 Dağtır askeri hân üste gider
 İşinin tedbirin bilmiyen âdem
 Şaşırır tedbiri yan üste gider

Hakikatsiz âdem ne bilir kıymet
 Dâratı devlette bulamaz kudret
 Bir mert ki namerde ederse hürmet
 Zayi olur emek, nan üste gider

Varıp boyun eğme namert pâyine
 Mevlâ gazap eder kalbi haine
 Akıllı *Türabî* uyma lâine
 Şaşırır tedbirin can üste gider

— 7 —

Gerçek erenlerden budur niyazım
Eşiğinde Sersem Ali Babaya
Recep Paşa ister gönülden yardım
Dergâhında Sersem Ali Babaya

Aşkî niyaz olsun Hasan Dedeye
Cümle kardaşların Sadık Babaya
İhtiyacız daim hayır duaya
Himmetine Sersem Ali Babaya

Niyazımız budur sırra erenler
Cangözüyle daim Hakkı görenler
Erkân ile çırağı uyarırlar
Meydanında Sersem Ali Babaya

Erenler meydanı bağı İremdir
Türabi'nin şahı sahipkeremdir
Gözcümüz bekçimiz, Baba Sersem'dir
Gulâmımız Sersem Ali Babaya

— 8 —

Âdem, huri şu dünyaya gelmeden
Muhammed Ali'nin nurun gördün mü
Hak nasibin almış kudret eliyle
Hünkâr Hacı Bektaş Piri gördün mü

Şu dünyayı hamur edip yuğuran
Dokuz baba dört anayı doğuran
Hitabı Elestten bize çağırın
Can içinde canan yârı gördün mü

Gel gidelim Seyit Ali izine
Yüz sürelim ayağının tozuna
Kırklar meydanında pir niyazına
Dâra Mansur olan eri gördün mü

Men'aref sırrına sırdaş kandedir
 Senden sana yakın yoldaş kandedir
 Yol gösteren sana kardaş kandedir
 Ol şahı alâmet çarı gördün mü

Türabî Baba'nın dilde imanı
 On iki İmam on yedi erkânı
 Mihrabü minberde Seb'ulmesani
 Cemalinde pirin varı gördün mü

— 9 —

Biz kalenderliği ihtiyar ettik
 Kanaat mülkünde uzlet bizimdir
 Sırrı hakikati dile yârettik
 Bu Âlemde ancak devlet bizimdir

Zikrü tevhit ile gönlümüz verdik (?)
 Bir canımız vardı canana verdik
 Aşkî Huda ile mürşide erdik
 Arsayı aşk içre rif'at bizimdir

Bu nefsin varını odlara yaktık
 Gönlümüz hâkolup alçağa aktık
 Umuru dünyayı elden bıraktık
 Babı tevekkülde vahdet bizimdir

Türabî haline şükreyle her dem
 Rizayi Hak gözet olagör epsem
 Surette zillette görürse âdem
 Manâda Hudadan nimet bizimdir

— 10 —

Salma dil gemisin engine aşık
 Erenler aşkına payan bulunmaz
 Her yerde keşfetme sakın hakayik
 Anı fehmeyliyen bir can bulunmaz

Ârifin halini tarif ne hacet
Efsane sözlerden eyle feragat
Kande göster bana sahipkeramet
Ali çoktur Şahımerdan bulunmaz

Muhtefi oldular âlemde erler
Kıymetsiz olmuştur ilmi hünerler
Herkime sorarsan ârifiz derler
Benden özge baktım nadan bulunmaz

Türabî cihanda olduk serseri
Fehmeden kalmamış dürrü gevheri
Kimsenin kimseden yoktur haberi
Böyle bir acaip seyran bulunmaz

— 11 —

Rûgerdan olanlar fanî cihandan
Menzili ukbaya ilişti kaldı
Huşku riya ile zahit gümandan
Geçmedi esmaya ilişti kaldı

Nazar kıl didei ibretle cana
Doldurur âlemi nedir bu derya
Şemsbîn olmamış Haffaşı âma
Behişte tubaya ilişti kaldı

Semti Tûru aşka doğrulursa rah
Matlubu maksudun verir şehinşah
Şecerden hıtabı İnnienallah
Hazreti Musaya ilişti kaldı

Türabî zâreder leylü neharı
Semti düşvar imiş bu aşkın kârı
Kimse bilmez nedir ledün esrarı
Bir gizli manâya ilişti kaldı

— 12 —

Seyid Ali Sultan himmet eyledi
 Açıldı meydana çırağ uyandı
 Münkirlerin özü gözü bağlandı
 Şulesinden Sersem Ali Baba'nın

Taştı Kevseri bol Kızıl Deliden
 Kanmıştır âşıklar Kalûbeliden
 Haricî şaşırdı darbı Ali'den
 Dehşetinden Sersem Ali Babanın

Mümine ezelden verildi murat
 Gerçek âşık olanların gönlü şat
 Sultanın elinden Yezitler feryat
 Dehşetinden Sersem Ali Babanın

Zahidâ sen şöyle gezme bihaber
 Riya kaplamıştır seni serteser
 Bülbüllerin zarü efganı biter
 Dehşetinden Sersem Ali Babanın

Sathezar Yezide olsun lânetler
 Müminlere daim olsun rahmetler
 Tûrabî'ye in'am olsun himmetler
 Dehşetinden Sersem Ali Babanın

— 13 —

Şahımerdanın kulları
 Hacı Bektaşın gülleri
 İlmi ledün bülbülleri
 Güldestedir beктаşiler

Her seher açılır meydan
 Sürerler aynicem erkân
 Tâ Elest aht ile peyman
 Güldestedir beктаşiler

Safiyullah secdegâhım
 Veçhullahtır kıblegâhım
 Gönülleri Beytullahım
 Güldestedir beктаşiler

Sekahüm rabbühüm derler
 Şarabentahur içerler
 Sır için serden geçerler
 Güldestedir beктаşiler

Türabî'nin sözü haktır
 Gerek dinle gerek bak dur
 Gönlümde garazım yoktur
 Güldestedir beктаşiler

Z A H M İ

XIX uncu asırda yetişen meşhur Bektaşî şairlerindendir. Çankırı'da doğdu. Medrese tahsili gördü. 1280 (M. 1863) de vefat etti.

Muasırları arasında muvaffakiyetli bir Bektaşî şairi olarak gösterilebilen *Zahmî'nin* şiirlerini *Ahmed Talât ve Tahsin Nahid* toplamışlardır. Biz de mecmualarda bazı şiirlerine tesadüf etmiş bulunuyoruz. Onun yedi manzumesini dercediyorum:

— 1 —

Kimse almaz bizim nakkaşımızı
 Bin bir yüz görünür mir'atımızda
 Hızra hemdem ettik yoldaşımızı
 Hayyül'ebet gizli mematımızda

Mazi müstakbele mâsadak biziz
 Ulemaya ilim muhakkak biziz
 Men erânî fekad reelhak biziz
 Sıfâtı Hak zahir sıfâtımızda

Zahmî mezahibin sahipleriyiz
 Dareynde âlimin rağıplarıyız
 Biz âli Resulün sahipleriyiz
 Bir nokta yazılı beratımızda

— 2 —

Zahidâ yanaşma semti salâta
 Çok girip işleyip ol yandan geçtim
 Değişme cenneti iki zekâta
 İkisi de senin ben andan geçtim

Zahit dinin kaydın edeli zail
 Rahı hakikate olmuşuz vâsıl
 O küfrü zülfüne olalı mail
 Seyri ruhu dinü imandan geçtim

Sofî mahabbete nedir inadın
 Eşek deyu daîm söylenir adın
 Al eğer can ise bugün muradın
Zahmî gibi ben de bu candan geçtim

— 3 —

Hakikatte mürgu tayyar olanlar
 Lâmekânda aşiyânı neylesin
 Hükümü hâtemile seyyar olanlar
 Mur değıldir Süleymanı neylesin

Muhibbi bendei Hayder olanlar
 Bezli ömredenler Kanber olanlar
 Semmeveçhullaha mazhar olanlar
 Can olur canana canı neylesin

Hamdülillâh bu dil murada yetti
 Savm ile salâtı kıldı terketti
Zahmiyâ yâr ile mihmana gitti
 Şimdengeru hanümanı neylesin

— 4 —

Ehli sũhan biziz ârifan içre
 Lisanımız saçar lũ'lũ gevher
 Sultanlık istiyen dũ cihan içre
 İptida nefsini bilmeklik hũner

Şahı risalettir dilde yaverim
 Hazreti Ali'dir yolda rehberim
 Daima harabat içre gezerim
 Erenler mesleği budur birader

Nasıl hâr görũndũn zũhdũ fenâya
 Gıybetinden eli değmez riyaya
 Kahpe Çankırılı *Zahmî* gedaya
 Kimi rafızî der kimi surhser

— 5 —

— Gazel —

Varetti cihan mũlkũnũ bir nuru tecelli
 Can verdi cihan cismine tâ sũru tecelli
 Çâr kisvetin âdemde eŐi olmasa ifşa
 Terkibi hafî rũyeti manzuru tecelli
 Her nutku Enelhak olanı dâra çıkarma
 Hak etmiş o yũzden dili Mansura tecelli
 Hor görme sakın zũmrei rindaneyi zahit
 Muzhirdir ona kâsei fağfuru tecelli
Zahmî bu ne esrarı hakikiyeyi ifşa
 Oldun mu cihan mũlkũne me'muru tecelli

— 6 —

— Mersiye —

Ah kamer devr edũben geldi muharrem mâhı
 Sen de gel mũ'min isen eyle bu gũn ah vâhı
 Gõrmedi dîdeleri nũr-i Resũlũllah'ı
 Fikir etmediler en sonra huzurullahı
 Ah Şehîd etti Yezid nesl-i mutahhar Şâhı
 Lâ'net-i Hak'ka sezâ oldu ebed vallâhi

Bir içim suya bedel etti lika kevserini
 Susuz âlûde-i hâk etti o şâhın serini
 Boyadı kana nübüvvet bağının gülterini
 Şimr mel'un çeküp ol demde heman hançerini
 Ah şehîd etti Yezid nesl-i mutahhar Şâhı
 Lâ'net-i Hak'ka sezâ oldu ebed vallâhi

Zahmî sînem gibi bu dîdelerim pür hundur
 Bende-i Âl-i Abâ cümlesi hep mahzundur
 İki âlemde bu günler bana hep o gündür
 Kim tevellâ vü teberrâda bu bir kanundur
 Ah şehîd etti Yezid nesl-i mutahhar Şâhı
 Lâ'net-i Hak'ka sezâ oldu ebed vallâhi

— 7 —

— Müseddes —

Dilâ tecdîd-i mâtem et bu gün mâh-ı muharremdir
 Melâik ins ile cinnî bu gün hep ehl-i mâtemdir
 Velâyet şâhının yâhû şehîd olduğu bu demdir
 Adüv-ü ekberim ancak benim bir iki âdemdir
 Birisi Şimr-i Zülcevşen birisi İbn-i Mülcem'dir
 Bulara dâimâ lâ'net demek mü'mine elzemdir

Muharrem mâhının cum'a gününde oldu bu hengâm
 Namâza sa'y ederken ol cenâb-ı Hazret-i imam
 Şehîd edüp o Şâhı ah Yezidler ettiler bayram
 Ali'nin katline gayret Hüseyin'e eyleyen ikdam
 Birisi Şimr-i Zülcevşen birisi İbn-i Mülcem'dir
 Bulara dâimâ lâ'net demek mü'mine elzemdir

Kopardı fitneyi Mervan Yezid'le eyleyüp sohbet
 Hüseyin'i Kûfe'den Şâm'a dururken ettiler dâ'vet
 Ubeydullah erişüp Kerbelâ'ya etti cem'iyet
 O dem emre kılıçla eyleyen ikdâm ile sür'at
 Birisi Şimr-i Zülcevşen birisi İbn-i Mülcem'dir
 Bulara dâimâ lâ'net demek mü'mine elzemdir

Behey zâlim o din Şahı değil mi hürmete lâyık
 Susuzlukla o ma'sûmu sen ettin mihnete lâyık
 Bu fi'l ile behey dinsiz değilsin rahmete lâyık
 Gürûh-i kavm-i bâtıldan olanlar lâ'nete lâyık
 Birisi Şimr-i Zülcevşen birisi İbn-i Mülcem'dir
 Bulara dâimâ lâ'net demek mü'mine elzemdir

Buna râzî değil billâh Habîbin Mustafâ yâ Rab
 Huzurunda eder da'va Aliy -yel- Mürtezâ yâ Rab
 Ki arttı *Zahmî*'nin derdi çoğaldı mâcerâ yâ Rab
 O demde âl ü evlâda kıyanlardan cefâ yâ Rab
 Birisi Şimr-i Zülcevşen birisi İbn-i Mülcem'dir
 Bulara dâimâ lâ'net demek mü'mine elzemdir

HIFZİ

XIX uncu asrın ilk yarısında yaşayan Bektaşî saz şairle-
 rindendir. Bolvadin'de doğdu. Hayatı hakkında etraflı bilgiye
 sahip değiliz. Yalnız XIX uncu asır içinde yazılan bazı mecmu-
 alarda «*Âşık Hıfzî*» başlığıyla bazı manzumelerine tesadüf
 olunmaktadır. Üç şiirini dercediyorum:

— 1 —

Hak cemâlin nûr-i şefkat lâ fetâ illâ Ali
 Sendedir lûtf u hidâyet lâ fetâ illâ Ali
 Bunca ervâh ins ü cinnî çağrışurlar Rabbenâ
 Dürr-i yektâ sarf-ı kuvvet lâ fetâ illâ Ali
 Bunca eşyâ ism-i a'zam sırrın izhâr eyleyen
 Beyt-i ulyâ-yi hakikat lâ fetâ illâ Ali
 Heft âlem nesl-i âdem hep senin şânındadır
 Dediler Şâh-ı velâyet Lâ fetâ illâ Ali
 Kendi birdir ismi bin bir okunur Rabb-ı Celîl
 Kimse bilmez sırr-ı hikmet Lâ fetâ illâ Ali
Hıfzıyâ hıfz eyleyüb dünyâ vü mâfihâyı bil
 Bâki Hak nûr-i nübüvvet Lâ fetâ illâ Ali

— 2 —

Biz gulâm-ı Ehl-i Beyt'iz Lâ fetâ'dan gelmişiz
 Ceddimiz nûr-i nübüvvet müntehâdan gelmişiz
 Okuduk ilm-i ledünni vâkif-ı esrâr olub
 Küntükenz'in sırrına lûtf u atâdan gelmişiz
 Şah Hasen Şâh-ı Hüseyin-i Kerbelâ ervâhımız
 Şems ü mâh ü ahter-i Zeynel'abâ'dan gelmişiz
 Bâkır ü Ca'fer-i Sâdık bahş-ı îmân eyleyen
 Mûsi-i Kâzım Rızâ nesl-i Hudâ'dan gelmişiz
 Şah Takî vü bâ Nakî hem Askerî Mehdî livâ
 Menzil-i Şâh-ı Velâyet pîşüvâdan gelmişiz
 Râhımızdır ol Horasânî tarîk-ı nâzenin
 Can verüb can almağa tâ intihâdan gelmişiz
 Hem Sekahüm hamrini aşk-ı Ali'den nûş edüp
 Lezzet-i mest-i Resûl-i Kibriyâ'dan gelmişiz
 Merkez-i kâna eriştim geldi Hak'kın kudreti
 Hıfzıyâ hıfz eyleyüp sâhip safâdan gelmişiz

— 3 —

— Mersiye —

Geldi çün mâh-ı muharrem kıldı dehri rûşenâ
 Hâtır-ı uşşâka düştü mâcerâ-yi Kerbelâ
 Çünkü ol menzil musâhib mecma'-i bahr-i belâ
 Teşnedil oldu şehid anda Hüseyin-i Müctebâ
 Cem' olup Kûfe diyârında gürûh-i eşkiyâ
 Âl ü evlâd-ı Resûl'e gördüler cevri revâ
 Bir azim fitne uyandırdı Yezîd-i bî hayâ
 Söyle vallâhi sezâdır cânına lâ'net sezâ

Ol vefâsız birahmler kavli-i mergup ettiler
 Kûfe'ye da'vet kılup irsâl-i mektup ettiler
 Sanasın bin cân ile cânânı matlup ettiler
 Sonra ahdi bozdular akvâli mekzûb ettiler
 Sed çeküb mebzul Fırât'ı anda mahcûp ettiler
 Bir azim fitne uyandırdı Yezîd-i bîhayâ
 Söyle vallâhi sezâdır cânına lâ'net sezâ

Çün bilirdi nûr-i çeşm-i Ahmed-i Muhtâr idi
 Vâlid-i Âl-i cenâb-ı Hazret-i Kerrâr idi
 Mâder-i bint-i Resûl-i Hazret-i Zehrâ idi
 Dâder-i pâk-i Hasen hulk-ı Rıza Hünkâr idi
 Nesl-i peygamberliğin âyâ kim ızhâr idi
 Bir azim fitne uyandırdı Yezîd-i bîhayâ
 Söyle vallâhi sezâdır cânına lâ'net sezâ

Bir takım nâmerdleri münkad edüb fermânına
 Ol livâ-yi nahsı dikti Kerbelâ meydânına
 Kahrı müstahsen görüb Âl-i Resûl'ün şânına
 Bîgünah mazlumların girdi o zâlim kanına
 Mansıb-ı dehri değışti devlet-i îmânına
 Tâ be- mahşer lâ'net olsun kendine âvânına
 Bir azim fitne uyandırdı Yezîd-i bîhayâ
 Söyle vallâhi sezâdır cânına lâ'net sezâ

Allah Allah öyle bedbahtın olup fermanberi
 Saymadı asla hukuk-ı Hazret-i Peygamber'i
 Bir içim suyu dirîğ etti havâric leşkeri
 Sûretâ islâm idi sîrette kâfir ekseri
 Olmadı böyle musîbet devr-i âdemden beri
 Yâ nice yaş dökmesin erbâb-ı aşkın gözleri
 Bir azim fitne uyandırdı Yezîd-i bîhayâ
 Söyle vallâhi sezâdır cânına lâ'net sezâ

Bu muharremdir zemîn ü âsümân ağlar bu gün
 Vakt-i mâtemdir muhibb-i hânedân ağlar bu gün
 Eşk-i hasretler döküp de tende cân ağlar bu gün
 Âşkanın dide-i giryânı kan ağlar bu gün
 Hâsılı feryâd edüb cümle cihân ağlar bu gün
 Ağla *Hıfzî* aşk ile üftâdegân ağlar bu gün
 Bir azim fitne uyandırdı Yezîd-i bîhayâ
 Söyle vallâhi sezâdır cânına lâ'net sezâ

Ş E M ' İ

XIX uncu asrın meşhur saz şairlerindendir. Konya'da doğdu. Maişetini helvacılıkla temin ederdi. Hıfza çalıştı. 1247 (M. 1831) de Hacce gitti. Vefatı 1257 (M. 1841) dedir.

Şem'i, Mevlevîdir. Taşbasmayla tab'edilmiş olan divanındaki müteaddid şiirlerinde bu tarikata mensub olduğunu bildirmektedir. Fakat saz şairi olması dolayısıyla Bektaşîliğe de muhabbeti vardır. Şu kadar var ki, şeriâtın emirlerine inkıyadı zarurî gören bu şairin akîdesinde müfrit hiç bir telâkki mevcut değildir. Hayatı hakkındaki malûmat, Mevlevî şairleri adlı eserimizdedir. Buraya sadece Bektaşîliğe teması olan manzumelerini dercediyoruz:

— 1 —

Gönlümün evinde seyrân eyleyen
Hak'dan bize mihman Ali'dir Ali
Her derdime benim dermân eyleyen
Cân içinde cânan Ali'dir Ali

Şeriatle bile hakdır hakikat
Ma'rifetde duran ehl-i mahabbet
Üç kişiye sundu kevser-i şerbet
Mağarada sunan Ali'dir Ali

Hallâc-ı Mansûr'un sözü Enelhak
Gafil olma sen de cân gözüyle bak
Nesimî derisin yüzdüler mutlak
İkrarların alan Ali'dir Ali

Her nefesde şâhın medhini söyle
Sırrını fâş etme özünde gizle
Erenler izini dâimâ izle
Cândan içre cânan Ali'dir Ali

Nice canlar durmaz Hayder çağrışır
 Pir Selman ardınca Kanber ulaşır
 Kande çağırırsan gelir yetişir
Kul Şem'i'ye îman Ali'dir Ali

— 2 —

— Murabba —

Râh-ı Hak'ka ibtidâ derbân olur Bektaşiler
 Pîr-i aşka can verib cânân olur Bektâşiler
 Tâc ü tahtı terk idüb İbrâhim Edhem aşkına
 Varlığından soyunub üryân olur Bektâşiler

Bir acâyib hâl olur tâcî urunca re'sine
 Şems gibi eyler tulû' nûr-u mahabbet kalbine
 Her kaçan bassa kadem sıdk ile irfan bezmine
 Gâh olur can gâhi de cânân olur Bektâşiler

Gâh uzadır destini semâya ankaayı tutar
 Gâh ejderhâ olub bir demde dünyâyı yutar
 Gâh zaîf -ül- hâl olur Şem'i' tek mur'dan beter
 Gâhi tâcî altına pünhân olur Bektâşiler

— 3 —

— Müseddes —

Hacı Bektâş-ı Velî'nin bindiği cansız dıvar
 Mazhar-ı nûr-u Ali'dendir ana ol yâdigâr
 Na're-i Düldül ederdî arş-ı a'lâda karâr
 Sad hezar bin kâfiri bir na'rede etti şikâr
 Dedi arslanım Ali'dir kudret ile Girdigâr
 Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikar

Koydular başın o şâhın Kerbelâ meydânına
 Bastılar parmakların şâhım Hüsey'nin kanına
 Urdu sikkîni pelidler kıymadan gerdânına
 Bu hakaretler yaraşmazdı o şâhın şânına
 Düşmeden kanı yere ol demde çağırdı gubâr
 Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikar

Emr-i Hak'la Şah Hasen ile Hüseyin oldu şehîd
 Ağlaşup gökte melekler ettiler mâtem şedîd
 Biz de evlâd-i Resûl'üz eyleriz mâtem cedîd
 Ol Yezid Mervân'ı Hak etsün cenâbından baîd
 İns ü cin gökte melek hakkında eyler inkisâr
 Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikar

İşidüb bu hâli cennet ehli geydi kareler
 İki cihân serveri açtı derunda yâreler
 Nûr-u Hak'ka karışıp gitti o dem mehpâreler
 Haşre dek kan ağlasunlar âşık-ı âvâreler
 Bu mahabbet Şem'i'dir tâ haşre dek böyle yanar
 Lâ fetâ illâ Ali Lâ seyfe illâ Zülfikar

V E L İ

XIX uncu asrın ortalarında yaşayan Bektaşî şairlerindedir. Hayatı hakkında malûmata sahib değiliz. Fakat 1234 (M. 1818) de kaleme aldığı bir manzumesi bugün elimizdedir. Bir müddet seyahatlerde bulunduğunu da gene şiirlerinden anlıyoruz. Bektaşî saz şairlerinden olduğu kuvvetle tahmin olunan ve mecmualarda epeyce manzumesi kayırdlı bulunduğuna göre oldukça şöhret de kazanmış bulunan bu şair, *Veli*, *Kul Veli*, *Derviş Veli* gibi mahlâslar kullanmaktadır. Onun bazı şiirlerini dercediyorum:

— 1 —

«Elhamdülillâh» ki bildim Hudâ'yı
 «Rabb-ül âlemîn» i sırr-ı gedâyı
 «Errahmân -ir- rahim» buldu Hudâ'yı
 «Mâlik-i yevmüddin» olduk âleme

«İyyâke na'büdü» gözümün nûru
 «Ve iyyâke nestain» virdim ikrârı
 «İhdinas - sırât- el- müstakim» yârı
 «Sıratellezîne» çaldı kaleme

«En'amte aleyhim» dedim yâ Ali
 «Gayr -il- mağdûb aleyhim» dedim belî
 «Veledâllin» dedik kaldırdık eli
 Gözlerim dost yolun durdum selâma

Fâtiha sûresi geldi Şânına
 Ezelden kurbandır canım canına
 Kimseler ermedi senin sırrına
 İsmiñ derc eyledim ayın ye lâma

Fâtiha sûresin vechin okudum
 İsmiñ zikr etmeyen kula kakıdım
 Şükür olsun metâim kumaş dokudum
 İhsân eyle kapundaki kuluna

Şükür olsun bir menba'dan yarattın
 Bin ervahtan ervâhıma nur kattın
 Meleklerle hamurumu yoğurtttun
 Âşıklık defterin sundun elime

Velî'm eder Hak'dan aldım dersimi
 Mahabbet çekici yaktı örsümü
 Okuduğum âyet bilmem dersimi
 Hak'kın bir kelâmı geldi dilime

— 2 —

Ali heman ism-i a'zam okudu
 Yer (1) titredi yıldırımlar Şakıdı
 Muhammed'dir bizden yana Hak oldu
 Yer titredi yıldırımlar Şakıdı

Ali celâllendi gayetle coŐtu
 Yer ile gök birbirine kavuştu
 Ord- olan askerin cümlesi Şaştı
 Yer titredi yıldırımlar Şakıdı

(1) Yer gök: Nüşa.

Kâfirler şaştı da perîşân oldu
 Mü'minler sevindi dil rûşân oldu
 Dünyâ kurulalı bir nişân oldu
 Yer titredi yıldırımlar şakıdı

Kelleler kesildi kanlar saçıldı
 Emler kanda yüzdü kandan geçildi
 Çok vakit sonra ortalık açıldı
 Yer titredi yıldırımlar şakıdı

Kâfirler avreti ileri sürdü
 Ali'yi görünce boynun çevirdi
 Muhammed der ki yâ Ali elverdi
 Yer titredi yıldırımlar şakıdı

Muhammed Ali'ye karşıya geldi
 Gaziler yüzünü Düldüle sürdü
 Ol zaman Muhammed Mi'râca gitti
 Yer titredi yıldırımlar şakıdı

Ali İslâm dinin âşikâr etti
 Medâyin tahtını Selman'a verdi
 Yüz yigirmi bin kelâmı şerh etti
 Yer titredi yıldırımlar şakıdı

Andan da imamlar devri geldiler
 Kasd eden kâfirden eşed oldular
 Ebülmüslim çok intikam aldılar
 Yer titredi yıldırımlar şakıdı

Velî'm eder nice alâmet oldu
 Devir âhır zaman Mehdî'ye kaldı
 Dosta rahmet düşmana lâ'net oldu
 Yer titredi yıldırımlar şakıdı

— 3 —

Ne dedim de göze değdim erenler
 Kusûrum çokdur mürüvvet yâ Ali
 Kusûra kalmayan Ganî sultandır
 Kusûrum çokdur mürüvvet yâ Ali

Yükün ekme ile bezirgân kalmaz
 Dostun bahçesine yâd iller girmez
 Mü'min olanların gülleri solmaz
 Kusûrum çokdur mürüvvet yâ Ali

Yükün ektin deyu heman döverler
 Dur olanı okşayuben severler
 Ağır yükü götüreni överler
 Kusûrum çokdur mürüvvet yâ Ali

Őurda bir bahçeyi eőer işlerler
 Meyva vermeyeni keser aőlarlar
 Bir mürvetle yüz bin suç bađıőlarlar
 Kusûrum çokdur mürüvvet yâ Ali

Vel'm eder eğer esebilürse
 Gâhi yağub gâhi kesebilürse
 Mürvet Ali'nindir basabilürse
 Kusûrum çokdur mürüvvet yâ Ali

— 4 —

Şu yalan dünyâda üstad bulmadım
 Ben de beğenmedim işini felek
 Őâkird olan őaşkın olur dem be- dem
 Ne okursun bilmem dersini felek

Gönül turnam gök yüzünde dönerken
 Felek ağu katmıő göle inerken
 Diz be- diz oturub derdim yanarken
 Boşuna kahr etme dostunu felek

Sorayım feleğe Kemter'im netti
 Yoksa hub mu tuttu deli mi etti
 Balım Sultan tekkesine mi gitti
 Baykuşlar kondurdun taşıma felek

Kemter dürlü âlemlere ermişti
 Üç sünneti yedi farzı kılmıştı
 Ölmeden yedi yıl evel ölmüştü
 İşte gösteriyor dostumu felek

Kemter dürlü kemhâların dokurdu
 İsmi söyleydim dilimde virddi
 Sene bin iki yüz otuzdu dörttü
 Yüklendi göçünü kışını felek

Velî'm eder *Kemter* gitti kimim var
 Kemter'i aldırırım yeni gamım var
 Usta idi yapılacak damım var
 Hiç mi iş gelmedi başına felek

— 5 —

Derde tâbi oldum tabîbi buldum
 Buldu ki tabîbin derdi benden çok
 Her derdin dermânı andadır bildim
 Ne hikmet ki kendi derdi benden çok

Derdli olan düşünmesin boşuna
 Kul olanın neler gelir başına
 Tecrübe eyledim Hak'kın işine
 Her derdi kendine revâ görmüş Hak

Deme ki günâhım çok neydi suçum
 Derdiniz çok ise derdliye açın
 Ehl-i Beyt'e gam yoldaş olduğuyçün
 Âşık isen derdli sinen od'a yak

Hak böyle buyurdu binâ kurunca
 Ağlayub gülmeye aşka erince
 Tabibler tabîbi derdli olunca
 Besbelli ki bu âlemde derdsiz yok

Veli'm eder işim âh ü zâr ise
 Hak sana yardımcı işin zor ise
 Eğer bu kelâmda hilâf var ise
 Kerbelâ'da İmam-ı Hüsey'n'e bak

— 6 —

Cenâb-ı Bârî'den ihsân olursa
 Gönlümün gamını atmak murâdım
 Tedbirle takdir mutâbık olursa
 İmâm-ı Hüsey'n'e gitmek murâdım

Bu ne imiş gonca hâra dağlamak
 Elifi taç urub kemer bağlamak
 Bir niyetim Kerbelâ'ya uğramak
 Şâh'ın katarına ermek murâdım

Yüz sürelim Muhammed Mustafâ'ya
 Bunca mü'min müslim ersin safâya
 Bundan böyle arzumanım Kûfe'ye
 Üç beş eyyam hizmet etmek murâdım

Veli'm eder arzum vardır vechinde
 Zülfikar oynıyor Çîn ü Mâçin'de
 Cümlemiz de bir kubbenin içinde
 Ol Şâh-ı merdâna gitmek murâdım

— 7 —

Saadetlû sultanın nazar kıldığı
 İlleri var Hacı Bektaş Veli'nin
 Horâsan'dan sökün edüp geldiği
 Yolları var Hacı Bektaş Veli'nin

Şeyhleri var atlas giyer al giyer
 Düldül atları var altun çul giyer
 Dervişleri hırka giyer şal giyer
 Şalları var Hacı Bektaş Veli'nin

Bin bir âyet yazılıdır postunda
 Yedi kıral yedi pâdişah destinde
 Altun halli örgüleri üstünde
 Yolları var Hacı Bektaş Veli'nin

Dahi böyle sultan nerede olur
 On sekiz bin âlem hem mevcut bilür
 Kırk konaklık yerden kurbânı gelür
 Malları var Hacı Bektaş Veli'nin

Veli'm eder cünbüş verir cuş verir
 Yine ay ü gün resminde taş verir
 Hacı Bektaş dergâhında baş verir
 Kulları var Hacı Bektaş Veli'nin

— 8 —

Deryâ kenarında gemi oynadan
 Dalga urup coşası var gönlümün
 Ali Zülfikar'ı çalaldanberi
 Kaynayıp da coşası var gönlümün

Deryânın bekçisi ol Hazret Hızır
 On sekiz bin âlem olmuş muntazır
 Mürşidin pâdişah mürebbin vezir
 Üç tuğ çeker paşası var gönlümün

Hâlimiz ayandır ol efendime
 Durmasa hizmet buyursa kendime
 Kerbelâ'da yatan ol efendime
 Çifte tatar koşası var gönlümün

Tecellâmız şehidlerin cevrine
 Urum eri Horasân'ın pîrine
 Yerde gökte evliyânın dârına
 Bir saatte düşesi var gönlümün

Velî'm hakdır bilmeyene söz gelür
 Dolanur dünyâyı gönül tez gelür
 Arşda Kürsde olan mahlûk az gelür
 Yed- iklim dört köşesi var gönlümün

— 9 —

Kimse bilmez yüreğimin derdini
 Derdimin dermanın bilen Allah'dır
 Kan revân eyledim çeşmim yaşını
 Sefil ağladup güldüren Allah'dır

Ağlatmayınca vermedin safâ âh
 Hâcetimi yazub veren güzel şâh
 Hâce hâcesi de Ali'dir billâh
 Âşıklara üstâd olan Allah'dır

Kimin esîr eder kul deyu satar
 Kiminin derdine dermanlar katar
 Her kesin nasîbin bir yana atar
 Rızkın ardı sıra salan Allah'dır

Muhammed Ali'de kelâmı bulmaz
 Bu derde giriftâr olmayan bilmez
Velî'm der ki dünyâ kimseye kalmaz
 Bu dünyâda bâkî kalan Allah'dır

— 10 —

On iki imam zürriyetin sevgisi
 Bendedir İmam Hüseyin bendedir
 Hemi sevdiğimdir hemî korkumdur
 Sendendir İmam Hüseyin sendendir

Canda mahabbetim seni gören göz
 Mahabbetim gitmez hem yaz hemî güz
 Korkunu çekerim geceyle gündüz
 Gündedir İmam Hüseyin gündedir

Hemi yarsın hemî yaralayansın
 Yâr ile da'vâmı aralayansın
 Haçer alup sinem paralayansın
 Candasın İmam Hüseyin candasın

Hâr almış da açılmıyor güllerim
 Sana ma'lûm değil midir hallerim
 Selman kesti kan eyledi ellerim
 Kandesin İmam Hüseyin kandesin

Velî'nin kıldığı ah ü zâr ise
 Yine sen bilirsin işim zor ise
 Ne kadar eksiklik kusur var ise
 Bendedir İmam Hüseyin bendedir

— 11 —

İsmi zikr eder her dâim kullar
 Urum diyârında er Hacı Bektaş
 Mü'minler müslimler gözedir yollar
 Hasretin gözlerim gel Hacı Bektaş

Hasretin gözlerim akıdır kanı
 Pîrim mahzun edüb ağlatma beni
 Bu sınık yâremi emi merhemi
 Bu sınık yâremi sar Hacı Bektaş

Bedir olub yeter olsa bir cana
 Zıyâ verir üç yüz altmış cihâna
 Kolu bağı sen yetürme dîvâna
 Dîvanda oturan sen Hacı Bektaş

Ol Ali olub da Zülfikar çalan
 Sırr-ı Mustafâ'sın eylemem güman
 Horasân'dan Hindistan'a kul salan
 Yemen'de Veysel-i yâr Hacı Bektaş

Dimişki şehrinde zindana giren
 Mü'minler şâd oldu verince selâm
 İmam Zeynel ile danışan kelâm
 Bin bir âyetleri nur Hacı Bektaş

Gazilere dalga verüb coşuran
 Ahmed Zenci ile teberler çalan
 Mısır'da Mervan'dan hayıflar alan
 Ebâ Müslim gelen sen Hacı Bektaş

Teber çalar Ebâ Müslim serveri
 Bin kâfir kıranda verir haberi
 Teber sadâ verir Lâfetâ Ali
 İmamlar hayfın al Hacı Bektaş

Sarhoş Veli'm niyaz kılın o mâha
 Hâlim arz eyleyim gül yüzlü şâha
 Yüzü karasın yetürme dergâha
 Noksan isyan bizde bol Hacı Bektaş

— 12 —

Kınamayın aklım yitirdiğime
 Âşık ma'sûkunu del- eyler imiş
 Mâhitab gözlerin ateşi közü
 Yakar bu bendeyi kül eyler imiş

Söylen baksun ateşime közüme
 Âşık kalmaz ma'sûkunun sözüne
 Pîrim geldi baktı geçti yüzüme
 Basar her dem her dem yol eyler imiş

Hubların göçü uğradı yol etti
 Kimse bilmez elif kaddim dal etti
 Çeşmi mestan dîdelerim kan etti
 Benzimi bir güzel kül eyler imiş

Sular gibi akub akub durulan
 Meğır aşk atına binmez yorulan
 Yusuf gibi Zilha'sına sarılan
 Satar kendi özün kul eyler imiş

Veli'm eder yâre kullar olurum
 Yâr el katmazsa bu derdden ölürüm
 Çektiğim çileyi senden bilirim
 Neylerse âdeme fi'l eyler imiş

— 13 —

Her sabah yönümü dönerim Hak'ka
 Muhammed Ali'yi göreyim deyu
 Dünyânın gamından çektim elimi
 Bir kâmile yoldaş olayım deyu

Varub bir kâmile yoldaş olmağa
 Ahd eyleyüb ikrârında durmağa
 Dört dıvarın binâsını kurmağa
 Ararım üstâdım bulayım deyu

Ben İmam Hasan'ı candan severim
 İmam Hüseyin'in dârında dururum
 Zeynelâbid'in'le zindana irem
 Kendimi kırk pâre bulayım deyu

Dâim bülbül gibi güler şakırım
 Bâbında dururum İmam Bâkır'ın
 Gece gündüz vird eyleyüb okurum
 İmam Ca'fer'den ders alayım deyu

Mûsi-i Kâzım'a vardır niyâzım
 İmâm-ı Rızâ'ya bağlıdır özüm
 Takî Nakî Askerî'yedir sözüm
 Mehdi önünde kılıç çalayım deyu

Kul Veli'yim Hak'ka niyâz ederim
 Hak'kın buyurduğu yola giderim
 Dînim hakdır hak kelâmı söylerim
 On iki imamlara ereyim deyu

— 14 —

Senin abdalların semâa döner
 Hünkâr Hacı Bektaş Veli Hû deyu
 Cümle âlem sana tavafa iner
 Hünkâr Hacı Bektaş Veli Hû deyu

Ârif olan senin evvelin bilür
 Ol kelb rakib bu ma'nâdan ne bilür
 Mağribden meşrikden duyası gelür
 Hünkâr Hacı Bektaş Veli Hû deyu

Dört kitabda ismin mevcud okunur
 Otuz altı bin can sana bakınur
 Hind'de Yemen'de gülbangin çekilür
 Hünkâr Hacı Bektaş Veli Hû deyu

Kudretinden bâtin topu şakıdı
 «Entüm» derler bir âyet var hak idi
 Şâh-ı Merdan kula himmet okudu
 Hünkâr Hacı Bektaş Veli Hû deyu

Veli'm eder kim okudu kim uttu
 Doksan bin kelâmı ya kim hatmetti
 Meyyitin yıkayub devesin yetti
 Hünkâr Hacı Bektaş Veli Hû deyu

— 15 —

Ol kırkların ceminde, Lâ ilâhe illâllah
Erenler meydanında, Lâ ilâhe illâllah

El çaldılar dest kefe, dediler cana safâ
Eriş Muhammed Mustafâ, Lâ ilâhe illâllah

İmam Hasan meydanda, Şah Hüseyin irfanda
İmam Zeynel zindanda, Lâ ilâhe illâllah

Mehmed Bâkır sultanı, İmam Ca'fer erkânı
Eriş gel kerem kânı, Lâ ilâhe illâllah

Mûsâ-yi Kâzım şakır, dâim der Hak'ka şükür
İmam Rızâ bun- okur, Lâ ilâhe illâllah

Takî Nakî renginden, Hasen-asker denginden
Mehdî Resûl cenginden, Lâ ilâhe illâllah

Kalnad- imamlar dergi, aşk mahabetten verdi
Derviş *Velî*'nin virdi, Lâ ilâhe illâllah

DANIŞ

XIX uncu asır divan şairlerindedir. Asıl adı *Mehmed'* dir. *Safiye Sultanzâde Mehmed Bey* namıyla şöhret kazanmıştı. Önce Bektaşî olmuş, fakat bilâhare Mevlevîliğe intisab etmişti. Son zamanlarında Konya'ya giderek *Mevlâna*'yı ziyaret etmiş, döndükten sonra çok geçmeden 1258 (M. 1842) de vefat etmiştir. Âşıkane manzumelerden mürekkebe bir divanı mevcud olan *Dâniş*'in *Hacı Bektaş Veli* hakkında yazdığı bir manzumesini dercediyorum:

Reh-i aşkında abâ pûşum anın çekmem eli
 Bende oldum o şehe terk ile cümle emeli
 Kandil-i cam-ı ferahzâ-yi şerâb-ı ezeli
 Mahrem-i meclis-i hâs-ı niam-ı lemyezeli
 Mazhar-ı nûr-u Hudâ mahzen-i esrâr-ı Ali
 Pîr-i erkân-ı tarîkat Hacı Bektâş-ı Veli

Dergehinde o şehin bende-i candâdeleriz
 Cân ü dilden kerem ü lûtfuna âmâdeleriz
 Kayd ü teklîf ü sivâdan dahi âzâdeleriz
 Yoluna biz bir alay can veren üftâdeleriz
 Mazhar-ı nûr-u Hudâ mahzen-i esrâr-ı Ali
 Pîr-i erkân-ı tarîkat Hacı Bektâş-ı Veli

Mecma'-ı ilm-i ledün cûy-i himem tab'-ı kerîm
 Eyledi bendelere lûtfunu ol şeh ta'lîm
 Ne kadar eyleseler şânına lâyık ta'zîm
 Oldu âramgehimiz bâb-ı rızâ vü teslîm
 Mazhar-ı nûr-u Hudâ mahzen-i esrâr-ı Ali
 Pîr-i erkân-ı tarîkat Hacı Bektâş-ı Veli

Kuluyuz râh-ı mahabbette muvâfık olanın
 Demine Hû çekeriz bende-i sâdık olanın
 Dökeriz kanını tîğ ile munâfık olanın
 Biz de gayret keşiyiz ol şehe âşık olanın
 Mazhar-ı nûr-u Hudâ mahzen-i esrâr-ı Ali
 Pîr-i erkân-ı tarîkat Hacı Bektâş-ı Veli

Vermeyiz münkir olan câhil ü nâdâna selâm
 Çalarız yuf borusun bilmeyen eşhâsa müdâm
 Bende-i halka be-gûş olmadır ol şâha merâm
 Dânişâ eyle bu beyti okuyup hatm-i kelâm
 Mazhar-ı nûr-u Hudâ mahzen-i esrâr-ı Ali
 Pîr-i erkân-ı tarîkat Hacı Bektâş-ı Veli

KENZİ

XIX uncu asırda yaşayan Bektâşî saz şairlerindedir. Kıbrıs'da doğdu. Hayatı hakkında malûmata sahip değiliz. Bazı mecmualardaki kayıtlardan ve vücuda getirdiği şiirlerden anlıyoruz ki, uzun zamanlar Antalya'da bulunmuştur. Bir ara-lık Dimetoka'ya gittiğini de gene bir manzumesinden anlamak-tayız. 1233 (M. 1817) tarihinde yazdığı bir destanla 1254 (M. 1838) de yazdığı bir nefes de elimizdedir.

Devrinin tanınmış bir saz şairi olduğu muhakkak olan *Kenzî'nin* 3 şiirini dercediyorum :

— 1 —

Dimetoka şehrin seyran eyledim
Açıkdır dergâhı Mürsel Baba'nın
Mânend-i cennettir anın her yeri
Dâimdir âgâhı Mürsel Baba'nın

Hamd olsun dergâha yüzümüz sürdük
Anda ayan beyan burhânın gördük
Bin iki yüz elli dördüne erdik
Meydanda Semâi, Mürsel Baba'nın

Erenler yoluna canımız fedâ
Hep canların sırrı bağlıdır ana
İsteklerin verir hep mihmanlara
Ganidir ervâhı Mürsel Baba'nın

Mürsel Baba Sultan kırkların başı
Sa'dullah Baba yanında yardaşı
Horasan'dan getirdi mermer taşı
Dimetoka kırları Mürsel Baba'nın

Meydanında yatur Şâhımın pirlere
Mürşidimiz Ahmed Baba gerçek er
Kul Kenzî kemterdir gayrıyı neyle
İhsânı büyüktür Mürsel Baba'nın

— 2 —

Sensin bizim zâhir bâtın ulumuz
 Aman meded mürvet pîr Hacı Bektaş
 Her taraftan sana çıkar yolumuz
 Ali'sin bir adın pîr Hacı Bektaş

Pîrlerin pîrisin yok sana teki
 Mü'minin cânısın münkirin şekki
 Zâhirde bâtında değilsin iki
 Yetmiş üç milletsin bir Hacı Bektaş

Seni sevdik senden yana yıkıldık
 Münkirlerin kesretinden sıkıldık
 Her birimiz künc-i gamda tıklıldık
 Yetiş bu imdâda ir Hacı Bektaş

Pîrlerin pîrisin zât-ı âlîsin
 Hem ilim kânısın Şâh-ı velîsin
 Abdal Mûsâ kendin Kızıl Deli'sin
 Mahlâsınla derler şir Hacı Bektaş

Kul kemter *Kenzî'yim* sana dayandım
 Uyum idim himmetinle uyandım
 Hep isteyenlere verdin inandım
 Benim de murâdım ver Hacı Bektaş

— 3 —

Salâ oldukta aşkın şem'ine pervâne ben çıktım
 En evvel cümleden cânâ çü merd merdâne ben çıktım
 Kamudan akdem aldım câm-ı şevki dest-i sâkîden
 Olub mest-i müdam peymâne veş devrâne ben çıktım
 Benimle ders alanlar her biri bir yol tutub kaldı
 Seçildim içlerinden bülbül-i tek lâne ben çıktım
 Yok iken nâm-ı Mecnun dahi bu dâr-ı şifâ içre
 Takındım çille-i aşkı dil-i dîvâne ben çıktım

Bu gün tîğ-i celâlimden geçenler var ise gelsün
 Dedikte koç gibi kurban için meydâna ben çıktım
 Demişler şâir-i meydan çıkar mı şehri Kibrıs'ta
 Dedim *Kenzî* hakikattir fakat bir dâne ben çıktım

REMZİ

XIX uncu asır Bektaşî saz şairlerindedir. Manastır'da doğdu. Hayatının uzun yılları Antalya'da geçti. Bu şehre ve bu şehirde bulunanlara dair bir hayli manzume vücuda getirdi. 1250 (M. 1834) yıllarında şiirleriyle şöhret kazandığını o tarihte yazılan bir mecmuadaki kayıtlardan anlamaktayız. Antalyalı *Mülâzim Rükni* ile müşterek bir takım koşmalar da vücuda getiren bu saz şairinin üç manzumesini derce ediyorum :

— 1 —

Yarattı kalbime tâ kalû belâ
 Elif lâm harfinin ezberiyim ben.
 Hâme-i kudrette koptu bu imlâ
 Levh-i Küntü Kenz'in defteriyim ben

Hak Muhammed Ali evvel ü âhır
 Şah Hasen Hüseyin dillerde mâhir
 Ceddim Zeynel'abâ imâm-ı Bâkır
 Hakikat mezheb-i Ca'ferî'yim ben

Kâzım'ı gönülde eyledim rehber
 Olmuşum Rızâ'nın bâbında kemter
 Takî vü bâ Nakî evlâd-ı Hayder
 Hasen ül- Asker'in askeriyim ben

İmamlar hakkında söylenen eş'ar
 Oniki imam ismi dilimde ezkâr
 Yerinde çekilen tîğ-i Zülfikar
 Muhammed Mehdî'nin hançeriyim ben

Remziyâ gönlümüz gani dopdolu
 Hünkâr Hacı Bektaş pîrimiz ulu
 Erenler neferi ser-i sağ kolu
 Şâh Ahmed Sultan'ın kemteriyim ben

— 2 —

Fî'l-i mezelletle getürme gurûr
 Oku zâhid ders-i irfâniyetten
 Safha-i sıfâtın mir'ât-ı manzûr
 Yazılmış istivâ hakkaniyetten

Mevcûdât-ı âlem âdem ü eşyâ
 Oî şems-i münevver vechinde ziyâ
 Vücûd ikliminde cümle müheyyâ
 Haberin var ise insâniyetten

Getürme lisâna kelâm-ı kabîh
 Zâhiri bâtını etme mesabîh
 Kaba destâr ile bunca musahhih
 Kurtulmadı gitti enâniyetten

Remziyâ kendini hâk etmeyince
 Kasr-ı derûnunu pâk etmeyince
 Hicab perdesini çâk etmeyince
 Feyz-i eser görmez vahdâniyetten

— 3 —

Mekteb-i irfân olalı
 Hikmet-i kübrâ okuruz
 Tarîk-i erkân olalı
 Allemelesmâ okuruz

Zâhir bâtın burhânımız
 Ferah olur meydânımız
 Gevher saçar lisânımız
 Makam-ı bâlâ okuruz

Üstâdımız rehber edüb
Ednâmızı server edüb
Her lûgati ezber edüb
Mesnevî inşâ okuruz

Hak yoluna cân ü seri
Koyalıdan tâ ki beri
Dinle zâhid al haberi
Sıdk ile Mevlâ okuruz

Nakş-ı Hudâ'nın şâdıyız
Kutb-ü ârif irşâdıyız
Her bir ilim üstâdıyız
Musiki a'lâ okuruz

Erdik âdemlik bâbına
Ma'lûm olur erbâbına
Girdik gönül kitâbına
Dâvûdî sadâ okuruz

Beynimize girmez münkir
Sırrımıza ermez fikir
Leyl ü nehar Hak'ka zikir
Mes'el-i duâ okuruz

Harekâtın ahvâlini
Fehm ederek meâlini
Nazm ederek icmâlini
Defter ü imlâ okuruz

Hû çekeriz aşk ile biz
Devr ederiz şevk ile biz
Zikr-i müdam Hak ile biz
Sûre-i Tâhâ okuruz

Tab'-ı murad kalb-i derûn
 Oldu meyil Hakka rûkûn
 Hamd ü senâ şimdi bu gün
 Kur'ân-ı rânâ okuruz

Etme gönül pek acele
 Eyle nazar bu gazele
 Dâimâ biz hoş güzele
 Tefsîr-i mâ'nâ okuruz

Fânî cihandan geçene
 Câm-ı şehâdet içene
 Dâr-ı bakaya göçene
 Fâtîha hâlâ okuruz

Kurbân için re'simizi
 Yazdı Hudâ ismimizi
 İlm-i ledün dersimizi
 Dâimâ ihfâ okuruz

Güftârimiz dâne dâne
 Rehnümâdır imtihâne
 Zümre-i âşık olana
 Remziyâ salâ okuruz

E C R İ

XIX uncu asır Bektaşî saz şairlerindedir. Nereli olduğunu kat'î olarak bilmiyoruz, fakat hayatının mühim bir kısmını Mısır'da geçirdiği malûmdur. Bu şehre ve Mısırlılara âid bazı destanları elimizde bulunan bu şair, *Kaygusuz* hakkında da bazı medhiyeler kaleme almıştır. Onun bir müddet *Kasrûlayn* dergâhında münzevî bir hayat sürdüğü tahmin olunabilir. *Mehmed Ali Paşa*'nın vefatından, yani 1265 (M. 1848) yılından sonra Mısır'da bulunduğu anlaşılan bu şairin aruz ve hece vezinleriyle muhtelif şiirlerine dağınık bir halde mec-

mualarda tesâdüf olunuyor. Ankara Genel kütüphanesinde de «*Der beyân-ı divân-ı Ecrî Baba*» başlıklı yüz sahifelik bir divançesi vardır (A I. 4/53). Bu yazmaya sadece aruzla yazdığı şiirler alınmıştır. Destanlar, koşmalar, nefesler ve aruz vezniyle muhtelif tarzlarda şiirler yazan bu saz şairinin bir kısım eserlerinde Hurufilik ve Alevilik telâkkileri mevcuttur. Onun 9 manzumesini dercediyorum :

— 1 —

— Koşma —

Gonca-i vuslata ermeyenlerin
İşi bülbül gibi zâr olur gider
Hakikat râhına girmeyenlerin
Dünyâsı başına dar olur gider

Bilmeyen âlemde o gonca lebi
Eyvah deyüb geçer rûz ile şebi
Çıkamaz taşraya semender gibi
Âteş-i hicranda nâr olur gider

Âşıklar dolaşır gezer ekseri
Dost yoluna koyar cân ile seri
Enelhak diyenin ey *Aşık Ecrî*
Yolu Mansur gibi dâr olur gider

— 2 —

Ali'dir yâr-i Peygamber Ali'dir Bâ-i Bismillâh
Ali'dir sûret-i Rahman Ali'dir zât-ı Fazlûllah
Ali'nin Hel etâ şânı odur halk eyler insânı
Ali'dir ilm ü edyânı Ali'dir cümle sırr-ı Şâh
Ali Yâsîn Vel Kur'an kitâb-ı nâtık-ı hikmet
Ali'dir suhf-i İbrâhim Ali'dir dört kelâmullah
Ali'nin kahrına tâkat getürmez âlem-i eşyâ
Ali'dir bir gazab ancak Ali'dir Zülcelâlûllah
Ali'dir cümleye maksud Ali'dir Kible-i ma'bud
Ali'dir cami'-i mahmud Ali'dir secde-i dergâh

Ali deryâ-yi a'zamdır ki emvâc-ı mahabbetten
 Erenler hâsıl-ı aşkı olubdur sırrına âgâh
 Ali'dir evvel ü âhır Ali'dir bâtın ü zâhir
 Ali'dir her yere hâzır Ali'dir ol veliyyullah
 Ali'den *Ecriyâ* i'tâ yine ecr-i azîm oldu
 Ali'dir zikr ü ezkârım Ali'dir lâfz-ı İllâllah

— 3 —

Fahr-ı âlem vâris-i yâr-ı peyamber yâ Ali
 Hel etâ şânındadır Allahu ekber yâ Ali
 Cânımın cânânıdır Zeynel'abâ her rûz ü şeb
 Sad selâm olsun ana zâtında mazhar yâ Ali
 Zer gibi bî kıymet eyler kîmyâ-yi himmeti
 Zümre-i âşıkları ol Şâh-ı Bâkır yâ Ali
 Kılma sen mahrum cemâlinden temâşâ eyledim
 Sevdiğim cânım Takî cânımda server yâ Ali
 Cânı koydum yoluna sevdim seni de yâ Nakî
 Şahlar içre pâdişahlar serveridir yâ Ali
 Mehdi-i mîrlivâyı eyle ihsan el'aman
 Kuvvet ü ziya vere dîne mükerrer yâ Ali
 Sendedir şems-i nübüvvet âfitâb-ı tal-atin
 Şa'şaaandan feyz alur mâh-ı münevver yâ Ali
 Sensin ol derya-yi a'zam kim nihâyetsiz muhît
 Bahr ü ber yanında çün bir katre kemter yâ Ali
 Sendedir hatm-i kelâmullah-ı nâtık nâgehan
 Eyle i'tâ bende-i biçâre ister yâ Ali
 Kıl gürûh-ü Askerî Nâcî bizi *Ecrî* gibi
 Nefs-i şûmu kat ede mânend-i Hayder yâ Ali

— 4 —

Vâkif-ı esrâr olan dehre temennâdan geçer
 Nefs-i şûmu kat' edüb ol lâ vü illâdan geçer
 Men aref bezminde seyrân eyleyüb eşyâyı hep
 Kenz-i mahfî gözleyüb dünyâ vü ukbâdan geçer

Varlığımdan geçmişim bir noktadan var olmuşum
 Var mı bir âşık şehâ nûr-u tecellâdan geçer
 Bu kebûter gönlümüz pervâz edüb biz vasl için
 Âsümânı devr edüb tâ arş-ı a'lâdan geçer
Ecrîyâ mahv-i vücûd eyle bu yolda nâgehan
 Vâsıl-ı didâr olanlar lâ vü illâdan geçer

— 5 —

Nokta-i Rahmân-ı akdem gizlidir âdemdedir
 Nûr-u eşyâ-yi mukaddem gizlidir âdemdedir
 Yedi hattı mushaf-ı hüsnünde tahkik gördüler
 Ey gönül bu ism-i a'zam gizlidir âdemdedir
 Sanma kim bezm-i felekte enver-i hurşîd var
 Şu'le-i mâh-ı muharrem gizlidir âdemdedir
 Ger tavâf etmek dilerse bu hakikat Kâ'besin
 Kâbe-i Beyt-ül-mükerrem gizlidir âdemdedir
 Tekye-i aşka yürü *Ecrî* kadem bas vâsıl ol
 Hep maâl-i muazzam gizlidir âdemdedir

— 6 —

Gürûh-i Nâciyiz Âl-i Resûl'e âşık-ı cânız
 Muhibb-i hânedânız zâhir ü bâtında cânânız
 Biziz ol hânkah-ı âlem içre hırkapûş abdâl
 Görenler zanneder bî câmeyiz âlemde üryânız
 Muhib evlâdımız Nemrûd ü Fir-avn oldu gittikçe
 Biz ol zürriyet-i İbrâhim ü Mûsî-i umrânız
 Yevm-i firkatte sâhil olmasun mu zevrak-ı ümmîd
 Açınca bâdbân-ı himmeti gûyâ ki tayrânız
 Cehâlet menba'ı *Ecrî* demişler bizlere yâran
 Kemâl erbâbına ma'lûm olur ki bazı irfânız

— 7 —

Ey şem-i cemâl aşkına pervâneleriz biz
 Bir bağıryanık âşık-ı divâneleriz biz

Biz ehl-i harâbatlarız bezm-i ezelden
 Medhûş olalı sâkin-i meyhâneleriz biz
 Hâr ile gülün kıymetini bilmedi sôfi
 Sarrâf olana sâhib-i dürdâneleriz biz
 Bu meclis-i rindân ile dost olmaz isek ger
 Bil biz dahi ağyâr ile bîgâneleriz biz
Ecrî gibi nûş eyleyeli câm-ı Elest'î
 Ol devr-i ademden beri mestâneleriz biz

— 8 —

— Kaygusuz hakkında medhiye —

Feyz bahş-ı menba'ı sırr-ı Hudâ'dır Kaygusuz
 Bu tarîk-i aşk içinde rehnümâdır Kaygusuz
 Kabekavseyñ ile evednâ'ya dâhil şübhesiz
 Sâlikâna hem delîl-i Mustafâ'dır Kaygusuz
 On sekiz bin âleme nûr-u tecellî eyleyen
 Gün gibi sâhib kemâl-i Mürtezâ'dır Kaygusuz
 Zehr-i mihnet ihtiyâr etsek nola aşkında biz
 Kurret -ül- ayn-ı Hasen Hulk-ı Rızâ'dır Kaygusuz
 Çârdeh ma'sûm pâk ü müstakîme cân ile
 Hakka mazlûm-ü Şehîd-i Kerbelâ'dır Kaygusuz
 Ol imâm-ı şah-ı dîn Zeynülibâd ü Bâkirî
 Ca'fer-i Sâdik imâm-ı pîşüvâdır Kaygusuz
 Mûsi-i Kâzım Rızâ'dır dînimiz îmânımız
 Hem Horasânî Ali Mûse -r- Rızâ'dır Kaygusu
 Hem Takî vü bâ Nakî'dir hem İmâm-ı Askerî
 Mehdi-i sırr-ı Hudâ sâhib livâdır Kaygusuz
Ecriyâ a'mâ olan âşıkların hâk-i der-i
 Çeşmine lâ şek dilâ kühl-i cilâdır Kaygusuz

— 9 —

— Müseddes —

Okuyup mushaf-ı hüsnündeki ol hatt-ı celî
 Cezbe-i aşk-ı velâ ile dedik sana beli

Nokta-i sırr-ı Hudâ zâtının oldu bedeli
 Sendedir bahr-i vefâ sendedir ol kudret eli
 Yetiş ey Şâh-ı velâyet Esedullah Ali
 Meded ey pîr-i tarîkat Hacı Bektâş-ı Veli

Menba'-ı cûd ü şehâ feyz-i hidâyet sensin
 Hel etâ şânına tenzil olan âyet sensin
 Ârif-i sırr-ı nebî keşf ü kerâmet sensin
 Gafir-i leyl ü nehar Şâh-ı velâyet sensin
 Yetiş ey Şâh-ı velâyet Esedullah Ali
 Meded ey pîr-i tarîkat Hacı Bektâş-ı Veli

Gam ü hicrân ile râhında dil âzar oldum
 Nice bir dâm-ü felâkette giriftâr oldum
 Gerçi Mansûr gibi zülfüne berdâr oldum
 Aşk ile bâd-ı Nesîmî veş hevâdâr oldum
 Yetiş ey Şâh-ı velâyet Esedullah Ali
 Meded ey pîr-i tarîkat Hacı Bektâş-ı Veli (1)

Hem Nakî Asker-i nâcî için *Ecri* kemter
 Mehdi-i mîr-i livâ mazhar-ı nûru Hayder
 Eyledim cânı fedâ yoluna misl-i Kanber
 Olmuşam hemm ü gam ile niçe dem hâkister
 Yetiş ey Şâh-ı velâyet Esedullah Ali
 Meded ey pîr-i tarîkat Hacı Bektâş-ı Veli

H A S R E T İ

XIX uncu asır Bektaşî saz şairlerindedir. Hayatı hakkında malûmata sahib değiliz. 1250 - 1270 (M. 1834 - 1853) yılları arasında hayatta olduğunu bir mecmuadaki kayıddan anlamaktayız. Âşıkane mahiyette bir takım koşma ve semaîlerine tesâdüf edilen bu şairin bir nefesini dercediyorum:

— 1 —

Hünkâr Hacı Bektaş sırr-ı Ali'ye
 Bîat etmeyende İman mı vardır

(1) Manzumenin bir bendi noksandır.

Ahadullah deyüb tasdik edince
Ya gayrı kimseye peyman mı vardır.

Bâ-i Bismillâh'da okunan âyet
Dört kitab şâhiddir hakkında gayet
Mürebbî müşidlik anda tamâmet
Ol Habîbullah'a güman mı vardır

Levlâke şânında delildir burhan
Yedullahi deyu buyurdu Sübhan
Bîat eden benim ol Şâh-ı Merdan
Hüseyin-i Kerbelâ'ya zeval mi vardır

Lâ'net olsun bâtil yola gidene
Ali evlâdını inkâr edene
Ehl-i Beyt'ten gayre bîat edene
Şeytana tâbidir îman mı vardır

Der *Hasretî* ikrar îman uluya
Sultan Balım Sultan Bektaş Veli'ye
Ana şek getüren Mervan kuluya
Ehl-i Beyt'ten gayre dâmen mi vardır

S A B R İ

XIX uncu asrın son yarısında yetişen Bektaşî saz şairlerindedir. Hayatı hakkında malûmata sahib değiliz. Fakat Pilevne kahramanı *Osman Paşa* hakkında yazdığı bir destanla *Resûl Baba*'nın vefatı münasebetiyle yazdığı bir şiir onun devrini tâyin etmektedir.

Sabri'nin iki nefesini dercediyorum:

— 1 —

İlk mevlûd ayının cuma gecesini
Resul Baba Hak'ka gitmiştir şimdi
Cümle muhiblerin dil eğlencesini
Resul Baba Hak'ka gitmiştir şimdi

Nasib alanlar hep oldular hacı
 Melekler el çeküb oldu duâcı
 Kan ağladı o dem gürûh-i nâcî
 Resul Baba Hak'ka gitmiştir şimdi

Mürşid nazarında oldular a'lâ
 Vâsıl olmayanlar yanarlar hâlâ
 Kabrinde kurbanlar kesildi cânâ
 Resul Baba Hak'ka gitmiştir şimdi

Baba bizi kime bırakıb gitti
 Cümle muhiblerin bunda terk etti
 Hacı Baba ârif postuna dikti
 Resul Baba Hak'ka gitmiştir şimdi

Salı dergâhında va'desi yetti
 İrcî emriyle Mevlâ'ya gitti
 Sabriyâ kulunu gidip terk etti
 Resul Baba Hak'ka gitmiştir şimdi

— 2 —

Sensin beni bu sevdâya düşüren
 Hünkâr Hacı Bektaş Veli'sin şâhım
 Gurbet ili diyar diyar aşırın
 Sensin İmam Hayder Ali'sin şâhım

Devr eder kudretin kevn ü mekânı
 Rahmetin tutmuştur iki cihânı
 Derdli kullar ister senden dermânı
 Cümle ululardan ulusun şâhım

Dağa taşta emr ü fermân eyleyen
 Kamu âlemlere dîvân eyleyen
 Mi'racda Ahmed'i seyrân eyleyen
 Gerçek âşıkların yolusun şâhım

Levh ü kalem evvel yazdı Bismillâh
 Sûretin nakşını gördüm eyvallah
 Akıl ermez sana sensin sırrullah
 Yağan rahmetlerin selisin şâhım

Sabri kulun bağı kulundur senin
 İmâmı Hüseyin gülündür senin
 Yeşil beş pençeli elindir senin
 Tanrı bahçesinin gülüsün şâhım

R E S M İ

XIX uncu asır Bektaşî şairlerindendir. Girid'de doğdu. Asıl ismi *Ali*'dir. Hayatı hakkında malûmata rastlamadım. Üsküdar'da Selimağa kütüphanesinde yazma bir divançesi vardır. (No. 85). Münhasıran aruzla yazılmış şiirleri ihtiva eden bu nüshada sadece 386 beyit kaydedilmiştir. *Hacı Bektaş Veli ve Seyyid Ali Sultan* hakkında medhiyeler kaleme alan *Giridli Ali Resmî Baba*'nın bir kaç manzumesini dercediyorum:

— 1 —

Benim şâhım benim cânım Ali'dir
 Gözüm ziyâsı îmânım Ali'dir
 Bana gösterdi râh-ı müstakîmi
 İki âlemde sultânım Ali'dir
 Muhammed şehri ilmim dedi elhak
 Ulûm-ü şehre derbânım Ali'dir
 Benim mahbûbum Ahmed'dir dedi Hak
 Dilâverlikte arslanım Ali'dir
 Muhammed dü cihâna rehber oldu
 Eden irşâd cânânım Ali'dir
 Kelâm- İncil ü Tevrat Zebur hem
 Rümûz-i vahy-i Kur'an'ım Ali'dir
 Şecâat kişverinde merd-i meydan
 Sehâvet ıssı Yezdân'ım Ali'dir

Olur her bir garib bir şâha bende
Benim de Şâh-ı merdânım Ali'dir
Ne gam yer *Resmî* huffâş olsa münkir
Bu gün meydanda Sübhân'ım Ali'dir

— 2 —

— Müseddes —

Ey ser-i ceşş-i velâyet tâc-ı şâhân-ı velî
Vech-i nûrun pertevinden oldu âlem müncelî
Mürşid-i müşkil küşâ ya'ni Hak'kın kudret eli
Bir nefesle kılsa ihyâ tan mı bin mürde dili
Dürr-ü deryâ-yi hüviyyet mazhar-ı sırr-ı Ali
Pâdişâh-ı heft kişver Hacı Bektâş-ı Velî

Tıynet-i asliyesi âdemden oldu münteşir
Âb-ı pâk-ı cismi anın Nuh'dan oldu münteşir
Âteş-i germiyyeti Mûsâ'dan oldu münteşir
Bâd-i kudsi Meryem-i İsâ'dan oldu münteşir
Dürr-ü deryâ-yi hüviyyet mazhar-ı sırr-ı Ali
Pâdişâh-ı heft kişver Hacı Bektâş-ı Velî

Ced be- ced Âl-i Muhammed'dir o sultân-ı kerem
Nakd-i şâh-ı Mürtezâ vâlâ neseb âlî himem
İrkıdır anın Hadîce Fâtıma şeyhülharem
Tâ kıyâmet evliyâ içre odur sâhib alem
Dürr-ü deryâ-yi hüviyyet mazhar-ı sırr-ı Ali
Pâdişâh-ı heft kişver Hacı Bektaş-ı Velî

Nice bin dürlü kerâmet etti izhâr ol emîr
Nice bin düşmüşleri kaldırdı oldu destgîr
Oldu iklim-i velâyet içre ol sâhib sêrîr
Ân-ı dâim sırr-ı Hayder'den işâret gösterir
Dürr-ü deryâ-yi hüviyyet mazhar-ı sırr-ı Ali
Pâdişâh-ı heft kişver Hacı Bektaş-ı Velî

Doksan altı bin Horâsan pırleri irşad eder
 Anda meks olan emânâtı alub Rûm'a gider
 Ol erenler çektiler hayli teessüfle keder
 Aldı pîrinden icâzet nev tarîk icâd eder
 Dürr-ü deryâ-yi hüviyyet mazhar-ı sırr-ı Ali
 Pâdişâh-ı heft kişver Hacı Bektâş-ı Velî

Resmiyâ başında devlet bil o sultan sâyesin
 Her ne derlerse desünler koyma elden dâmenin
 Kendine lûft u inâyet bil ganîmet hizmetin
 Her ki giydi şâh olur başına tâc-ı devletin
 Dürr-ü deryâ-yi hüviyyet mazhar-ı sırr-ı Ali
 Pâdişâh-ı heft kişver Hacı Bektâş-ı Velî

— 3 —

Cân ü başa kalmazız Âl-i Abâyî canlarız
 Bende-i Âl-i Muhammed Mustafâyî canlarız
 Cân ü dilden bende-i Hayder biziz dervişleriz
 Ol sebebden biz Aliy-yel- Mürtezâyî canlarız
 Terk ü tecrîdiz bu gün âk u karadan geçmişiz
 Pes bu mâ'niyle Hasen Hulk-ır- Rızâyî canlarız
 Hem Yezîde sad hezâran lâ'net etmek şânımız
 Zira kim Şâh-ı Hüseyin-i Kerbelâyî canlarız
 Fakr ile fahr eyleyüb tâc ü kabâdan fârîğiz
 Ma'sum-i pâk biz Ali Zeyn -el-abâyî canlarız
 Hem Muhammed Bâkır ol kân-ı kerem bedrüd-dücâ
 Ca'fer-i Kâzım Ali Mûs-er- Rızâyî canlarız
 Çün Takî vü bâ Nakî'ye kılmışız ikrâr biz
 Ol ecilden Askerî sâhib livâyî canlarız
 Mehdi-i sâhib zamânın kuluyuz kurbânıyız
Resmiyâ ma'sûm-ü pâk nûr-ü Hudâyî canlarız

— 4 —

Hudâ âşıkların gönlün uyandır
 Hakîkat çeşmesinden anı kandır

İkilik perdesinden geçmek için
 Muvahhid rengine anı boyandır
 Geçir kayd-i mezâhibden kıl ârî
 Anı bu kayd-ı gafletten uyandır
 Kimin kim hâl ile var ittihâdı
 Anın hâli bize mahz-ı imandır
 Kamu eşyâda *Resmî* varlığı var
 Veli âdemde Hak bellü beyandır

V E H B İ

XIX uncu asır Bektaşî şairlerindedir. Mora'da doğdu. Hayatı hakkında malûmata rastlamadım. *Moralı Süleyman* isminde bir azizin müridi olduğunu divanındaki bir şiirden anlamaktayız.

Moralı Vehbî'nin yazma bir divanı Üsküdar'da Selimağa kütüphanesinde (No: 76). Hece ve aruz vezniyle şiirleri ihtiva eden bu nüsha 1375 beyitten ibarettir. Manzumelerinde Hurufilik telâkkilerini de terennüm eden şair, *Hacı Bektaş Veli, Eşrefoğlu Rûmî, Bedreddin-i Sîmavî* gibi maruf şahsiyetler hakkında medhiyeler kaleme almıştır. Onun bir kaç manzumesini dercediyorum :

— 1 —

Rahmetin deryâsı çün cûşa geldi
 Kudret ırmağının selleri aktı
 Arşullahdan bir nur âleme doğdu
 Hücçet-i Hak burhan Hacı Bektaş'ın

Sidreden Cebraîl indi bu hana
 Deli dîvaneler dedi uslana
 Zat sıfat tecellî kıldı bu cana
 Âşıklara nişan Hacı Bektaş'ın

Sağında Muhammed solunda Ali
 Bu söze erenler dediler beli
 On iki imamın sevgili oğlu
 Eb ü ceddi Sultan Hacı Bektaş'ın

Pîre men bir dedim ey ehl-i vahdet
 Hizmet eyle tâlib alagör himmet
 Meded mürüvvet der bu *Vehbî* meded
 Var kulları irfan Hacı Bektaş'ın

— 2 —

Şems'i zattan zerre idim eriştim
 Çâr-ı anâsıra girdim karıştım
 Hamdülillâh didârına kavuştum
 Dîvânına geldim aman erenler

Şâh-ı merdan tut elimden yarlığa
 Ayaktan düşmüşüm ilet paklığa
 Meded mürvet kabûl eyle kulluğa
 İmânına geldim aman erenler

Noksânım var mende arayıp buldum
 Edeb erkân usul sendedir bildim
 Eşiğine yüzüm sürmeğe geldim
 Erkânına geldim aman erenler

Sî vü dü hurufla bu vücud esmâ
 Gönlümün tahtında cânan müsemmâ
Vehbî Dede'm söyler gerçi muammâ
 İrfânına geldim aman erenler

— 3 —

Gevher-i yektâdır bizim sözümüz
 Âl-i Muhammed'dir sırr-ı özümüz
 Hasan ü Hüseyin'dir göz nûrumuz

Hak Muhammed Ali deyenlerdeniz
Dost Muhammed Ali sevenlerdeniz

İmamlar hasıdır Zeynelâbidin
Muhammed Bâkır'dır gönlüm içre din
Mezhebim Câ'fer-i Sâdık'dır bilin
Hak Muhammed Ali deyenlerdeniz
Dost Muhammed Ali sevenlerdeniz

Mûsi-i Kâzım'ın hakikat şânı
Ali Mûsâ Rıza mürüvvet kânı
Takî bâ Nakî'dir merhamet kânı
Hak Muhammed Ali deyenlerdeniz
Dost Muhammed Ali sevenlerdeniz

Hasen-ül-Askerî gürûh-i nâcî
Derdli mü'min anda bulur ilâcî
Muhammed Mehdî'dir canlar sertâcî
Hak Muhammed Ali deyenlerdeniz
Dost Muhammed Ali sevenlerdeniz

Çârdeh-i ma'sûmun yüzü hürmeti
Düvazdeh imam'ın izz ü rif'ati
Vehbî âciz sizden ister himmeti
Hak Muhammed Ali deyenlerdeniz
Dost Muhammed Ali sevenlerdeniz

— 4 —

İlm ü irfân ister isen Mustafâ'dan kıl taleb
Vuslat-i Hak ister isen Mürtezâ'dan kıl taleb
Sabr u hilme çün tahammül eylemek maksûd ise
Var anı sen Şah Hasen Hulk-ır- Rızâ'dan kıl taleb
Aşk-ı İlâhiye kanmak ister isen ey gönül
Gel havâric cengine gir Kerbelâ'dan kıl taleb

Çün tevellâsın teberrâsın bilendir ehl-i hâl
 Gel bu meydanda anı Zeynelabâ'dan kıl taleb
 Nefs dîvin katl edüb nûr-ü velâyet bulmağa
 Şah Muhammed Bâkır-ı bedr-üd- dücâdan kıl taleb
 El ele el Hak'ka ermek talibiysen gel beru
 Ca'fer-i Kâzım Ali Mûs-er- Rızâ'dan kıl taleb
 Bu fenâ fahrî-i fillâhın ferâgat râhını
 Şah Takî vü bâ Nakî şems-üd- duhâdan kıl taleb
 Yetmiş üç fırka olubdur çün Muhammed ümmeti
 Vâhid-i fırka-i nâcî Askerî'den kıl taleb
 Vehbî lâhâvfün aleyhim pes velâhüm yahzenun
 Tâlib isen Mehdi-i sâhib zamandan kıl taleb

RECÜLİ

XIX uncu asırda yetişen Bektaşî saz şairlerindedir. Aynı asır içinde tertib edilen bir kısım mecmualarda, hece ve aruzla yazılmış bazı manzumelerine tesadüf edilmektedir. Hayatına aid hiç bir kayda raslamadığım bu şairin iki manzumesini dercediyorum:

— 1 —

Gerçek bir tasvirdir sûret-i insan
 Ma'nâyı derunda bildim anladım
 İnsânı sırr etmiş Hazret-i Yezdan
 Allemelesmâ'yı bildim anladım

On sekiz bin âlem bir azîm yerde
 Dâimâ zikr eder tesbih elinde
 Gerçi bir zikirdir söyleriz dilde
 Dildeki esrârı bildim anladım

Recûlî isyânım hadden ziyâde
 Harâbât ehliyim destimde bâde
 Buna nâil olan erer murâde
 Erenler râhını bildim anladım

— 2 —

Râh-ı aşkı arayub bir kâmil-i ra'nâya düş
 Rûz ü şeb eyle teveccüh aşk ile esmâya düş
 Bahr-i aşkın katresinden eyle nûş bir zerrece
 Mest olub sermest gezüb Mecnun gibi Leylâ'ya düş
 Dil verüb her bir güzele meylini verme sakın
 Kadrini bilsin senin kim ehl-i fûrûmâyeye düş
 Şöyle bir âhûyu sev kim olmasun ana misil
 On sekiz bin âlem içre bir gül-ü ra'nâya düş
 Gel *Recûlî* sen bu yerde cânı ver cânânı bul
 Terk edüb kamuyu dilden aşk ile Mevlâ'ya düş

C E V A B İ

XIX uncu asır Bektaşî saz şairlerindedir. *Gedayî*'nin muasırı âşıklardan bahsettiği manzumesinde bu saz şairinin de ismini zikrediyor. Hayatı hakkında malûmata sahip değiliz. Mecmualarda mahdud bazı âşikane şiirlerine tesadüf edilir. Bektaşîliği terennüm eden manzumeleri de o nisbette azdır. Hece ve aruz vezinleriyle şiirler yazan bu saz şairinden üç örnek dercediyorum:

— 1 —

— Nefes —

Elestü birabbiküm dedi ezeli
 Bir kadeh nûş ettim peymânesinden
 Hamdolsun olmuşuz evlâd-ı Ali
 Cür'a--i bâdenin mestânesinden

Hak bildim sıfâtım Hak'ka dayandım
 İkrar verüp îman ne imiş kandım
 Gün be'-gün mahabbet nârına yandım
 İbret aldım şem'in pervânesinden

Bakdım ki cihâna hâk ile dolmuş
 Hak'kı bilmeyenler tamuyu bulmuş
 Cevâbî dünyâdan terk-i terk olmuş
 Çıkmaz gayrı felek meyhânesinden

— 2 —

— Gazel —

Cihanda kendini insan eğer bulmazsa vah eyvah
 Nedir bâtındaki Kur'ân eğer bulmazsa vah eyvah
 Tutub bir mürşidin destin geçüb hem cân ile baştan
 Verüb ikrârını îman eğer bulmazsa vah eyvah
 Enelhak sırrının genci benî âdemde hatm oldu
 Arayub mekteb-i irfan eğer bulmazsa vah eyvah
 Okuyan ilm-i zâhirden gelir a'mâ gider a'mâ
 Nedir bâtındaki Kur'ân eğer bulmazsa vah eyvah
 Kişi maksûdunu bilmez arar yerde vü hem gökte
 Ne imiş aslına burhan eğer bulmazsa vah eyvah
 Fenâdan devr olub mevte karışmak gayetâ müşkil
 Girüb uçmakta bir mesken eğer bulmazsa vah eyvah
 Açam başım kılam zârı Ali bâbında teslimdir
 Cevâbî derdine derman eğer bulmazsa vah eyvah

— 3 —

— Mersiye —

Erdi çün mâh-ı muharrem tende cân ağlar bu gün
 Terk idüb taht-ı cihânı âşıkân ağlar bu gün
 Sen niçe gafil durursun ey muhibb-i hânedan
 Firkatinden hû çeker cümle cihân ağlar bu gün
 Hak'kı inkâr eyleyen münkir münâfık ağlamaz
 Didesinde nem döken ehl-i imân ağlar bu gün
 Buna pîr ü nevcivan hiç kalmadı ağlamadan
 Cedd-i pâk-i bâ safâ peygamberan ağlar bu gün
 Akıl ermez ey Cevâbî Lâfetâ'nın sırrına
 Yâ nasıl ağlamayam ol bimekân ağlar bu gün

H Â K İ

XIX uncu asrın son yarısında yetişen Bektaşî saz şairlerindendir. Hayatı hakkında malûmata sahip değiliz. Fakat *Gedayî*'nin muasırı âşıklardan olduğu muhakkaktır. Koşma ve semaîlerden başka nefesler ve aruz vezniyle şiirler kaleme alan bu şairin iki manzumesini dercediyorum:

— 1 —

Sakın terk eyleme ırz u edebi
Baykuş mekânı tek vîrân olursun
Asıl dinsizliğin budur sebebi
Düşüb dilden dile destân olursun

Mahabbet edersen ara dengini
Gezme rakiblerle sakın kendini
Ne şekil civansın gör sen kendini
İncidirler seni ziyân olursun

Bu sözlerim olsun nasîhat sana
Binde birin tutsan ol yeter bana
Hâkiyâ fakîri atma yabana
Vallah doğduğuna pişmân olursun

— 2 —

— Gazel —

Ey dilâ pirlerden aldık himmeti Bektaşîyiz
Pir ocağından giyindik kisbeti Bektâşîyiz
Hacı Bektâş-ı Veli'nin çâkeriyiz çâkeri
Ali'den giydik bu tâc-ı devleti Bektâşîyiz
Ehl-i dil anlar bizi varsın sofî dahl eylesün
Severiz mahbûbu bizler ziyneti Bektâşîyiz
Biz harabât ehliyiz âlem harâbât olmasun
Gice gündüz ideriz biz işreti Bektâşîyiz
Hâkiyâ her bir tarîka el uzadub yokladım
Bunda buldum tâm vezn-i devleti Bektâşîyiz

H A T İ F İ

XIX uncu asır Bektaşî şairlerindedir. Hayatı hakkında malûmata sahip değiliz. Vücuda getirdiği bir manzume, onun Kırşehir Hacı Bektaş dergâhı mensuplarından olduğunu göstermektedir. 1268 (M. 1851) den 1285 (M. 1868) yılına kadar Pirevi postnişinliğinde bulunan *Türabî Ali Dede, Hacı Hasan Dede..* gibi şahsiyetlere ait bazı malûmatı da ihtiva eden bu mühim destan, dergâhta geçen bir takım hâdiseleri de bildirmektedir. Manzumeyi aynen dercediyorum:

— Destan —

Dergâhı şerifin geçen halinden
Habîr etmek niyetile yârani
Bir nebze esbabı ihtilâlinden
İcap etti ehbaya beyani

Hakikati hâli ihbar edeyim
Müfit ve muhtasar iş'ar edeyim
Güneşten zerrece ızhar edeyim
Göre küşat ola ayni iz'ani

Sene bin iki yüz altmış sekizde
Kuût etti posta Türabî Dede
Ne cefalar çekti o mihnetzede
Melâli muciptir anın ityani

Öyle zatı pake edüp adavet
Koymadılar eylemedik hakaret
Bir dakika bile vermedi rahat
Eşkiyanın ihaneti, isyani

Bu hâl ile yine ol zatı gayyur
Sây ile gayrette koymadı kusur
Harap idi evler eyledi mâmur
İntizamı kodu bu âsitani

Uşşaka rehberi rahı pir idi
 Cümle üftadeye destgir idi
 Men aref tahtında bir emîr idi
 Teshir eylemişti mülkü irfani

Gâh zamanı meşekkat ü mihnetle
 Gâhî mahabbetle gâhî mihnetle
 Gâhî endûh ile gâh meserretle
 Müşarünileyhin geçti devrani

Seksen beşe erdi tarihi hicret
 Hacı Hasan Dede etti ikamet
 Aşevin, atevin edüp imaret
 Yaptı hanbağını, hem değirmanı

Ol zamanda mahlûl kaldı meşihat
 Ahzine çok kimse eyledi rağbet
 Feyzullah Efendi oldu âkıbet
 Beratı şerifi emri ayani

Dergâhta vefatı olunca nagâh
 Tarzı âhır oldu ahvali dergâh
 Güftüğü çoğaldı açıldı efvah
 İyan oldu bürudeti nihanî

Anın ihracına kıyam ettiler
 Türlü iftiraya ikdam ettiler
 Menfi deye Hacce izam ettiler
 Sinni şeyhuhette öyle sultani

Vâkıf idi cümle razı nihana
 Dildâde değildi kevnü mekâna
 Mâlik idi gencînei irfana
 Almazdı bir pula iki cihani

Arifü müttekî dilâgâh idi
 Suretâ bir derviş mânen Şah idi
 Őekketme Şüphesiz ehlülhak idi
 Güneş gibi zâhir oldu bürhani

Hakkındaki emre bir nigâh etti
 Ne içtinap etti ne ikrah etti
 İmtisalen hemen azmi rah etti
 Arzu eyleyüp vaslı canani

İhanet yüzünden ihsana erdi
 Nefy iken o âli mekâna erdi
 Can vermeden kûyi canana erdi
 Gör kahır tahtında lûtfu Yezdani

Evvelâ eyledi Haccini tekrar
 Sonra Medinede uzlet ihtiyar
 Nice müddet bâ izzetü itibar
 Resulü Hudanın oldu mihmani

Cıvarı Habibe bulunca kurbet
 Cuőa geldi dilde bahrı mahabbet
 Galip oldu Şevki hahiői vuslat
 Heman feda kıldı canana canı

Bu bağı fenâdan eyleyüp hiram
 Gülőeni bekada eyledi âram
 Cennetülbakî'yi idindi makam
 Őadü handan ola ruhu revani

Feyzullah Efendi geçti postuna
 Postu hem Őeyhliğı aldı destine
 Meőihatten gelen emir üstüne
 Perişan Babaya kıldı erzâni

Vekâletle posta geçti Perişan
 Sertarik namını takındı heman
 Cümle tebdil oldu âyinü erkân
 Kimse görmemiştir böyle seyrani

Böylece bir müddet mürur eyledi
 Türölü hâdiseler zuhûr eyledi
 Sanma safa sürdü huzur eyledi
 Anın da mihnetle geçti zamani

Gene âhır münhal oldu meşihat
 Anın evlâdına olmadı kısmet
 İstanbuldan gönderdiler âkıbet
 Şeyh namile bir müvesvis şeytani

Gerçi girüp çıkmış her tarikate
 Aşına değildir hiç hakikate
 Ermemiş menzili âdemiyete
 Olmuştur esîri nefsi hayvani

Ne şer'i şerife inkıyadı var
 Ne bir tarikate istinadı var
 Ne de bir mezhebe itikadı var
 Ne dini var ne ikrarü imani

Hazakati vardır zerku riyade
 Hilede hud'ada mahir ziyade
 İşte şu kaziye eder ifade
 Bilmek ise garaz şöhretü şani

Yalancı Yahyadır namu şöhreti
 Ehli zevke mudhikliktir san'ati
 Her renge boyanır etmez haşyeti
 Yoktur ol sebepten rengi elvani

Őeyholdukta Nuri Babaya gitmiş
 Tarikate gûya intisap etmiş
 Sonra bu sözünü çoklar iŐitmiŐ
 Görmekti muradım işbu erkâni

Andan Mehmed Ali Baba'ya çatmıŐ
 Anı bilmem ne suretle aldatmıŐ
 Dede babalıkla önüne katmıŐ
 Gelüp teslim etmiş ana meydani

Perişan Baba'yı çıkardı heman
 Bir dakika bile vermedi aman
 Maiyetinde hem bazı dervişan
 Gidip mesken etti eski mekâni

Mehmet Ali Babaya da bir müddet
 Arzı hulûs ile eyledi minnet
 Yiğirmi dört bini kapınca nekbet
 Unuttu ettiği ahdü peymani

Nükûl edüp hain sözünden saptı
 Bir takım nev icat desise yaptı
 Çelebi Efendiden para kaptı
 Savurdu rüzgârı buldu harmanı

Çelebi Efendi hürmet eyledi
 İŞi görülünce minnet eyledi
 Bînihaye bezli nîmet eyledi
 Kem etmedi baklavayı büryani

Konakta bir müddet eyledi âram
 Dedenin ihracın etti istirham
 Eyleyüp hâsılı teshili meram
 İnfisal ettirdi o kahramani

İnfisal eyledi çünkü o server
 Dergâh oldu gûya kalıb-ı bîser
 Evrakı vakfiye hesabü defter
 Geçti zimmetine arttı tuğyani

Günden güne şerri oldu ziyade
 Umuru dergâhı verdi fesade
 Bir fitne saldı ki beyni ibâde
 Düşman etti birbirine ihvani

Pazarcıklı Ali Baba nagehan
 Vefat eyledikte kalkışıp heman
 Zehir yedirdiler deye dervişan
 Kıtale varınca etti bühtani

Oldu anın gaslü defnine mâni
 Izhar etti türlü türlü mevanî
 Reca vü minnetle olmadı kanî
 Gayet giran geldi bu imtinani

Livaya derakap eyledi tahrir
 Çok hilâfı vâkî ifk ile tezvir
 Cenazeyi üç gün ettirdi tehir
 Arttı dervişlerin ahu figani

Böylece Livaya edicek ilâm
 Keşfe iki hekim ettiler i'zâm
 Bir acemi Acem Ali Baba nam
 Bir de Nikûs derler Hıristiyani

Daha keşfetmeden mukaddem Nikûs
 Gördü cenazeyi o demde menhus
 Mürtekip cümlemiz eyledi meyus
 Dedi bunda vardır zehrin nişani

Ol dem bir gulgule düştü dergâha
Başladı dervişan feryadü aha
Hulûs ile niyaz edüp Allaha
İstediler işbu derde dermani

Dedi Nikûs bir kez edince nigâh
Bu mesmû değildir etmen iştibah
Buna râzı mıdır Cenabı Allah
Müttehem edelim bunca insani

Hele defni için ruhsat alındı
Gasledüp namazı edâ olundu
Duasında her kim hâzır bulundu
Aşk ile oldular fatihahâni

İftira idüğü oldu nümayan
Bu hâle görenler oldular hayran
İtiraf eyledi kâfir, müslüman
Doğrudur Hak'kın avnü ihsani

Cevrü cefa ile ol biimtizaç
Böyle fukarayı ederek iz'aç
Nihayet cebr ile eyledi ihraç
Yetmiş iki nefer duagûyâni

Eline kaldı hep umuru dergâh
Yürüttü hükmünü yedi, sekiz mah
Ol derece azıttı kim ol gümrah
Sepkat etti fir'avunla Hâmani

Şeyh Efendi gene eyledi tekrar
Perişan Baba'ya arzı îtizar
Posta kuudunda ederek ısrar
Gene ik'at etti bu natüvani

Gösterdi bir müddet merhuma hürmet
 Her gün elin öper dilerdi himmet
 Eyleyip âkıbet tebdili suret
 İmtizaç etmedi gene külhani

Yeniden ihraca eyledi kıyam
 Eza, cefa oldu kârı suphu şam
 Candan bizar etti muhassal kelâm
 Bulunmadı imtizacın imkâni

Bizzarure merhum terketti postu
 Ol zaman anladı düşmanı dostu
 Bir cumartesi ikindi üstü
 Ta Balım evinde kıldı mekâni

Emin Baba idi kilerde kait
 Nâzır idi ona Mes'udu mârit
 Şeyh ile ittifak edüp o anıt
 Refetmeğe işbu bâri girani

Mes'uda yüz verir beş yüz alırdı
 Her ne talep etse yolun bulurdu
 Buna Emin Baba hayran kalırdı
 İşine gelmezdi açsa dehani

Kilere vazedip hele Mes'udu
 Bu suretle hâsıl etti maksudu
 Gerek eşya gerek nakdi mevcudu
 Aşırdı kim yoktur haddü payani

Şeyh ile Mes'uda kaldı idare
 Döktüler emvali vakfı pazare
 Şayet bir taraftan gelse beş pare
 Mutlak Şeyh Efendi alırdı ani

Tıpkı birbirine uyup sireti
 Artırdılar cesareti cür'eti
 Sirkat edüp pûşidei Hazreti
 Ölü zannettiler Piri pirani

Bunlar bu derece ülfet ederken
 Ruzü şep mahfice sohbet ederken
 İki birlikte sirkat ederken
 Bir gün anınla da bozdu miyani

İz'aca mübeddel oldu imtizaç
 Kilerden anı da eyledi ihraç
 Sefilü sergerdan aç ve biilâç
 Bilmem nerelerde kaldı berrani

Şeyhin şenaati buldu iştihar
 Hâle agâh oldu sigaru kibar
 Oldu ta vâsılı sem'i şehriyar
 Ne lûtfetti gör hikmeti Mennani

Ba emri âlii meşihatpenah
 Valii vilâyet iriştî nagâh
 Pâyidar eylesin Hazreti Allah
 Hânedanı pâkı Âli Osmani

Vali tahkik edüp zübdei kârı
 Güzelce fehmetti sırrı esrarı
 Tedabire sarfeyledi efkârı
 Ref'eylemek için zulmü udvani

Bir kıt'a talimat tanzim eyledi
 Babı meşihate takdim eyledi
 Hakikati hâli tefhim eyledi
 Ne ziyadesi var ne de noksani

Bu talimat ile bu reyü tedbir
 Babı meşihatte buyrulup takdir
 İnfazi ahkâmı zımında tahrir
 İnhaya cevaben geldi hemani

Anın bir nüshasın ederek tenmîk
 Hâkim Efendile temhirü tasdik
 Meydan odasına eyleyip talik
 Kaldırdı oradan o inü âni

Mektubatında da tahrir eylemiş
 Macerayı bahsü tefsir eylemiş
 Şeyhin evsafını teşhir eylemiş
 Cerideler bile etti ilâni

Çün bu talimatı îta eyledi
 Dergâhı yeniden ihya eyledi
 Zülâli şefkati icra eyledi
 Söğündürdü nârı kalbi suzani

Şadetti gönlümüz gönlü şadola
 Bu hayr ile ta haşredeki yâdola
 İki âlemde de bermürat ola
 Bermürat eyledi bunca giryani

Şeyh ile beynimiz telif eyledi
 Geçen macerayı tezyif eyledi
 İki tarafı da taltif eyledi
 İmar etti her kulûbu virani

Nushu pent eyledi arîzü amîk
 Herkesin hizmetin buyurdu tefrik
 Nasbetti berveçhi usulü atîk
 Kudema namile hep babagâni

Oldu her iş babagâne ihale
 Müvellâ oldular emlâke, male

Şeyh Efendi gayet yandı bu hâle
Göğe çıkar ahedince dumani

Emrolundu hesabının rüyeti
Otuz bin kuruş geçti zimmeti
Tezayüt eyledi havfü haşyeti
Nutku gitti ebkem oldu lisani

Hayretinden başın aşağı saldı
Valih olup bahrı teşvişe daldı
Huzuru valide şaşırıp kaldı
Şol kedi gibi kim göre aslani

Vali avdet etti şeyh gene azdı
Aleyhinde birçok şikâyet yazdı
Zu'munca valiçün bir kuyu kazdı
Kendi düşecektir etme gümani

Mahiye sekiz yüz kuruş maaşı
Gene dergâhtandır hep intiaşı
Fukara hakkında etmez tehaşı
Ekleder de bilmez yediği nani

Lokmaya gelince hâli pek yaman
Ne bulsa doldurur karnına heman
Ne misafir tanır ne de mîzeban
Görmedim böyle bir yahni kapani

Taam içre beş parmağın daldırır
Eline geleni kapıp kaldırır
Sofrada aç kurt gibi saldırır
Zannedersin yutacaktır sahani

Ziyade meyleder lâb ile lehve
Hamletme bu sözüm isnada sehve
Bir gün akşamadek şekerli kahve
Tecavüz etmeli elli fincanı

Ne hâsını anlar ne hamı seçer
Yer heman ne bulsa boğazdan geçer
Badiheva deye üç günde içer
Otuzluktan otuz paket duhani

Şehvâti nefse gayetle mail
Kapu kapu gezer manendi sail
Fiil babından da açar mesail
Bulsa ger tenhada zenani

Hıristiyanlara çoktur rağbeti
Zaharya iledir ekser ülfeti
Oğluna var arzedecek haceti
Beyhude mi bekler küncü dükkâni

Bu gibi rezalet daima kârı
Divanedir bilmez namusu ârı
Bir an bir mahalde yoktur kararı
Dolaşır çarşıda kahveyi hani

Her bir fuhşiyatı eder irtikâp
Ne Haktan havfeder ne kuldan hicap
Müsavidir ana hata ve savap
Yoktur emrü nehye çünkü îkani

Kıyafetin gören bir adam sanır
Her sözüne gerçekleyin inanır
Ekseri de kezzap olduğun tanır
Lâkin hatır için dinler yalani

Gâh molla müderris gâh olur derviş
Gâh hafiye gâhi memuru teftiş
Söze bakılırsa elinde her iş
Emreylese taşa geçer fermani

Gâh kurenâ olur gâhî musahip
Gâhi memur olur ehli meratip

ŐeyhüliŐâmâdek çıkar o kâzip
Tahta iclâs eder padiŐahani

Gâhi ahibbayı padiŐah olur
Cümle vükelâya bu penah olur
Reyi bulunmıyan iş tebah olur
Bu imiş âlemin maslâhatdani

Gâh müddei gâhi muhbiri sadık
Gâhi muhlis olur gâhi munafık
Gâh olur saliki rahı hakayık
Gâhi tutar tarikati husrani

Gâhi müskiratın küpüne dalar
Oruç tutmaz amma gâh namaz kılar
Samanın altına hem suyu saklar
Hem çıkar üstüne okur ezani

Gâhi müdavemet eyler esmaya
Tespihü tehlike cezbe duaya
Gâhi isyan edüp hükmü Mevlâya
Tenhaca odaya çeker oğlani

Ederler kendine can ile hizmet
Gene derviŐanı eder mezemmet
Olmaz bu derece küfranı nimet
oktur bu âlemde gerçi edani

Gelip geçen memurine züvvara
Dergâhı zemmeder yâre ağyara
Ağzı kızıp girişirse güftara
Bilmez nık ü bedi yahŐı yamanı

Yanına geleni lâf ile yorar
Gûya misafirin hatırın sorar
Gâhi bir söz ile bin gönül kırar
Hedmeder dilile Beyti Rahmani

Emsalin bulursa ihtiram eder
 Amma efkârını hep ilâm eder
 Bir ayağı üzre bin kelâm eder
 Yorulmaz çenesi durmaz zebani

Her mahalde sözü gıybetten açar
 Söylerken ağzından köpükler saçar
 Şeytan bile ol dem yanından kaçar
 Seyrederse eylediği hizlâni

Ne derece tafsil eylesen elyak
 Yüz binde birdir bu vafân ancak
 Arasan cihanı bulunmaz mutlak
 Edepsizlikte hiç mislû akrani

Haline ibretle nazar etmeli
 Yanından geçerken hazer etmeli
 Besmeleyle hemen güzer etmeli
 Maazallah değer şerrü ziyani

Hâtifâ itnâb-ı sühandan murat
 Sâlih tâlih amelile ola yât
 Ahvali maziden olur müstefat
 Okuyup dinleyen bu dâstani

Y E S A R I

XIX uncu asırda yetişen Bektaşî saz şairlerindedir. Asıl adı *Mehmed*'dir. *Şâkir Ülkütaşır*'ın Sinop'ta yaptığı araştırmalara göre, 1219 (M. 1804) da Batum'da doğdu. Bir müddet medrese tahsili gördü. Sonra âşıklığa heves etti. Saz çalmakta meharet sahibi oldu. Hayatının mühim bir kısmını Anadolu'da geçirmişti. Bir müddet Kırşehir Bektaşî hankahında kaldı. Kilerevi babalığında ve türbedarlıkta bulundu. Bir manzumesinde şöyle diyor:

Âstânına kılub nakd-i dil ü cânı nisâr
 Cân ü dilden hizmet-i dergâhın ettim ihtiyâr
 Kulluğ ile âlem-i ma'nâda oldum şehsüvâr
 Devlet-i dünyâya etmezsem aceb mi i'tibâr

Nihayet Sinop'ta yerleşti. Bu şehirdeki Bektaşî tekkesin-
 de iki yıl babalık etti. Yetmiş sekiz yaşında iken 1297 (M.
 1880) de Sinop'ta vefat etti. Zeytinlik mesiresi civarına defn
 edildi. Kitabesi şudur:

İştitti irciî savtın çekildi dâr-ı kesretten
 Erişti vahdete azm-i reh-i dâr-ı baka etti
 Nice yıllar kilâr-i hânkah-ı Hazret-i Pir'de
 Edüb sıdk ile hizmet Hak'ka tahsil-i rızâ etti
 Zamân-ı postnişinlik geldi ammâ olmadı kısmet
 Çerâğ-ı ömrünü bâd-ı ecel geldi fenâ etti
 Erenler hizmetinde şöyle pîr-i nâtüvân oldu
 Tarık-ı nâzeninde nâmını fevkal'ulâ etti
 Batumlu Yesârî'nin şöhreti kaldı bu âlemde
 Yetiştii menzil-i maksûduna terk-i sivâ etti
 Çıkub bir er Gedâyî söyledi amma düta târih
 Yesârî Hazret-i Pir'ine cânını fedâ etti

Yesârî'nin gerek hece vezniyle, gerek aruz vezniyle mec-
 mualarda epeyce şiirine tesadüf ediliyor. Şakir Ülkütaşır da
 onun yüz kadar manzumesini toplamıştır. Bektaşî şairlerinin
 ilk tab'ında *Filibeli Yesarî* namına tesbit ettiğim şiirlerin de bu
 şaire âid oldukları kat'î olarak anlaşılıyor.

Bu meşhur Bektaşînin 8 manzumesini dercediyorum:

— 1 —

Hâşa birbirinden kim ayrı gördü
 Muhammed Ali'dir, Ali Muhammed
 Ali minnî ene minhü buyurdu
 Muhammed Ali'dir, Ali Muhammed

On sekiz bin âlem ne varsa ancak
 Bunların aşkına vareyledi Hak
 Allahın aslanı vasisi mutlak
 Muhammed Ali'dir, Ali Muhammed

Ali Mürtezâ'nın temhiri budur
 İmam-ı Hüseyin tahriri budur
 Şâh-ı şehidanın takriri budur
 Muhammed Ali'dir, Ali Muhammed

Zeynel'âbidindir Cihan serveri
 Muhammed Bâkırdır din müteberi
 Ca'fer-i Sâdıktan aldık haberi
 Muhammed Ali'dir, Ali Muhammed

Mûsâ-yı Kâzım'ın doğrudur râhı
 Ali Mûs -er- Rızâ Horasan şâhı
 Muhammed Takîdir göklerin mâhı
 Muhammed Ali'dir, Ali Muhammed

Yesarî yabana atmaz şâhımız
 Ol destgîrimiz, ol penahımız
 Namazda niyazda secdegâhımız
 Muhammed Ali'dir, Ali Muhammed

— 2 —

Enelhak sırrını Hazret-i Mevlâ
 Mansur'a bildirdi dâra çekildi
 Esrar-ı Hak'kı fehm eden âdemler
 Her birisi bir diyara çekildi

Ey gönül kimlerden kimlere sual
 Edersin ehl-i hâl oldu pâymâl
 Fitne-i âlemde erbab-ı kemâl
 Kalmağı hep semt-i yâra çekildi

Cemâlinden gayri dilber-i râna
 Görünmez gözüme ziyet-i dünya
 Sivâdan el yudu Yesârî geda
 Şimdiki hal bir kenâra çekildi

— 3 —

Varlıktan soyundum tekye-i aşka
 Ezelden bu bâb-ı rızâya geldim
 (?) deyu Hazret-i Hak'ka
 Men erenlerime recâyâ geldim

Ezelden nutkumu lâl eylediler
 Bu yolda kaddimi dâl eylediler
 Pûte-i aşk içre hal eylediler
 Ben ancak bu kadar imlâyâ geldim

Yesarî olmuşum cemâle meftun
 Bülbül güle mecbur Leylâ'ya Mecnun
 Kemâl-i âdemi kesb etmek için
 Ben ana rahminden dünyâyâ geldim

— 4 —

Bir acâyib haldir sırr-ı hakikat
 Sen anı mâderin aşı mı sandın
 Dâne-i gevherdir ol dürr-i kıymet
 Her gözden akanı yaşı mı sandın

İnkiyadda âsitânı gören var
 Teveccühde de cânânı gören var
 Ten içinde gizli cânı gören var
 Sen kendini sarraf başı mı sandın

Yesarî'ye cevri eyleme ey mâhım
 Tâ arşa erişti dūd-i siyâhım
 Senin gönlün billûr saray da şâhım
 Ya beni değirmen taşı mı sandın

— 5 —

Cemal-i pâkini ey nur-u dîdem
 Görenler Allahü ekber dediler
 Yalnız ben değil bilcümle âlem
 Taâlâllah bu ne dilber dediler

Bikusur yaratmış Hazret-i Mevlâ
 Ol sebepten sail bâbında geda
 Cemâlin Cennettir kametin Tûbâ
 Kaşların mihrab ü minber dediler

Yesarî babından düretme ey yâr
 Mürüvvet merhamet eyleyüp her bâr
 Mushaf-ı hüsnünde her leyl ü nehar
 Okur âşıkların ezber dediler

— 6 —

Gösterip gün gibi hüsn-i pâkizi
 Biz de o cemalin mübtelâsıyız
 Mürüvvet kânıdır ayırmaz bizi
 Gönül padişahının aşnasıyız

Cefa vü cevr ile ömrümün varı
 Derim ki gönülden reddetme yârı
 Zekâtı hüsnünden ister *Yesarî*
 Biz de bu tekkenin fukarasıyız

— 7 —

— Gazel —

Aldı der-i dergâhına ol yâr kereminden
 Bin türlü vefa eyledi ol yâr kereminden
 Meydan-ı hakîkatte azmi bâde-i aşkı
 Sundu bize ol sâki-i ebrar kereminden

Mahrum komaz ol kân-ı şefaattir efendim
 Mahbubu Huda Ahmed-i Muhtar kereminden
 On iki İmam çardehi masum katarından
 Dûr eylemez ol Hayder-i Kerrar kereminden
 Hallâk-ı cihan Dünya vü Ukbada *Yesarî*
 Sabr eyle eder vâsıl-ı didar kereminden

— 8 —

Fahr-ı âlem Mustafa'nın kuluyuz kurbânıyız
 Hem Aliy-yel Mürtezâ'nın kuluyuz kurbânıyız
 Hak'kı Zeynel'âbidin Hak'kı Muhammed Bâkır hem
 Şah Hasan Hulk -ır- Rızâ'nın kuluyuz kurbânıyız

Câ'fer-i sıtk-ı safânın kuluyuz kurbânıyız
 Mûsi-i Kâzım Ali Mûs -er- Rızâ vü Şah Takî
 Yâ Nakî şems-i duhanın kuluyuz kurbânıyız
 Virdimizdir ismi her daim İmâm-ı Askerî
 Mehdi-i Hakpişüvanın kuluyuz kurbânıyız
 Ey *Yesarî* Âl ü Evlâdın muhibb-i hâsiyız
 Hazret-i Bari Huda'nın kuluyuz kurbânıyız

— 9 —

Sanma ey zâhid cihân içre sivayı bekleriz
 Terk ü tecrîdiz bab-ı rızâ'yı bekleriz
 Demeniz meyhâne küncünde neniz var ey fakih
 Biz günahkâr ehliyiz kân-ı sehâyı bekleriz
 Âsitân-ı devlete arzû çeken âşıklarız
 Gemimiz yüklendi ammâ biz havâyı bekleriz
 Zâhidü nâpuhte ayrılın *Yesarî* bir yana
 Biz günahkâr ehliyiz kân-ı senâyı bekleriz

F E N N İ

XIX uncu asrın son yarısında yetişen Bektaşî şairlerindedir. Tesalya Yenişehir'inde doğdu. Hayatı hakkında etraflı malûmat elde edemedim. Kendi evinde Bektaşî âyîni icra eden ve başka hiç bir işle meşgul olmayan bu zat, tahminen 1306 (M. 1888) da vefat etti.

Fennî'nin bir divan tertib edip etmediğini bilmiyorum. Fakat mecmualarda bazı şiirlerine rastlamaktayız. *Kemterî ve Yenişehirli Hakkî* divanlarının sonlarına da «Yenişehirli Fennî Baba'nın nutkudur» başlığıyla bir kısım manzumeleri yazılmıştır. Hece ve aruzla şiirler vücuda getiren *Fennî'nin* 8 manzumesini dercediyorum:

— 1 —

Yâr istedi bizden dür gibi sözler
Tefekkür haberine daldık bakalım
Vücûdum mülkünü gayet engine
Dümeni şikeste saldı bakalım

Nice dem firkatte ağladık güldük
Dost ile dostluğun kadrini bildik
Dördümüz beşimiz bir yere geldik
Beşâret tablını çaldık bakalım

Yol içinde yol var ince seçilmez
Akl ile rehbersiz öte geçilmez
Doğrusu bu bâde susuz içilmez
Şevk ile dolusun aldık bakalım

Fennî gül açıldı bahçede gonce
Ol elif kameti inceden ince
Mestetti bizleri bezme gelince
Yıkıldık bu yerde kaldık bakalım

— 2 —

Sail olma câhilden sorma sırrı
 Gözü bakar amma körden sayılır
 Akl ile temyîz eder hayr ü şerri
 Hayırdır surette şerden sayılır

Gel beri gel beri ey yüzü mâhım
 Senden özge yoktur dilde penâhım
 Bu ne sırrın sırrı de bana şâhım
 Şâb-ı emred kendi pirden sayılır

Kâmil olan âşık hâke sürünür
 Türlü libas giyer atlas bürünür
 Gâhi olur bin bir dondan görünür
 Gâh cemolur topu birden sayılır

Ekmel idi Havva geldi sonunda
 Hilhati de ahsen oldu önünde
 Kim dedi er gelmez avret donunda
 Avret ise erdir erden sayılır

Fennî bize Hak'tan elçiler geldi
 Zaptolundu kanun cümlesi bildi
 Âdemi defterden de niçin sildi
 Âdemin tarihi nerden sayılır

— 3 —

— Gazel —

Bu elif kaddin görüp ey zülf-i reyhan iptidâ
 Etti ol zülfün gibi aklım perîşan iptidâ
 Zât-ı mutlak nûrunu Zâtında pinhân eyledi
 Oldu sâcîr sırrına ol sırr-ı Süphan iptidâ
 Kaşların mihrâbına geldi hitab-ı Üscüdû
 Ol melâik zümresine oldu ferman iptidâ

Sensin ey nûr-u basar kevn ü mekânın mebdei
 Olmasan olmazdı bu âlemde insan iptidâ
 Çünkü zatından temevvüç eyledi derya-yı aşk
 Oldu sırrın *Fennî* ol demde nümayan iptidâ

— 4 —

Kabil-i bârân-ı feyz oldunsa sahrâlar gibi
 Bahr-ı hikmet mevc urur gönlünde deryâlar gibi
 Meşkin olmaz nokta-i Vahdet özündür söz senin
 Hatt-ı hüsnün sana bürhan oldu inşalar gibi
 Sensin ol kenz-i maânî zübde-i arz u semâ
 Sana beste kâinat eczâ vü a'zâlar gibi
 Sâde kıl levh-i derûnun doğa nûr-u ma'rifet
 Durma gönlün içi put dolmuş kelîsâlar gibi
 Nazır ol her kande baksan Hak cemalin seyr kıl
 Sen seni bil sen ile hasretme tersâlar gibi
 Fazl-ı Feyyâz'ın nesîmden nasîbin yok ise
 Bil ki kaldın *Fennî* mecnun yolda şeydalar gibi

— 5 —

Şerhi ulûm Mustafa'dır bâb-ı Hayder din eri
 Öp eşiğin dâra dur meydânına merdâne gel
 Gel Hasan ile Hüseyin Âl-i Abâ'ya bende ol
 Koyma Zeynel'âbidin-i menba'-i irfâne gel
 Ger İmamı Bâkırın oldun ise gerçek kulu
 Kavlü fi'lin Câfere uysun yürü uslane gel
 Mûsi-i Kâzım Ali Mûs-er-Rızadan çekme el
 Gel Takî vü hem Nakîden dersi al canane gel
 Askerînin askeri ol kalma can kaydında sen
 Mehdi-i sahipzamana uy yürü meydane gel
 Ol İmamın cümlesin mâsumu pâki bir bilüp
 Gel beri Hünkâra arzet halin ey divane gel
 İrişir çün el ele, el Hakka düşür kendini
 Koyma elden yüz sürüp gel gel tutul damane gel

Gördüğün Hünkâr Hacı Bektaş Veli meydanıdır
 Durma ol dârüşşifâdan iste dârû, kâne gel
 Ehl-i hâl olmak dilersen *Fennî* derket sözlerin
 Hoşnazar kıl özr ile kalma sakın noksane gel

— 6 —

Ey gönül bu aşka duçar olmayan bilmez bizi
 Aşk elinden derd ile yâr olmayan bilmez bizi
 Hızr elinden câmı aşkı nuşeden gelsin beri
 Meclisinde mest ü huşyar olmayan bilmez bizi
 Men arefle Maremeyte remzi çün oldu ayan
 Şüphesiz irfan ile yâr olmayan bilmez bizi
 Bu celâli perdesinden Hak cemalin seyr kıl
 Bu şebi yeldada bidar olmayan bilmez bizi
Fennî çün zulmet çerağın ref'kıldın sîneden
 Bu havayı hûda tayyar olmayan bilmez bizi

— 7 —

Desti dilberden olar kim bir kadeh nuşettiler
 Geçtiler Kevneyni bir demde feramuş ettiler
 Akl-ı kasir derkeder bi mahfidir gözden olar
 Terkü tecrit hırkasına anları puşettiler
 Kâfünun emri rumuzun bildiler mânası ne
 Anlar eşyadan Enellah nâresin gûşettiler
 Bu maarif gülşeninde tutiler dembestedir
 Nice irfanı ricali anda hamuş ettiler
 Fahreder bekler eşğin eylemez azat kabul
 O gulûmun deldiler gûşunda mengûş ettiler
 Ta harimi kudste olmuştu sermesti belâ
Fennî kendinde değildir anı serhoş ettiler

— 8 —

Elifdir servi veş ol kametin gülşende görsünler
 Yanağın aksini gülde lebin hem anda görsünler

Benim mûr-i zaîf o tâli'im hurremde görsünler
 Demem tennûr-i dilde âteşim külhande görsünler
 Serîrinde seni sultan beni efkende görsünler
 O gönlüm rişte-i zülfünle bağılu bende görsünler
 Aman bu genc-i dilde gizli sırrım sende görsünler
 Beni dirlikte birlikte seninle zinde görsünler
 Muradım tal'at-i didârını bu bende görsünler
 İkilik mürtefi' olsun bizi bir tende görsünler

Perîşân hâl olur zülfün gibi gönlüm bu kesrette
 Komuşdur o lebin hakka bütün uşşâkı hayrette
 Beni mesrûr u dilşâd eyleyen sensin tarîkate
 Sen ol Kaf üzre ankasın benim cism ile sûrette
 Sana itlak olur deryâ bana dalga izâfette
 Serâb âsâ bu varlık mahv olur bahr-i hakîkate
 Senin şeklin olur gûyâ benim şeklim kıyâfette
 İkilik aynı birliktir serâ-yi bezm-i vahdette
 Murâdım tal'at-ı didârını bu bende görsünler
 İkilik mürtefi' olsun bizi bir tende görsünler

O sen şemsin ziyâsıdır benim başımdaki sevdâ
 Benim asl-ı hayâtımdır senin ilmindeki ihfâ
 Senin hüsn-ü cemâlidir bu bende görünen hakka
 Benim derdim devâsıdır senin lâ'lindeki deryâ
 Senin vasf-ı hayâlindir dilimde devr eden esmâ
 Güvâh olmuş dehân açmış senin tevhîdine esmâ
 Benim rûh-i revânımsın seninle zindeyim hâlâ
 Niçün tefrîk edüb derler bana Mecnun sana Leylâ
 Murâdım tal'at-i didârını bu bende görsünler
 İkilik mürtefi' olsun bizi bir tende görsünler

Götür yüzden nikabın ref' edüb ey gonca-i gülfem
 Habîbin nûr-i feyzinden kamu şems olmasun muzlem
 Dökülsün o arakrîzin yüzünden güllere şebnem
 Görünsün o hat u hâlin okunsun kalmasun mübhem
 Kapansın ağzı güzlârın seni görsün olub epsem

Senin bir şemme hüsnünden görüb tahtın kodu Edhem
Mürîd-i aşk olan dâim yanar aşkın ile her dem
Vücûdum mahv-i mahz olsun budur evlâ budur elzem
Murâdım tal'at-i dîdârını bu bende görsünler
İkilik mürtefi' olsun bizi bir tende görsünler

Gönül mülkü müsellemdir senin feyzindedir ey hûr
Senin ebrû-yi tâkından felekler oldular kanbur
Döşendi yerlere sâyen anınçün oldu pür ma'mûr
Beni Yûsuf cemâlindir kılan bu derd ile meşhur
Benim muzmer zamîrimde senin şevkindürür destûr
Getirdin âlem-i kevne beni sen eyledin mecbûr
Elimde hüccet olmuştur yüzünde âyet-i Vettûr
Benim yâdımladır yâdın benim Ferhad benim Mansûr
Murâdım tal'at-i dîdârını bu bende görsünler
İkilik mürtefi' olsun bizi bir tende görsünler

Eyâ cânâ safâ ehli değildir olmaya irfan
Odur zevk-i sahîh ile bu bâzârı eden seyran
O gavvâs-ı maânîdir eder her nüktesin iz'an
Bu sözdür sözlerin sağı sözümde yokdürür noksan
Cihan bâğında tahsîl-i rızâ sermâyedir ey can
O bahrin mevcidir âlem teceddüd üzredir her an
Sıfât esmâya müstağrak o kendi cümleden pünhan
Yolunda gam değil *Fennî* olursam ben dahi kurban
Murâdım tal'at-i dîdârını bu bende görsünler
İkilik mürtefi' olsun bizi bir tende görsünler

K E M T E R İ

XIX uncu asırda yetişen meşhur Bektaşî şairlerindedir. Asıl adı *Râşid Ali*'dir. Hayatı hakkında etraflı malûmata sahib değilim. *Nuri Baba* mensublarından olduğunu, Muzika-i hümayundan mütekaid iken 1314 (M. 1896) de Üsküdar'da vefat ettiğini ve Çamlıca'da Selâmi Ali efendi civarına defnedildiğini biliyoruz.

Kemterî'nin yazma bir divanı kendi kitaplarım arasındadır. 122 büyük sahifeden ibaret bulunan bu eserde şairin 2100 beyti kayıtlıdır. *Nacî*'nin iki gazelini tahmis eden Kemterî, XIX uncu asrın son nısfında Alevîlik neş'esini terennüm eden Bektaşîler arasında mümtaz bir mevki sahibidir. *İmam Hüseyin* hakkında müteaddid mersiyeler de vücuda getiren bu şair, manzumelerini tamamıyla aruz vezniyle kaleme almıştır. Onun 17 manzumesini dercediyorum:

— 1 —

— Mersiye —

Âh kim erdi yine mâh-ı muharremdir bu gün
 Sîne sûzan dîde giryan olacak demdir bu gün
 Kaldı zâlimler elinde vâris-i sıbt-ı Nebî
 Ağla çeşmim haşre dek eyyâm-ı mâtemdir bu gün
 Kerbelâ hâkinde ferzend-i Resûl oldu şehîd
 Bir içim su vermediler çün müsellemdir bu gün
 Ehl-i Beyt'in çektiğin yâd eyleyüb şâm ü seher
 Kara bağlar durmaz ağlar ol ki âdemdir bu gün
 Kim ki bir katre gözünden yaş dökmezse eğer
 Ceddi yoklansa çıkar mel'ûna hurremdir bu gün
 Ehl-i tuğyandan zuhür etti bu fitne iltihâb
 Lânet olsun ol gürûh-i bî hicâba bî hisâb

İrtihâl ettikte âlemden cenâb-ı Mustafâ
 Hep ser-i hâra hüçûm etti gürûh-i eşkiyâ
 Yâ Ali ente maalhakki hadîsi var iken
 Çok cefâlar gördü bu kavmin elinden Mürtezâ
 Men ezânî emrini kasden ferâmûş ettiler
 Bâb-ı Zehrâ'ya gelüb etti o zâlimler ezâ
 Dil şikest etti o bî din itret-i peygamberi
 Zerre îmânı olan etmez bu kâra iktidâ
 Ol Yezîd-i bî mürüvvet zâlimin ettiklerin
 İrtikâb etmez bu fi'li kim eder İblis hayâ
 Ehl-i Beyt'e buğz eden ol kim munâfıkdır hemin
 Bu hadîs-i pâke îmân etmeyen olur lâîn

Cem' olub bir araya mel'unlar isyân ettiler
 Ehl-i Beyt'in mahvine bilcümle peymân ettiler
 Tâ o rütbe ittifâk etti munâfıklar ki âh
 Hâce-i ümmülfesâdı Şâm'a sultân ettiler
 Hakkı Zehrâ'yı alup gasb etti âhır zâlimîn
 Hâtır-ı Peygamber'i incittiler kan ettiler
 Ol çerâğ-ı Ahmed'i söndürmeğe kalkıştılar
 Bunlar ol mel'un ki evvel terk-i îmân ettiler
 Bunlar iken bezm-i hâs-ı Rabb-ı izzette kabûl
 Zâliman bu hânedânı zâr ü giryân ettiler
 Kim sebep verdiyse yâ Rab lâ'net olsun cânına
 Âline ensâbına ihvânına a'vânına

Kerbelâ'da aldılar etrâfını ol hazretin
 Goncasın soldurdular ol gülsitân-ı ismetin
 Bir takım kelb-i akur etti o mazlûma gulû
 Eylediler hûn ile âlûde cism-i devletin
 Kurratül'ayn-ı Habîb-i Kibriyâ'ya nettiler
 Ol Yezîd hiç tutmadı Fahr-i cihânın hürmetin
 Kimseye vermezdi mel'un müslümanlık şânını
 Ol gürûh-i bed siriştin anla islâmiyyetin
 Düşmen-i Âl-i abâ'dır ol ki lâ'net eylemez
 Lâ'net olsun ana çekmekte Ümeyye gayretin
 Tutma hubb-i düşmen-i Âl-i abâ'yı sinede
 Farkı yokdur lâşeden hıfz eyleme gencînde

Ol anûd ibn-i fûrûmâye Pelid ibn-i Ziyâd
 Başına cem' etti ol kelb askerinin bilittihâd
 İns ü cinne Hak'kın âb-ı rahmeti meftûh iken
 Vermedi bir katre âbı hazrete ehl-i inâd
 Bu ne vicdandır Hüseyin-i Kerbelâ'ya kıydılar
 Ol munâfıklar edüb emr-i Yezîd'e inkıyâd
 Erdi mel'un kâmına lâ'net o kavmin cânına
 Şâm'a celb etti ser-i pâki Yezîd-i bed nihâd
 Mustafâ'nın âline bu cevri lâyük gördüler
 Dîni ayrı kâfir olsa eylemez bunca fesâd

Şimr-i Zülcevşen Ömer bin Sa'd ile bir de Sinan
Bunlar için lâ'net etmek bizlere farzdır heman

Hazret-i Zeynelâba iken imâm-ül-müslimîn
Etmediler iktidâ zulm ettiler ol hâinîn
Bâkır u Câfer'le Kâzım'la Ali Mûs-er- Rızâ
Dest-i düşmenden neler çekti meded Âl-i Hüseyin
Şeh Takî vü bâ Nakî vü Askerî serverlerin
Her biri bir cevr ile oldu şehîd ol nâzenîn
Hâtem-i Âl-i Abâ ol Mehdi-i sâhib livâ
Çeşm-i âlemden nihân oldu imâm-ı pâk-i din
Gelmedi Âl-i Ümeyye veş bu dehre bir pelîd
Çârdeh ma'sûma şefkat etmedi kavm-i lâîn
Hak Muhammed'le Ali'ye sıdk ile îmân eden
Lâ'net eyler Âl-i Süfyân'a müselmânım deyen

Ey Hudâ lûtf et bize ol Mustafâ'nın aşkına
Sıhr-ı Peygamber Aliy-yel- Mürtezâ'nın aşkına
Gonca-i bâğ-ı Muhammed Fâtıma Hayrünnisâ
Dâderi Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ'nın aşkına
Hubb-i Ehl-i Beyt ile al cânımı yâ Rabbenâ
*Kemterî'*ye kıl kerem Âl-i abâ'nın aşkına
Hak akıllar vermiş ihsân eylemiş her bir kula
Fark u temyîz eyle sôfi enbiyânın aşkına
Nice âyât ü ahâdîs ile müsbet gün gibi
Geç teberrâdan tevellâya Hudâ'nın aşkına
Ehl-i Beyt'in rûhuna bî had salât ile selâm
Lâ'net olsun düşmen-i Âl'e ilâ yevm-il- kıyâm

— 2 —

— Müseddes —

Hak'dan özge gayrı yokdur âlem-i vahdette tâ
Kendi nûrundan yarattı bunları Rabb-il- ulâ
Ahmed-i Muhtâr'dır mir'ât-ı zât-ı Kibriyâ
Ol cihetten âşikâre oldu sırr-ı Hel etâ
Nûr-u vâhiddir Muhammed'le Aliy-yel- Mürtezâ
Zât-i mahbûb-u Hudâdır Hamse-i Âl-i Abâ

Hâkipây-i Ehl-i Beyt'e rûymâl ol ey püser
 Bendesî ol kim azîzim rûşen olsun dîdeler
 İsm-i pâkin yâd edüb ezkâr kıl şâm ü seher
 Dört kitâbın sırrına vâkıf olam dersên eğer
 Nûr-i vâhiddir Muhammed'le Aliy-yel- Mürtezâ
 Zât-i mahbûb-u Hudâ'dır hamse-i Âl-i Abâ

Vasf-ı pâkin muhtasar kıldım beyan efzûndur
 Cûd ü feyz ile bu âlem serteser meşhûndur
 Tâ ezelden bunları sevmek bize kanûndur
 Bunları inkâr eden elhâsılı mel'ûndur
 Nûr-u vâhiddir Muhammed'le Aliy-yel- Mürtezâ
 Zât-i mahbûb-u Hudâdır Hamse-i Âl-i Abâ

Zerre hürmet etmeyüb Peygambere ol bihicab
 Kangı akl ile bu kâra başladı İbn-i kilâb
 Ol çerâğ-ı hânedânı eyledi zâlim harâb
 Lâ'net olsun cânına kavm-ı Yezîd'in bî hicâb
 Nûr-u vâhiddir Muhammed'le Aliy-yel- Mürtezâ
 Zât-i mahbûb-u Hudâdır Hamse-i Âl-i Abâ

Ey taassub ehli râh-ı müstakîme çekme sed
 Fark u temyîz et ko kibri olma şeytandan eşed
 Çeşm-i insâf ile bak zîrâ ayandır nîk ü bed
 Cân ü dilden bunlara îmân eden bulur meded
 Nûr-u vâhiddir Muhammed'le Aliy-yel- Mürtezâ
 Zât-i mahbûb-u Hudâdır Hamse-i Âl-i Abâ

Hak peygamberden cenâb-ı Mehdi'ye gelince dek
 İns ü cinne bunlar idi iktidâ idilecek
 Her birinin hâkipây-i devleti kadr-i felek
 Dönmem îmânım budur ey *Kemterî* tâ haşre dek
 Nûr-u vâhiddir Muhammed'le Aliy-yel- Mürtezâ
 Zât-i mahbûb-u Hudâdır Hamse-i Âl-i Abâ

Ey gönül fehm et nedir kadr-i bülehd-i Mustafâ
 Nokta-i nûr-u İlâhî'den nümâyân oldu tâ
 Nûr-u Ahmed ile tev'em doğdu nûr-u Mustafâ
 Fâtıma zât-ı Hasen ile Şehîd-i Kerbelâ
 Zât-ı âğuş-i hüviyyette bulardır dâimâ
 Nâzenîn-i Kibriyâ'dır hâsılı Âl-i Abâ

Rabb-i izzet bunları hoş kendüye yâr eyledi
 Sâyesinde bunların bu âlemi var eyledi
 Düşmen-i Âl olanı matrûd-i dîdâr eyledi
 Ehl-i îmânım deyen baş koydu ikrâr eyledi
 Zât-ı âğuş-i hüviyyette bulardır dâimâ
 Nâzenîn-i Kibriyâ'dır hâsılı Âl-i Abâ

Yoğ iken bu nüh felek hep var idi Âl-i Resûl
 Ba'dezin oldu küşâd âşıklara bu doğru yol
 Bunlara îmân edenler buldu Zilkurbe vusûl
 Lâ'nete oldu sezâvar her kim ettiyse nükûl
 Zât-ı âğuş-i hüviyyette bulardır dâimâ
 Nâzenîn-i Kibriyâ'dır hâsılı Âl-i Abâ

Âl-i Peygamber'dir elhak mahrem-i zât-ı Celîl
 Hak bulara bular ol Mevlâ'ya olmuştur Halîl
 Çünkü bulardır şefâat menbaı hulk-i cemîl
 Bahtiyâr oldur eder şâm ü seher Âl-e dahîl
 Zât-ı âğuş-i hüviyyette bulardır dâimâ
 Nâzenîn-i Kibriyâ'dır hâsılı Âl-i Abâ

Bâde-i kibr ile münkir mest ü mağrur oldular
 Gün gibi zâhir iken Hak görmeyüb kûr oldular
 Âşık-ı sâdık olanlar cümle mesrûr oldular
 Hubb-i Âl ile gönüller serteser nûr oldular
 Zât-ı âğuş-i hüviyyette bulardır dâimâ
 Nâzenîn-i Kibriyâ'dır hâsılı Âl-i Abâ

Zâhidâ derkârdır bak işte hâl ü şânımız
 Bende-i Âl-i Muhammed'dir bizim ünvânımız
 Yoluna olsun fedâ hep varımızla cânımız
 Kemterî dünyâ vü ukbâda budur îmânımız
 Zât-ı âğuş-i hüviyyette bulardır dâimâ
 Nâzenîn-i Kibriyâ'dır hâsılı Âl-i Abâ

— 4 —

— Müseddes —

Yâr elinden içmişem aşkın meyin çokdan beri
 Anın için peşt ü pây urmaktayım çün serserî
 Hubb-i Hayder'le dolubdur gönlümün her bir yeri
 Bende-i Âl-i Abâ'yım i'timâdım Ca'ferî
 Yüzseler cümle vücûdum kalmasa tende deri
 Dönmezem bâb-ı Ali'den Hayderiyem Hayderî

İhtedû bişşems buyurdu cenâb-ı Mustafâ
 Bu hadîs-i pâke îmân edene rûz-i cezâ
 İdecek ağyâra karşı Hak nice lûtf u atâ
 Ehl-i Beyt'in halka mengûş bendesiyim zâhidâ
 Yüzseler cümle vücûdum kalmasa tende deri
 Dönmezem bâb-ı Ali'den Hayderî'yem Hayderî

Ben belî dedim o şâhın yoluna dönmem ebed
 Bendesi hakkında lûtf u şefkati var lâyuad
 Âşık-ı sâdık olanlara irer andan meded
 Ta'n ü teşnî'le çekerse önüme zühhâd sed
 Yüzseler cümle vücûdum kalmasa tende deri
 Dönmezem bâb-ı Ali'den Hayderî'yem Hayderî

Men muhibb-i Hayder'im Şâh-ı Hasen iki gözüm
 Ol Şehîd-i Kerbelâ'nın aşkına yansın özüm
 Dergeh-i Zeynelabâ'dan hiç çevirmezem yüzüm
 Çâk çâk olsam da dönmem hâsılı budur sözüm
 Yüzseler cümle vücûdum kalmasa tende deri
 Dönmezem bâb-ı Ali'den Hayderî'yem Hayderî

Ol Muhammed Bâkırî'dir can katan bu cânıma
 Ca'fer -us- Sâdık'dürür kuvvet veren î mânıma
 Can fedâ etserı nola Kâzım gibi sultânıma
 Gelse hancerler çeküb münkir Yezîdan yanıma
 Yüzseler cümle vücûdum kalmasa tende deri
 Dönmezem bâb-ı Ali'den Hayderî'yem Hayderî

Hazret-i Mûs -er- Rızâ'dır ehl-i aşkın rehberi
 Hem Takî vü bâ Nakî'dir dü cihan serverleri
 Askerî'dir zümre-i nâciyyenin seraskeri
 Mehdi-i sâhib livânın yoluna ey *Kemterî*
 Yüzseler cümle vücûdum kalmasa tende deri
 Dönmezem bâb-ı Ali'den Hayderî'yem Hayderî

— 5 —

— Naci'nin gazelini tahmis —

Biz muhibb-i Ehl-i beytiz cân olan Bektâşiyiz
 Hâkiyet iklimine sultân olan Bektâşiyiz
 Fârîğiz âlemden abdâlân olan Bektâşiyiz
 Câm-ı aşkı nûş edüb hayrân olan Bektâşiyiz
 Neş'eyâb-ı halka-i rindân olan Bektâşiyiz

Kâm içün ağyâr-ı bedgirdâra yoktur meylimiz
 Fakr ile fahr eyleriz şehvâre yoktur meylimiz
 Bize besdir bir abâ destâra yoktur meylimiz
 İzz ü câh-ı çerh-i nâhemvâra yoktur meylimiz
 Cümle varı terk edüb üryân olan Bektâşiyiz

Âdem olsun ol ki kûy-i nefsi şuma gitmesün
 Rişte-i kibr ü taassubla özün berkitmesün
 Kalb-i âşık beyt-i Hak'dır elhazer incitmesün
 Zâhid-i hodbin bizi kecrev görüb ta'n etmesün
 Rehneverd-i hitta-i irfân olan Bektâşiyiz

Sun'î Hak'la oldu ihyâ kalib-i fersûdemiz
 Buldu esmâda müsemmâ kalib-i fersûdemiz
 Katredir ma'nîde deryâ kalib-i fersûdemiz
 Mûrdan ez'afdır ammâ kalib-i fersûdemiz
 Gönlümüzde şîrler pinhân olan Bektâşiyiz

Sırr-ı aşkı âşikâr etmiş Hudâ-yi lâyenâm
 Hamdülillâh tutmuşuz bâb-ı tevellâda makam
 Bundan özge *Kemterî* olmaz bize âlemde kâm
 Sâyesinde Hazret-i Hünkâr'ın ey *Nâci* müdâm
 Dem urub devran sürüb şâdân olan Bektâşiyiz

— 6 —

— Muhammes —

Andelîb olmaksâ kasdın ey gönül gülzâra gel
 Âşık-ı şûrîde meşrebsen eğer dildâre gel
 Şîşe-i nâmûsunu eyle şikest ikrâra gel
 Vuslat istersen eğer Mansûr olub hoş dâra gel
 Âstân-ı Hacı Bektâş-ı Velî Hünkâr'a gel

Hubb-i Ehl-i beyt ile olsun derûnun pür kemâl
 Gel gel arslanım erenler bâbına kıl rûymâl
 Her ne dürlü dünyede sürsen ömür sonu zevâl
 Olmak istersen cihanda nâil-i bezm-i visâl
 Âstân-ı Hacı Bektâş-ı Velî Hünkâr'a gel

Serserî gezme cihanda hoş zamîr-i rûşen ol
 Hemdem olma gel teberrâ kavmi ile sen sen ol
 Ehl-i Beyt'in dostuna dost düşmenine düşmen ol
 Hâric-i surda bulunma içeru gir evden ol
 Âstân-ı Hacı Bektâş-ı Velî Hünkâr'a gel

Küfrüdür zâhidlerin âşıkların îmanıdır
 Destgîrim Hazret-i pîrim mürüvvet kânıdır
 Yürüden divârı ez cümle anın burhânıdır
Kemterî'nin dü cihanda hasılı sultânıdır
 Âstân-ı Hacı Bektâş-ı Velî Hünkâr'a gel

— 7 —

— Gazel —

Sidre-i sînemde şâhım yâ Ali senden meded
 Gönlümün tahtında şâhım yâ Ali senden meded
 Bir garîbin gelse bâb-ı lûtfuna bulur necât
 Hâsılı yok iştibâhım yâ Ali senden meded
 Sen şefâat kânısın elhak günahkârân için
 Ben garîb-i rû siyâhem yâ Ali senden meded
 Seni dururken hâlîme kimler benim insâf eder
 Dînim îmânım penâhım yâ Ali senden meded
 Arsa-i mahşerde lûtf eyle hacîl etme beni
Kemterî veş pür günâhım yâ Ali senden meded

— 8 —

Hâzin-i gencine-i sırr-ı Hudâsın yâ Ali
 Vâris-i zât-ı Peyamber Hel eta'sın yâ Ali
 Nokta-i evvel bidâyet her ulûmun bâbısın
 Nûr-u Hak'sın sırr-ı Bismillâh'da bâsın yâ Ali
 Yok bu ümmette nazîrin hâsılı bir nûrsun
 Lâhmüke lâhmî Habîb-i Kibriyâ'sın yâ Ali
 Âstân-ı devletin dâr -ül- emandır âşıkâ
 Pâdişâh-ı zât-ı mutlak mültecâsın yâ Ali
 Sırr-ı vahdette olan nûr-u meveddet aşkına
 Bendene şâhım meded kıl rehnümâsın yâ Ali
 Rû siyâhım şerm ile geldim der-i ihsânına
 Sen şefâat eyle ma'rûf-i sehâsın yâ Ali
 Lûtfuna muhtâcdır her vech ile bu *Kemterî*
 Şefkat etmek mücrimîne mübtelâsın yâ Ali

— 9 —

Tahsîl-i meşkım Kur'ân'e geldim
 Seyyâh-ı aşkım Selmân'e geldim
 Düştüm zemîne yağmurlar ile
 Mânend-i katre ummâne, geldim

Lûtf et Halîl'im İsmâil âsâ
 Aşkın yolunda kurbâne geldim
 Yârem unulmaz iken cihanda
 Lokmân-ı buldum dermâne geldim
 Dûzahta iken erdim hayâta
 Elhamdülillâh Rıdvân'e geldim
 Dostun elinden aşkın şerâbın
 Nûş eyleyüb hoş mestâne geldim
 Bir bende oldum Hünkâr-ı aşka
 Kanber misâli sultâne geldim
 Er sâyesinde aldım nasîbim
 Düşmânı koydum dostâne geldim
 Cânânı gördüm bu cân içinde
 Bu *Kemterî* veş yekdâne geldim

— 10 —

Hubb-i Ehl-i Beyt ile sînem dolu fâş olmuşum
 Ol sebebdan ben gulâm-ı Hacı Bektâş olmuşum
 Bir mutalsam kenz içinde levh-i hüsnün seyr edüb
 Tâk-ı mihrâb-ı dile ol nakş-ı nakkaş olmuşum
 Âlemi seyyâh olub baştan başa bir aneden
 Âb ü bâd ü nâr ü hâk ile karındaş olmuşum
 Kûh-i zühd içre gezerdim kurd gibi bîhûdeye
 İdeli kûy-i harâbâta sefer mâş olmuşum
 Ehl-i îmâna Kızılbaş dediler ey *Kemterî*
 Nezd-i münkirde bihamdillâh Kızılbaş olmuşum

— 11 —

Sorma sôfi hâlîmi ben böyle doğdum aneden
 Câm-ı aşkın mestiyim çıkmam ebed meyhânedan
 Per açup şem'-i cemâle yanmadır dilhâhımız
 Bir takım pervâneyiz pervâneye pervâ neden
 Cür'a-i feyzi alup mürşid elinden eyle nûş
 Mest ü medhûş ol yürü dönme sakın peymânedan

Kenz-i esrâr-ı hakîkattır kanâat gûşesi
 Âdeme bestir bu mihnet lânesi kâşânedен
 Bir nümayiştен ibârettir cihan bâkî değil
Kemterî kimse karar etmez göçer bu hânedен

— 12 —

Gelenler âleme cânân elinden
 Karâr etmez gider vîrân elinden
 O rütbe meyledersin Dehr-i dûna
 Ne gördün bîvefâ devrân elinden
 Ezelden kısmet olmuştur nasibin
 Sakın umma gelir sultân elinden
 Sana Haktandürür her ne gelirse
 Şikâyet eyleme mihmân elinden
 Necat ister isen nefsine ey dil
 Sarıl bir merdüm-i irfân elinden
 Visâle irgörem dersen azîzim
 Özün mahfice tut ihvân elinden
 Gel âdem ol bilip bir cümle cânı
 Ki hiç incinmesin bir cân elinden
 Girîbânın tutar sayyâd-ı mevt kim
 Halâsa çâre yok bir ân elinden
 Gelindi imtihân için cihâna
 Tehîdest gitme gel bu kân elinden
 Zelîha veş ümîdi âşıkânın
 Göründü Yûsuf-i Ken'ân elinden
 Rümûz-i kalbini fâşetme zinhar
 Özü hayvan sözü insân elinden
 Kemîne *Kemterî* kevser şerâbın
 İçer bir gün Şeh-i Merdân elinden

— 13 —

Hâmi-i şer'i mübin
 Elhasen ü vel- Hüseyin

Oldur imâmân-ı din
Elhasen ü vel- Hüseyin

Ceddi Resûl-i Hudâ
Kıldı buları senâ
Şâfi-i rûz-i cezâ
Elhasen ü vel- Hüseyin

Ol iki necm-i celî
Gonca-i bâğ-ı Ali
Gülşen-i Hak'kın gülü
Elhasen ü vel- Hüseyin

Lûtf u atâ şânıdır
Şâh-ı kerem kânıdır
Âşıkın îmânıdır
Elhasen ü vel- Hüseyin

Hazret-i rahmet meâb
Dergeh-i râh-ı savâb
Ma'ni-i ümmülkitâb
Elhasen ü vel- Hüseyin

Kemteri ol nâzenin
Melceimizdir hemin
Pâdişeh-i âlemin
Elhasen ü vel- Hüseyin

— 14 —

Meded yâ sâhib-i irşad aman yâ Hazret-i Bektaş
Bu vîran gönلüm et âbad aman yâ Hazret-i Bektaş
Tarîk-ı Hak'ka rehbersin ki mensûb-i peygambersin
Şefi-i rûz-i mahşersin aman yâ Hazret-i Bektaş
Benim ey şâh-ı zîşânım devâsız derde dermânım
Mürüvvetkârım îmanım aman yâ Hazret-i Bektaş

Gönül hubbunla memlûdur zebânım viridi yâ hûdur
 Niyâzım zâtına budur aman yâ Hazret-i Bektaş
 Benim cürmüm firâvandır lûtuf senden nümâyandır
 Ümîdim senden ihsandır aman yâ Hazret-i Bektaş
 Sana uşşâkım evvelden günehkârım velîkin ben
 Kerem senden atâ senden aman yâ Hazret-i Bektaş
 Kulundur *Kemteri* muhtaç kerem kıl bâb-ı lûtfun aç
 Ola dilden hûmum ihraç aman yâ Hazret-i Bektaş

— 15 —

Sun'-i Hak'dır nazar et ahsen-i vechindeki hat
 Gösteren cümle ulûmu o hat ile dü nokat
 Yed-i kudret ile mess oldu cemâl-i âdem
 Anla mâhiyyet-i insânı sakın etme ramat
 Ne mürâyî ne de bir mülhid-i bî îmân ol
 Etme bâlâ pese hâhiş sana bestir çü vasat
 Bezm-i zühhâda varub mebhas-i aşk etme sakın
 Anlamaz kadrini dürrün ki eder lâf-ı galat
 Dönmezem yoluna başım komuşum *Kemteriyâ*
 Etmişimdir ezeli yâr ile bu vech ile şart

— 16 —

Tâ ezel bezminde ikrâr eyleyen Şiîleriz
 Bunda ol ikrârı tekrâr eyleyen Şiîleriz
 Doğrudan doğru riâyet eyleriz yok hîlemiz
 Şer'-i enver ile reftâr eyleyen Şiîleriz
 İhtedû bişşemsi emrine riâyet eyledik
 Ehl-i Beyt'i her dem ezkâr eyleyen Şiîleriz
 Dahl eden bir gün gelir tasdîk eder erkânımız
 Düşmeni kendüye hoş yâr eyleyen Şiîleriz
 Derd-i aşka duş olub Lokman'a minnet etmeyiz
 Kendi derdimize tîmâr eyleyen Şiîleriz
 Hak Muhammed'le Ali'nin sâyesinde *Kemteri*
 Nefs-i bed evhâmı bîzâr eyleyen Şiîleriz

— 17 —

Alim Hû'dur gülüm Hû
 Gülüme bülbülüm Hû
 Hünkâr Bektaş Veli'nin
 Dem ü devrânına Hû

Erenler keremine
 Gerçeklerin demine
 Nuri Babam azizim
 Lûtf u ihsânına Hû

Açıldı Hak kapusu
 Sunuldu aşk dolusu
 O dört kapudan içre
 Girenin canına Hû

Erenlerin yoluna
 Canlar fedâ oluna
 Baş açık yalın ayak
 Gelen kurbanına Hû

Anam çekti elimden
 Babam sordu dilimden
 Aşkın bahrına daldım
 Cesim ummânına Hû

Elim sundum eline
 Sarıldım dâmenine
 Gönlüm gözüm Şen oldu
 Ahd ü peymânına Hû

Kemîne *Kemteri*'yim
 Gulâm-ı Hayderi'yim
 Erenlerin hemîşe
 Yol u erkânına Hû

BOSNA V I

XIX uncu asrın son yarısında yaşayan Bektaşî şairlerindedir. Hayatı hakkında hiç bir malûmat elde edemedim. Bosnalı olduğunu kullandığı mahlâstan istidlâl edebildiğimiz bu şairin *Bay Vâhid Lûtfî*'ye âid bir mecmuada 34 bendli bir «Âşıklar destanı» kayıtlıdır:

Bahr-i hakikate garîk olanlar
Bârî'ye hamd etmek hezar demişler
Rûz ü şeb aşk ile refik olanlar
Dâr-ı dünyâ hep zehr-i mar demişler

Nice kim âşıklar geldi cihâna
Lâzım oldu getirelim dihana
Nihân olmaz bir şey ehl-i irfâna
Cühelâya olmaz âşkâr demişler

Harf-ı hece ile eyleyelim yâd
Ruhlarını Mevlâ ide dâim şâd
Cümlemizi Allah eyledi irşâd
Âşıkın gönlünde esrar demişler

Ecrî'den edelim ey yâr feth-i bâb
Usûlî'nin bağı olmuştur kebâb
İshâkî aşk ile olmuştur bitâb
Ahû da olmuşdur nâmdâr demişler

Türabî'nin kelâmını beğendim
Tamâmî demiştir aşktan usandım
Tâibi'nin sözlerinden ben yandım
Tebrizî'de îman ikrar demişler

Âşıkları şükür zikir eyledik
Deryâ-yi aşka varup fikr eyledik
Hudâ'nın lûtfuna şükür eyledik
Bosnavî de sâhib eş'ar demişler

Mısralarını ihtiva eden bu destanda divan ve saz şairlerinden 107 kadarının ismi harf sırasıyle her mısraın başında zikredilmiştir. *Kenzî, Mahfî, Mahzunî, Seyranî, Ecrî...* gibi XIX uncu asırda yetişen şairleri de bahis mevzuu eden bu manzume, Bosnavî'nin XIX uncu asır sonlarında yaşadığını göstermesi itibariyle mühimdir.

Hece ve aruz vezinlerinde şiirler yazan ve Bektaşîler arasında epeyce şöhret kazanan bu şairin bazı manzumelerini dercediyorum:

— 1 —

— Koşma tarzındaki nefesler —

Mahabbet kapısın açayım dersem
Açanla açtıran Ali'dir Ali
Hak'kın cemâlini göreyim dersen
Görenle gösteren Ali'dir Ali

Muhammed Mustafâ cihan serveri
Mi'racda açıldı bu yolun sırrı
Kimseler bilmezdi Ali'den gayrı
Bilenle bildiren Ali'dir Ali

Derviş ol gel kardeş düşme inâda
Sâfi kıl gönlünü ol küllî sâde
Benliği terk eyle eriş murâda
Erenle erdiren Ali'dir Ali

Münkirin askeri Şam'a çekildi
Mü'min olanlara nâme yazıldı
Kırkların ceminde şerbet ezildi
Ezenle ezdiren Ali'dir Ali

Muhammed Ali'dir kırkların başı
Anları bilmeyen nic- olur işi
Bosnavî akıttı gözünden yaşı
Akanla aktıran Ali'dir Ali

— 2 —

İbadetten eğer sual edersen
Kıblemdir Muhammed, secdemdir Ali
Kulluğumdan benim cevab istersen
Kıblemdir Muhammed, secdemdir Ali

Yedi gök, yedi yer bünyâd olmadan
 Ay ile gün, yıldız icâd olmadan
 Dünya dedikleri âbâd olmadan
 Kiblemdir Muhammed, secdemdir Ali

Münkir fırkasından kalmadı eser
 Fırka-i nâcîden almışım haber
 On sekiz bin âlemi viran eder
 Kiblemdir Muhammed, secdemdir Ali

Âşık isen bugün gezme havada
 Muhammed, Ali'nin nuru Dünyada
 Yer ile Gök durmuş hep inkıyada
 Kiblemdir Muhammed, secdemdir Ali

— 3 —

Dervişim deyip de meydana geldim
 Varlığın terkedip geçebildin mi
 Bu meydana geldin erkâna girdin
 Bu erkânın sırrın seçebildin mi

Hakikat ehlinin doğrudur yolu
 Mahabbetin gülü aşkın bülbülü
 Hulku Muhammed'dir, meşrebi Ali
 Bu meşrepten şerbet içebildin mi

Pire hizmet edip erkânın için
 Bir amel kazanıp imanın için
 Aşk ile çalışıp öz canın için
 Mahabbet hırkasın biçebildin mi

Varlıkla, yoklukla pazar eyleyip
 Küfr ile imanın hem yâr eyleyip
 Kalbini arıtıp imar eyleyip
 Şek ile gümandan kaçabildin mi

Bunda neler vardır bir nazar eyle
 Yahşi, yaman sakın sen alma dile
 Nasihatın tutup *Bosnavî* dinle
 Can gözünü bilmem açabildin mi

— 4 —

Aşkım çoktur benim candan yenilmez
 Günahkârım kapuna geldim Şahım
 Bu fanî dünyada mihman eğlenmez
 Günahkârım kapuna geldim Şahım

Bir ündür işidip avaza geldim
 Canı feda edüp serbaza geldim
 Yüzüm yerde koyup niyaza geldim
 Günahkârım kapuna geldim Şahım

Sırrım sırrolmuştur sırrım bilince
 Herkes murad alır hâli hâlince
 Kendimi tanıdım Hak'kı görünce
 Günahkârım kapuna geldim Şahım

Bosnavî bir sırdır aşikâr olmaz
 Hayat sahrasında yâr-ı gar olmaz
 Erenler bezminde âh ü zâr olmaz
 Günahkârım kapuna geldim Şahım

— 5 —

Makam-ı Vahdetten düştüm yabana
 Peymane yolların geçtim de geldim
 Ârifim esrarı açmam nadana
 Âriflerin sırrın seçtim de geldim

Anasır libasın giydirdi ana
 Melâik manendi düştüm seyrana

Henüz Âdem olup geldim cihana
Yedi kat gökleri aştım da geldim

Mahabbet cemidir erenler cemi
Erenler ceminde sürerler demi
Kırkların ceminde buldum Âdemi
Hâkipâye yüzüm sürdüm de geldim

Ârif isen dinle ey kalbi selim
Canını mürşide edegör teslim
Gürûh-i nâciye olunca nedim
Cemal-i Hazreti gördüm de geldim

Bosnavî'yim sözüm gitti özümden
Âşık olan çıkmaz kâmil sözünden
Bu ilmi okudum bâtın yüzünden
Bin yıllık namazı kıldım da geldim

— 6 —

Nasihatim budur size âşıklar
Vasfını edeyim Hızır Baba'nın
Mahabbet' babında bağı yanıklar
Ravzası cinandır Hızır Baba'nın

Mâtem günlerinde cümle tâliban
Gönüller hoş olub keserler kurban
Sehâvet ma'deni böyle bir sultan
Görülmemiş misli Hızır Baba'nın

Dervişleri benzer merd oğlu merde
Halim sıfât ile yüzleri yerde
İsmail Dede'dir Zülfikar elde
Kudumu çalınır Hızır Baba'nın

On iki imamdan göründü veli
 Görenler dediler erkânın belî
 Şübhesiz görmüşüm evlâd-ı Ali
 Ecdâdı Hayder'dir Hızır Baba'nın

Evlâddan evlâda eder intikal
 Dembedem dergâhı bulmasın zevâl
 Vasfını etmeğe bende yok mecâl
Bosnavî kemteri Hızır Baba'nın

— 7 —

Neden şâdolursun bugünkü günde
 Cümle muhiblerin gönlü gamdedir
 Âşıklar sadası kesildi anda
 Feryadı artmada, gözü nemdedir

Lisan-ı hâl ile çektiler âhı
 Hak yedinde iken kıydılar Şahı
 Böyle gün görmemiş kimse billâhi
 Ne İsâ'da vâki ne Meryem'dedir

Mahabbet ehline va'd-i Kerbelâ
 Elestü bezminde olmuş müheyyâ
 Böyle haber vermiş Şahım Mürteza
 Âşıkların âhı muharremdedir

Yedi kat gök başlar birden figana
 Şehidlerin teni boyandı kana
 Melekler çağrışır lânet Mervan'a
 Görün bu âlemi ki ne demdedir

Bosnavî dökenler gözden hûnâbı
 İçerler Ali'den Kevser şarabı
 Verdiler şübhesiz ana cevabı
 Şehadet şerbeti bu matemdedir

— 8 —

Kerbelâ kâtibi döktü rakamlar
 Evlâd-ı Ali'ye sefer görünür
 Al, yeşil sancaklar, altın alemler
 Alliyelmürteza Hayder görünür

Hasan ile Hüseyin gözümün nuru
 İmam Âbidindir gönlüm süruru
 Muhammed Bâkırdan buldum huzuru
 Rehberimdir şahım enver görünür

Mûsa-yı Kâzım'dır dilimde virdim
 Mûsa-yı Rıza'dan kesmem ümidim
 Muhammed Takî'dir benim mürşidim
 Âşıklara yüzü kamer görünür

İmamı Ali'dir hâdii Nakî
 Sürerler erkânı olur lâyıkı
 Tavâf-ı Kâbedir nurdan ışığı
 Mahabbet babında ol er görünür

Hasan-ı Askerî ol merd-i enam
 Bosnavî bendesi olmuştur gulâm
 Mehdi-i zamana edenler kıyam
 Erenler ceminde server görünür

— 9 —

Mürşid-i kâmile baş eğmeyene
 Erenler deminde ziyan görünür
 Gunahtan arınıp pâkoldum deyen
 Bilmiş ol sözleri yalan görünür

Mürşid nasihatın gûşeylemeyip
 Derya-yi aşk gibi cûşeylemeyip

Mahabbet tasını nûşeylemeyip
Aynicem içinde beyan görünür

AŞk kisvesin giyip gürleşmiyenler
Gürleşip nefisle savaŐmıyanlar
Pirler âdâbına eriŐmiyenler
Yol ile erkânda noksan görünür

El ele, el Hak'ka razı olmıyan
Mürşidi kâmile râzı olmıyan
Muhammed Ali'ye râzı olmıyan
Mahabbet sırrında Mervan görünür

Bosnavî düşme gel sen de inada
İnada düşenler ermez murada
Ne söyleyim sana bundan ziyade
Müminlere Dünya zindan görünür

— 10 —

Arzu ile veçhin görenler ey mah
Hurşid-i haveri dünyayı neyler
Bu cihan mülküne olup padiŐah
İkbalü devleti dârayı neyler

Fenâ deye geldi dehre gelenler
Bu sözümnden hisse alsın alanlar
Mecnun gibi özün bunda bulanlar
Mevlâsını arar Leylâyı neyler

Asla zahmet vermez kendine âkil
Elbette bellidir sohbetten kâmil
Mâna ne olduğun bilmiyen cahil
Faidesiz kuru davayı neyler

Bosnavî kelâma dili olmıyan
 Sırr-ı hakikatte eli olmıyan
 Yâr için çeşminde seli olmıyan
 Çekip bu çille-i sevdayı neyler

— 11 —

Mahabbet neydüğün bileyim dersin
 Erenler ceminde birdir mahabbet
 Bu aşkın sırrına ereyim dersin
 Gönül deryasında dürdür mahabbet

Mahabbet bağında munafık kalmaz
 Bu bir sırrullahtır aşikâr olmaz
 Öter bülbülleri gülleri solmaz
 Kudret haznesinde sırdır mahabbet

Hadis-i kudsîde buyurdu Mevlâ
 Mahabbet hil'atin giydi Mustafa
 Melekler Miraçta kıldılar nida
 Haşrolan ruhlara sûrdur mahabbet

Muhammed, Ali'den sakın çekme baş
 Ne derlerse sana desinler kardaş
 Niyâz-ı Mûsa'dır fehmeyle sırdaş
Bosnavî ednâya Tûrdur mahabbet

— 12 —

Behey kardaş yolumuza
 Giremezsin demedim mi
 Bizim gizli sırrımıza
 Eremezsin demedim mi

Bu sırrı her kişi bilmez
 Bilenler de haber vermez

Bu sırrı gayri göz görmez
Göremezsın demedim mi

Evvel bir mürşide ulaş
Akıt gözünden kanlı yaş
Yezitten kaç behey kardaş
Kaçamazsın demedim mi

Erenlerden bu bir name
Gezersin Şark ile Şame
Gel uy Oniki İmame
Uyamazsın demedim mi

Üçler, Yediler erkânın
Binlerle sürer devranın
Kırklar deminde kurbanın
Kesemezsın demedim mi

Ali ismi Allah derler
Yüzüne secde ederler
Taş yerine başkoyarlar
Koyamazsın demedim mi

Bosnavî ta ezelîden
Himmet almış ol Veliden
Okur ilmini Ali'den
Duyamazsın demedim mi

— 13 —

— Gazeller —

Ali'dir mazharı sırr-ı Hudâ'nın
Ali'dir aynı zât-ı Mustafâ'nın
Ali'dir Şah Hasan vechindeki nûr
Ali'dir Şah Hüseyin-i Kerbelâ'nın
Ali'dir Ca'fer-i Sâdık hakikat
Ali'dir Kâzım-ı Mûsâ Rızâ'nın

Ali'dir Şah Takî vü bâ Nakî hem
 Ali'dir hikmeti var evliyânın
 Ali'dir Askerî Mehdî şehinşâh
 Ali'dir serveri cümle cihânın
 Ali'dir *Bosnavî* seyf-i semâvât
 Ali'dir pâdişahı kün fekânın

— 14 —

Küntükenzin hucetü bürhanıdır Bektâşîler
 Sırrı Miraç mazharı irfanıdır Bektâşîler
 Hem mücerret ruh-i kudsün rehberi Zatü sıfat
Fakrûfahri remzinin derbanıdır Bektâşîler
 Levhimahfuzu nübüvvet Hateminde nakşı hat
 Ayeti İlmi Ledün fûrkanıdır Bektâşîler
 Leylei necmi şeref ol kiblei İslâmı din
 Beyti mamuru Hudâ'nın kânıdır Bektâşîler
 Mahremi sadrı risalet sayei arşı mecit
 Bu saadet Mahının rahşanıdır Bektâşîler
 Kâşifi sırrı velâyet Câ'ferî mezhepdürür
 Bu cihanın server-i sultanıdır Bektâşîler
 Vâkıfı esrar iken kıl *Bosnavî* canın feda
 Çün Şehidi Kerbelâ kurbanıdır Bektâşîler

— 15 —

Ehl-i aşkın her sözü Ümmülkitâb'ın aynıdır
 Sen tehî bakma dilâ şâh-ı cevâbın aynıdır
 Kenz-i maḥfidir hurûfun Allemelesmâ'yı gör
 Ma'ni'-i Seb'ulmesânî ilm ü bâbın aynıdır
 Revnak-ı ruhsâr-ı yar çün görünür her zerreden
 Tal'at-i hurşid-i envar nûr-i tâbın aynıdır
 Vech-i âdemden oku kim nüsha-i ilm-i ledün
 Mushaf-ı nâtık odur âlîcenâbın aynıdır
Bosnavî bu feyz-i nazmın ârif-i dâna bilir
 Tılsım-ı âb-ı hayat Kevser şarâbın aynıdır

SÂDİK BABA

XIX uncu asrın sonlarında yetişen Bektaşilerdendir. İstanbul'da doğdu. Bahriye zabıtlığından tekaüd olduktan sonra Beytülmal sermünadisi olmuştu. Çamlıca Bektaşî tekkesi şeyhi *Ali Nutkî Baba*'nın kayın babasıdır. 1315 (M. 1899) de vefat etti. İki manzumesini dercediyorum:

— 1 —

Nurunu nurundan halketmiş Huda
İsmile müsemma genç Ali Baba
Cemâlin görenler bakmaz mir'ata
İsmile müsemma genç Ali Baba

Sırlama cemâlin gel bize göster
Cemâlini gören canlar ne ister
Müyesser olmıyan kapunu bekler
İsmile müsemma genç Ali Baba

Hem sıfâtu zatı nur ile tenvir
Kendin bilen âşık hemen gel can ver
Aşkına içelim saki bir dem ver
İsmile müsemma genç Ali Baba

Bu fakir *Sâdık* hem kemter gedâdır
Kapunda kul olmak cana sefâdır
Vallahi billâhi medhe sezâdır
İsmile müsemma genç Ali Baba

— 2 —

Biz esrâra olduk aşna
Durmuşuz adû taşına
Belâsı kendi başına
Biz Bektaş fukarâsıyız

Nûri Baba Hak'ka gitti
 Şübhesiz dîdâra yetti
 Nutkî'yi bize bahş etti
 Balım'ın budalasıyız

Câlis oldu Nutkî Baba
 Döndü yüzün bizden yana
 Niyâz eyleriz hep ana
 Biz Bektaş fukarâsıyız

Şereflendi dergâhımız
 Bu bizim iftiharımız
 Terk etmişiz hep varımız
 Biz Bektaş fukarâsıyız

Aşk olsun bu kemâline
 Yüz sürdü pîrin hâkine
 Nur yazılmış cemâline
 Biz Bektaş fukarâsıyız

Her kime eylese nazar
 Yüreği ol anda yanar
 Elinden içenler kanar
 Biz Bektaş fukarâsıyız

Dede Baba'nın bir gülü
 Oldu Çamlıca bülbülü
 Muhibbâna pek sevgili
 Biz Bektaş fukarâsıyız

Medhin eyler dâim Sâdık
 Dûr olsun münkir munâfık
 Nutkî Baba doğru nâtık
 Balım'ın budalasıyız

MEHMED ALİ HİLMÎ DEDE BABA

XIX uncu asrın maruf Bektaşîlerindendir. 1258(M. 1842) de Sultan Ahmed camii civarında Güngörmez mahallesinde doğdu. O mahallenin imamı *Nuri efendi*'nin oğludur. Babası ile annesi *Emine Bacı*, Merdivenköyünde *Şah kulu Sultan* tekkesi postnişini *Hasan Baba*'ya intisab etmişlerdi. O da 1273 (M. 1856) de aynı şahıstan ikrar aldı. 1274 (M. 1857) de *Hasan Baba* vefat etmiş, yerine *Ali Baba* geçmişti. Bu zatın 1280 (M. 1864) de vefatı üzerine *Mehmed Ali Hilmî Dede Baba* tâyin olundu. O yıl Hacı Bektaş dergâhına gitti. *Türabî Ali Dede* ile mülâki oldu. 1286 (M. 1870) da tekrar pir evine gitti. O sırada postnişin olan *Selânikli Hasan Dede Baba*'dan, *Türbedar Mehmed Yesarî Baba* rehberliğiyle, hilâfet aldı. İstanbul'a döndükten sonra tekkesini genişletti ve yeniletti. 1325 (M. 1907) de vefat etti. Dergâhın haziresine defnedildi.

Hilmî mahlâsıyla şiirler yazan *Mehmed Ali Baba*'nın divanı, 1327 (M. 1909) de *Ahmed Mehdi Baba* tarafından bastırılmıştır. 2666 beyitten ibaret olan bu divanda 25 koşma, 238 gazel, 1 muaşşer, 6 müseddes, 8 muhammes, 1 murabba, 1 tahmis, 3 mersiye, 1 nasihatname, 40 tarih, 3 kıt'a ve 10 müfred vardır. Koşmaları tasavvuf edebiyatını takliden yazılmış parçalardır. Aruz vezniyle yazdığı manzumelerde, muhtelif divan ve tekke şairlerinin tesirleri göze çarpar. Bilhassa *Mısrî*, *Niyazî* ve *Türabî*'den mülhem olmuştur. Bektaşîlik, Hurufîlik ve tasavvuf akideleriyle dolu olan bu şiirler bilhassa Bektaşîler arasında çok şöhret kazanmış ve bir kısmı bestelenmiştir.

— 1 —

Âyine tuttum yüzüme
Ali göründü gözüme
Nazar eyledim özüme
Ali göründü gözüme

Âdem Baba Havva ile
 Hem Allemel'esma ile
 Çerhi felek sema ile
 Ali göründü gözüme

Hazreti Nuh Neciyyullah
 Hem İbrahim Halilullah
 Sinâdaki Kelimullah
 Ali göründü gözüme

İsâyı Ruhullah oldur
 İki âlemde Şah oldur
 Müminlere penah oldur
 Ali göründü gözüme

Ali evvel Ali âhır
 Ali bâtın Ali zâhir
 Ali tayyib Ali tahir
 Ali göründü gözüme

Ali candır Ali canan
 Ali dindir Ali iman
 Ali Rahîm Ali Rahman
 Ali göründü gözüme

Hilmî gedayi bir kemter
 Görür gözüm dilim söyler
 Her nereye kılsam nazar
 Ali göründü gözüme

— 2 —

Dost cemâlin görmeğe
 Her bir âzam göz oldu
 Pâyine yüz sürmeğe
 İçim dışım yüz oldu

Cuş etti can aşk ile
 Doldu gönlüm zevk ile
 Buldum yri Şevk ile
 Geceler gündüz oldu

Dost iline varmaĒa
 Varup yri grmeĒe
 Kalmadı dere tepe
 Dört yanım dümdüz oldu

DaĒ u sahra serteser
 Giydi yeşil cmeler
 Rindne İd-i ekber
 Cn bu gün Nevrz oldu

Her eşyâ bir harf olmuş
 Hem mazruf hem zarf olmuş
 Aceb ilm-i sarf olmuş
 Bir nokta bin sz oldu

Kalmadı gayri aĒyr
 Yr ile doldu diyâr
 Ref' oluben tr  tr
 Her taraf efrz oldu

Hilmiy bzra gel
 Nakd-i cnın ver evvel
 Gevher-i aŐk ezel
 Sanma kim ucuz oldu

— 3 —

Gönül keŐtsiyle bahr-i mihnette
 Girdâb-ı gamdayım yetiş y Ali
 Emvc-ı firkatle hâl-i hayrette
 Girdâb-ı gamdayım yetiş y Ali

Sensin bize dâim hallâl-i müşkil
 Sensin eden bizi necâta vâsıl
 Koyma bizi bahr-i elemde sâfil
 Girdâb-ı gamdayım yetiş yâ Ali

Şâd olsun gönlümüz gamdan kurtulsun
 Gam yerine zevk u mahabbet dolsun
 Senin âşıkların ağlarken gülsün
 Girdâb-ı gamdayım yetiş yâ Ali

Lûtfunla yolumuz eyle küşâde
 Bu kulların gamdan olsun âzâde
 Deryâ-yi hayrette gönül üftâde
 Girdâb-ı gamdayım yetiş yâ Ali

Sensin benim ancak hısn-ı hasînim
 Senden meded diler kalb-i hazînim
 Berde vü bahirde sensin muînim
 Girdâb-ı gamdayım yetiş yâ Ali

Ey dâver-i âlem ey zât-ı ekrem
 Eyle bizi lûtf u feyzinle hurrem
 Sensin bana matlûb seni isterem
 Girdâb-ı gamdayım yetiş yâ Ali

Afveyle cürmümüz eyle şefâat
 Zâhir bâtın sensin Şâh-ı velâyet
Hilmî kulun diler senden mürüvvet
 Girdâb-ı gamdayım yetiş yâ Ali

Zümre-i nâçizleriz bende olup Hayder'e
 Şîr-i Hudâ Mürtezâ safşiken ü safdere
 Heybet-i Lâfetadan arz u sema titredi
 Şiddet ile urunca pençeder-i Haybere

Dest-i velâyet ile salladı Zülfikarın
 Kesti yedi kat yeri darbedecek Antere
 Şah-ı velâyet Ali cümlemizin serveri
 Kanberiyiz tâ ebed Kanber olan Kanbere
 Kalbi seliminde çün hubbu Ali olanlar
 Verdi Hüseyin aşkına bakmadı cân ü sere
 Râhı mahabbetinde mest-i mey-i aşkolur
 Cennet-i adn içinde talib olan kevsere
 Mevt ü hayat elinde ol veli-i mutlakın
 Mürdeler ihya olur kum deyicek makbere
 Cennet ü duzah anın emrine fermanberi
 Eyleye taksim o dem hâkim olup mahşere
 Tâ ki çıkar nisbeti silsile-i ahdimiz
 Âl-i Ali'den hemin Hazreti Peygambere
 Mürşidimiz Muhammed rehberimizdir Ali
 Âşık olan can verir mürşid ile rehber
 İki cihanda ebed kaygu çeker mi dahi
 Sen ki şefi' olasın *Hilmî* gibi kemtere

— 5 —

Hanbağ'na kurulmuş âşıkların otağı
 Gülzâr-ı aşk olubdur aşk ehlinin durağı
 Gel pîr evine âşık eyle özünü puhte
 Yanuptur aşk od'una erenlerin ocağı
 Hak nûr-i kudretinden lûtf eyleyüb uyarmış
 Mahşerde dahi sönmez âşıkların çerâğı
 Ey sâki-i meveddet sun bize aşk meyinden
 Pûs eylesün hemîşe mestâneler ayağı
 Mescûdumuz cemâl-i yâr olduğun nihan tut
 Fâş olmasun bu esrar vardır yerin kulağı
 Gir kalb-i mü'mine sen her cânibe sücûd et
 Tefrik olur mu beytin etrâfı sol u sağ
Hilmî özün hemîşe dervîş-i derdmend et
 Dostun müdâm oluptur derdli gönül konağı

— 6 —

Ehl-i şevkiz meşrebi rindâneyiz Bektâşîyiz
 Zâhid-i bedhûlara bîgâneyiz Bektâşîyiz
 Merd-i tecrîdiz alâikten geçüp olduk berî
 Bî tekellûf sâkin-i meyhâneyiz Bektâşîyiz
 Bî garaz bu bezm-i işrethâne-i âlemdeyiz
 Câm-ı aşk u şevk ile mestâneyiz Bektâşîyiz
 Mâlik-i genc-i rümûzuz bizdedir dürr-i Necef
 Gerçi zâhîrbîne biz vîrâneyiz Bektâşîyiz
 Mürg-i şehbâz-ı kadîmiz âsmân-ı feyzde
 Tâir-i takdîs ile hem lâneyiz Bektâşîyiz
 Sâbitiz ikrârımızda şekkimiz yoktur bizim
 Ahd-i yâre ser veren merdâneyiz Bektâşîyiz
 Cânımız kıldık fedâ *Hilmî* cemâlullaha biz
 Şem'i aşka yanmağa pervâneyiz Bektâşîyiz

— 7 —

Âbidân-ı Mustafâ'yız biz Hüseyinîlerdeniz
 Âşıkân-ı Mürtezâ'yız biz Hüseyinîlerdeniz
 Bâşımız top eyledik şâh-ı şehîdin aşkına
 Can feda-yi Kerbelâ'yız biz Hüseyinîlerdeniz
 Nola mecrûh eylese a'dâ bizim endâmımız
 Mest-i sahbâ-yi cefâyız biz Hüseyinîlerdeniz
 Tîr-i ta'n-ı zâhide kıldık hedef biz sînemiz
 Hâsıl-ı derd ü belâyız biz Hüseyinîlerdeniz
 Âteş-i Hubb-i İmâmeyn ile yansun cismimiz
 Sûz-i aşka mübtelâyız biz Hüseyinîlerdeniz
 Hamse-i ehl-i kisâdır serde tâc-ı fahrımız
 Derviş-i bâb-ı rızâyız biz Hüseyinîlerdeniz
 Hacı Bektaş-ı Veli'dir pîrimiz *Hilmî Dede*
 Bende-i Âl-i Abâ'yız biz Hüseyinîlerdeniz

H Â D İ

XIX uncu asır Bektaşî şairlerindedir. *Seyyid Gazi* kababasına bir saat mesafede *Sultan Sücâ'* tekkesinin postnişini *Mehmed Şücaaddin Dede'nin* oğludur. Babasından sonra yerine kendisi geçti. 1285 (M. 1868) de vefat etti.

Asıl adı *Ali Rıza* olan Hâdî'nin epeyce manzume vücuda getirdiği anlaşılmaktadır. *M. Tevfik Oytan* tarafından gönderilen iki manzumesini dercediyorum:

— 1 —

Sabah seherinde kırklar dağında
Dostun cemâlini gördüm eyvallah
Cennet bahçesinde Firdevs bağında
Dostun cemâlini gördüm eyvallah

Putada hal olmuş gümüş hal gibi
Hal diliyle söyler hem bülbül gibi
Tâzece açılmış gonca gül gibi
Dostun cemâlini gördüm eyvallah

Cemâli şevkinden eylemiş zuhûr
Al yeşil kırmızı bir de beyaz nûr
Nur nûra gark olmuş Nûrun alâ nûr
Dostun cemâlini gördüm eyvallah

Güneş gibi sâfi bir cemâl olmuş
Kaşları ol veche bir hilâl olmuş
Allah dost eyvallah bî zevâl olmuş
Dostun cemâlini gördüm eyvallah

Hâdiyâ dost benim tende cânımdır
Canımdan içeri canda cânımdır
Dâimâ ben kulum dost sultanımdır
Dostun cemâlini gördüm eyvallah

— 2 —

— Gazel —

Ey güzel sensin vücudumda hayât-ı câvidan
 Dört kitab böyle buyurmuşdur kıyâmet râygân
 Sırr-ı esrâr-ı hakîkattir vücûdün noktası
 Kenz-i mahfidir cemâlin şerhin etmiş Müstean
 Ey yüzü gül mûyu sünbül lebleri âb-ı hayât
 Çok oyunbazdır kaşınla kirpiğin tîr ü keman
 Çünkü gördüm zülfün üzre sırr-ı Hak'kı âşikâr
 Gözlerin hem nûr-i Hak'dır görünür bellû beyan
 Hâdiyâ gördü vücûdun sırrını ey mehcebîn
 Vahdetin bahrine gark oldu nihân ender nihan

İ L H Â M Î

XIX uncu asrın son yarısında yetişen Bektaşî şairlerinden. Seyyid Gazi Tekkesi postnişini *Pir Mehmed Dede*'nin oğludur. Babasının ölümünden sonra aynı tekkeye Baba oldu. Hayatının son zamanlarına doğru gözleri görmez olmuştu. Vefatı 1308 (M. 1890) dedir.

Asıl adı *Ali* olan *İlhâmî*, hece ve aruz vezinleriyle şiirler vücuda getirmiştir. *M. Tefvik Oytan*'ın gönderdiği beş manzumeyi dercediyorum:

— 1 —

— Nefes —

A dilber ben senin meddâhın oldum
 Goncalar açılmış hüsnün ilinde
 Şevk ile ötüyor bak gece gündüz
 Dinle nağmeleri can bülbülünde

Aşk ile kitâb-ı hüsnün yazarım
 Âhû gözlerinde kaldı nazarım
 Geceler subhe dek ağlar gezerim
 Değirmenler döner çeşmim selinde

Rûz ü şeb mu'tâdım mânend-i hezâr
 Gülşen-i aşkında arz-ı âh ü zâr
 Dönemem yolundan olsam da berdâr
 Mansûr'a benzedim zülfün telinde

Teslîmin rızâya bağladım kendim
 Geçer mi âşıkdan zülfü kemendim
 Yeşil ördek avcısıyım efendim
 Sayyâd-ı aşk oldum dostun gölünde

Tutmuşam bu râhı sâbitim billâh
 Severim Hayder'i anarım her gâh
 Kimi Kızılbaş der kimi ak külâh
 Gezer bu *İlhâmî* halkın dilinde

— 2 —

Âlem-i ervâhda bezm-i Eleste
 Muhammed Ali'nin nûrudur vallah
 Zuhûr edüb küffar askerin kıran
 Elinde Zülfikar Ali'dir billâh

Üçler dü âlemde birliğe yetti
 Beşler de anların dâmenin tuttu
 Birlik lokmasını yediler yuttu
 Dâmeni pâk olan pirlere de billâh

On dört ma'sum pâk ü on iki İmam
 On yedi kemerbest cümlesi tamam
 Anların vechine çalındı kalem
 Hatt-ı istivâda kırklar da billâh

Sultan Şücâaddîn Seyyid-i Battal
 Şemşîr-i şehâmet kâfire kattâl
 Anların bendesi *İlhâmî* abdal
 Pîrim Hacı Bektaş Hünkâr da billâh

— 3 —

Gezmendi serseri ey deli gönül
 Delil ü bürhânın Kur'ân var iken
 Sen de al nâsibin er murâdına
 Meydân-ı aşk içre irfan var iken

Geldi muhib oldu sevdâya gönül
 Başımı uğrattı gavgaya gönül
 Nasıl teslim olur ığvâya gönül
 Beni halk eyleyen Subhan var iken

Nefret ettim şu cihânın varından
 Gönül vazgeçer mi âh ü zârından
 Korkum yoktur cehennem nârından
 Pirim Ali gibi arslan var iken

Ben muhibbim der de yüzüme güler
 Arkandan zemmeder dişini biler
 Ya'ni erenleri aldatmak diler
 Kendinde bin dürlü noksan var iken

İlhamî oyunbaz ütemezsiniz
 Ucuz bahâ ile satamazsınız
 Pelengin kavîdir atamazsınız
 Seyyid Battal gibi sultan var iken

— 4 —

İki turnam gelir başı cıgalı
 Eğlen turnam eğlen Ali misin sen
 Birisi Muhammed birisi Ali
 Eğlen turnam eğlen Ali misin sen
 Yoksa Hacı Bektaş Veli misin sen

İki turnam gelir rengi yemyeşil
 Biri İmam Hasan ol pâk nesil

Biri İmam Hüseyin cennette bir gül
Eğlen turnam eğlen Ali misin sen
Yoksa Hacı Bektaş Veli misin sen

İki turnam gelir rengi kırmızı
Biri İmam Zeynel sürelim yüzü
Biri İmam Bâkır edem niyâzı
Eğlen turnam eğlen Ali misin sen
Yoksa Hacı Bektaş Veli misin sen

İki turnam gelir rengi Ca'ferî
Biri İmam Kâzım ol yol rehberi
Biri İmam Rızâ Horasan pîri
Eğlen turnam eğlen Ali misin sen
Yoksa Hacı Bektaş Veli misin sen

Turnalar Hicaz'dan sökün eyledi
Muhammed Mehdi'yi yakın eyledi
Hakikat ehlini memnûn eyledi
Eğlen turnam eğlen Ali misin sen
Yoksa Hacı Bektaş Veli misin sen

Turnalar geldiler verdiler selâm
Aldım selâmını eyledim kelâm
İlhâmî şüphesiz gördüm vesselâm
Eğlen turnam eğlen Ali misin sen
Yoksa Hacı Bektaş Veli misin sen

— 5 —

— Gazel —

Ey perî dil gülşeninde var mı cevânın senin
Dürlü renk sende mükemmel var mı elvânın senin
Ne güzel resm eylemiş üstad kaşınla kirpiğın
Şöyle sermest eylemiştir halkı devrânın senin
Sâye salmış küfr-i zülfün nokta-i gerdânına
Hükm eder iklim be-iklim nutk-ı fermânın senin

Arz eder cümle halayık beyte secde etmeğe
 Çün cemâlin secdesidir bana ihsânın senin
 Okudum Levlâke levlâk anladım esrârını
 İstemem cennet içinde hûr u gilmânın senin
 Câhil-i hodbin ne bilsün evliyânın remzini
 Kerbelâ-yi aşk için *İlhâmî* kurbânın senin

İLHÂMÎ BEY

XIX uncu asır Bektaşîlerindendir. Hayatı hakkında etraflı malûmat elde edemedim. Yalnız, *Abdülhamid II.* devrinin mâruf sadrazamı *Ferid Paşa*'nın kayın biraderi olduğunu ve *Nâfi Baba*'dan nasib, *Ali Nutkî Baba*'dan da Babalık icazetnamesi aldığını biliyoruz. XIX uncu asrın sonlarında yaşayan bu şairin bendeki bir mecmuada kayıtlı bulunan bir müseddesini dercediyorum:

— 1 —

— Müseddes —

Nâzeniniz bâğ-ı tevhidin gül-i hoşhâliyiz
 Bülbülân-ı deşt-i aşkın nâle vü âmâliyiz
 Râzdân-ı vahdetin ümmîd-i istikbâliyiz
 Çünkü evlâd-ı Resûl-i akdesin rûmâliyiz
 Biz Ali'nin bir muhibb-i Hânedân-ı âliyiz
 Şehsüvâr-ı Kerbelâ'nın baş açık abdâliyiz

Dîdemiz ma'tûf-i sûy-i Semme vechullahdır
 Sînemiz tûr-i tecellâ-yi Kelîmullahdır
 Fikrimiz fikr-i muallâ-yi Habîbullahdır
 Zikrimiz zikr-i tevellâ-yi Aliyyullahdır
 Biz Ali'nin bir muhibb-i Hânedân-ı âliyiz
 Şehsüvâr-ı Kerbelâ'nın baş açık abdâliyiz

Müstenid her fi'limiz emr-i İlâh-ı ekbere
 Feyzimiz sârî misâl-i âb-ı kevser her yere

Kahir-i zülantikamız düşmen-i peygambere
 Can fedâyız Hayder'e evlâd-ı pâk-i Hayder'e
 Biz Ali'nin bir muhibb-i Hânedân-ı âliyiz
 Şehsüvâr-ı Kerbelâ'nın baş açık abdâliyiz

Şebçerâğ-ı bezmimiz nûr-i cemâl-i Kibriyâ
 Pişüvâmız lem'a-i şer'-i kavîm-i Mustafâ
 Mürşid-i remz âşinâmızdır Aliy-yel-Mürtezâ
 Bizdedir feyz-i celîl-i hamse-i Âl-i abâ
 Biz Ali'nin bir muhibb-i Hânedân-ı âliyiz
 Şehsüvâr-ı Kerbelâ'nın baş açık abdâliyiz

Gûdek-i nevsâlimiz vâkıf rûmuz-i vahdete
 Sâye-i Hayder'de erdik bu füyûz-i devlete
 İltifât etmez gedâmız belki câh u rif'ate
 Sâyeverdir ni'met-i irfânımız her ni'mete
 Biz Ali'nin bir muhibb-i Hânedân-ı âliyiz
 Şehsüvâr-ı Kerbelâ'nın baş açık abdâliyiz

Dâr-ı mâtemdir serây-i sine-i bî bârımız
 Nâlesâz-ı yâ Hüseyin'dir anda kalb-i zârımız
 Hûn-ı çeşm-i ibtilâdır bâde-i serşârimız
 Yoktur *İlhâmî* bizim bundan diğeri bir kârımız
 Biz Ali'nin bir muhibb-i Hânedân-ı âliyiz
 Şehsüvâr-ı Kerbelâ'nın baş açık abdâliyiz

GENCİ (Genç Abdal)

XIX uncu asır sonlarında yaşayan Bektaşî şairlerinden-
 dir. Hayatı hakkında malûmata sahib değiliz. Onun 60 şi'rini
 dağınık bir tarzda Bektaşîliğin içyüzü adlı eserinde neşreden
M. Tefvik Oytan da sarîh bir tercümeihalini bulamadığını iti-
 raf ediyor. Fakat Seyyid Gazî dergâhı postnişini Pir Mehmed
 Dede hakkında bir medhiye vücuda getiren şairin uzun müd-

det Eskişehir'de kaldığı, Seyyid Gazi ve Seyyid Şücaaddin dergâhlarında münzevî bir hayat sürdüğü anlaşılmaktadır.

Gencî, Gencî Abdal ve *Genç Abdal* mahlâslarıyla şiir yazan şair, hece ve aruz vezinlerinin her ikisini kullanmıştır.

M. Tevfik Oytan Gencî'nin şimdiye kadar sadece bir nefesinin *Ziya Şakir* tarafından «Bektaşî Nefesleri» nde neşredildiğini söylüyor. Halbuki bu nefes, esasen benim 1930 da çıkardığım «Bektaşî Şairleri» nde vardır (S. 127). Millet kütüphanesindeki bir iki mecmuada da bazı manzumelerine tesadüf olunuyor.

Genç Abdal'ın 8 manzumesini *M. Tevfik Oytan*'ın eserinden naklen dercediyorum:

— 1 —

Cennet bağçesinin gonca gülleri
Pirim Sultan Şücâ Pir Mehmed Dede
Muhammed Ali'ye benzer halleri
Pirim Sultan Şücâ Pir Mehmed Dede

Muhammed Ali'nin hâlince gider
Mü'min olan dinler er Hakdan haber
Hakikat şehrinde bir kân-ı gevher
Pirim Sultan Şücâ Pir Mehmed Dede

Ana nazar kılmış ol Şâh-ı Merdan
Odur derdlilerin dermânın veren
Aclar doyurucu susuz kandıran
Pirim Sultan Şücâ Pir Mehmed Dede

Seyyid Battal Gazî merdan ilinde
Güzel Pirim Sultan Şücâ ilinde
Âşıklar dilinde irfan ilinde
Pirim Sultan Şücâ Pir Mehmed Dede

Gencî Abdal kuldur pîrim erenler
Kalb evinde nûr-i Hak'kı görenler

Muhammed Ali'den nişan verenler
Pirim Sultan Şücâ Pir Mehmed Dede

— 2 —

Dostum Muhammed'dir hak Habibullah
Söylersen Muhammed Ali'den söyle
Cihâna geldiler sırrı-ı sırrullah
Söylersen Muhammed Ali'den söyle

Hasan Muhammed'dir Hüseyin Ali
Şah İmam Zeynel'e demişiz belî
Muhammed Bâkır'ı sevdik ezeli
Söylersen Muhammed Ali'den söyle

Evliya enbiyâ anlara âşık
Verdiler ikrârı oldular tanık
Hak mezhebi İmam Ca'fer-i Sâdik
Söylersen Muhammed Ali'den söyle

Mûsi-i Kâzım'dan kuruldu erkân
Şâh İmâm Rızâ'dır pîr-i Horasan
Takî ile Nakî mü'mine îman
Söylersen Muhammed Ali'den söyle

Hasan-ül-Askerî server-i âlem
Muhammed Mehdî'dir sâhib-ül-kerem
Genci Abdal zikr et dilinde her dem
Söylersen Muhammed Ali'den söyle

— 3 —

— Azbi'ye nazire —

Muhammed Ali'ye ikrar verdinse
Gördüğün ört görmediğin söyleme
Sıdk ile îmanda karar kıldınsa
Gördüğün ört görmediğin söyleme

Delilimiz oldu Hazret-i Kur'an
 Böyle buyurmuştur ol şah-ı Merdan
 Var ise göğsünde zerrece iman
 Gördüğün ört görmediğin söyleme

Sakın yalancıyla eyleme sohbet
 Yalancıya yuf var Yezîd'e lânet
 Dilersen desinler canına rahmet
 Gördüğün ört görmediğin söyleme

Bu yol Hak Muhammed Ali yoludur
 Kırkların binâsı ulu yoludur
 Pîrim Hacı Bektaş Veli yoludur
 Gördüğün ört görmediğin söyleme

Gencî Abdal Hak'ka ermek istersen
 Dost yoluna can baş vermek istersen
 Hak'kın cemâlini görmek istersen
 Gördüğün ört görmediğin söyleme

— 4 —

Ey benim mürşidim nûr-i cemâlim (1)
 Pîrim cemâlini göresim geldi
 Kaldır nikabını lütf eyle şâhım
 Pîrim cemâlini göresim geldi

Bir ismin Ali'dir Hayder-i Kerrar
 Hasen Hulk-i Rizâ ey zât-ı envar
 Hüseyin şâhımdır mü'mine didar
 Pîrim cemâlini göresim geldi

İmam Zeynelabâ Muhammed Bâkır
 Keremler kânıdır ol imam Câ'fer
 Nola bir kez hüsnün kâ'be'sin göster
 Pîrim cemâlini göresim geldi

(1) Sevdiğim nûr-i penâhın: Nûsha.

Kâzım Musâ, Takî, Nakî, Askerî
 Muhammed Mehdî cümlelerin bihteri
 Murâdım isterem bilmezem gayrı
 Pîrim cemâlini göresim geldi

Genç Abdal da (1) güzel söyledi hâlin
 Erenlerden almış feyz u kemâlin
 Ey imamlar şâhı göster cemâlin
 Pîrim cemâlini göresim geldi

— 5 —

Mahabbet kapısı açıldı bize
 Bu gün pîrlere ile ülfetimiz var
 Gelmesin kallaşlar meclisimize
 Bizim erenlerle sohbetimiz var

Ayn-ı cemde her kes murâdım buldu
 Donandı meclisler nûr ile doldu
 Hep erenler evliyâlar cem'oldu
 Bu dem bayramımız seyranımız var

Pirler ocağında bizim yerimiz
 Rızâdayız taşra çıkmaz birimiz
 Dolu kadeh sunar gani pîrimiz
 Kevser şerâbından iştetimiz var

Pirler huzûrunda demler içildi
 Kudret hazînesi anda açıldı
 O meydanda lâ'î ü gevher saçıldı
 Erenler hâlidir hikmetimiz var

Genci Abdal tekbir getirdim Allah
 Gürüh gülbang ile Allah eyvallah
 Pîr elinden geydik elhamdülillâh
 Başımızda tâc-ı devletimiz var

(1) *Genci Abdal*: Nüsha.

— 6 —

Yoğ iken yer ile gökler ezelden
 Kudret kandilinde pinhan Ali'dir
 Kün deyince bezm-i Elest'den evvel
 Âlemi var eden sultan Ali'dir

Cebrâil'e sordu Muhammed bunu
 Nice bin yıl evvel kurdu oyunu
 Mağribden meşrika kudret topunu
 Atan Muhammed'dir tutan Ali'dir

Muhammed Ali geldi dünyâ yüzüne
 Zülfikar'ı çekti gavga yüzüne
 Kâfirler içinde hava yüzüne
 Mancınıkla kendin atan Ali'dir

Binince Düldül'e Hayber'e gitti
 Yel gibi o anda menzile yetti
 Kâfirlere hüner heybet gösterdi
 Kendiyi kul diye satan Ali'dir

Mü'minler sırrını ilden sakınur
 Kendin bilmezlere sözüm dokunur
Gencî Abdal dört kitabda okunur
 Evvel ü âhır-ı destan Ali'dir

— 7 —

Mahabbettir eyâ dâder rûmûz-i sırr-ı vechullah
 Mahabbetle küşâd oldu Kitâb-ı küntü kenzullah
 Murâdı ehl-i uşşâkın mahabbetten murâd almak
 Mahabbetle tavâf eyler hakikat beytin ehlûllah
 Mahabbetle silindi perde-i zulmet eyâ sâdık
 Mahabbetle bulur tahkik gönül râh-ı visalûllah

Mahabbetle derûnun dârını âşık mutahhar kıl
 Mahabbetle erer menziline abdî atiullah
 Mahabbetle müzeyyen kıl vücûdu kişverin ancak
 Mahabbetle olur lâbûd sana esrar-ı keşfullah
 Mahabbetle kamu maksûduna nâildürür *Genci*
 Mahabbettir demâdem dildeki virdim bihamdillâh

— 8 —

— Murabba —

Okuram cân ü gönülden ism-i a'zam âşikâr
 Sırr-ı tevhîdi ayân eyler bana Perverdigâr
 Âşık isen sâdikane oku gel leylü nehâr
 Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikâr

Hemdem-i rûh-i Muhammed'dir Ali şâh-ı kerem
 Serveri kevn ü mekânın olduğuyçün lâcerem
 Kalbinin nâz ü niyâzı virdin olsun dembedem
 Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikâr

Vâkıf ol ilm-i hakikat sırrına ma'nâyı bul
 Dergeh-i bâb-ı Ali'de hâcetin olsun kabul
 İreyim maksûda dersin oku durma pür usûl
 Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikâr

Açılur ayn-ı basîret şâd olursun bîgüman
 Erişir Hak'dan hidâyet kalbine feyz-i nihan
 Oku bu esmâ-yi zâtı âkıl isen her zaman
 Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikâr

Aşk ile hemdem olaldan dilde âsârım budur
 Dilde ikrâr ü bazârım *Genci* her kârım budur
 Okurum rûz-i Elest'den vird ü ezkârım budur
 Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikâr

Z E Y N E L Â B İ D İ N

XIX uncu asırda yetişen Bektaşî babalarındandır. 1293 (M. 1876) de Yanya'da Leskovik dergâhını uyandırmıştı. Son zamanlarında meflûç bir halde idi. İsmi sordukları zaman kara tahtaya Ali diye yazardı, 1325 (M. 1907) te vefat etti. *Edib Harabî* şu ölüm tarihini vücuda getirmiştir:

Bâni-i dergâh-ı âlî Zeynelâbidin Baba
Mahz bir lûtf-i celîl-i Hazret-i Allah idi
Hak anı irşâda me'mûr eylemiştir bigûman
Vâkif-ı remz-i hafâyâ-yı kelâmullah idi
Hem halife hem de bir merd-i mücerred pâk idi
Şübhesiz kim kenz-i esrâr-ı Resûlullah idi
Zâtına ilm-i ledûn üstâdı dense çok değil
Vâsıl-ı sırr-ı Ali hem sırr-ı Bismillâh idi
Men aref hem nokta-i bâ sırrına mazhar idi
Öyle iman eyleriz kim sırr-ı sırrullah idi
Sâl-i Rûmiden **Harabî** yazdı târîh-i güher
Kendisi Kur'ân-ı nâtık nutku nutkullah idi
Çıktı kırklar Pir Balım Sultan gelüb târîhine
Zeynelâbidin Baba bir ârif-i Billâh idi

— 1325 —

Zeynelâbidin Baba'nın bir takım nefesler yazdığı rivayet edilmektedir. Biz sadece Leskovik'teki Bektaşî tekkesi için yazdığı şu kitabeyi elde edebildik:

Gel ey can durma bigâne makam-ı âşinâdır bu
Garîb ü bî nevâlar meclisi cây-i safâdır bu
Derûn-i hânkaha zikr ü tevhîd ile saykal ur
Nazargâh-ı Hudâ vü Mustafâ vü Mürtezâ'dır bu
Hadîce Fâtımâ'dır mü'minâtın bâdi-i feyzi
Rûmûz-i şehri ilmin rehberi şâh-ı gedâdır bu
Bu dergâhın mukîmi çâkeri Şebpîr ü Şebper'dir
Gel ey zâkir bu zikre tekye-i Zeynel'âbâ'dır bu
Muhammed Ca'fer-i Sâdık dahi Kâzım Rizâ tahkik
Takî takvâgehi oldu Nakî-i canfezâdır bu

Sipâh-ı Askerî'dir cümle dervîşi bu dergâhın
Nigehdârı Muhammed Mehdi-i sâhib livâdır bu
Âbidin bin iki yüz doksan üçte ber murâd oldu
Mücerred hâne-i Bektaşî Balım rehnümâdır bu

RECAÎ BABA

XIX uncu asrın son yarısında yetişen Bektaşîlerdendir. Çanakkale'de doğdu. Bir müddet İstanbul'da oturdu. 1308 (M. 1890) de yazılmış *Münir Baba* hakkındaki iki hicviyesi ile diğer bazı şiirleri elimizde bulunuyor. Mücerredlik aleyhine yazdığı bir manzume de Bektaşîler arasında şöhret kazanmıştır. *Edib Harabî* bir gazelini tesdis etmiştir. *Recaî*'nin üç manzumesini dercediyorum.

— 1 —

Anası babası lâklâk bülbül-i gûyâyâ bak
Dem urur her bir makamdan olunan dâvâyâ bak
Bî haber ef'al-i Hak'dan zat sıfat esmâ nedir
Ehl-i tevhid tarîkiyle ettiği gavgaya bak
Varmamış asla Hicâz'a hacc-ül-ekber sözleri
Bilmiyor sa'y ü tavâfı yediği herzâyâ bak
Eylemiş nakş-ı müzeyyen tâc ile hırka giyüb
Câme-i irfânı giymiş ettiği ifşâyâ bak
Ey *Recâî* bahr-i umman bilmeyen a'mâ-yı sırf
Katre bir âb-ı derunda vak vak-ı kurbâyâ bak

— 2 —

Bil tecerrüd âleminde olmuşum hakkalyakin
Böyledir çünkü hakikat böyledir erkân-ı dîn
Sulbüne mâni' olan bir nev'-i katil var misâl
Hem kabûl etmiş bu kavli bazı kavm-i müşrikin
Hak'ka karşı durmağa vahy iltizâm-ı küfr edüb
Oldular mâgrûr hep mânend-i şeytân-ı racim
Bil tezevvüc âlemidir Hak'kı isbat eyleyen
İçtima'dan hâli kalmaz ez kadim rûy-i zemin

Sûretâ inkâr edersem ben tecerrüd râhını
Gel sual et bu *Recâ'*dan olasin sen de emin

— 3 —

Hak yolun bâtil görüb kim kûfrü îmân ettiler
Tâbî'i dünyâ olub gör secde şeytân ettiler
Nağme-i ifsâda tâbî' bir takım kallâşa bak
Hak'kı nâhak gördüler hem emr ü fermân ettiler
O demi bu dem demişler ehl-i dil irfân olan
Hâne-i islâmı anlar nice vîrân ettiler
Sûretâ biat yolunda gösterüb hâl ehline
Zann ile anlarla vasl-ı erkân ettiler
Bu *Recâî* fehm kıldı bir olur olmaz iki
Mâye-i aslında yok kim böyle iz'ân ettiler

DERVİŞ TEVFİK

İstanbulludur. Mızıkayı Hümayun mensuplarındanır. *Nuri Baba*'nın muhiplerinden olan bu zatın vefatı tahminen 1889 (H. 1305) tarihlerindedir. Şu Nefesler onundur:

— 1 —

Selâm olsun canım Ali
Ehli Beytin Şahı Ali
Kendi Ali, şanı âli
Medet senden Hünkâr Ali

Noldu ol nuru mücessem
Bir dahi ben nerde görsem
Yoluna can ü ser versem
Medet senden Hünkâr Ali

Elimiz bağlanıp kaldık
 AŞkın gölŐenine daldık
 Göl verdik te diken aldık
 Medet senden Hünkâr Ali

Makamında daim ola
 Elin tutan safa bula
 Korkma ey can gir bu yola
 Medet senden Hünkâr Ali

Kurban olsam erkânına
 Hem dinü hem imanına
 Razıyım ben fermanına
 Medet senden Hünkâr Ali

Seni inkâr eden cahil
 Ol kendi nefsine kail
 Oldum ben hüsnüne mail
 Medet senden Hünkâr Ali

Gölünü koklasın nadan
 Kıyl ü kal çıksın aradan
 Kurtulayım bu yaradan
 Medet senden Hünkâr Ali

Ateş saçıldı canıma
 Gele cananım yanıma
 Yüzler sürem sultanıma
 Medet senden Hünkâr Ali

Nazar eyle benden yana
 Taze hayat gelsin bana
 Canım kurban olsun sana
 Medet senden Hünkâr Ali

Kul oldum bendeyim bende
 Benim âşıkı efkende

Rahatım kalmadı tende
Medet senden Hünkâr Ali

Ali Baba başlar tacı
Şüphesiz ol Bektaş Hacı
Odur dertlerin ilâcı
Medet senden Hünkâr Ali

Zikrû fikrim sensin her dem
İnayet kıl eyle kerem
Aman saki getir bir dem
Medet senden Hünkâr Ali

Benim *Tevfik* söyler sözü
Doğru ola Hakkı özü
Eşiğine sürem yüzü
Medet senden Hünkâr Ali

— 2 —

Medet senden medet sultanım Ali
Dertliyim derdime dermanım Ali
Her dem gönlüm içre mihmanım Ali
Gülüm gülistanım seyranım Ali

On iki İmamın ol şahı sensin
Muhammed Alinin hemrahı sensin
Bunca düşkünlerin penahı sensin
Gülüm, gülistanım seyranım Ali

Aman erenlerim amana geldim
İsmail oluben kurbanı geldim
Her ne emir olur fermana geldim
Gülüm, gülistanım seyranım Ali

Göster cemalini eyleme nihan
Yakıyor derunum ateşi hicran

Pervaneyim dostlar şem'ine hayran
Gülüm, gülistanım seyranım Ali

İkrar eyledim ben inkâr gelmedim
Ağlayıp ağlayıp yaşım silmedim
Divane mi oldum kendim bilmedim
Gülüm, gülistanım seyranım Ali

Ey canımın canı güzel cananım
Kapuna gelmeğe yoktur dermanım
Başım üzre tacım dinü imanım
Gülüm, gülistanım seyranım Ali

Derviş Tefvik kendin üryan eyleme
Yıkıp mahzun gönlüm viran eyleme
Erenlere karşı isyan eyleme
Gülüm, gülistanım seyranım Ali

— 3 —

Lûtfeyle her nazarda
Nurî Baba sultanımız
Kabul etmişler ezelde
Nurî Baba sultanımız

Kim ki girer bu meydana
Durmak gerek edibane
Vâsıl eder Hak canane
Nurî Baba sultanımız

Ârif isen idrâk eyle
Kulak tut sözümü dinle
Andan başka var mı söyle
Nurî Baba sultanımız

Bilmediğin bilse gerek
Erenlerden eyle dilek

İster isen Hakkı görmek
Nurî Baba sultanımız

Pirden aldık ikrarımız
Verdik ahd ü peymanımız
Her derdedir dermanımız
Nurî Baba sultanımız

İrfanına, kemaline
Çevirdik yüz cemaline
Götür bizi visaline
Nurî Baba sultanımız

Fakir *Tevfik* her dem söyler
Bundan başka kapu neyler
Elbet bize himmet eyler
Nurî Baba sultanımız

— 4 —

Allah Allah deyup gel bu meydana
Can, baş feda edüp götür kurbana
Boyun eğüp yüz sür Şahımerdana
Erenler bu meydan er meydanıdır

İşittinse ey dil mürşit pendini
Takıver boynuna aşk kemendini
Varlığın soyunup kurtar kendini
Erenler bu meydan er meydanıdır

Bismi Şahtır cümlemizin penahı
Medet senden medet şahların şahı
Hoş nazarla gör bunda yüzü mahı
Erenler bu meydan er meydanıdır

Bu meydanda kelâm atın pek sürme
Uyanmış çerağın cehdet söndürme

İkrarına bağlan gönül gezdirme
Erenler bu meydan er meydanıdır ,

Uyansın çerağlar erkân kurulsun
Açılsın goncalar güller kokulsun
Sırrını sırreden cana aşkolsun
Erenler bu meydan er meydanıdır

Fakir *Tevfik* gayri derdin bitmez mi
Hak erenler sana derman etmez mi
Bu sersemlik artık senden gitmez mi
Erenler bu meydan er meydanıdır

— 5 —

Horasan mülkünden Rûma geçenler
Hünkâr Hacı Bektaş, Şah Seyid Ali
Hakikat tasından şarap içenler
Hünkâr Hacı Bektaş, Şah Seyid Ali

Biri müminlerin kıblegâhıdır
Biri Rûmelinin padişahıdır
Biri Asümanın Mihrü mahıdır
Hünkâr Hacı Bektaş Şah Seyid Ali

Biri yürütmüştür cansız duvarı
Biri tıglamıştır cümle küffarı
Biri âşıkların dili güftarı
Hünkâr Hacı Bektaş Şah Seyid Ali

Biri sülâlei Hayrülbeşerdir
Biri Âl-i Ahmed nesl-i Hayderdir
Bu iki birlik de hakka mazhardır
Hünkâr Hacı Bektaş Şah Seyid Ali

Geda *Tevfik* böyle oldu beyanım
Tarîk müstekim râhı erkânım

Ervahı ezelde benim imanım
Hünkâr Hacı Bektaş Şah Seyid Ali

— 6 —

Cemolup heryerde gürûh-i Nacî
Allah dost Muhammed, Ali çağırır
Nacîler bilüptür sırrı Miracı
Hünkâr Hacı Bektaş Veli çağırır

Erenler serdarı fatihül'ebvap
Müminlere Haktan buyruldu kitap
Dergâhına şahım ettim intisap
Dilde zikrim Kızıl Deli çağırır

Hak cemalin ezel görenler mail
Mektebi irfandan ders alan âmil
Sadık olan rûhu İnsanı kâmil
Ervahı Ezelde beli çağırır

Mürşidin eteğin koymaz elinden
İsm-i Hayder okur ezber dilinden
Mürteza babında canü gönülden
Geda *Tevfik* Seyenceli çağırır

MEHMED BEY BABA

Çanakkalelidir, İstanbulda Denizabdal mahallesinde bir ev almış ve orada babalık etmiştir. Vefatı 1313 (M. 1895) tarihlerindedir. Şu nefes onundur:

— 1 —

Dün gece seyrimde bir dolu içtim
Hünkâr Hacı Bektaş sen imdad eyle
Çok niyaz eyleyip yalvarı düşüm
Hünkâr Hacı Bektaş sen imdad eyle

Muratlar verici bir ulu cansın
 Lânazir dünyada gevher-i kânsın
 Seni bilmeyenler odlara yansın
 Hünkâr Hacı Bektaş sen imdad eyle

Muhammed Alidir Ali Muhammed
 Anları sevenler bulurlar cennet
 Sefil kullarına eyle merhamet
 Hünkâr Hacı Bektaş sen imdad eyle

Hünkârım surette eğriltme yolum
 Ağzımın içinde laletme dilim
 Hasbahçe içinde soldurma gülüm
 Hünkâr Hacı Bektaş sen imdad eyle

Muhammed isyanım günahım çoktur
 Hazretine lâyık hizmetim yoktur
 Mürşitler mürşidi buyruğu Haktır
 Hünkâr Hacı Bektaş sen imdad eyle

DERVİŞ ALİ

XIX ucu asrın son yarısında yetişen Kızılbaş şairlerindedir. Hayatı hakkında malûmata sahib değiliz. Yalnız 1315 (M. 1897) tarihinde yazdığı bir manzumesi elimizde bulunduğu cihetle yaşadığı devri tâyin edebiliyoruz. Son devirlerde yazılmış mecmualarda tesadüf ettiğim nefeslerinden on ikisini dercediyorum:

— 1 —

Ağlaya ağlaya murada geldim
 Ver benim murâdım Şah Hızır Baba
 Yüz sürüb dergâha feryâda geldim
 Ver benim murâdım Şah Hızır Baba

Dergâhına geldim ben derviş oldum
 Hakikat madenin ben anda buldum
 Tuttu elimden de ummana daldım
 Ver benim murâdım Şah Hızır Baba

Senin dervişlerin sema'la oynar
 Pişerek özleri kazanda kaynar
 Hakikat kânısının çerağın yanar
 Ver benim murâdım Şah Hızır Baba

Derviş Ali diler özüne himmet
 Mahrum etme bizi nesl-i Muhammed
 Pîrim Ali sensin senden mürüvvet
 Ver benim murâdım Şah Hızır Baba

— 2 —

Kurbanın yüreği mimdir ayındır
 İki melek bir sofiya tayındır
 Rehber çobandır da tâlib koyundur
 Sesleyüben tuz ile melenmez mi *

Adım adım Hak cemine gelirsün
 Günahını alup dâra durursun
 Kendi ettiğini elden bilürsün
 Zebânîler onu nâra sürmez mi

Kalkub Hak cemine gelemeyenler
 Kovudan gıybetten farımayanlar
 Murşid karşısında arınmayanlar
 Kadir Mevlâm onu süründürmez mi

Sofi oldur gördüğünden alına
 Büyük küçük mevcut anda biline
 Mü'min kullarına erkân çalına
 Sâkî kadeh suyun dolandırmaz mı

Derviş Ali'm pîre vardı hac- oldu
 Deccal çıktı geçinmesi güç oldu
 Zamâne tâlibi şimdi piç oldu
 Sitem sürsem cemi bulandırmaz mı

— 3 —

Yeri göğü arşı kürsü yaradan
 Men Ali'den başka Tanrı görmedim
 Yaradup kulunun kısmetin veren
 Men Ali'den başka Tanrı görmedim

Bin bir ismi vardır bir ismi Allah
 Eğer inanmazsan hem vallah billâh
 Âdemi görmüşüm elhamdülillâh
 Men Ali'den başka Tanrı görmedim

Cennet-i âlânın altundur taşı
 Her ne görür isen hikmettir işi
 Yüz yiğirmi dört bin nebîler başı
 Men Ali'den başka tanrı görmedim

Ali gibi er gelmedi cihâne
 Ana da buldular dürlü bahâne
 Yedi kez uğradım ulu dîvâne
 Men Ali'den gayrı Tanrı görmedim

Derviş Ali'm bu ikrâra beli dir
 Dilim söyler ama kendim delidir
 Allah bir Muhammed Tanrı Ali'dir
 Men Ali'den başka Tanrı görmedim

— 4 —

Şu âlemde ıslah olayım dedim
 Gönül murâdına erdi sonradan
 Zamâne halkına sırrımı verdim
 Sermâyeden zarar ettim sonradan

Şu Ebu Cehil'in kara yüzleri
 Ey olmuyor yaramızın gözleri
 İki dinli her câhilin sözleri
 Durdukça kâr etti câna sonradan

Geldin benim ile kondun konuştu
 Kadehi ver dedin doldurdun için
 Bir hak lokmasıydın müşteri düştür
 Kalbin çürük imiş bildim sonradan

Gidi munâfıklar girdi kanıma
 Cefa etti cesedime canıma
 Hangi peygamber girdi deve donuna
 Âh ettikçe ben de bildim sonradan

Yol bir olunca erkân da bir olur
 Yalancılar bu meydandan sürülür
 İpi çürük olan bir gün üzülür
 Sarma ile temel tutmaz sonradan

Derviş Ali'm eder bir kâr edelim
 On iki imam meclisine gidelim
 Mülcemoğlu, Muavi'ye lâ'net edelim
 Dönme ile tâlib olmaz sonradan

— 5 —

Derdim Muhammed'den derman Ali'den
 Yanıyor yüreğim yâra ne dersin
 İnâyet umarım Bektaş Veli'den
 Yarama bir merhem çala ne dersin

Ali Muhammed'den benim idrâkim
 Evlâd-i Resûl'e yok şübhe şekkim
 Cümleden aşağı türâbım hâkim
 Benim gibi günahkâra ne dersin

Ali Muhammed'dir Muhammed Ali
Sırr-ı Mürtezâ'dır Bektâş-ı Veli
Sevdiği âşıkta içirir dolu
Ali gibi hulûskâra ne dersin

Muhammed Ali'ye göz gönül kattım
Hicab perdesini aradan attım
Cemâlin nûrunu şâhım seyr ettim
Âşık oldum bu dîdâra ne dersin

Derviş Ali'm aşk kitâbın dinledim
İkrârım Ali'ye yoldaş eyledim
Cemâlin şehrini seyrân eyledim
Mısıır gibi ulu şâra ne dersin

— 6 —

Horasan'dan gelür bir hub bazirgân
Dürlü meta satar Sultana yalvar
Yüzü lâ'lü gevher Şah damgası var
Bir ulu bazirgân imrâne yalvar

Sadık yâr elinden dolu içilür
Lâm elifden Küntükenz'im açılır
Perdeyi ref'eden sırdan geçilür
Merd-i meydân olan merdâna yalvar

Kâfü nun emriyle kurdum mekânı
Zülfün kemend ettim dilerim varı
Âşıkların sâdıkların sultanı
Lisânı dür gevher nihane yalvar

Nihandır âb-ı revan çeşmesi
Ceddim imam Ca'fer cevahir hası
Sulb-i tâhir şu âlemin şu'lesi
Cemâlin nurundan dîdâre yalvar

Meded mürvet *Derviş Ali* bîçâre
 Kapuna gulâmım hem âşikâre
 Arzıhal yazayım ol sâdık yâre
 Bir de bizim için ol pîre yalvar

— 7 —

Her sabah her sabah sinen bülbülü
 Öter derdli derdli gör ne sesi var
 Hub açılmış lâleleri sünbülü
 Hiç ayrılmaz şu dağların pusu var

Enbiya evliya Hak'kın misâli
 Mümin müslim cümle cennet hayâli
 Yezid dünya için gamlı gussalı
 Aldırılmış dinini gör ne yası var

Enbiyâ evliyâ Hak'kın kuludur
 Er evliyâ Muhammed ü Ali'dir
 Dört kapu kırk makam mü'min yoludur
 Münkir munâfıkın bunda nesi var

Şeriat tarikat iki kardeştir
 Marifet hakikat ona yoldaştır
 Dört kapu mü'mine açılır hoştur
 Munâfıka kapuların kusu var

Yezitler efsane sayar ibâdet
 Bâtın zulumatta yoktur selâmet
Derviş Ali çekmez asla kasâvet
 Tâati makbuldür hub binâsı var

— 8 —

Bir kişi pîrimin yüzünü görse
 Ay ile gün yüzün görmüş gibidir
 Eğilse ayağına yüzün sürse
 Yetmiş kez Kâbeye varmış gibidir

Az az ola baksa baksa yürüse
Kalbinde kîn ile kibir var ise
Bir kişi ikrârın inkâr olursa
İblîse temessük vermiş gibidir

Bu yola gidemez asla bir nâşî
Anın dostu andan ayrılmaz başı
İkrarına kasd eylese bir kişi
Hak'kın hazînesin yarmış gibidir

Biz de varsak imamların yoluna
Karışalım gerçeklerin sırrına
Kişi günâhın almazsa eline
Şeytanın dârına durmuş gibidir

Derviş Ali'm eder rızâya gelse
Gerçekler bâbını arasa bulsa
Bir mü'min kızını Yezîd'e verse
Yetmiş bin evliyâ kırmış gibidir

— 9 —

Tâ ezelden meyil verdik bu sırra
Mayası Hak'dandır boyandık nûra
Arşdan yüz dört kitab inince yere
Kur'an Muhammed'e inen Ali'dir

Alim Zülfikar'ı ele alınca
Şerîati tarîkatten bulunca
Kudüs şerîf câmi'ine girince
Temcid ezânı okuyan Ali'dir

Şmes ü Kamer zuhûr etti cihâne
Sofu yoktur tuttuğu iş bahâne
Yarın varılınca ulu dîvâne
Divanda suçunu soran Ali'dir

Kim getürdü muvâfıkı cemine
Lâ'net olsun ol Yezid'in şânına
Tâliblik etmedi kerem kânına
Yezid'i dergâhdan süren Ali'dir

Dergâha akıyor pınarın başı
Alnında yıldızı tuğradır başı
İmam Hasan on iki imamlar başı
Güneş Hüseyin dersin veren Ali'dir

İmam Zeynel kalbimizde salevat
Şah İmam Bâkır'dan bulduk mahabbet
Ca'feri görünce artıyor firkat
Serimi sevdâya salan Ali'dir

Kâzım-ı Mûsâ Rızâ'ya varalım
Takî Nakî Askerî'yi görelim
On iki imamlara yüzler sürelim
İmamları candan seven Ali'dir

Hasan Askerî'nin açıldı bahtı
Doksan bin erle kılmaya hucceti
Menşûrun sâhibi Muhammed Mehdi
Kıyamda yarasın saran Ali'dir

İsâ peygamberim Şam'a gelince
Yer ü gök titredi Ali gelince
Ali'm Zülfikar'ı ele alınca
Yezid'i bölük bölük eden Ali'dir

Gel hey Derviş Ali'm Hızır üstâdım
Muhammed Ali'den vardır küşâdım
Yedi deryâ gibi artar feryâdım
İçüp serçeşmeden kanan Ali'dir

— 10 —

Ziyâret eyledim Veli Dede'yi
 On iki imâmın yolu var deyu
 Cennetten sürdüler Âdem atayı
 Belinde Muhammed Ali var deyu

Muhammed Ali'nin ciğeri dağlı
 Hasan'a sundular zehirden dolu
 Şah İmam Hüseyin Ali'nin oğlu
 Kerbelâ çölünde eli var deyu

İmam Zeynelâbâ imamlar hası
 Muhammed Bâkır'ın oldu atası
 İmam Ca'fer katarına katası
 Cümle erenlerin yolu var deyu

Mûs-i Kâzım'ın elini alın
 Rızâ'dan gelene siz kail olun
 Muhammed Taki'nin yanında bulun
 Elinde bir gonca gülü var deyu

Ali Nakî'dir imamların gülü
 Hasen-ül- Askerî mümince kulu
 Muhammed Mehdi'dir ol şâhım Ali
 Cümle erenlerin hâli var deyu

Derviş Ali'm sen de söyle bir kelâm
 Cümlesi Allah'dır hep âlem tamam
 Bizim katarımız on iki imam
 Aşkın deryâsında gölü var deyu

— 11 —

Müsâhib sırrını açan müsâhib
 On iki imam dergâhına varamaz
 Müsâhibe özün saçan müsâhib
 On iki imam dergâhına varamaz

İki müsâhib etseler gümanı
 Yoktur onların hiç dîni îmânı
 Şeyh Safî derinde bulunmaz yeri
 On iki imam dergâhına varamaz

İki müsâhib kazancı olsa ayrı
 İmam Ca'fer erkânında yok yeri
 Anı kabul etmez erlerin eri
 On iki imam dergâhına varamaz

İki müsâhib eylese mahabbet
 Ne şefâat olur bil ne de rahmet
 Yer ü gök anlara eder hem lâ'net
 On iki imam dergâhına varamaz

Müsâhibden biri gitse dışarı
 Bir dahi girmez kapudan içeri
 Anı kabûl etmez on iki imam, Ali
 On iki imam dergâhına varamaz

İki müsâhib düşerse dillere
 Anların önü de gider sellere
 Zebânîler dahi koşar zorlara
 On iki imam dergâhına varamaz

Derviş Ali'm kem işlerden bezgincir
 İhlâslı tâlib katara düzgündür
 İki müsâhib birinden bir gündür
 On iki imam dergâhına varamaz

Erenler velîler kırklar yediler
 On iki imamlar kurbânıyız biz
 Okundu tekbiri durduk kıbleye
 On iki imamlar kurbânıyız biz

Şâhım sen kimseye bulma behâne
 Bir zaman söylensin iki cihâne
 Rızâ lokmasını, ulu dîvane
 On iki imamlar kurbânıyız biz

Anamız Meryem'dir babamız Cibril
 Nefesten zâhirdir hükmüne kail
 Bizi Şâh'a kurbân etti Azrail
 On iki imamlar kurbânıyız biz

Yedi kerre yünceğizim kırkdılar
 İbrâhim'in sürüsüne kattılar
 Etimi de pâre pâre ettiler
 On iki imamlar kurbânıyız biz

Kurbanlık koç ile bile yazıldım
 Ferişteler çaldı ben de sayıldım
 Kırklar makamında bende doyuldum
 On iki imamlar kurbânıyız biz

Derviş Ali'yim kanım nâhak dökme
 El ne derse desin sen ana bakma
 Şâhın yürümedikçe posttan çıkma
 On iki imamlar kurbânıyız biz

ŞEMSİ BABA

XIX uncu asrın son yarısında yetişen şairlerdendir. İzmir'de doğdu. İzmir Bektaşî tekkesi postnişini idi. Tahminen 1310 (M. 1892) tarihlerinde vefat etti.

İstanbul konservatuvarı tarafından neşredilen «Bektaşî Nefesleri» nin ikinci fasikülünde Hüseyinî makamındaki bir bestenin notası münderiçtir. Mezkûr eserin güftesi,

Beytiyle başlayan meşhur bir manzumedir. Ve XVI ncı asrın mâruf Halvetîlerinden *Sivaslı Şemsî*'ye aittir. Halbuki *Bakî Gölpinarlı* Bu eser için verdiği notlarda tamamiyle yanlış olarak bu manzumeyi XIX uncu asır Bektaşîlerinden birine mal etmekte ve bu hususa dair şunları söylemektedir (*Bektaşî Nefesleri II, 212*):

«Şemsî Baba'nın Tırhala civarında yaşamış bir Bektaşî şairi olduğunu söylerler. Zamanı malûm değildir. Sadeddin Nüzhet Bey'in yazdığına göre İzmir Bektaşî tekkesi postnişini bir Şemsî Baba daha vardır ki 1310 tarihlerinde ölmüştür. Bu nefesin hangisi tarafından söylendiği meçhuldür.»

İzmirli *Şemsî Baba*'nın bir nefesini dercediyorum:

— 1 —

Derdimizdir bizim Muhammed Ali
Zeynelâbâdandır bunların hâli
Hasan Hüseyin'e demişiz belî
İman olsun kardeş güman olmasun

Muhammed Bâkır'dır ayn-ı Muhammed
Mûsâ-yı Kâzım'dır Mazhar-ı ebced
Ca'fer-i Sâdık'dır esrâr-ı Ahmed .
İman olsun kardeş gümân olmasun

Ali Mûs-er-Rızâ şâh-ı Horasan
Muhammed Takîyle döner bu devran
Ali Nakî'dendir bilcümle erkân
İman olsun kardeş gümân olmasun

Hasen-i Askerî Hak'kın cemâlî
Muhammed Mehdi'de buldu kemâlî
Pîrimiz Hünkâr Hacı Bektaş Veli
İman olsun kardeş gümân olmasun

On iki imamın kulu kurbânı
Çârdeh-i ma'sûman Şâh-ı Merdân'ı

İman olsun kardeş gümân olmasun

Ey kardeş aldanma akla karaya
 Düşmeyesin gözle dâm-ı belâya
 Mürşidine bağlan girme havâya
 İman olsun kardeş gümân olmasun

Şemsî Baba kemter bir ednâ kuldur
 Kırklar meclisinde bir gonca güldür
 Rûz ü şeb yârânı ağlatma güldür
 İman olsun kardeş gümân olmasun

K A D R İ

Çankırı'lıdır. Medrese tahsili vardır. Arzıhalcilik ederdi. Mizah kabiliyeti fevkalâde idi. Vefatı 1312 (M. 1894) dendir. Çankırlı Ahmed Talât'dan aldığım (4) manzumesini neşrediyorum:

— 1 —

Bizi mesteyledi sahbayi Elest
 Lâtakrabüssalât bize bağlıdır
 Olmuşuz âlemde biz Yezdan perest
 Secdegâhımız bir keman ebrudur

Der-i meyhanedir bizlere mescit
 Giremez ol yere sofîi mülhit
 Piyale feyzimiz sâkimiz mürşit
 Çektiğimiz gülbang zikri yâ Hûdur

Kadriyâ sabitiz ikrarımıza
 Ağyar âgâh değil esrarımıza
 Hacı Bektaş Veli Hünkârımıza
 Taş atan Yezidin yeri tamudur

— 2 —

Eğer âkil isen dinle bu pendî
 Bir muazzam beytiz Hak binasıyız
 Hakaretle gönül yıkma efendi
 Biz bu kâinatın iptidasıyız

Talibi Hak isen hânîkah biziz
 Saliki Hudaya kıblegâh biziz
 Maksadı uşşaka doğru rah biziz
 Biz tarik-i Hakkın akrabasıyız

Lâmekândan geldik *Kadrî* cihana
 Zarfü mekân olduk kevnü mekâna
 Bu şeklü hey'etle düştük ziyana
 Şimdilik âlemin muammasıyız

— 3 —

Varalım meykedei aşka nida eyliyelim
 Bulalım sakiyi tenhaca safa eyliyelim
 Secdei şükredelim rıfk ile meyhaneciye
 Varalım küp dibine farzı eda eyliyelim
 İçelim bâde maalbesmele bed'eyliyerek
 Her kadeh bâşına bin hamdü senâ eyliyelim
 Şişei rengi bilâli alalım destimize
 Sâkinin kaşlarını kıblenüma eyliyelim
 Gamı dünya demi ukbayı feramuş edelim
 Nârei Hayder ile ref'i seda eyliyelim
 Bir iki gün ki misafir bize bu mürgu gönül
 Neş'ei işreti ol ruha gıdâ eyliyelim
 Bağî cennet gibi tezyin edicek soframızı
Kadrî erbab-ı harabata dua eyliyelim

— 4 —

Kûy-i yâr ayrılığı çeşmimi hunpaş etti
 Yuttuğum hunu ciğer kendimi ayyaş etti

Çektiğim âhı siyah sırrımı hep fâşetti
 Beni sâkii Elest gör nice kallâş etti
 Nazarı Şahı erenler bizi Bektaş etti
 Namımız aşkı Ali böyle Kızılbaş etti

Biz harabatîleriz talibi şöhret değiliz
 Gerçi Bektaşîleriz dahili halvet değiliz
 Zâhidâ siz gibi meftunu ibadet değiliz
 Dârı ukbada dahi mâili cennet değiliz
 Nazarı Şahı erenler bizi Bektaş etti
 Namımız Aşkî Ali böyle Kızılbaş etti

Doğru ver vâzını kim atfı mekal etme bize
 Ameli fâsidini böyle misal etme bize
 Bilmeyiz hayrû şeri çünkü sual etme bize

.....
 Nazarı Şahı erenler bizi Bektaş etti
 Namımız aşkı Ali böyle Kızılbaş etti

Biz garibi vatanız dârı cihanda kaldık
 Derdimiz tazeleyip yakma bizi biz yandık
 Dağı Hayder vurulup sinemize dağlandık
 Babı evlâdı Ali kıtmiriyiz bağlandık
 Nazarı Şahı erenler bizi Bektaş etti
 Namımız aşkı Ali böyle Kızılbaş etti

Mezhebim belli değil başka bir esrarım yok
 Ele tesbih dile vird belde de zünnarım yok
 Düşmana bir zararım dostuma bir kârım yok
 El ile *Kadrî* cidal eyliyecek varım yok
 Nazarı Şahı erenler bizi Bektaş etti
 Namımız aşkı Ali böyle Kızılbaş etti

RIZA EFENDİ

Konya'da uzun zaman Sandık Eminliği eden Apa'lı *Halil Baba*'nın oğludur. Konyanın Dinek nahiyesine tâbi Apa karyesinde (H. 1274) te doğmuştur. Babası Bektaşî

babalarından olduğu cihetle kendi de bu tarikate mensup idi. Kırşehirde Pir evine gitmiş ve orada mürid olmuştu. Konya muhasebe tahrirat kâtipliğinde, Niğde muhasebeciliği vekâletinde ve Konya hukuk mahkemesi âzalığında bulunmuştur. Meyi, mahbubu sever, saz ve raks derneklerinden hoşlanır, saz çalar, rintmeşrep, gamsız bir adamdı. H. 1315 (M. 1899) tarihinde ölmüş *Şemsi Tebrizî* haziresine defnolunmuştur. Aşağıdaki nefesler onundur:

— 1 —

Sırrı erenlere hey iki gözüm
Eren bilir ermiyenler ne bilir
Kırklar meydanına çevirdim yüzüm
Giren bilir girmiyenler ne bilir

Ferhat olup alıp ele tişesin
Mecnun gibi beklemeli köşesin
Behlûl gibi âr ü nâmus şişesin
Kıran bilir kırmıyanlar ne bilir

Rıza masivâyı bir yana koyup
Mürşidin verdiği âğuyu yutup
Bezm-i erenlerde kemerbest olup
Duran bilir durmayanlar ne bilir

— 2 —

Çağrıldım hazrete doğruldum yola
Râh-ı erenlere girdim hû deyu
Sanki bülbül oldum âşıkım güle
Gonce-i emelim derdim hû deyu

Zannettim Refrefe ben oldum süvar
Bakdım Cibril yol gösterir âşikâr
Ettim Çatalkapu önünde karar
Selâm alıp selâm verdim hû deyu

Bir işaret oldu andan da geçtik
 Ol vakıt yâr ile ağyarı seçtik
 İkinci kapuda bir ilâç içtik
 Vedâ etti gitti derdim hû deyu

Üçüncü kapudur Kırklar durağı
 Geçtim seyreyledim sol ile sağı
 Anladım oradır Cennetin bâğı
 Cümle peygambere erdim hû deyu

Dedi rehber işte Hayyı lâyenam
 Gayrı yoktur benim hizmetim tamam
 Sidretülmüntehâ dördüncü selâm
 Âdab ü erkânla durdum hû deyu

Bir hitap erişti içeri girdim
 Bihuş olup aklı hûşumu verdim
 Lâyakil yüzümü dizine sürdüm
 Göz açtım şahımı gördüm hû deyu

Sonra şahım ile sohbeta daldık
 Sekahüm hamrinden badeler aldık
 Rıza ilelebet birlikte kaldık
 Hak ile hak oldum geldim hû deyu

— 3 —

Beyti Hak edersen kalbini derviş
 Kalmaz asla beyti dilinde teşviş

.....

Kandili nurani kalınca dilde
 Şeş cihet fetholur kalmaz hiç perde
 Vücut-i mutlakı görün her yerde

.....

Kâfhâyâ sırrını bilelden beri
 Meskeni aşkoldu kalbin her yeri
 Erenler ceminin hazreti Piri
 Koymadı gönlümde zerrece teşviş

Nutku erenleri nutku Hak bilen
 Rahi aşk üzere doğruca giden
 Şah Hüseyne bunda can kurban eden
 Hanei kalbinde olmaz gillü gış

Derdment Rıza'nın sizden ey ihvan
 Daima niyazı rızâ-yı piran
 Yolunuzda kıldım bu canı kurban
 Böyle bir fakire olur mu tahriş

İ H L Â S İ

Karamürsel'lidir. Asıl ismi *Mehmed*, Mahlâsı İhlâsî'dir. Halk arasında «*Tokmak Baba*» diye şöhret kazanmıştır. Bağ ve zeytinlikleriyle meşgul olurdu. Her gördüğü kimseye «sürek olsun çörek olsun ehlibeyti seven olsun» dermiş ki bu söz, İstanbul Bektaşîleri arasında darbimesel hükmüne geçmiştir. Eyüp sultanda Gümüşsuyunda kendi babasının postnişin olduğu «*Karyağdı Baba*» tekkesinde bir müddet balık etmiştir. H. 1315 (M. 1899) tarihlerinde vefat ederek mezkûr dergâha defnolunmuştur. Şu nefesler kendisindedir.

— 1 —

Hayat iklimine seyrana geldim
 Gösteren seyranı Karyağdı Baba (1)

(1) Eyuapta kendi ismile anılan Karyağdı Baba dergâhında metfundur. Bektaşî an'anesine göre, yazın bu zattan keramet istemişler, o da kar yağdırmış. Bunun için ismi «Karyağdı Baba» kalmış. Fakat, sonraları Karyağdı Baba diye anılmaya başlamış.

Görüp esrarını hayrana geldim
Döndüren devranı Karyağdı Baba

Her kim ister bu menzile ermeye
Kararmış kalbinin pasın silmeye
Erenler payine yüzün sürmeye
Müminin imanı Karyağdı Baba

Hey âşık beyhude gezme avare
Hastadil mülkünü düşür timare
Erenlerden iste derdine çare
Dertliiler dermanı Karyağdı Baba

Muhipler kûyunu tutarsa imlâ
Mürşit himmetile olur bir derya
Veliler nazarı gevherü kimya
Bu bahrın ummanı Karyağdı Baba

Tecellii Musaya vesile Tûr
Vücut künyesinde anı ara dur
Ey talip hizmette eyleme kusur
Merdeder meydanı Karyağdı Baba

İhlâsî ümidin kesmez Aliden
İkrar bendesidir Kalûbeliden
Hayır, safa, nazar, himmet veliden
Ganidir ihsanı Karyağdı Baba

— 2 —

Kardaş bu derdine deva istersen
Şahım Sultan Karyağdıya gel yürü
Bihîştî Cennetülme'va istersen
Şahım Sultan Karyağdıya gel yürü

Tevellâ babına sürüp yüzünü
Semmevechullahta pâket özünü

Remzi evlivanın anla sözünü
Şahım Sultan Karyağdıya gel yürü

Sana gösterirler darül'amanı
İçinden silerle şekkü gümanı
Muindir bilesin dini imanı
Şahım Sultan Karyağdıya gel yürü

Kırıp nefsi emmarenin bendini
Hâki mezelletten kurtar kendini
Gûşuna mengûşet mürşit pendini
Şahım Sultan Karyağdıya gel yürü

Bu yol Hak Muhammed Ali yoludur
Elestü bezminde beli yoludur
Erkânı evliya veli yoludur
Şahım Sultan Karyağdıya gel yürü.

Kim etti bu sırrın künhünü beyan
Gözün aç bu babı gafletten uyan.
Sen de erenlerin rengine boyan
Şahım Sultan Karyağdıya gel yürü

İhlâsî mürşitten bulup kuvveti
Daima pirinden alır himmeti
İhvana bu yolda eyle hizmeti
Şahım Sultan Karyağdıya gel yürü

Aşkın piyalesin yedi kudretten
İçtiğimiz demde bısımişah dedik
Hakla yekvücûdüz bürcü Ehatté
Lâilâhe illâ huvallah dedik

Cemali Rahmanı dediler ruşen
 Gürûh-i Naciye emroidu ferman
 Bin bir esmasını okuduk ol an
 Basıp parmağımız illâllah dedik

Bile idik anda İmameyn ile
 On dört masum pâki hümameyn ile
 Münacat eyledik Gulâmeyn ile
 Ayırma bizleri yâ İlâh dedik

Pertevi nuruna âşıklarız biz
 Ahti kavi muhip sadıklarız biz
 Hüseynin aşkına yanıklarız biz
 Kademi hâkine kıblegâh dedik

Behakkı Hanedan hürmeti Merdan
 İhlâsî mücrime sizsiniz penah
 Eynema tüvellû fesemme veçullah
 Cemali pâkine secdegâh dedik

— 4 —

Adem menzillerin seyran ederken
 Ulular ulusu Şahımı gördüm
 Fırka-i Naciye cevân ederken
 Şeş cihette secdegâhımı gördüm

Doksan bin hicapta hükmü Ehatte
 Kandili Muhammed, nuru Ahmedde
 Huzuru Zehrada bürcü Eşette
 Tulû eden Şemsü Mahımı gördüm

Menzili bakide kuruldu meydan
 Anda cemalini eyledik seyran
 Nice yüz bin sene valihü hayran
 Hamdülillâh kıblegâhımı gördüm

Biz güruhu Alevîyiz Hayderî
 Himmeti bahrında bulduk gevheri
 Hamdülillâh Câferîyiz Câferî
 Raks-ı cilvegâhımı gördüm

Cenabı Hüseyne geldi bir avaz
 Kalûbelâ dedik eyledik niyaz
 Oldu bürhanımız Surei İhlâs
 Şükür minnet doğru rahımı gördüm

RUHÎ BEY BABA

Bektaşiler arasında nükteperdazlığı ile tanınmış olan şahsiyetlerden biri de *Ruhi Bey Baba*'dır. Bu hoşgû ve hazırcevap beктаşı, asıl bir aileye mensup olan *Şeyhülislâm Zeynelâbidin* efendi'nin nesillerindendir (1). Daha beşikte iken «molla» lık payesine nail olmuş; fakat bu faydasız unvanla iktifa etmiyerek usulü veçhile medrese tahsilini de ikmal etmiştir. İcazetnamesini aldıktan sonra müteaddit kaza ve livalarda ve hususile Edirne, Bağdat gibi mühim vilâyet merkezlerinde kadılıklarda bulunmuştur. O zaman kadılıklar muayyen bir müddete tâbidir. *Ruhî* de son vazifesini ikmal edince İstanbula dönmek mecburiyetinde kalmış, *Beşinci Murad*'ın iltifatına mazhar olmuştur; zira; *Zeynelâbidin Ef.* den ilmî istifade eden *Murad*, *Ruhî*'yi himaye etmeği bir vazife telâkki ediyordu. Filhakika *Beşinci Murad*, gerek Efendiliği ve gerek padişahlığı zamanında *Ruhî*'yi kıymetli atıyeleriyle taltif etmişti, fakat bu ihsan ve lûtuflar temadî edemedi. *Murad*'ın, Çırağan sarayında mahpus bulunduğu bir zamanda şüpheli bazı vaziyetleri hissedilen *Ruhî* derhal İzmirle nefyedildi.

Ruhî, artık tamamen İzmirli olmuştu, bir taraftan hazine dâva vekâletiyle meşgul olur, diğer taraftan İzmirin «Karataş» mahallesinde yaptırdığı konağında Bektaşî âyini icra

(1) Kamusül'alâma bak.

ederdi. İzmire ilk gittiği H. 1297 (M. 1881) tarihinde *Ruhî* yalnız bir beктаşı muhibbi sıfatını haizdi. Bu tarikatın kendisine verdiği hararet ona hakikî bir Baba olmak ihtiyacını da duyurdu. Bu saikledir ki 1302 (M. 1886) de bir fırsat bularak İstanbul'a geldi. Rumelihisarında meşhur *Nâfi Baba*'dan icazet alarak tekrar İzmire döndü. Artık tam mânasiyle bir Bektaşî babası olmuştu. Tarikatini istediği veçhile neşre çalışabiliyordu. İzmirin ne kadar rint ve kalendermeşrep adamı varsa onun başına toplandı. *Kırkağaçlı Eşref* gibi meşhur şairler, *Nevzad Bey*, *Bıçakzade Hakkı Bey* gibi muharrirler, zekâsından dolayı *Cin Ahmed* şöhretini kazanmış olan İstanbullu *Ahmed Bey* gibi dâva vekilleri hep onun dervişleri olmuşlardı. Bunlar hemen her gece *Ruhî*'nin evinde toplanır ve birlikte işret ederlerdi. Bu meyanda gazeller söylenir, nefesler okunurdu. *Ruhî*, birçok nefis manzumelerini işte bu meclislerde söylerdi, maalesef, bunların pek azı zaptedilebildi. Şüphesiz bu eserler kayıt ve tesbit edilmiş olsaydı büyük bir külliyyat vücuda getirilebilirdi; halbuki onun bugün mevcut olan şiirleri bir divançe teşkil edemeyecek kadar azdır.

Ruhî, yalnız şairliği ile tanınmamıştır, bilhassa sohbet meclislerinde sarfettiği zarif nükteler, remizler, kinayeler de onun İzmirde şöhret kazanmasına sebep olmuştur. Meselâ Karataşta evini yaptırırken «Canım efendim, buraya bu kadar para sarfedeceğine Hicaza gitsene» diyen bir adama derhal «Hacerülesvede yüz sürmemize parasızlık mâni oluyor; ancak, Karataş üstünde bir Beytişerif yapabiliyoruz» tarzında cevap vermiştir (1). Bir gün *Ruhî*, kendisine kârata denildiğinden dolayı dâva ikame eden bir zatın vekili olur. Kaba-hatli tarafın vekili olan Artin Ef. isminde birile mahkemede karşılaşırlar. İstida okunur. Reis, buna karşı ne diyeceğini *Artin Efendiden* sorar; o da «Efendim, buradaki kârata keli-

(1) Bu zarif cevabı işiten Eşref merhum, *Ruhî* lisanından şu kıt'ayı söylemiştir:

Hâlimi mevkiimi bilmeden etme târiz
 Tarzı teklif-i ilâhiyi düşün eşsek herif
 Parasızlık Hacerül-esvede sürdürmedi yüz
 Yaptım ancak Karataş üstüne bir beytişerif

mesi (Te'kidülmedih bima yüŝbihüzzem) kabîlindedir. Binaenaleyh, medih makamında söylenmiştir. Yoksa iddia olduğu gibi zem mânasını tazammun etmez. Müekkilimin be-
raatini talep ederim» der. Buna ne suretle mukabelede bulunacağı Ruhî Beyden sorulur. O da derhal «Aferin koca kârata, güzel müdafaa etti. Bir diyeceğim yoktur» cevabını verir. Bunun üzerine heyeti hâkime ve samiin gülerek Ruhîyi alkışlarlar. Bir gün Cin Ahmed Bey ile Ruhî Bey İzmir rıhtımından yürüyerek giderlerken, zehirlenen ve ölmek üzere bulunan bir köpeğe tesadüf ederler. *Ruhî*, *Cin Ahmed Bey*'e eli ile dokunarak köpeği gösterir ve «Zavallı hayvanı cin çarpmış» der. *Cin Ahmed Bey* de söz altında kalmıyarak «Evet Baba Efendi, ruhu, g... çıkıyor» tarzında cevap verir. İşte şimdiye kadar mahdut bir zümrenin tanıyabildiği şen ve ŝuhmeŝrep *Ruhî* bu kabîl nükteleriyle ve zarif şiirleriyle Bektaşî şairleri arasında mümtaz bir mevki ihraz etmiş, bulunduğu muhitte ilim ve irfanı ile tanınmıştır, 73 sene yaşayan *Ruhî Bey Baba*'nın vefatı H. 1316 (M. 1900) dadır. Vasiyeti üzerine Mızraklı Dede haziresine defnolunmuştur.

Ŗu parça ona isnad edilmektedir:

Nice bir dağdağai dehr ile berbad olalım
Yürü meyhaneye zahid biraz âbad olalım
Serelim kûŝeyi meyhaneye bir eski hasır
Dest urup câmı Ceme gussadan azad olalım
Kızını piri muganın sen alıp oğlunu ben
Öyle bir din ulusu kâfire damad olalım
Hançeri tiği gazapla gezelim ey *Ruhî*
Kande bir var ise içmez ana cellâd olalım

HULKÎ BABA

Edirnelidir. *Nurî Baba*'nın mensuplarından. Edirne'de kendi evinde bektaşî âyini icra ederdi. Vefatı tahminen 1316 (M. 1900) tarihindedir. Ŗu nefes onundur:

— 1 —

Nûrun alâ nûrdur cemali paki
 Nûrî Baba Sultan efendimizin
 Esrarı Levlâkten vardır idraki
 Nûrî Baba Sultan efendimizin

İmânımız vardır Şâh-ı Merdâne
 İlm-i ledünnîde benzer ummâne
 Her nutk-u münîfi dürr-ü şehdâne
 Nûrî Baba Sultan efendimizin

Seyyah olup gezmiş diyâr-ı Rûmu
 On iki İmâmı on dört mâsumu
 Cümleye meserret verdi kudûmu
 Nûrî Baba Sultan efendimizin

Mürşid-i kâmile gel eyle imân
 Ey hâfız-ı Kur'an oldum deyen can
 Yazılmış alnına Sûre-i Rahman
 Nûrî Baba Sultan efendimizin

Hulkî Baba söyler daima yâ Hû
 Sâkiler sundukça bade-i memlû
 Dem-ü devranına hû diyelim hû
 Nûrî Baba Sultan efendimizin

N A Z M İ

Rükünzade İsmail Nazmî Efendi, Kandiye'de 1245 (M. 1829) da doğmuştur. Mahdumları, Darülfünun müderrislerinden *Fâzıl Nazmi Beyden* aldığı malûmata göre, Arabî, Fârisî, İtalyanca, Fransızca ve Rumca okuyup yazan ve konuşan *Nazmî Efendi* zamanının kıymetli şairlerindendi.

Kandiyeeye tâbi Mağaralı köyü bektâşî tekkesi banisi

Mustafa Babanın muhiplerindendi. 16 yaşında ikrar almıştı. Gayrimatbu divanı vardır. Nef'inin «Sözüm» redifli kasidesine güzel bir naziresi olduğu gibi, gene Nef'inin Mevlânâ hakkındaki methiyesini de tahmis etmiştir.

Nazmî, devrinin cidden kudretli şairlerindedir. 1317 (M. 1901) de vefat etmiştir. *İmam-ı Ali* hakkında yazdığı bir methiyeyi kayd ile iktifa ediyorum:

Yâ emîrelmü'minin yâ hazret-i şâh-ı Necef
 Teşne-i lûtf-u emanım defter-i isyan bekef
 Şenkrîz-i âsitanın şepçerağ-ı can ü dil
 Dürr-ü tâc-ı husrevan yânında kıymetsiz hazef
 Elmeded ey dâver-i vâlâ-i Mezdettülyakîn
 Elmeded ey husrev-i şâhan-ı eslâf u halef
 Elmeded ey hâce-i divân-ü dâd ü âtîfet
 Elmeded ey Kâşif-i esrâr-ı ders-i Men aref
Nazmî gerçi rehğüzârın eyledim kûhlülbasar
 Fani vü bakîde kâfidir bana işbu şeref

ÇINARI

Bulgaristan'da Çırpan kazasında doğmuştur. Asıl ismi *Mehmet*'tir. On telli saz çalardı. İstanbul'da ve *Anadolu*'nun muhtelif şehirlerinde bulundu. Erzurumlu *Ceyhûnî*'nin çırağı idi. İntisabı *Münir Baba*'ya idi. 1317 (M. 1901) de 75 yaşında olduğu halde vefat etti. Şu iki nefes onundur:

— 1 —

Âşık ol serseri gezme âlemde
 Bir kadem bas bezm-i irfana yâ hû
 Neler var farkeyle sırr-ı müphemde
 Sarılıp dâmeni pîrâne yâ hû

Mürşid-i kâmil dir saki-i ebrâr
 Gün gibi oluptur cihanda ızhâr
 Mahabbet bezmini etme âşikâr
 Gelse de gerdanın urgana yâ hû

Çınarî girsene hırka-i şâle
 Yaşın yetmiş oldu erdin kemâle
 Evvelâ kul oldun bir hub cemâle
 Kul olma bir başka sultâna yâ hû

— 2 —

Biz geşt-ü güzâriz hâne harâbız
 Tamir kabul etmez viraneyiz biz
 «Sekahüm» gölünden kandık sîrâbız
 Ol sebep mestolup mestâneyiz biz

Pek katı yürektik taştan da pektik
 Hallolup pûteden sızdık eridik
 Kırklar meydanında dâra çekildik
 Her yüzden sevdiğim merdâneyiz biz

Ruz ü şeb eylerim ah ile zâri
 Âşıkın ahları deler mermeri
 Bir hub cemal için sefil Çınarî
 Şehr-i Asitanda divâneyiz biz

MATLUBÎ

Rumelilidir. Sütluçe Bektaşî tekkesi Şeyhi *Münir Baba'*-nın mürşidi idi. İstanbul'da otururdu. Gayet iyi keman çalardı. Tahminen 1320 (M. 1902) tarihinde vefat eyledi. Şiirde bazan *Matlûbî*, bazan da *Tâlibî* mahlâsını kullanırdı. Şu iki nefes kendisinindir:

— 1 —

İkrar verdik biz bir pîre
 Dil salmayız her bir yere
 Bendeleri ulu ere
 Biz Bektaşî gülleriyiz

Pîrimiz uludan ulu
 Ol kurdu erkânı yolu
 Muhammed Ali'nin kulu
 Biz Bektaşî gülleriyiz

Biz gürûh-u Bektaşîyiz
 Sır ehlinin sırdaşımız
 Erenlerin kardaşımız
 Biz Bektaşî gülleriyiz

Hakikat bâbın açarız
 Akı karadan seçeriz
 Aşk ile demler içeriz
 Biz Bektaşî gülleriyiz

Matlûbî'nin hâline bak
 Akar sular gibi ancak
 Dâim dili çağırır Hak
 Biz Bektaşî gülleriyiz

— 2 —

Ey dilâ biz pirden aldık himmeti Bektâşîyiz
 Pîr ocağından ki giydik kisveti Bektâşîyiz
 Hacı Bektaş-ı Velinin çâkeriyiz çâkeri
 Giymişiz biz kim bu tâc-ı devleti Bektâşîyiz
 Ehl-i kâmil olan anlar bizi sôfî anlamaz
 Mahbubu terketmeyiz hem işreti Bektâşîyiz
 Biz harabat ehliyiz âlem harabat olmasın
 Sevmeyiz çok çok fakiri ziynet-i Bektâşîyiz
Tâlibî her bir tarîke el uzattım yokladım
 Bunda buldum tâm bezm-i ülfeti Bektâşîyiz

R I Z A

Abdülbaki Gölpınarlı'nın verdiği malûmata göre asıl adı Ali'dir. Rahva'lıdır. rife Bacı'nın dayısıdır. Mülkiye memurlarındandı. Takriben 1324 (M. 1908) te vefat etmiştir.

Ehl-i diliz bizi dil dolandırır
Feleğin işine hile olur mu
Bizi gafletlerden aşk uyandırır
Bize bundan başka çile olur mu

Okuyup zikrettik biz yârın adın
Sundu ağzımıza lezzetin tadın
Biz bin yüz kırk beşin yedik tokadın (1)
Bize bundan gayri sille olur mu

Baktımdı o câna nazar-ı Hak'la
Bu lf  gzaflar gelmezdi akla
ğt veren gelir tepesi takla
Bizi candan ayıran felh bulur mu

Bu miheng-i aşka urdukta seni
Riya etmiş safdil diyerek beni
Tiğ-i bendle bağlı olunca beli
Girip de dzaha acep yanar mı

Rıza bu esrr sakla gönülden
Hak'tır bu sözlerim değildir güman
Tecelli göründü sana nightan
Hiç ehli kemâle rağbet olur mu

(1) Yeniçeri hdisesi 1242 de oldu. Acaba şair bunu mu kastediyor?

İ B R A H İ M B A B A

XIX üncü asır Bektaşî şairlerindedir. 1930 da neşrettiğim eserde, bu şaire dair aynen şu kayıtlar vardır (*Bektaşî şairleri S. 186*):

«Sütlüce Bektaşî tekkesi babası *Münir Baba*'nın dervişlerindedir. Hacı Bektaş tekkesi postnişini *Feyzullah Dede*'den icazet almıştır. Vefatı tahminen 1327 (M. 1911) tarihindedir.

Bakî Gölpınarlı «*Yunus Emre*» adlı eserinde bu malûmatı tenkid ederek Sütlüce dergâhına mensup olan zatın *İbrahim Mihrabî Baba* olduğunu ve bu nefesin *İbrahim Ethem Baba* isminde başka bir Bektaşîye ait bulunduğunu söylemektedir (S. 176). Şair hakkında hiçbir malûmat veremeyen münekkide göre, bu şiir, dedesine ait bir mecmuada yazılı imiş:

Elestü bezminde demişiz belî
Emr ü ferman ile o zâta celî
Ezkârımız olsun gündüz geceli
Aman yâ Muhammed meded yâ Ali

On iki imâmın kulu kurbânı
Fedâdır yoluna baş ile canı
İllelmeveddete Hak'kın fermanı
Aman yâ Muhammed meded yâ Ali

Ne olur çok ise cürm ile günah
Lâ taknatû emrin okuruz her gâh
Mahrûm olmam hâşâ sizsiniz penâh
Aman yâ Muhammed meded yâ Ali

Ârif olan canlar nefsini bilir
Varlığın terk eyler hep Hak'ka verir
Dîdâr-ı Muhammed nûrunu görür
Aman yâ Muhammed meded yâ Ali

İbrahim Mevlâ'ya olanlar hayran
 Hakikat şehrinde bulur arayan
 Muhammed yüzünden göründü cânan
 Aman yâ Muhammed meded yâ Ali

Ş E R E F B A C I

Kasımpaşalıdır. *Mehmed Ağa* namında bir kahvecinin haremidir. *Nuri Baba*'ya intisab etmiştir. Tahminen 45 yaşında iken 1325 (M. 1909) te vefat eylemiştir. Şu nefes onundur.

Bism-i Şahtan başlıyalım
 Can başı feda kılalım
 Her dâim Şahı analım
 Nûrdan bir nûr daha doğdu

Bism-i Şahtır için önü
 Olmuşuz erenler kulu
 Ali Baba Nurun gülü
 Nûrdan bir nûr daha doğdu

Recam budur kabul eyle
 Rahmetinden dûr eyleme
 Kul oldum azad eyleme
 Nûrdan bir nûr daha doğdu

Meydana erkân kuruldu
 Kırklar Yediler cemoldu
 Dede Baba destin sundu
 Nûrdan bir nûr daha doğdu

Ali Baba başlar tacı
 Şüphesiz olmuşuz nâci
 Böyle söyler Şeref Bacı
 Nûrdan bir nûr daha doğdu

F E R D İ

Tekirdağlıdır. Asıl ismi *Rasim*, mahlası *Ferdî*'dir. Erzurum'da Tapu Müdürü iken tahminen 1325 (M. 1909) da vefat etmiştir. Şu nefesler onundur:

— 1 —

Erenlerin kıldan ince yolları
 İnce yoldan geçen câna aşkolsun
 Her seher açılır gonce gülleri
 O güllerden deren câna aşkolsun

Ayn-i cemin gören canlar bayılır
 Mest ü methûş olup derhal ayılır
 Nutkî Baba demi nurdan sayılır
 O demlerden içen câna aşkolsun

Vâiz çıkar yüksek kürsü üstüne
 Cennetleri verir kendi dostuna
 Kılıç sallar müminlerin kastına
 O meclisten kaçan câna aşkolsun

Muhibbâna seng-i tânı vururlar
 İp çekip pâyine hayli sürerler
 Gözlüyü gözsüzler nice görürler
 Bu rumuzu seçen câna aşkolsun

Nutkî Baba aslı gürûh-u Nacî
 Nur-u cemâlinden gönlüm sirâcî
Ferdî durmaz ister vâdolan tâcî
 Tâcî dikip biçen câna aşkolsun

— 2 —

Gel gülüm çıkarma gönülden bizi
 Sevdğin Bektâş-ı Veli aşkına
 Gönülden çıkarıp yabana atma
 İstinatgâhımız Ali aşkına

Bizler hizmet eder himmet bekleriz
 Cânımız yoluna kurban ederiz
 Bizler sizden cüda düşsek neyleriz
 Olma bizden cüda Celî aşkına

Sahibine verdik cümle vârımız
 Hep yoklukta kaldı bizim kârımız
 Meydân-ı erenler oldu dârımız
 Ali'nin sevgili gülü aşkına

Biz gidelim erenlerin yoluna
 Bakmayalım hem de sağ u soluna
 Medet mürüvvet kıl *Ferdî* kuluna
 İmâm-ı Hüseyin yolu aşkına

— 3 —

Vardım Kırklar meydanına
 Gel otur be can dediler
 Yüz sürüp ayaklarına
 Doğru gel cânan dediler

Niyaz edip dâra durdum
Mürüvvet kapusun buldum
Derdimin dermânın sordum
Bu meydan derman dediler

Kurdular erkân ü yolu
Kim demiştik ezel beli
Verdiler ol cemde eli
Pîrden bu ihsan dediler

Pîrden nasibimi aldım
Rehberim nolduğun bildim
Tiğbentle (1) niyaz kıldım
Yol budur ey cân dediler

Kırklar tası doldu geldi
Erenlere hep sunuldu
Ferdî'ye bu nutuk oldu
Nûşedip de kan dediler

H İ T Â B İ

XIX uncu asırda yetişen Hıristiyan Bektaşîlerindendir. İslâm olmadan Bektaşî olan bu Ermeni şair, Niğdelidir. Hayatı hakkında malûmata sahib değilim. *Vâhid Lûtfi Salcı*'nın neşrettiği bir nefesini dercediyorum:

Hâlinize mâil oldum erenler
Bastığınız yere yol olayım ben
Beni de lâyık görünüz yârenler
Kapunuz önünde kul olayım ben

(1) «Tigibent» gibi okunacak, doğrusu yukarıya yazdığımız şekildedir.

Eőiđinize yıllarca tapayım
 Mülkünüzde ben de bir yurd yapayım
 Benliğimi çilenize kapayım
 Hazneniz içinde pul olayım ben

Hitâbi derdinizle oldu hasta
 Sizin ile berâber düştü aşka
 Bana gerekmez artık bir yol başka
 Yolunuzda bir Behlûl olayım ben

H Ü S N İ B A B A

Perişan Baba'dan nasiplidir. İcazetini Hacı Bektaş dergâhından almıştır. Menfi olarak bulunduğu Trablusgarp'ta tahminen 1310 (M. 1894) tarihinde vefat etmiştir. Orada medfundur. Berber Hacı Haşim Efendi'nin Nefes mecmuasından istinsah ettiğimiz Şu nefes onundur.

Gönülde yol bulmaz kimse Hudâya
 Erenler râhına dâhil olmazsa
 Menzili iriőmez fevkal'ulâya
 Tarik-i Mevlâda âkil olmazsa

Bin sene yemese içmese bir zat
 Bir taşın üstünde kılrsa ibâdat
 Andan razı olmaz kadi-yül-hâcat
 Mürşid-i kâmile vâsıl olmazsa

Kolay mı zannettin Hak ilmini sen
 Mahvolur bu şehrin bâbından giren
 Ana cahil derler her bir cihetten
 Bir âlim ilm ile âmil olmazsa

Hüsni perişanlık libasın bürün
 Dergâhı Mevlâda yüz üzre sürün
 Bir zâta nice bin sıfattan görün
 Hâtem Tâi gibi âdil olmazsa

FERYADÎ (Deli Derviş)

Bu malûmat 1944 te Maarif Kitaphanesine gelen ve İsyânî mahlâsile tanınan merhum İsmail Elçioğlu'ndan alınmıştır. Elçioğlu 1944 güz aylarında vefat etmiştir.

«Halk arasında *Deli Derviş* adile tanılan *Feryadî XIX* uncu asrın Kızılbaş şairlerindedir. Kuvvetli bir şairdi. Divrik'te otururdu. Koçgiri'ye tabi Zogallıda arazi alarak orada kaldı. Bugün torunları orada oturmaktadır. Tahminen 1320 (M. 1904) de 80 yaşlarındayken Kangal kazasına tabi Mamas'ta vefat etti. Mezarı oradadır.»

İki manzumesi aşağıda yazılıdır:

— 1 —

Bugün gam yükünün tüccârı geldi
 Çekemem bu derdi bölek seninle
 Seni seven âşık sararıp soldu
 Çekemem bu derdi bölek seninle

Yine gam yüküne tüccar ben oldum
 Bulmadım Lokman'ı arada kaldım
 Meded mürüvvet dedim kapına geldim
 Çekemem bu derdi bölek seninle

Seherden okunur Allah-ü ekber
 Hışmından titrer ol bâb-ı Hayder
 Süleyman'ın cârına yetmişti Hayber
 Çekemem bu derdi bölek seninle

Âşık olan gafletinden uyanır
 Muhammed Ali'nin rengin boyanır
 Ancak bu cefaya Eyyub dayanır
 Çekemem bu derdi bölek seninle

Bağlarım gazel düştü güz oldu
 Geçti giden günler ömür az oldu
Feryad'nin yâreleri yüz oldu
 Çekemem bu derdi bölek seninle

— 2 —

Otlar bitmiş virâneler yurdunda
 Ne acayip ah eylemez sağlar hey
 Kimi şâd u hurrem kendi keyfinde
 Kimisine firkat gelmiş ağlar hey

Nice kahramanlar vardı bu hana
 Kimisi şah oldu gitti zamana
 Benim deyû hükmederdi cihana
 Hâkle yeksan oldu taht u tuğlar hey

Şu çarh-ı gerduna kanma dekbazdır
 Evveli şadlıktır bahardır yazdır
 Âhırı vayvaylı bir ulu sazdır
 Velîler Nebîler göçtü inler hey

Türlü cevahirden alıp satardı
 Çemeninde lâ'l ü mercan biterdi
 Seher vakti andelipler öterdi
 Viran kalmış bahçeler ü bağlar hey

Usandım feleğin âselerinden
 Doldurup verdiği bâdelerinden
 Sefil *Feryad*'nin didelerinden
 Âb-ı revan gibi yaşlar çağlar hey

HAYRANÎ (Deli Hüseyin)

Bu malûmat ve şiir de *İsyanî - İsmail Elçioğlu*'ndan alınmıştır:

«*Hayranî*, Erzurum köylerindedir. Oralarda (Şeyh Ahmed Yesevî evlâtlarındandır) diye şöret almıştı. *Hayranî, Deli Derviş*'in musahiplerindendi. Saz çalmaz, yalnız söylerdi. 1315 (M. 1899) te 75, 80 yaşlarında ölmüştür.»

Şu nefes onundur:

Dolumu sunan yârim
Meydanda küll-i vârim
Yolunda kurban serim
İkrarda duranım geldi

Mürşidimsin destigirim
Üstadımsın Mirâç nurum
Ver maksudumu pîrim
Dersimi verenim geldi

Yolunda cânım tercüman
Üstâdımsın dînim imân
Rahmete yarlığa Rahman
Nûr u nuranım geldi

Cemâlinden yedi âyet
Rahmin çoktur bahri gayet
Pîrim sendendir hidayet
Pîr-i piranım geldi

Ey *Hayranî* buyurdu yâr
Vechin müminlere didar
Gönlüm zâtına intizar
Tevfik refik yâranım geldi

CEMALİ BABA

XIX uncu asrın son yarısında yetişen Bektaşî şairlerindedir. Edirneli *Bâdi Ahmed Efendi*'nin «Riyaz-ı Belde-i Edirne» adlı eserinde bildirdiğine göre 1252 (M. 1836) da Tekirdağında doğdu. *Kürd Memişzade Hasan Efendi* namıyla tanınmıştı. *A. Hilmi Yücebaş*'ın «Tekirdağlı Şairler» adlı eserinde şairin 1247 (M. 1841) yılında doğduğu yazılı ise de yanlıştır.

Hasan Cemalî Baba bir aralık Tekirdağ belediye reisliğinde bulunmuş, sonra Bektaşîliğe intisab ederek Baba olmuştur. İcazetnamesi, *Mahmud Babazade Nâfi Baba*'dandır. İyi saz çalar, iyi nefes okurdu. «Risâle-i Agâhdil» adlı sülûke âid manzum bir eseri vardır. Yazma bir nüshası, bugün *Hayrullah Yalım*'ın hususî kitapları arasındadır. Bu zatın evvelce tahminen 1320 (M. 1902) de Tekirdağ'ında vefat ettiğini kaydetmiştik. Halbuki *Hayrullah Yalım*'ın kızı için bu yolda bir doğum tarihi söylemiştir:

Bin üç yüz otuz üç sâli muharrem aş günü doğdu
Aliyye Şehribânû'yu muammer eyleye Mevlâ

Şu halde *Cemalî Baba*'nın 1333 (M. 1914) den sonra öldüğü muhakkaktır.

Cemalî, hece ve aruz vezinleriyle epeyce şiirler kaleme almıştır. Son asırda yazılan Bektaşî mecmualarında bir hayli manzumesine tesadüf olunur. Bazı şiirlerini dercediyorum:

— 1 —

— Nefes —

Erenler şâhıma vardım lûtf etti
Sundu aşk sâgarın iç dedi bana
Aşk ettim doluyu dış yüzüm gitti
Uludur bu makam iç dedi bana

Nâfi oldu bu ben derdliye server
 Giydirdi başıma bir tâc-ı güher
 Siz ne kavimsiniz derlerse eğer
 Dedim ne diyeyim hiç dedi bana

Âşıkın ne cânı vardır ne mâli
 Lâkayıd olmaktır hiçin kemâli
 Dedim ki sen nesin *Derviş Cemalî*
 Anasız babasız piç dedi bana

— 2 —

Gelin ey kardeşler bâtın dilinden
 Hû çekelim Hacı Bektâş aşkına
 Aşk ile şevk ile cân ü gönülden
 Dost Balım diyelim pirdaş aşkına

Şâh-ı aşka yeten erer murada
 Mihneti zevk etmiş gönül safâda
 Sun sâki-i ezel Kerb ü Belâda
 Şah Hüseyin'e olan yoldaş aşkına

Erkân-ı pîre gel aba giyelim
 Kudret lokmasını şahdan yiyelim
 Bir ağızdan canlar Hak Hak diyelim
 Hayder'e yetişen kardeş aşkına

Cemâlî Hak'kadır niyazlarımız
 Âgaza başlasun dilbazlarımız
 Tâ arşa dayansın âvazlarımız
 Hû çekelim Hacı Bektâş aşkına

— 3 —

Bizler aşk ehliyiz başı sevdâya
 Salmasak da birdir salsak da birdir
 Gavvâs-ı rahmetiz ka'r-ı deryâya
 Dalmasak da birdir dalsak da birdir

Dervişiz sâkıyız bezm-i sahbâya
 Bir lokma bir hırka eder kifâye
 Bizler bu hâl üzre ilâ nihâye
 Kalmasak da birdir kalsak da birdir

Cemalî erenler eyledi beyan
 Aşk remz-i hakayık olunmaz ayan
 Eyledi Hak ihsan biz kuldan ihsan
 Almasak da birdir alsak da birdir

— 4 —

Ziyâret-i Hazret-i Hünkâr'a gittim
 Dergeh-i sultâna eriştim şükür
 Şeş cihetten geçtim menzile yettim
 Sâhib-i meydâna eriştim şükür

Kırklar meydanında var bir işâret
 Kırk budakta zuhûr eden beşaret
 Kırk makamı bir bir ettim nezâret
 Esrâr-ı Sübhân'a eriştim şükür

Resul Dede Güvenç Abdal Buz Baba
 Ak eşik altında Kadıncık ana
 Cem olmuş bilcümle ervah-ı uzmâ
 Lâhûtî seyrâna eriştim şükür

Baş kesüb hakikat şehrine girdim
 Bir kubbe altında iki er gördüm
 Şah Kalender Balım Sultan'dır virdim
 Mürşid-i irfâna eriştim şükür

Cemalî mürşidim nâfi' derdlere
 Dermânı yetiren rûy-i zerdlere
 Tekye-i ezelde civanmerdlere
 Hû civanmerdâna eriştim şükür

— 5 —

Teveccüh eyledim mihrâb-ı yâre
 Göründü gözüme kıble-i hâcet
 Rû be-rû gelince vech-i dîdâre
 Salât-ı dâime eyledim kamet

Cebhe-i dildâre ettim iktidâ
 Göründü gözüme Kâ'be-i ulyâ
 Okudum Sübhâne rabbiyel'a'lâ
 Muktedâbih oldu Şâh-ı velâyet

İki aynı kıblem imâma uydu
 İbâdet neydiğin ol demde duydu
 Aşk ile başımı secdeye koydu
 Ma'bûdün bilhassa kıldım ibâdet

Edâ-yı salâta oldum müdâvim
 Rükûum sücûdum salât-ı dâim
 Kıyâmım kuûdum Hak ile kaim
 Çok şükür tevhîde erdim nihâyet

Cemalî âyîne oldu cemâle
 Ülül'ebzar vâkıf olur bu hâle
 Görünen Hak ne hâcet kıl ü kale
 Fesemme vechullah hakkında âyet

— 6 —

Dergeh-i aşk, içre rızâ postunu
 Sermesem bir türlü sersem bir türlü
 Tâlib olanlara gönül dostunu
 Vermesem bir türlü versem bir türlü

Müş tâkı iken ben dîdâr-ı aşkın
 Bahtıma kem dönmüş pergârı aşkın
 Kâm-ı vahdetine dildâr-ı aşkın
 Ermesem bir türlü ersem bir türlü

Cemalî dehr-i dûn ehl-i dillerin
 Sâzın şikest etti ol kâmillerin
 Bâğ-ı hakîkatin gonca güllerin
 Dermesem bir türlü dersem bir türlü

— 7 —

— Gazel —

Mukîm-i âstân-ı Hazret-i Hünkârız eyvallah
 Nişîn-i mahfil-i sahn-ı maânîdâriz eyvallah
 Tutup dâmân-ı pâkin ol velî aktâb-ı irşadın
 Merâyâ-yı Ali'dir nâzır-ı dîdârız eyvallah
 Behişt-i bâğ-ı tecridde el aldık nâzeninlerden
 Visâl-i vuslât-ı Hak sâhib-i dildârız eyvallah
 Hisâr-ı aşkı bekler ehl-i derdin derdine Nâfi
 Serây-ı künc-i kûyin sâkin-i esrârız eyvallah
 Cemâlinden cüdâ etmez *Cemalî* fakrı dervişin
 Mukîm-i âstân-ı Hazret-i Hünkârız eyvallah

— 8 —

Tarîk-i aşka dervişim el aldım dönmem ikrardan
 Maânî sâgar-i pür aşkı içtim dest-i Kerrar'dan
 Temâşâ-yı visâlîmle ana hayranlığım dandır
 Gözüm bir lâhze ayrılmaz hayâl-i seyri dîdardan
 Be derviş gûşuna kimler takardı halka-i mengûş
 Balım Sultan eğer çekilmeseydi nesl-i Hünkâr'dan
 Diyâr-ı şehri İstanbulda derviş çıkmamış derler
 Bu ben bir dâne çıktım âstân-ı kasr-ı Hisar'dan
 Gulâm-ı seyyid ibn-i seyyidim fahrim budur ancak
 Bihamdillâh emînîm ey *Cemalî* dûzah u nardan

Risâle-i Agâhdil'den —

Dilâ gûş et bu nush u pendi candan
 Rehâ eyler seni şekk ü gümandan
 Şeriat ilminin ahkâmını bil
 Tamâmiyle edâ kıl oku ey dil
 Tarikat ilmini candan kıl ezber
 Usul âdâb ü erkânla beraber
 Okuyub ma'rifet ilmini cânâ
 Olursun ma'rifet bâbında dânâ
 Hakikat ilmine geldikte ey yâr
 Olursun bu ilimlerden haberdâr
 Velâyet sırrıdır bu sır birâder
 Veliyyullahda bulunur bu gevher
 Velîlerdir hazînedâr-ı Rahman
 Hakikat sözleridir dürr ü mercan
 Kelâm-ı mürşide dâim kulak tut
 Ezel bildiklerin filcümle unut
 Bulursun mekteb-i irfânı anda
 Aref'den ders alırsın doğru sen de
 Olursun ol zaman ârif ü kâmil
 Hakikat neydiğin anlarsın ey dil
 Kılup şeb tâ seher Hak'ka münâcât
 Bihamdillâh risâlem buldu gayat
 Nazar ettikçe her zümre-i ihvan
 Fakîrâne niyâzım budur her an
 Okuyup hayr ile yâd eylesinler
 Cemalî rûhunu şâd eylesinler

Z İ K R İ

XIX uncu asrın son yarısında yaşayan şairlerdendir. Hayatı hakkında malûmata sahib değilim. Fakat yaşayan bazı eski Bektaşiler kendisini tanımaktadır. Bunların ifadelerine gö-

re «mühtedî» olan bu zatın tertib edilmiş divanı da vardır. Fakat *Mehmed Ali Hilmî Dede Baba* tarafından yaktırıldığı söylenmektedir.

«Tekirdağı Şairleri» adlı eserde de şu kayıtlar vardır (S. 163):

«1242 yılında Tekirdağında doğan *Zikrî Baba*, Tekirdağlı *Cemalî Baba*'nın dervişlerinden olup uzun müddet Trakya'da yaşamıştır. Bektaşîlerin mühtedî olduğunu söyledikleri *Zikrî Baba* 1314 senesindeki Yunan harbinden evvel Tırhala civarında ölmüştür.»

Zikrî'nin bir manzumesini dercediyorum:

— Muhammes —

Bu zümre-i gülşâha Kızılbaşî desünler
Ol sâki-i Kevser bize ayyâşî desünler
Hoş fırka-i münkir bize kallâşî desünler
Ben fahr ederim kim bana Bektaşî desünler
Dergâh-ı Ali'nin bu da bir tâşî desünler

Cebr eylemediler bana ben kendim özendim
Mürşid aradım bilmek için kendimi kendim
Dünyâda vü ukbâda ne be's vardır efendim
Ben fahr ederim kim bana Bektaşî desünler
Dergâh-ı Ali'nin bu da bir tâşî desünler

Münkir gibi kat'ı tarîk olmayayım ben
Câhil sıfat a'dâya refik olmayayım ben
Anlar gibi lâ'netlere gark olmayayım ben
Ben fahr ederim kim bana Bektaşî desünler
Dergâh-ı Ali'nin bu da bir tâşî desünler

Rahmet Ali evlâdına düşmânına lâ'net
Lâ'net o Yezîd'in din ü îmanına lâ'net
İkrârını inkâr edenin cânına lâ'net
Ben fahr ederim kim bana Bektaşî desünler
Dergâh-ı Ali'nin bu da bir tâşî desünler

Geh râh-ı Ali *Zikrî* geh erkân-ı velîde
 Âdâb ile erkân ile rûz-u ezelîde
 Bu oldu bizim kısmetimiz Kalûbelf'de
 Ben fahr ederim kim bana Bektaşî desünler
 Dergâh-ı Ali'nin bu da bir tâsî desünler

Y U S U F D E D E

XIX uncu asrın son yarısında yaşayan Bektaşî şairlerindedir. A. *Hilmi Yücebaş'ın* «Tekirdağlı Şairler» adlı eserinde verdiği malûmata göre, 1250 (M. 1834) de Tekirdağ'ında doğmuş, 80 yaşlarında iken vefat etmiştir. Aynı eserde kayıtlı bulunan iki nefesini dercediyorum:

— 1 —

Tâ bezm-i ezelden var îmânımız
 Dergâhına senin Şah Seyyid Ali
 Horasan erisin yok gümânımız
 Dergâhına senin Şah Seyyid Ali

Rivâyet eyledi Hazret-i Resûl
 Hayder'i yanında ola hep usul
 Seni isteyenler eylesün duhûl
 Dergâhına senin Şah Seyyid Ali

Olisersin dedi kırklara sertâc
 Rumelin küffârı lûtfuna muhtaç
 Yüz sürüb gelenler buldular ilâç
 Dergâhına senin Şah Seyyid Ali

Dîn-i Muhammed'i eyledin ızhâr
 Heybetinden dağlar titreşir her bâr
 Derviş muhiblerin verdiler ikrar
 Dergâhına senin Şah Seyyid Ali

Yusuf Dede'm eder keşf oldu merâm
 Sırr-ı hakîkati gösterdi Hudâ'm
 Sürülür erkân-ı on iki İmam
 Dergâhına senin Şah Seyyid Ali

— 2 —

Arzumânım güzel Şâha
 Gidem dedim gidemedim
 Ham insanı yola tâlib
 Edem dedim edemedim

Tarîkat imiş küllisi
 Tasdikden imiş gelmesi
 Her biri bir dağ elması
 Yudam dedim yudamadım

Bizim ile ceme geldi
 Edebi erkânı gördü
 Yular değil zincir kırdı
 Yedem dedim yedemedim

Dağıldı dağlara düştü
 Erkân gördü aklı şaştı
 Bizim ile ceme düştü
 Görem dedim göremedim

Yusuf Dede'm geldim şunda
 Kazancın isterler anda
 Meşayih kavlince ben de
 Gidem dedim gidemeğim

D Ü R R İ

XIX uncu asır sonlarında yetişen Bektaşî şairlerindedir. Hayatı hakkında hiç bir malûmat elde edemedim. Asıl adının *Ali* olduğunu bir manzumesinden anladığımız bu şair, münhasıran aruz vezniyle şiirler vücuda getirmiştir. Onun 4 manzumesini dercediyorum:

— 1 —

Zâhidâ zannetme kim biz bir kuru hulyâdayız
 Lî maallah kurb-i Hak'dan merkez-i ulyâdayız
 Gönlümüz gözü açıktır seyrimiz dîdâr-ı dost
 Menzilin olduk hitâmı maksad-ı aksâdayız
 Hamdülillâh dâmen-i pîr tutaldan her nefes
 Eyeleriz mi'râc-ı rûhânî şeb-i esrâda biz
 Kâf ü nûnun neş'esiyle müfredatta sâriyiz
 Zâhiriz her bir lisanda noktada ihfâdayız
 Çün karâr ettik dil-i dânáda bulduk aslımız
 Cennet-i huld âşiyânın aslıyız me'vâdayız
 Gerçi sûrette gedâyız *Dürriyâ* virâneyiz
 Pîr-i dâná himmetiyle genc-i lâyefnâdayız

— 2 —

Râzdâr-ı sırr-ı Hak'kız gayre ülfet etmeyiz
 Mübtelâyız derdimizden başka sohbet etmeyiz
 Ko ne derlerse desünler yar bizimdir bizde yâr
 Fazl-ı Hak çün bizdedir envâra rağbet etmeyiz
 Sâki-i ma'nâ verirken bâde-i aşkı müdâm
 Ol mecâzî hamr ile esrâra külfet etmeyiz
 Hamdülillâh hubb-i Hayder hubb-i Âl-i Mustafa
 Dopdoludur kalbimiz biz meyl-i nekbet etmeyiz
 Hâtır-ı nâsâzımız pejmürdedir devrân ile
 Bîvefâdır ilticâyı ana âdet etmeyiz
 Biz tevellâ ehliyiz hem nâmımızdır surhser
 Kasdımız Şâh-ı hakîkîdir ki ric'at etmeyiz
 Çün hidâyet kıldı Hak *Dürri* ne hâcet kıl ü kal
 Bir dedik biz yârimiz ağıyâra minnet etmeyiz

— 3 —

— Müseddes —

Bende-i Âl-i Resûl'e taş atan ey bî hayâ
 Kavm-i bâtılsız adâvet sînenizde var dahâ
 Ümmet-i Peygamberiz dersiz edersiz iftirâ
 Pişüvânızdır Muâvî bu değil asla hafâ

Mâyeniz Süfyânilerden buldu çün neşv ü nemâ
Kasdınız Âl-i Resûl'e eylemek hâlâ cefâ

Uymadık hem uymayız Mervân'a biz sizler gibi
Hem kıyâs-ı akl ile şeytâna biz sizler gibi
Etmeyiz hiç iktidâ butlâna biz sizler gibi
Ahdimizden dönmeyiz Rahmân'a biz sizler gibi
Mâyeniz Süfyânilerden buldu çün neşv ü nemâ
Kasdınız Âl-i Resûl'e eylemek hâlâ cefâ

Kim revâ görüb hiyânet kasd-ı Evlâd ettiniz
Râh ü erkân-ı Resûlullah'ı berbâd ettiniz
Utanıp arlanmadan çok sözler isnât ettiniz
İbn-i Süfyân'a uyub mezhebler icâd ettiniz
Mâyeniz Süfyânilerden buldu çün neşv ü nemâ
Kasdmız Âl-i Resûl'e eylemek hâlâ cefâ

Bâb-ı feyzi sedd edersiz çünkü var sizde inâd
Hâlinize rahm edin çün pek yakın yevm-i tenât
Hânedân-ı Ehl-i Beyt'e edegörün inkıyâd
Mehdi-i sâhib zamânın devridir devr-i reşâd
Mâyeniz Süfyânilerden buldu çün neşv ü nemâ
Kasdınız Âl-i Resûl'e eylemek hâlâ cefâ

Rehnümâmız ol habîbullâh ki fahrülmürselîn
Nesl-i pâkidir hemîşe pîşüvâ-yi mü'minîn
Hânedân-ı Ehl-i Beyt'i dâimâ habl-ül-metîn
Kim ki ettiyse hiyânet oldu mel'ûn ü lâîn
Mâyeniz Süfyânilerden buldu çün neşv ü nemâ
Kasdınız Âl-i Resûl'e eylemek hâlâ cefâ

Ta'n ederler bir muhibb-i hânedânı görseler
Belki câna kasd ederler âşıkânı görseler
Öyle kasıdlar ki cildin yüzseleler öldürseler
Kârbânı menzil alır it çakallar ürseler
Mâyeniz Süfyânilerden buldu çün neşv ü nemâ
Kasdınız Âl-i Resûl'e eylemek hâlâ cefâ

İktidâ ettik Hüsey'n'e biz mevâlî meşrebiz
 Hayderî'yüz Ca'ferîyüz pâk ü sâfi mezhebiz
 Bezm-i cem-i evliyâda sâdikane matlabız
 Huccet-i akvâ bizimdir *Dürriyâ* biz ağlebiz
 Mâyeniz Süfyânilerden buldu çün neşv ü nemâ
 Kasdınız Âl-i Resûl'e eylemek hâlâ cefâ

— 4 —

— Müseddes —

Sâkıyâ ver kırbadan âşıklara bir dâne su
 Tâzelensün tâ yürekler içe kane kane su
 Kendini taştan taşa urmaktadır her yâne su
 Çâre ister derdine irem deyu dermâne su
 Vak'a-i Şâh-ı Hüsey'n'in aşkına ver câne su
 Kerbelâ vâdîlerinde can veren atşâne su

Ahmed ü Mahmud Muhammed Mustafâ'nın aşkına
 Sâki-i Kevser Aliy-yel-Mürtezâ'nın aşkına
 Ah ciğer bin pâre oldu evliyânın aşkına
 Şah Hasan Hulk-ır-Rızâ sâhib vefânın aşkına
 Vak'a-i Şâh-ı Hüsey'n'in aşkına ver câne su
 Kerbelâ vâdîlerinde can veren atşâne su

Ol şehîd ibn-i şehid mihmân-ı arz-ı Kerbelâ
 Hânedân-ı Mürtezâ hem yâdigâr-ı Mustafâ
 Bir içim su vermediler kavm-ı şûm-i eşkiyâ
 Etiler Âl-i Resûl'u hep susuzlukla fedâ
 Vak'a-i Şâh-ı Hüsey'n'in aşkına ver câne su
 Kerbelâ vâdîlerinde can veren atşâne su

Vâris-i ilm-i Nebî Zeynel'abâ'dır sevdiğim
 Ol Muhammed Bâkır-ı ayn-ül-ulâdır sevdiğim
 Zikr ü fikrim nesl-i pâk-i Mürtezâ'dır sevdiğim
 Evvel âhır hânedân-ı enbiyâdır sevdiğim
 Vak'a-i Şâh-ı Hüsey'n'in aşkına ver câne su
 Kerbelâ vâdîlerinde can veren atşâne su

Ca'fer-i Sâdık hakikat pîşüvâ-yi müminin
 Kim anınla buldu revnak mezheb ü âyîn-i din
 Olmuş idi çâkeri bâbında ol Rûhül'emin
 Etiler susuz şehîd anı dahi ol hâinîn
 Vak'a-i Şâh-ı Hüsey'nin aşkına ver cânê su
 Kerbelâ vâdîlerinde can veren atşâne su

Hazret-i Kâzım Rızâ'nın aşkına bir kâse âb
 Sâkiyâ tez ver ciğerler yandı pişti çün kebâb
 Yana yana kim şehîd oldu şeh-i âlîcenâb
 Allah Allah geldi mi yoksa bu gün yevmülhesâb
 Vak'a-i Şâh-ı Hüsey'nin aşkına ver cânê su
 Kerbelâ vâdîlerinde can veren atşâne su

Akmasun bîhûde söyle kim unulmaz yâreler
 Âşıkın gönlünde her aktıkça yâre tâzeler
 Ol Takî vü bâ Nakî hayrülverâ dildâdeler
 Kim susuzlukla şehîd oldu o dem mehpâreler
 Vak'a-i Şâh-ı Hüsey'nin aşkına ver cânê su
 Kerbelâ vâdîlerinde can veren atşâne su

Bahtiyar oldur akıdan Askerî'ye göz yaşın
 Mehdi-i sâhib zamâna kim verirse can başın
 Düşmen-i Âl-i Abâ'ya durma at lâ'net taşın
 Tâ ola rûz-i kıyâmet hep erenler yoldaşın
 Vak'a-i Şâh-ı Hüsey'nin aşkına ver cânê su
 Kerbelâ vâdîlerinde can veren atşâne su

Ol Yahudî vü Nesârâ hürmet eder dînini
 Hayf değil mi ola islâm bilmeye âyînini
 Şimr-i mel'un çekti ol dem çün şehâdet tîğini
 Tuttular utanmadan Âl-i Resûl'ün kînini
 Vak'a-i Şâh-ı Hüsey'nin aşkına ver cânê su
 Kerbelâ vâdîlerinde can veren atşâne su

Ey emîr-i rûz-i mahşer merhamet kânım meded
 Mücrim ü biçâreyim her derde dermânım meded
 Ma'din-i cûd ü sehâsın lûtf u ihsânım meded
 Ceddine arz eyle ahvâl-i perişânım meded
 Vak'a-i Şâh-ı Hüsey'nin aşkına ver câne su
 Kerbelâ vâdîlerinde can veren atşâne su

Sâkıyâ her kâsede eyle salât ile selâm
 Yâ Resûlâllah meded olsun sana her dem kelâm
 Hürmetiçün Âl ü evlâdın şehâ yevm-el-kıyâm
 Kıl şefaât bu *Ali Dürri'*ye yâ Hayrel-enâm
 Vak'a-i Şâh-ı Hüsey'nin aşkına ver câne su
 Kerbelâ vâdîlerinde can veren atşâne su

EDİB HARABÎ

1269 (M. 1853) de doğdu. Babasının kim olduğunu bilmiyoruz. Asıl adı *Ahmed Edib* idi. Önce yalnız *Edib* mahlasıyla şiirler yazmağa başlamış, sonra *Harabî* mahlasını da kullanmıştır.

Edib Harabî, on yedi yaşında iken meşhur *Mehmet Ali Hilmî Dede Baba'*ya intisab etti. Bu hususu, şair bizzat kendisi bir manzumesinde söylüyor (No. 1). Bahriye Brik kâtibi idi. 1334 (M. 1917) de vefat etti.

Hayatı hakkında etraflı hiçbir bilgimiz olmayan *Edib Harabî*, son devrin en velûd ve en şüh bir Bektaşî şairi olarak gösterilebilir. Meslek ve meşrebini açıkça söylemekten çekinmemiş, olduğu gibi görünmüştür.

Edib Harabî, irticalen şiir söyler, hece ve aruz vezinlerinin her ikisinde muvaffak olurdu. Malûmatı yüksek olmamakla beraber *Muhyiddin-i Arabî* ve *Mevlâna'nın* bazı eserlerini tercüme veya şerhlerinden takib edecek kadar vukufa sahipti. Bizzat yazdığı divanında birçok imlâ yanlışlarına tesadüf edilmektedir. Buna rağmen, kendisini tanıyan bütün şair ve âlimlerin hayret ve takdirlerini celbetmiştir.

Divanında «Edebiyatı cedide» aleyhinde yazılmış bazı beyitlere tesadüf edilir. Bilhassa meşhur Dekadan tâbiri onu siddetle alâkadar etmiştir. Şair *Müstecâbi zade İsmet Bey*'in teşvikiyle yazdığı şöyle bir gazeli vardır.

Kadrin biliriz merd-i suhandân-ı zamânın
 Âsarı bütün saçma sapanıdır Dekadân'ın
 Rû'yası yeşil, leyli kızıl, faytonu refref
 Teşbihleri gayetle yamandır Dekadân'ın
 Hem sarı siyah rengi felâtuna bakın siz
 Elvânı da bambaşka ayandır Dekadân'ın
 Itnâb-ı sühan etme yeter gayri **Harâbî**
 Bak sözlerine hep hezeyandır Dekadân'ın

Harabî'nin hicve de meyli vardı. Fakat daha ziyade bu vâdideki şiirlerini tahkir ve tezyif için değil de lâtife yollu yazardı. Meselâ divanında şu fıkraya tesadüf olunuyor ki çok tuhaftır:

«Adliye hulefasından *Ziya Bey* bir gece mest olduğu halde hânesinde beslemekte olduğu bir kazı kümesinden çıkarıp kendi odasına götürüp kazın burnundan tutup döğmeğe başlayınca kaz feryad ve figan etmeğe başlar. Hanesi halkı «Beyefendi böyle gece yarısı bu kazdan ne istiyorsun?» dediklerinde, «Siz susun bilmezsiniz, ben bu kazı terbiye edeceğim.» cevabını vermiş. Ertesi gün bu hâli komşularından birisi fakîre haber verdiğinden zirdeki gazeli yaptım. Bir gece oturduğumuz meykedede kendisine verince şaşırıp kaldı. Orada bulunan cümle ahbab gülüşüp o gece güzel bir eğlence olduğundan mezkûr gazeli buracığa yazdım:

Bir kaz beni rüyâda gelip etti ziyâret
 Şaştım bu ne hâlet
 Ahvâlini feryâd ederek kıldı hikâyet
 Dinle dedi İütf et
 Vardır bir efendim ki anın ismi Ziyâ'dır
 Bâşına belâdır
 Zulm ile beni eyledi dücâr-i sefâlet
 Bilmem ne adâvet
 Zil zurna olup her gece tutmakta kafamdan
 Bıktım bu adamdan
 Vermez bu efendi gece gündüz bana râhat
 Bî cürm ü kabâhat

Ey kaz dedim efkârı nedir söyle seninle
Az dur dedi dinle
Terbiyye beni etmeyi ister bu hiyânet
Bu mîr-i cehâlet
Mümkün mü ki terbiyye ola kaz gece vakti
Çok cânımı yaktı
Yumrukla beni dövmeğe kalktı bu cenâbet
Yok bunda hicâbet
Vardır sebebi var dedim erken bağırsın
Gak gak çağırısın
Ta'ciz ediyorsun Bey efendiyi a la'net
Şekvâya ne hâcet
Bâl u perini sen de Ziyâ her gece yolma
Câhil çocuk olma
Bu zulm u taaddiye verin gayri nihâyet
Ber vech-i adâlet
Sen merd-i suhandan ü **Edib** ü ukalâsın
Hem Mir Ziyâ'sın
Bir kaz seni lâyıık mı ede böyle şikâyet
Billâhi rezâlet»

İstanbul konservatuarı tarafından neşredilen «Bektaşî Nefesleri» nde şu kayıtlara tesadüf olunuyor (I, 153)

«İcâzetnâme almadan Babalık yapmağa kalkıştığı cihetle Bektaşîler tarafından hiç sevilmezdi. Hattâ Bektaşî tekkelerine de gidemez ve kabul edilmezdi. Daha ziyade Bektaşî olmayan rind adamlarla ve şairlerle düşer kalkardı.»

Filhakika kitabımıza örnek olarak aldığımız 1 numaralı şiirde otuz iki yıl önce nasib aldığını söyleyen şair; Babalık icazetnamesinden hiç bahsetmemektedir. 3 numaralı manzumesinde de bazı dostlarının kendisine bir icazetname almak tavsiyesinde bulduklarını bildirdiği gibi, Babalık icazetnamesi almadan bir takım kimselere nasib verdiğini de itiraf etmektedir. Bu hareketi, şüphesiz ki Bektaşîlerce hoşça gitmemiştir. Buna rağmen bu hal, yazdığı şiirlerin yayılmasına mâni olamadı. XIX uncu asır sonundan itibaren yazılmağa başlanmış mecmualarda mutlaka onun şiirlerine de tesadüf olunur.

Hayatının son zamanlarında en çok temas ettiği şairler, merhum *Emin Hâki* ile *İhsan Mahvî* ve *Kesriyelî Sıdkî* idi. Yazdığı bazı gazellerini *Saadet* gazetesinde neşreliyordu.

Harâbî, yalnız nefesler, kalenderîler yazan bir Bektaşî şairi değildi. O, divan edebiyatının bütün şekilleriyle eserler vücuda getirmiş, *Namık Kemal* ve diğer sevdiği şairlerin bazı şiirlerini de tahmis etmiştir.

Harâbî'nin kendi el yazısı ile vücuda getirdiği divan, bu gün Üsküdar'da *Selim Ağa* Kütüphanesinde *İhsan Mahvî* merhumun vakfettiği kitaplar arasındadır (No. 98). Şiirler kısmı, 570 sahifeyi bulan bu divanın sonunda ayrıca 23 sahifelik bir manzumeler fihristi de vardır. *Edib Harâbî*, bu manzumelerin ilk mısraları nihayetine «Âşıkane dir, rindâne dir, kâfirâne dir, hezeldir, ilâhîdir, nefestir, kalenderîdir, manzum mektuptur, hicviyedir, lâtifedir, mersiyedir, koşmadır, hakîmâne dir, medhiyedir, gazeldir, takrizdir..» gibi kayıtlar da ilâve etmiştir.

Nev'i şahsına münhasır bir kabiliyet olan *Edib Harâbî*'nin bir kısım manzumelerini tamamı tamamına Bektaşî edebiyatı çerçevesinde mütalâa edemeyiz. Bazı nefeslerinde bile, diğer Bektaşî şairlerine benzemeyen taraflar vardır. Esasen bir manzumesinde (No. 5) kendisini *Bektaşî - Melâmî* olarak tanıtmak isteyen şair, mutlak surette bir takım Melâmîlerin tesiri altında kalmıştır. Divanında muasırı bulunan veya daha eski devirlerde yetişen bir takım Melâmîler hakkında hürmet-kârâne bir lisanla kaleme alınmış manzumelere tesadüf edilmesi de bunu gösterir. Az çok vahdet neşesine sahip olan şairin *İmam Ali* hakkındaki telâkkileri de, mutasavvıfların kanaatlerine uygun bir şekildedir.

Edib Harâbî'nin 16 manzumesini dercediyorum:

— 1 —

— Heceler —

— Târih-i mevlûdum ile tarikate intisâb ettiğim târihi beyân eder nefestir —

Peder ve vâlidem oldu bahâne
Merec-el-bahreyni yeltekiyâne
Bin iki yüz altmış dokuzda kâne
Eriştim zâhiren geldim cihâne

Berzahtan kurtuldum çıktım aradan
 On yedi yaşında doğdum anadan
 Mehmed Ali Hilmî Dede Baba'dan
 Çok şükür hamd olsun geldim imkâne

Nâmım *Edib* idi *Harâbî* oldum
 Erenlerin ayak türâbı oldum
 Anınçün herkesin kitâbı oldum
 Aşk olsun okuyan ehl-i irfâne (1)

— 2 —

Ey ehl-i teberrâ kapanmaz asla
 Pir Balım Sultan'ın ulu meydânı
 Haşre dek sürülür böyle bî pervâ
 Pir Balım Sultan'ın dem ü devrânı

Bendegânı râh-ı Hudâ'da haktır
 Vâkif-ı esrâr-ı Şâh-ı Levlâk'tır
 Merd-i mücerreddir tâhir ü pâktır
 Pir Balım Sultan'ın hep dervîşânı

Avn-i Hakla nâil olduk bu deme
 Âgâh olduk şükür sırr-ı mübheme
 Çünkü nasîb olmaz her bir âdeme
 Pir Balım Sultan'ın yolu erkânı

Gayetle muğlaktır esrâr-ı Hudâ
 Biz âgâhız ammâ etmeyiz ifşâ
 Nâ mahrem olana söylenmez asla
 Pir Balım Sultan'ın râz-ı nihanı

(1) Bu manzumenin sonuna şair kendi el yazısıyla şunları yazmıştır:
 Sene 1318: Bu nutku söyledığım tarih
 Sene 1269 târîh-i mevlûdüm
 Şimdiki halde kırk dokuz yaşındayım.
 Nasib aldığım zaman on yedi yaşında idim
 Nasib alalı tamam otuz iki sene olmuştur.

Muhammed Mustafa cenâb-ı Hayder
Fâtıma-tüz-Zehrâ Şebpîr ü Şebper
Enbiyâ evliyâ cümle erenler
Pir Balım Sultan'ın hep senâhânı

Zâhidin ta'nından etmeyiz keder
Hak erenler elbet bizi hıfz eder
Ey *Harâbî* korkma sana da yeter
Pir Balım Sultan'ın çoktur ihsânı

— 3 —

— Zehrâ Bacı ağzından —

Yâ Muhammed bize nâkıs diyorlar
Nedendir erlerin bu hatâları
Ehl-i Beyt'e karşı düşkün olurlar
Çünkü doğru değil iddiâları

Vâlidemiz Havvâ Bacı değil mi
Hadîce-tül-Kübra Bacı değil mi
Fâtıma-tüz-Zehrâ Bacı değil mi
Kur'an'da var bunların senâları

Ezvâc-ı tâhirât nâkıs olur mu
Nâkıs deyen erler Hak'kı bulur mu
Böyle kem söz erden hiç umulur mu
Kim doğurdu bunca enbiyâları

Abes bir şey halk etmemiştir Hudâ
Nâkıslığı kabul etmeyiz asla
Bacılar büyüttü işte esselâ
Bu dünyâya gelen evliyâları

Sanmayın ki ersiz olmaz dünyâyı
Düşünün bir kerre Meryem Ana'yı
Pedersiz doğurdu koca İsâ'yı
Bacıların yoktur müdârâları

Ey erler biz sizden ziyâde eriz
 Çünkü size hizmet hürmet eyleriz
 Gittiğiniz yolda hep berâberiz
 Etmeyiniz böyle boş dâvâları

Gerçi kıyafetçe size uymayız
 Hakîkatte sizden geri kalmayız
 Mâlûmunuz olsun erden saymayız
 Bize nâkıs deyen budalaları

Nâkıstan mı geldi Ahmed-i Muhtâr
 Nâkısâde midir Hayder-i Kerrâr
 Ananıza nâkıs demeyin zinhâr
 Te'sir eder size bedduâları

Zehrâ'nın nutkunu güzel dinleyin
 Ey erenler erler doğru söyleyin
 Biz doğurmadık mı beyân eyleyin
 Sizi irşâd eden bu babaları

— 4 —

— Şâh-ı velâyet Ali Kerremallahu veche
 hazretlerini Hâlik-i kâinat zanneden bazı
 berrânilere hitaben söylenmiş nefestir. —

Nur-u nübüvvetten olunca âgâh
 Ali Muhammed'e îmân eyledi
 Anınçün cenab-ı hazreti Allah
 Ali'ye velâyet ihsân eyledi

'Nübüvvetsiz aslâ velâyet olmaz
 Velâyetsiz dahi nübüvvet olmaz
 Hak'kı elden komak hakikat olmaz
 Bunu bilmeyenler ziyân eyledi

Lûtf-ü Hak'la Ahmed bir peygamberdir
 Sâye-i Ahmed'de veli Hayder'dir
 Bunları halk eden Allah ekberdir
 Her bir velî böyle beyan eyledi

Gerçi her Şey hak'dır bil muhakkaktır
 Ali Hak'dır fakat mahlûk-ı Hak'dır
 Ali'ye hâlik u hakk-ı mutlaktır
 Deyenler bihûde gümân eyledi

Nebî velî Hak'ka hayrân olmuştur
 Cümlesi vâsıl-ı Subhân olmuştur
 Hak sende *Harâbî* pinhân olmuştur
 Cemâlini senden ayân eyledi

— 5 —

Mecma'-ül-bahreyne vardığım zaman
 Hızr'ı bulub candan gulâmı oldum
 Ledün ilmin bana eyledi ihsan
 Sırr-ı sırrullahın tamâmı oldum

Hayat âbın câna gıdâ eyledim
 Vâdi-i Eymen'de duâ eyledim
 Geldim ehl-i aşka salâ eyledim
 Salâtı irfânın imâmı oldum

Can kulağı ile sözüm dinleyin
 Ey ârifler ehl-i Hak'ka söyleyin
 Birleşerek beni tavâf eyleyin
 Çünkü Lâmekân'ın makamı oldum

Her bir tarîkatten isti'fâ ettim
 Tarîk-ı Hudâ'ya iltica ettim
 Ey *Harâbî* Hak'ka iktida ettim
 Şükür Bektaşi-yül-Melâmî oldum

— 6 —

Ey zâhid sen bizi sanma günahkâr
 Günâhımız yoktur sevâbımız var
 Gördüğümüz demi hoş görür Settâr
 Bu sırra Kur'an'la cevâbımız var

Fi'limizi bâis-i azab sanma
 İçtiğimiz haram bir âbdır sanma
 Sana harâm olan şerâbdır sanma
 Cennet ırmağından şerâbımız var

Elestü bezmindeki ahd - ü peymandan
 Ayrılmayız asla biz o îmandan
 İsmail'e nâzil olan kurbandan
 Soframızda meze kebabımız var

Hak'dan bize her dem hidâyet olur
 Muhammed Ali'den inâyet olur
 Saz çalsak Allah'a ibâdet olur
 Dâvud peygamber'den rebâbımız var

Bu âne değin tâ kalü belâ'dan
 Haberimiz vardır her mâcerâdan
 Harâbî'ye ihsân olmuş Hudâ'dan
 Okuyoruz işte kitâbımız var

— 7 —

Kün dedi var etti kevn ü mekânı
 Bu kudret Hazret-i kibriyânındır
 Levlâke levlâke emr-i Sübhânî
 Ki âlem Muhammed Mustafa'nındır

Akla fikre sığmaz hikmet-i Settâr
 Yârı ağyâr eder nârı da gülzâr
 Sûre-i Hel etâ seyf-i Zülfikar
 Cenâb-ı Aliy-yel - Mürtezâ'nındır

Her gemisî olan kaptan değildir
 Her zengin olanlar sultan değildir
 Bu nutku söyleyen irfan değildir
Edib-i Harâbî budalânındır

— 8 —

— Bir icâzet almak için beni teşvik
 eden ihvâna hitaben söylenmiştir —

Aşkın ocağını yandırmak için
 Hak'dan ihsân olmuş yelpazem vardır
 Kâlâ-yi irfânı hem ölçmek için
 İdris Peygamber'den endâzem vardır

Hayli muhibbâna oldum rehnümâ
 Ölmeden öldürüp eyledim ihyâ
 Sırr-ı Mûtû kable en temûtû'ya
 Mazhar olmuş pek çok cenâzem vardır

Allah'dan ezeli takdîr olunmuş
 Dest-i Ali ile tahrîr olunmuş
 Mühr-ü nübüvvetle temhîr olunmuş
 Böyle bir mukaddes icâzem vardır

Sûret-i zâhirde *Harâbî*'yim ben
 Fakat Hak'kın başka hisâbıym ben
 Cümle enbiyânın kitâbıym ben
 Bozulmaz çözülmaz şîrâzem vardır

— 9 —

— Lütfiye Bacı ağzından —

Ey erenler erler nasıl ersiniz
 Söyleyin sizinle dâvâmız vardır
 Bacılara niçin nâkıs dersiniz
 Bizim de Hazret-i Havvâ'mız vardır

Bizi de halk eden Sultan değil mi
 Arslanın dişisi arslan değil mi
 Söyleyin makbûl-i Rahman değil mi
 Ümm-i Gülsüm, Zeyneb, Leylâ'mız vardır

Lûtfiye fakîre kemter bacıdır
 Muhammed Ali'ye kuldur nâcidir
 Cümle erenlerin başı tâcidir
 İşte Fâtıma-tüz-Zehrâmız vardır (1)

— 10 —

Hayder-i Kerrâr'a cânım fedadır
 Çünkü kendileri Şâh-ı velâdır
 Bazı müfsidlerin sözü hebâdır
 Söylüyorlar hâşâ Allah Al'idir

Sırr-ı Hak'ka bunlar âgâh değildir
 Hak'ka gidenlere hemrah değildir
 Ali Hak'dır fakat Allah değildir
 Böyle zannedenler mutlak delîdir

Ali'nin pek büyük kerameti var
 Kerametten büyük velâyeti var
 Hâlik deyen erin delâleti var
 Zîrâ hak Muhammed Ali celidir

Dinle bu söz vâiz pendî değildir
 Benden Hak söylüyor indî değildir
 İmân-ı *Harâbî* şimdi değildir
 Tâ bezm-i Elest ü kalû belî'dir

(1) M. Tevfik Oytan'ın (Bektaşiliğin iç yüzü) adlı eserinde bu nefes tamamıyla yanlış olarak İstanbullu Nâciye Bacı nâmına kaydedilmiştir (S. 115). Halbuki Edib Harâbî tarafından söylendiği muhakkaktır. Divan S. 492.

— 11 —

Yâ Hû burda olan muhibbâna bak
 Öyle sarga burga kardeş değildir
 Edebinle otur yâhud burdan kalk
 Herkes senin gibi kallaş değildir

Hak yüzüdür burda gördüğün yüzler
 Velâkin göremez kör olan gözler
 Bezm-i erenlerde söylenen sözler
 Hak'kın esrârıdır haşhaş değildir

Muhibbim dervişim demesi güçtür
 Demirden leblebi yemesi güçtür
 Tarikat libâsın giymesi güçtür
 Çünkü o ipekli kumaş değildir

Putperest Yahudi Hıristiyan olan
 Ayrı gayrı değil nümâyan olan
 Hak'ka îmân edüb müslümân olan
 Yeşilbaş Kızılbaş akbaş değildir

Söylenen sözlerin cümlesi hoştur
 Dolulara dolu boşlara boştur
 Harâbî kemteri sanma sarhoştur
 Yer içer zevk eder ayyaş değildir

— 12 —

Zühd ü riyâ ile olan ibâdet
 Hatâdır Hazret-i Settâr'e karşı
 Böyle namâz ile olamaz ümmet
 Hiç kimse Ahmed-i Muhtâr'e karşı

Tarîkatsiz mü'min olamaz kimse
 Nûr-ü nübüvvetle dolamaz kimse
 Hak'kı Peygamber'i bulamaz kimse
 Yatup kalkmak ile divâre karşı

Allah gözlerine çekmiş bir perde
Yok dersin Allah'ı gökte ve yerde
Gösterelim gel de gör Hak'kı nerde
Secde eylesen didâre karşı

Epsen ol *Harâbî* sen nasıl ersin
Halli müşkül böyle sözler söylersin
İctinâb et belki hatâ edersin
Hayder-i Kerrâr'e Hünkâr'e karşı

— 13 —

Kâf ü nun hitâbı ızhâr olmadan
Biz bu kâinâtın ibtidâsıyız
Kimseler vâsıl-ı didâr olmadan
Ol Kabekavseyn'in Evednâ'sıyız

Yoğ iken Âdem'le Havvâ âlemde
Hak ile Hak idik sırr-ı mübhemde
Bir gecelik mihman kaldık Meryem'de
Hazret-i İsâ'nın öz babasıyız

Bize peder dedi tıfl-ı Mesîhâ
Rabbi Ernî deyu çağırdı Mûsâ
Lenterânî deyen biz idik ana
Biz Tûr-u Sînâ'nın tecellâsıyız

Küntükenz remzinin olduk âgâhı
Aynelyakin gördük cemâlullahı
Ey hâce bizdedir sırr-ı ilâhî
Biz Hacı Bektaş'ın fukarâsıyız

Zâhidâ şânımız İnnâ fetahnâ
Harâbî kemteri serserî sanma
Bir kılı bin yarar kâmiliz ammâ
Pir Balım Sultan'ın budalâsıyız

— 14 —

Ey hâce sen bizi câhil mi sandın
 Biz ledün ilminin ulemâsıyız
 Bizi mezhebine dâhil mi sandın
 Biz Benî İsrâil enbiyâsıyız

Gerçi okuyorsun Levlâke Levlâk
 Fakat perdesini edemezsin çâk
 Câhilsin bizi de etmedin idrâk
 Biz o küntükenz'in muammâsıyız

Mecma-ül-bahreyni âbâd eyledik
 Hızr'a âb-ı hayat imdâd eyledik
 Tur'da biz Mûsâ'yı irşâd eyledik
 Biz Hacı Bektaş'ın hulefâsıyız

Sakın *Harâbî*'yi dîvâne sanma
 Bakup sözlerine efsâne sanma
 Hâsılı sen bizi bîgâne sanma
 Biz Allah'ın hâlis akrabâsıyız

— 15 —

Bize takdir olmuş Kalû belî'den
 Anınçün sâkin-i meyhâneyiz biz
 Sekahüm hamrini tâ ezelîden
 İçtik dost elinden mestâneyiz biz

Hak'kı her bîr şeye kadir biliriz
 Dünyâ vü uhrâya nâzır biliriz
 Her nereye baksak hâzır biliriz
 Sâcid-i Kâ'be vü büthaneyiz biz

Harâbî sen bizi dîvâne sanma
 Özünü fehm etmez mestâne sanma
 Yıkılmış çürümüş kâşâne sanma
 Gencîneler dolu vîrâneyiz biz

— 16 —

Zâhidâ kes meylini bu çerh-i kec devvârdan
 Kendini dûr etme asla hazret-i Settâr'dan
 Olma hâhişger cinânın hûri vü gilmânına
 Bilmiş ol bunlar seni mehcur eder didârdan
 Gayret et nûr-u nübüvvetle münevver olmağa
 Eyle istimdâd her dem Ahmed-i Muhtâr'dan
 Kalma câhil nokta-i bâ remzinin âgâhı ol
 Münharif olma cenâb-ı Hayder-i Kerrâr'dan
 Mahrem-i esrâr-ı Hak olmak için bir kâmili
 Bul haber al leyle-i Esrâr'daki esrârdan
 Hak ile Hak ol Enelhak sırrına ol âşinâ
 Cânını cânâne ver havf eyleme berdârdan
 Böyle sen bezm-i ezelde ahd ü peymân eyledin
 Ey *Harâbî* dönme zinhâr verdiği ikrârdan

R Â M İ

XIX uncu asrın son yarısında yetişen Bektaşî şairlerindedir. Üsküdar'da doğdu. Asıl adı *Rıza*, mahlası *Râmî*'dir. Kendisini yakından tanıyan şair *Farkî* efendi ile *Ali Nutkî Baba* merhumlardan aldığımız malûmata göre *Nâfi Baba*'nın müridlerindedir. Gençliğinde beygir sürücülüğü, tulumbacı reisliği gibi işleri meslek edinen *Râmî*, bir müddet de kalaycılık ettiği için *Kalaycı Rıza Efendi* diye tanınmıştır. Son vazifesi olan Bandırma Rüsumat memuru iken kendisine nüzul isabet etmiş ve Üsküdar'a gelerek bir yıl kadar İhsaniye'deki evinde yattıktan sonra tahminen elli beş yaşlarında olduğu halde 1339 (M. 1921) de vefat eylemiştir. İrticalen şiir söylemekte mehareti olan *Râmî* tatlı sözlü ve hazır cevap, rind bir bektaşîdir. Onun üç nefesini dercediyorum:

— 1 —

Âşık cânân için terk-i cân eyler
 Seyyah olub düşer aşk kişverine
 Saltanat-ı dehri devleti neyler
 Sultân olur fahrı koyan serine

Kısmet olsa varsam bir âsitâna
 Kul olduğum bilsem Şâh-ı zîşâna
 Eli kolu bağlı dursam dîvâna
 Sürsem yüzümü de hâk-i derine

Hak nâsib eylese kûyine varsam
 Kemer-i hizmeti miyâna sarsam
 Mahrem olsam nâ mahremden ayrılısam
 Beni de alsalar can evlerine

— 2 —

Beni kabul etse erenler şâhı
 Bir kul olub şu meydanda satılısam
 Kûy-i visâlınden dönmem billâhi
 Kapudan kovulsam damdan atılısam

Can riştesin bir nigâra bağlarım
 Nâr-ı hicrân ile ciğer dağlarım
 Kurbanlık koç gibi yanar ağlarım
 Derim şu sürüye ben de katılısam

Râmî'ye sultânım ihsân eylese
 Lûtf edüb bir azîm dîvân eylese
 Gûşuma telkîn-i îmân eylese
 Kurtulsam kâfirsem zu'm-i bâtıldan

— 3 —

Hitâb-ı Elest'de bezm-i uşşakda
 Lebbeyk yâ Rabbenâ âmenna dedim
 Anda kıldığımız ahd ü mîsakta
 Efendim yoluna can fedâ dedim

Âşıkların düştü aşk hâletine
 Yürüdün kandilin ziyâretine
 Nazar kıldım hüsn-i letâfetine
 Habîbim Ahmed'sin saddaknâ dedim

El bağlayub dîvânına geçildi
 Aşk câmindan âb-ı hayat içildi
 Herkese hâlince hil'at biçildi
 Hil'at-i fahrîde Kerremnâ dedim

Râmî bezm-i aşka vardığım zaman
 Cemâl-i Ahmed'i gördüğüm zaman
 Tarikat câhına girdiğim zaman
 Meded yâ Aliy-yel-Mürtezâ dedim

SON ASIR

Bektaşî - Kızılbaş - Alevî
Ŗairleri ve Nefesleri

MEHDİ BABA

Son asır Bektaşîlerindendir. Hayatı hakkında malûmata rastlamadım. Mehmed Ali Hilmî Dede Baba divanını toplayıp neşreden bu zattır. Bu divanda, Filibeli olduğu ve Merdivenköyü Bektaşî tekkesinin ahçılığını ettiği kayıtlıdır. Aynı eser için yazdığı şu manzumeden başka bir şiirine de tesadüf edemedim:

Pîr-i erbâb-ı mahabbet vâkıf-ı sırr-ı Ali
Şem'-i meydân-ı hakikat mürşid-i sâhib makam
Hânkah-ı nâzenînin rûkn-i ulvî sîreti
Hazret-i Hilmî Baba kim muktedâ-yi hâs u âm
Hâlet-i ömründe takrîr ettiği divânını
Âcizâne hıfza gayret eylemiştim ben müdâm
İstedim herkes bu bâğın güllerinden koklasın
Kisve-i tab'a sokup neşrine ettim ihtimâm
Hayr ile yâd olmağa olsun vesîle hizmetim
Hoş sadâ koymak cihanda en mukaddes bir merâm
Mehdiyâ hamd eyle kim hamd eylemek hengâmıdır
Himmet-i ihvân ile divân-ı Hilmî oldu tâm

MİHRABİ

Kırım Hanzadelerindendir. Ecdadı, *Selim-i salis* zamanında İstanbul'a gelmişlerdir. Gençliğinde bahriyeye intisab eden *Mihrabî* kolağasılığa kadar yükselmiştir. Oldukça tahsili vardır. Hocası *Tikveşli Yusuf Ef.* dir. İntisabı *Münir Babayad*ır. Sütlüce Bektaşî dergâhında uzun müddet rehberlik etmiştir. *Çelebi* ile babaların münazaasında «babagân» tarafından murahhas tâyin edilmiştir. Bir müddet Kırşehir'e gitmiş ve orada çelebinin konağında kalmıştır. İcazesi *Çelebi Cemaleddin Efendî*'dendir. İstanbula avdetten sonra merhum *Münir*

*Baba'nın yerine postnişin yapılmak istenilmişse de kabul etmemiştir. Nev'i şahsına münhasır olan bu meczup şair, kendisini beктаşîlerin «Vâsıl ibni Atâ» sı farzedermiş. 65 yaşlarında iken H. 1338 (M. 1920) de vefat etmiştir. Şu Nefesler onun-
dur:*

— 1 —

Sahra-yi cedîde yeni bir Mecnûn
Münasip gördüler intihâb oldum
Sahrâ benden ben de sahrâdan memnun
Şöyle ki ne mamûr ne harâb oldum

Eski Mecnun gitti Leylâ diyerek
Başında bin türlü sevdâ diyerek
Geldim bu Âleme Mevlâ diyerek
Kamu mecnunlara ülûlbab oldum

Mihrabî bu aşka girelden beri
Yolunda can ü baş verelden beri
Cennet-i Cemale erelden beri
Şeyh idim evvelce şimdi şab oldum

— 2 —

Gel durma gönül râhına erkân-ı Alidir
Ey can gözün aç sıtk ile bürhân-ı Alidir
Pâk eyle gönül Kâbesini durma tavâf et
Her şahsa nasîb olmaz o divân-ı Alidir
Kalbinde eğer doğdu ise Şemsi hakikat
Ref'ola o dem perde ki meydân-ı Alidir
Maksûdun eğer rüyet-i didâr ise elhak
Zatında o bir nokta-i irfânı Alidir
Takdîs edegör sen de o *Mihrabî* Elesti
Hestî görünen âlem-i imkân-ı Alidir

— 3 —

Vardım imanım
Söyler zebanım
Merd-i meydanım
Haktır eyvallah

Muhtâra yârız
Âşıkı zârız
Ehl-i ikrârız
Haktır eyvallah

Hayder-i Kerrâr
Vermişim ikrâr
Eylerim tekrâr
Haktır eyvallah

Pîrim Velidir
Nur-u celidir
Sırr-ı Alidir
Haktır eyvallah

Pir Balım Sultan
Suret-i Rahman
Mana-yi Kur'an
Haktır eyvallah

Mihrabî yanık
Aşkta uyanık
Kevsere kanık
Haktır eyvallah

— 4 —

Allah deyip bağırma
Irak sanıp çağırma
Hakkı dilden ayırma
Şeytan güler bu hale

Hayalî bir yerdesin
 Sen arada perdesin
 Hak sende sen nerdesin
 Nedir cevap suâle

Levh-i mahfuzdur yüzün
 Ânı şerheyler sözün
 Ârif bilir içyüzün
 Câhil düşer zevâle

Kur'ânıdır sözüümüz
 Rahmânıdır yüzümüz
 Hakkı görür gözümüz
 Aldanmayız hayale

Âba deyip âdeme
 Secdegâh ol âleme
 Hateme er Hateme
 Döndür yüzün cemale

Mihrabî cümle âyat
 Müteşabih muhkemat
 İşte destimde berat
 Sun ey sâki piyale

ALİ ULVİ BABA

Ali Ulvî Baba 1341 (M. 1926) de İzmir'de tab'olunan «Bektaşî Makalâtı» ünvanlı bir küçük eserin sahibidir. Mehmed Ali Hilmî Dede Baba'dan ikrar almıştır.

Mezkûr eserin mukaddemesinde «Makalât-ı Mehmed Ali Şerkeşi elmülâkkap Ali Ulvî Baba» tâbiri vardır. Kitabın nihayetindeki mühürden de kendisinin Balpınar Bektaşî tekkesi babası olduğu anlaşılmaktadır. *Baki Gölpinarlı'nın* verdiği malûmata göre; 55 yaşlarında olan *Ali Ulvî Baba* İzmir'in işgali esnasında Yunanlılar tarafından öldürülmüştür. Şu parça onundur:

Bak veçhi yâra ya Hay
 Gelmiş kemâle ya Hay
 Bakî vü lâyezaldir
 Ermez zevale ya Hay

Kim secde eylemezse
 Böyle cemâle ya Hay
 Dünyada âhrette
 Ermez visâle ya Hay

Didar-i Haktır işte
 Sıtk ile gel niyâz et
 Divara secde etme
 Girme vebâle ya Hay

Allah kabul eder mi
 Riya ile namazı
 Bîhudedir kapılma
 Böyle hayâle ya Hay

Geç küfr ile îmandan
 Ahret ile cihandan
 Uğraşmayıp nihayet
 Bu kîl ü kale ya Hay

Vâsıl olur mu Hakka
 Ehl-i riya olanlar
 Ey sofî hiç sığar mı
 Mızrak çuvala ya Hay

Metheylemişken Allah
 Kur'anda bu şarâbı
 Niçün haram diyorsun
 Böyle helâle ya Hay

Ulvî Baba bu nutku
 Hakkın dilile söyler
 Sâki inayet eyle
 Doldur piyâle ya Hay

GÜLSÜM BACI

Tırhala'lıdır. Eşraftan bir aileye mensuptur. Evvelce Çamlıca Bektaşî tekkesi postnişini *Nurî Baba'nın* dervişi iken sonra Fatih Türbedarı *Melâmi Amiş Efendiye* intisab etmiştir. 75 yaşlarında iken 1928 senesinde vefat etmiştir. Şu nefes oldukça malûmatı olduğunu ispat eder.

Cemalinden senin ey mâh
Garik-i bahr-ı envarım
Senin hicrinle ah eyvah
Nedîm-i bezm-i ağyarım

Tecelli eylemiş Rahman
Senin veçhinde ey cânan
Hututundur bana Kur'an
Bihamdillâh haberdârım

Dedim cismimdeki cansın
Dedin gönlümde mihmansın
Dedim âşûb-u devransın
Dedin kim fitnedir kârım

Feragat eylemem senden
Ki akrebsin bana' benden
Bu can çıksa bile tenden
Seninle tahtel-estarım

Demim ihya eder her dem
Seni ey zade-i Meryem
Benim ol cevher-i akdem
Anınçin kenz-i esrarım

Dem urdu bezm-i vahdetten
Zebanım dürr-ü hikmetten
Şarâb-ı nab-ı vuslatten
Ne mestim ben ne hüşyarım

Gönül çün oldu müştâki
 Bana bir mey sun ey sâki
 Kıl ihsan devleti bakî
 Ki ben gayetle bîmarım

Cihanın germ ü hem serdi
 Değildir *Gülsüm*'ün derdi
 Gürûh-u Nacînin virdi
 Alidir Şah-ı ebrarım

HÜSNİ BABA

Çanakkale'lidir. Kilitbahir İrşâdî tekkesinde Baba idi. İrşâdî'den icazet almıştır. Bektaşî ve Uşşakî idi.

63 yaşında olduğu halde 1341 (M. 1923) de vefat etti. Divançesi vardır. Bu gazel onundur:

Nazeninim pîri Uşşakîde dildârım sahih
 Müptelâ-yı derd-î aşkım zat-ı envarım sahih
 Bizdedir seyr-i sülûk hem bizdedir aşk-ı Huda
 Âl-i Ahmedden giyindi pîr-i hünkârım sahih
 Vârisidir enbiyanın vâkîfı ilm-i ledün
 Mürşid-i Hak «Men'aref» irşada ikrarım sahih
 Şârih-i esrar-ı Kur'andır cemal-i kâmilin
 «Küntükenz» mânayı dilde çünkü ızharım sahih
 Feyz-i hakla nâtık-ı esrar-ı Kur'an olmuşuz
 Nükte-i ilm-i hakikat kenz-i esrarım sahih
 Arif ol *Hüsnî* hakikat aşk ile sabit olur
 Aşıkın matlubu Haktır vasl-ı didarım sahih

DERVİŞ RUHULLAH

Son asır Bektaşî şairlerindedir. Hayatı hakkında malûmata tesadüf edemedim. Bektaşî'liğe ait bir tetkik neşreden,

ayrıca «Bektaşî Nefesleri» adlı küçük bir eserin de sahibi bulunan *Ziya Şakir*, Bektaşî nefeslerinde bu zat hakkında şunları söylüyor:

«Takriben 1300 tarihinden sonra dünyaya gelmiştir. Aklımda kaldığına göre, bir defterdarın oğlu idi. Gayet zeki ve ateşli bir ruha malikti. Bir müddet tahsiline devam etti. Meşrutiyetten sonra, sahnede Karagözü canlı olarak göstermek istedi. Hattâ kendisi de bizzat Karagöz rolü oynadı ise de bir muvaffakiyet gösteremedi. «Bektaşî Sırrı» isminde bir eser yazdı. Sonra, siyasî işlere karıştı. Kendisini tanıyanlar arasında *Sakallı Rıfkı* ünvanını aldı. Mütareke devrinde, Millî Mücadele aleyhinde bulunan muhaliflerle beraber çalıştı. Büyük zaferi müteakip, Millî Ordu İstanbula girdiği zaman Yunanistana kaçtı. Orada, büyük bir sefalet içinde hayata gözlelerini yumdu.»

Derviş Ruhullah'ın «Bektaşî Nefesleri» adlı küçük eserden 4 nefesini aynen alıyorum:

— 1 —

Hakikat şehrinde mânâ bağından
Güller derenlere Allah eyvallah
Tecelli bezminin nur چراغından
Didar görenlere Allah eyvallah

Hak چراغın yaktı Pîr Bektaş Veli
Mahabbet neş'esi mest etti dili
Behakk-ı envar-ı Mürtezâ Ali
Cemler sürenlere Allah eyvallah

Ayandır hakikat bir tek noktadan
Noktada gizlidir esrâr-ı Yezdan
Noktanın sırrını bize anlatan
Gerçek erenlere Allah eyvallah

Gerçi hâk-i pâyız meclis-i yâra
Her lâhza mâiliz lûtf-u didara
Enelhak uğruna çekilip dâra
Can, baş verenlere Allah eyvallah

Sofî dahleyliyor cem-i vehdete
Ne yapsın şaşırılmış düşmüş gaflete
Şimdi *Rûhî* gibi arş-ı uzlete
Postu serenlere Allah eyvallah

— 2 —

Vahdet bâdesile mestiz ezelden
Elest kadehinden tatanlardanız
Nur alır çeşmimiz her bir güzelden
Arıyız bala bal katanlardanız

Öyle bir didara mübtelâyız ki
Tektir bu âlemde yoktur şeriki
Bizi harab etti çeşm-i şebrenge
Günün girdabına batanlardanız

Harabat mülkünün sultanı olduk
Melâmet ufkunun tâbanı olduk
Öyle bir didarın hayranı olduk
Uryan eşîğinde yatanlardanız

Görmüşüz Mansurun kanlı dârını
Anlatıp o dârın hak esrarını
Dünyanın ukbanın bütün varını
Bir çürük akçeye satanlardanız

Hey *Rûhî* aşkolsun bu irfanına
Neş'eler yağdıran Cem meydanına
Münkir haricînin paslı canına
Katranlı kütükler atanlardanız

— 3 —

Çıkılmaz benlikle arş-ı didâra
 Varını yokunu yak da gel derviş
 Enelhak uğruna çekilip dâra
 Mansurun camını çak da gel derviş

Erenler bağından koku al koku
 Ârif ol kitâb-ı Elesti oku
 Mâna destgâhında dibalar doku
 Hulleyi sırtına tak da gel derviş

Mürşide teslim ol mevtalar gibi
 Sükût eyle görme âmalar gibi
 Lâkin zamanında deryalar gibi
 Coşup çağlıyarak ak da gel derviş

Çıkmasın Sekahüm remzi dilinden
 Mürşidini hak bil çıkma yolundan
 Koku alacaksan mâna gülünden
 Rûhî'nin kalbine bak da gel derviş

— 4 —

Niyaz ehlindeniz zannetme zâhit
 Meşhur-u cihandır nâzımız bizim
 Sözümüz mutlaka cânana ait
 Enelhak çağırır sazımız bizim

Erenler bezmidir meydân-ı irfan
 Zulmeti nur eder, inkâr-ı iman
 Sôfi ise olur tilkisi aslan
 Kaplandan müthiştir bâzımız bizim

Kapıdan girmeden düşün derince
 Pek dardır yolumuz Sırattan ince
 Mâna ustasından okuduk hece
 Benzer muammaya yazımız bizim

Lâyı unutmuşuz hep deriz illâ
 Bu yolda çekmişiz Dehre essalâ
 Kıtmandır şâhımız dönmeyiz asla
 Açılmaz münkire râzımız bizim

Bulmuşuz mevlâyı vicdanımızda
 Edep müncelidir erkânımızda
 Birdir her bir millet meydânımızda
 Türkümüz, Kürdümüz, Lâzımız bizim

Ruhullah bulmuşuz bu demde zâtı
 Bir zatta seyrettik ısm ü sıfâtı
 Bir elden içtik ki âb-ı hayatı
 Kalmadı kışımız, yazımız bizim

İKBAL BACI

Muzikalı Derviş Tevfik'in haremidir. Çamlıca Bektaşî tekkesi mensuplarındandır. Kocasından evvel vefat etmiştir. Şu nefes onundur:

Çevir yüzün semâya
 Otur her dem duâya
 Niyaz eyle Hudâya
 Derdine dermân gelsin

Eski defterlerin dür
 Masivâyı dilden sür
 Durma ey can Hakkı gör
 Zatına irfân gelsin

Varlığı hâk edelim
 Benliği çâk edelim
 Gönlümüz pâk edelim
 Canlara cânan gelsin

Bakma yalan dünyaya
 Düşme kuru sevdâya
 Yalvar Nuri Babaya
 Lûtf ile ihsân gelsin

Terkeyle cümle vârı
 Koma elden ikrârı
 Sakın etme inkârı
 Kalbine îmân gelsin

Nuri Baba şahımız
 Açıktır dergâhımız
 Hoş eyle mihmânımız
 Yanımıza can gelsin

Yolumuz Hakka gider
 Her işler bunda biter
 Nuri Babam lûtfeder
 Sâki dem aman gelsin

İkbal sen aç gözünü
 Pâk et kendi özünü
 Şaha döndür yüzünü
 Her işin âsân gelsin

SELMAN CEMALİ BABA

İstanbul'ludur. *Nafi Baba*'dan icazet almıştır. Mücerret babalardandır. *Cemalî* ve *Selman* mahlaslarını kullanmaktadır. 1331 (M. 1913) de Kâzımıye bektâşî dergâhında babalık etmiştir. Şu nefesler kendisinindir:

— 1 —

Hane-i zenbura dâhil olalı
Bal tutup parmağım yalayım dersen
Mahabbetin zevk u şevkin bulmalı
Lâne-i vuslâtta kalayım dersen

Vareyledi Mevlâ âlemi ibret
Nüş-i kübradır âdemi farket
Yolunda lâzımdır eylemek hizmet
Erenlerden himmet alayım dersen

Selman Cemalî'yim cemal-i aşka
Ezelden müştakım kemal-i aşka
İrişmek lâzımdır visal-i aşka
Derya-yı aşk içre olayım dersen

— 2 —

Bu bizler bülbül-ü bağ-ı behiştiz
Gülzar-ı Dehre dil koymıyanlarız
Neşve-i aşk ile mest-i Elestiz
Hakikat aşına doymıyanlarız

Pîrim dedi ki bul kendinde kendin
Öğrenmek istersen dü cihan fendin
Dinleriz mürşid-i kâmiller pendin
Münafık sözlerin duymıyanlarız

Cemalî Selman'ım Hayder aşkına
 Gulâm-ı imamım Kamber aşkına
 Tâbiiz cenab-ı Server aşkına
 Aliden gayrıya uymıyanlarız

— 3 —

Mi'râc-ı emel kâmile meydân-ı Alidir
 Minhac-ı Hudâ talibe devran-ı Alidir
 Ey dil bu yeter sıtkına ispat-ı hakikat
 Maksuduna vâsıl eden îmân-ı Alidir
 Ben gönlümü teslim ederek eyledim ikrâr
 Ahdi ezel imanıma bürhân-ı Alidir
 Sermet-i ebed oldun ise aşk ola derviş
 Çek cür'asını şevk ile peyman-ı Alidir
 Rüyey edegör Kâbe-i lâhutu *Cemalî*
 Matlub-u Elest hikmet-i *Selman-ı* Alidir

ŞEHRİBÂNÜ BACI

«Üsküp» beктаşi tekkesi postnişini *Süleyman Baba'nın* zevcesidir. Şu nefes onundur:

Yürüt sâki demi irfan cemidir
 Cemiyet sultanı şahım Alidir
 Âşık-ı sadıkların kiblegâhıdır
 Yürüt sâki demi irfan cemidir

Erenler ceminde yanar çerağı
 Şâh-ı Merdan Ali boynumun bağı
 Süzüldü eridi derunum yağı
 Yürüt sâki demi irfan cemidir

Erenler bağının bülbülleriyiz
 Şâhımız gül olmuş biz kullarıyız
 Hakikat şehrinin biz yollarıyız
 Yürüt sâki demi irfan cemidir

Elhak nakşeylemiş kudret elile
 Bezetmiş cemalın konca gülile
 Şâhım bir dem verse kendi elile
 Yürüt sâki demi irfan cemidir

Şehribân kulunum fedadır cânım
 Hizmetimi kabul etsin sultânım
 Bize muin olsun Şâh-ı Merdanım
 Yürüt sâki demi irfan cemidir

MÜNİR BABA

Sütlüce Bektaşî dergâhı postnişini idi. Hayatı hakkında malûmat edinemedim. Bektaşîler arasında büyük bir şöreti vardı. Vefatı 1330 (M. 1912) yıllarındadır. Şu nefes onundur:

Biz Hüseyni mevaliyiz
Aşk ehlinin îmânıyız
Derdlilerin dermânıyız
Hacı Bektâş gülleriyyiz
Balım Sultan kullarıyız

Aşkdır âşıktaki nişan
Aşka uyandır uyanan
Pirleridir Şâh-ı Merdan
Hacı Bektâş gülleriyyiz
Balım Sultan kullarıyız

Bâğ-ı irfanın bülbülü
Mürtezâ Ali'nin gülü (1)
Şah aşkına verir dili (2)
Hacı Bektâş gülleriyyiz
Balım Sultan kullarıyız

Aşk ehlidir bulan necât
Nûş ederler âb-ı hayât
İkrârında eden sebât
Hacı Bektâş gülleriyyiz
Balım Sultan kullarıyız

Âşıklara îmân olan
Derdlilere dermân olan
Muhibb-i hânedân olan
Hacı Bektâş gülleriyyiz
Balım Sultan kullarıyız

(1) Kulu: Nûsha

(2) Ver bir dolu: Nûsha

Derviş Münir kemter kulu
 Münkirlere demez belî
 Bazan deli bazan Velî
 Hacı Bektâş gülleriyiz
 Balım Sultan kullarıyız

HÜSEYİN ZEKİ BABA

Son asır beктаşı Babalarındandır. Karaağaç'ta Hasip Baba dergâhı postnişini idi.

Pederi, aynı dergâhta babalık eden *Hakkı Baba*, onun da babası tekkenin bânisi olan *Hasib Baba*'dır.

Hüseyin Zeki Baba'nın Bektaşîler arasında şöhreti vardı. Mahdud bazı nefesler de vücuda getirmiştir. Bir nefesini dercediyorum:

Hak Muhammed Ali kıldı inâyet
 Erenler cem'oldu meydânımıza
 Bir Pîr-i azizden aldım icâzet
 Çekildi tekbirler kurbânımıza

Bir araya geldi cümle erenler
 Can gözüyle Hak'kı daim görenler
 Arzû edüb gelir tâlib olanlar
 Sıdk ile dest urur dâmânımıza

Muhammed Ali'den giymişiz tâcı
 Şübhesiz olmuşuz gürûh-i nâcî
 Derdlere dermandır zahme ilâcî
 Bulur hep girenler erkânımıza

Mahlasım *Zekî*'dir ismim *Hüseyin*
 Dostuna dost olduk adûdan emin
 Bu ilm-i vefâye eyledik tahsin
 Aşk olsun dediler irfânımıza

SÂKİNE BACI-

Son asır Beştaşilerindendir. Eskişehir'de Seyyid Gazi kababasına bir saat mesafede Sultan Şüca tekkesi postnişini *Ali Rıza Hâdî*'nin kızıdır. Yüz yaşında iken ölmüştür. Bektaşîliğin iç yüzü adlı eserde kayıtlı bulunan bir nefesini dercediyorum:

Ezelî kurdular erkânı yolu
 Bu yolun sâhibi Muhammed Ali
 Pîrimi sorarsan Bektaş-ı Veli
 Ali Veli gibi er bulunur mu

Oturmuş mürşidler dolu içerler
 Dillerinden dürr ü gevher saçarlar
 Günahlının günahından geçerler
 Kusursuz günahsız kul bulunur mu

Mürşidler oturmuş yerli yerine
 Kimse eremedi Ali sırrına
 Hep dikildik erenlerin dârına
 Mansur'un çektiği dar bulunur mu

Biz de içelim kırklar içtiği demden
 Gönülde kalmasın kaygıdan gamdan
 Hatice Fâtıma girdiği cemden
 Arasalar böyle cem bulunur mu

Cem cemiyet cümle şeyden uludur
 Ayn-ı cem kardeşler Ali kuludur
 Üstümüzde duran kudret elidir
 Böyle bir mübarek el bulunur mu

Erenlerin yolu bir gizli sırdır
 Her ne arar isen orada vardır
 Cümle cem ehlinde gönüller birdir
 Arasan birinde gam bulunur mu

Üçler beşler o kapıyı açtılar
 Mahabbete misk ü anber saçtılar
 Haklıyı haksızı orda seçtiler
 Suçlu olanlara yer bulunur mu

Unulur mu düşkünlerin yâresi
 Bulunur mu kalb evinde çırası
 Bin Lokman'a varsa yoktur çâresi
 Meded mürvet deyen can bulunur mu

Beni mest eyledin meyi içirdin
 Fırsatın var iken elden kaçırdın
 Doksan beş yaş ile günün geçirdin
 Geçen günler gibi gün bulunur mu

Sâkine Hâtun der varabilirsen .
 Can gözün açup da görebilirsen
 Bu sözün fehmine erebilirsen
 Bundan büyük sana ün bulunur mu

MUSTAFA ŞÜKRÜ METİN

1290 (M. 1873) de Seyyid Gazi'de doğdu. Ali İlhamî'nin torunudur. Seyyid Gazî dergâhında postnişinlik etmiştir. *M. Tefvik Oytan* tarafından gönderilen 4 manzumesini dercediyorum:

— 1 —

Girdâb-ı gamdayım yâ Şâh-ı Merdan
 Yetiş imdâdına Mürtezâ Ali
 Şu fânî dünyâda olmadım handan
 Yetiş imdâdına Mürtezâ Ali

Varlığım terk edüb kendim bileli
 Ehl-i Beyt yurduna attım temeli
 Kalbimin mihmânı Hünkâr'ım Veli
 Yetiş imdâdına Mürtezâ Ali

Bilmezem gayrıyı sensin penâhım
 Evvel âhır yine ümîd-i râhım
 Hâzır nâzır dâim gül yüzlü şâhım
 Yetiş imdâdına Mürtezâ Ali

Muhtâc etme bizi merde nâmerde
 Lûtf u kerem ihsan sendedir sende
 Meded senden gayrı yüreğim gamde
 Yetiş imdâdına Mürtezâ Ali

Çektirdi abdine beter mihneti
 Ağyâra meyledüb etmem minneti
Metin Şükrî senden diler himmeti
 Yetiş imdâdına Mürtezâ Ali

— 2 —

Katar ile avdet etmiş turnalar
 Eğlen turnam eğlen var mı bir haber
 Müjdeler bekliyor merdler civanlar
 Eğlen turnam eğlen var mı bir haber

Necef'den mi Hicaz'dan mı dönüşün
 Yanık sesle nedir böyle ötüşün
 Mişk ü anber gibi güzel kokuşun
 Eğlen turnam eğlen var mı bir haber

Turnam senin sesin Ali sedâsı
 Hüseyin için Fatma eder mi yası
 Ali Mürtezâ imamlar atası
 Eğlen turnam eğlen var mı bir haber

Derûnum yaralı olsa hidâyet
 Şâh-ı Merdân'ımdır mîr-i velâyet
Metin Şükrî yok mu bize selâmet
 Eğlen turnam eğlen var mı bir haber

— 3 —

Her seher vaktinde eyle ibâdet
 Seherde açılır rahmet kapusu
 Hâlinden eyleme Hak'ka şikâyet
 Seherde açılır rahmet kapusu

Gafil olma canım seherde uyan
 Ehl-i kemâl olur bu sırdan duyan
 Afv olur günahlar her hâlin ayan
 Seherde açılır rahmet kapusu

Mü'minin niyyeti yüceden yüce
 Cümle eşyâ ile gelirler vecde
 İbâdet ehli de ederler secde
 Seherde açılır rahmet kapusu

Bu sırrı bilenler olur mu melîl
 Vücûdun esmâdır K̄ur'an'dır delîl
 Seherde getirdi emri Cebrâîl
 Seherde açılır hikmet kapusu

Metin Şükri değil, bu sırda nâçâr
 Seherde ederler erenler şikâr
 Seherde bülbülün dili âh ü zâr
 Seherde açılır pîrim kapusu

— 4 —

Ehl-i Beyt'e buğz edene
 Yağsın lâ'net yağmuru
 Bîat edüb de dönene
 Yağsın lâ'net yağmuru

Nefs atına binenlere
 Bağlanıp da dönenlere
 Hor bakarsa erenlere
 Yağsın lâ'net yağmuru

Murşidini horlayana
 Değme gitsin yana yana
 Yuf çekerler öyle cana
 Yağsın lâ'net yağmuru

Şükri Metin er kanı
 Hüseyin'dir cânânı
 Kim severse Mervân'ı
 Yağsın lâ'net yağmuru

K Ü N Ç İ

Son asırda yetişen Bektaşilerdendir. Hayatı hakkında hiç bir bilgiye sahip değilim. Yalnız bazı nefeslerinin bestelenmiş olduğunu Konservatuvar neşriyatının «Bektaşî Nefesleri» adlı kitabından öğreniyoruz. Bu bestelerden biri, *Nuri Halil Poyraz'a* âiddir, *Nâfi Baba'nın* müridlerinden olduğu anlaşılan bu zatın şiirlerinde Bektaşî edebiyatında tesadüf edilemeyen bir takım fikirler vardır.

Küncî'nin Konservatuvar tarafından neşredilen nefeslerinde mahlası «*Güncî*» olarak tesbit edilmişse de bu isim, ya köşe mânasına gelen «Künc» den, yahud hazine mânasına gelen «genc» den alınmış olabilir.

Küncî'nin 5 manzumesini dercediyorum:

— 1 —

— Nefes —

Kuruldu cem erkânı erler etti iktidâ
 Uyandı şâhın çırağı görüldü bir mehlika
 Giren canlar niyâz eder meydan içre Mevlâ'ya
 Gösterildi Elest demi anlara bu ibtidâ
 Cömerdlik müsabakatle Şâh'ın yolun sürenler
 Varların meydâna korlar bir kitâb-ı müctebâ
 Koyulanlar mahabbete başka bir şey bilmezler
 Hak'ka vuslat bulub anlar hoş görürlër bir sêfâ
 Bir birin sevip koçanlar nâdâna sır vermezler
 Hasedden şaşkınlıktan münkir eyler iftirâ
 Sırların sır edenin demine Hû çekeriz
 Sırr-ı aşk ayân edene lâ'net-i Hak'dır sezâ
 Hacc-ı ekber gönü tavâf olduğunu bilenler
 Her fırsatta tavâf edüp hac-olurlâr dâimâ
 Gerçek erler mahabbettir ayn-ı cemin esâsı
 Anlayıp kılan dehâlet etmiş olur ihtidâ

Derslerin Aref'den almış Küntükenz'i bilmişler
 Giyinmişler abâ vü tac eylemişler ihtifâ
 Olanlar cemâle sâcid vechullahdan dönemez
 Ayân eyler âyatı-çün anlara ol sîmâ
 Hak'kın kudret eliyle içüp demi neş'eyle
 Kalkarlar semâ ederler şeyh ü şâb-ı pür edâ
 Dem bu dem devran bu devran bunda gönül eğleyin
 Haber aldık bundan geri *Küncî Baba* yok cezâ

— 2 —

Yüzlerce yıl evvel pîrimiz gelüp
 Rûm'u tenvîr için yakmıştı çerâğ
 Cehâletle kökler salan taassub
 Bırakmadı oldu fikirlere bağ

Bir asır evvelde gelerek bir er
 Şimdi irfan vakti demişti meğer
 Softalar eline geçeydi eğer
 Bu fikrini çoktan eylerdi ferağ

Şimdi pek kalmadı softalık kalktı
 Kitabların bile evlâdı yaktı
 Uyuyan câhiller gözcü bıraktı
 Serbestçe söylemek hâlâ mı yesağ

Bektâşî kimsenin malın çalamaz
 İbâdet etmekçün tenbel kalamaz
 Bir kadın üstüne bir daha alamaz
 Boşamaz oldukça zevcesini sağ

Ârifler nâmûs u ırzın veremez
 Tesettür ne demek akli eremez
 İnsan duâ ile rızkını yeremez
 Edeb içinde var her şeye mesağ

Zarar ü kârını eyice seçer
 Rızk için ibâdetten dahi geçer
 İcâb eder ise dem bile çeker
 Akl u fikre göre kullanır demağ

Kazandığı rızkı helâl deyip yer
 Kıyâfetçe vakte uyar da gider
 Zâhidin ta'nına eylemez keder
 Künçî bilir dindir aşılmayan dağ

— 3 —

Bu yolu kurmuşlar Muhammed Ali
 Hak bilene Hak'kın erkânıdır bu
 Münkirler giremez demeden beli
 Sâdıklar girer er meydanıdır bu

Hasan'la Hüsey'n'in sevdiği budur
 Zeynelâbidîn'in gördüğü budur
 İmam Bâkır'ın gösterdiği budur
 Ca'fer-i Sâdık'ın îmânıdır bu

Mûsi-i Kâzım'dan ayrıldı bir Şâh
 Son meyvası pîrim Bektâş eyvallah
 Rûm'u irşâd eden ol gül yüzlü mâh
 Ayn-ı cemin Şâh-ı Merdânıdır bu

İmam Ali Rızâ Takîye verdi
 Ali Nakî Askerî'ye bildirdi
 Muhammed Mehdî de bu sırra erdi
 Muhammed Alinin devrânıdır bu

Zâhidin hâl ü istikbâli duman
 Bu sırra erenler eylemez güman
 Nasîbi olanlar alurlar heman
 Âşık-ı sâdıkın vicdânıdır bu

Âşık-ı sâdık olanlar yederler
 El ele verirler Hak'ka giderler
 Erler meydanında sema' ederler
 Aşka düşenlerin dermanıdır bu

Mehlika sâkîler bâde sunarlar
 Sundukça Ali'nin âlin anarlar
Baba Küncî kevser içüp kanarlar
 Âriflere şâhın burhanıdır bu

— 4 —

Biz bu gülistânın bülbülleriyiz
 Bağçe-i rindânın sünbülleriyiz
 Biz de Nâfi Baba'nın gülleriyiz
 Seyyid Ali Sultan'ın kullarıyız

Biz secde ederiz cemâl-i yâre
 Vuslata olamaz başka bir çâre
 Kemendle bağlanup çekildik dâre
 Seyyid Ali Sultan'ın kullarıyız

Biz gayret ile maksûda ereriz
 Fırsat bulup Gülistana gireriz
 Açılmış gülleri bir bir dereriz
 Seyyid Ali Sultanın kullarıyız

Biz münkiri mü'minlerden seçeriz
 Mâl ü cânı terk eyleyüp geçeriz
 Mürşid elinden kevseri içeriz
 Seyyid Ali Sultan'ın kullarıyız

Biz el ele verüb Hak'ka gidelim
 Gelin gönülleri tavâf edelim
Küncî pîrin gülbangini çekelim
 Seyyid Ali Sultan'ın kullarıyız

Kalbimde ezel mâye-i Hak'dan güherim var
 Fark oldu şu kim Fazl-ı Hudâ'dan eserim var
 Ben derviş ü abdâl ü fakîrim beli yâ hû
 Kimyâ-yi vücûdu bilirim bir hünerim var
 Bildim beni ben ben dilimi tâ ezeliden
 Zâtımda sıfâtımdaki sırdan haberim var
 Dünyâya ki geldim yine gittim yine geldim
 Bu âlemi devr eylemişim çok seferim var
 Bu *Küncî*'ye surette nazar eyleme zâhid
 Dil şehrine gel gör nelerim var nelerim var

SÂMİH RİFAT

Son asrın değerli şairlerindedir. (Vefatı: 1932). Divan edebiyatını, *Hâmid* ve *Ekrem*'i *Muallim Nâcî*'yi, Servetifünun şairlerini örnek ittihaz ederek, muhtelif vâdilerde muvaffakiyetli şiirler nazmeden, daha sonra hece vezniyle bir takım güzel manzumeler kaleme alan *Sâmih Rifat*, Bektâşî edebiyatı tesiri altında da dört şiir yazmıştır. Esasen Karaağaç dergâhı postnişini *Hüseyin Zeki Baba*'ya intisab etmişti. Bu şairin hayatı ve eserleri hakkında mufassal bir etüd vücuda getirdiğim için burada bu hususa dair fazla tafsilât verecek değilim. Kitabımızı ilgilendiren dört manzumeyi dercetmekle iktifa ediyorum:

Gehî nisyân edersem ne var savm u salâti
 Unuttum Ehl-i Beyt'in gamından kâinâtı
 Olur elbet müsâdif nigâh-ı iltifatı
 Ali'nin rûz-i mahşer hazin bir âşinâyâ

O mü'minlerle zâhid sen ol cennette hemdem
 Ki nesl-i Mustafâ'yı kılar pâmâl-i mâtem
 Kolunda hırz-ı Yâsin dilinde ism-i â'zam
 Salar tığ-i adâvet sudûr-i Hel etâ'ya

Budur *Sâmih* niyâzım erenler serverinden
 Bana bir cür'a sunsun şerâb-ı kevserinden
 Görüb resm-i sülûkü Horâsân erlerinden
 Karîn oldum hakikat yolunda evliyâya

— 2 —

Nedir sende ey dil bu dâğ-ı elem
 Tarîk ehli çekmez felekten sitem
 Meded hâk olanlar görür dembedem
 Ali'den mürüvvet Ali'den kerem

Ali'dir vasiyy-i Resûl-i Hudâ
 Anındır mürüvvet anındır atâ
 Olan bârigâh-ı Ali'den cüdâ
 Çeker tâ be-mahşer azâb ü nedem

Cihân olsa şâyed bütün rehzenim
 Yolumdan udûlüm görülmez benim
 Ali zât-ı Hak'dır deyenlerdenim
 Odur rûh-i ma'nâ-yi levh ü kalem

Yalandır bu varlık bu sahn-ı şühûd
 Muhammed Ali var cihan bî vücûd
 Ne lâzım teharri-i bûd ü nebûd
 Getir sâkıyâ sen heman câm-ı cem

Yarın sen edersen cihandan güzâr
 Kalır halka *Sâmih* sözün yâdigâr
 Ölürsem de rûhum olur neş'edâr
 Okundukça nutkum negam ber negam

— 3 —

Meded ey pîr-i kudsî âsitânım
 Kapundur melce ü dâr-ül-emânım
 Değil hâlî dil-i nâtık zebânım
 Sirişg-i didem olsun tercemânım

Büyüksün mazhar-ı sırr-ı Ali'sin
 Gören çeşmâna her dem müncelîsin
 Keremver bî muâdil bir velisin
 Kalır vafında pek âciz lisânım

Gönül âyînesin mihr-i münevver
 Bütün hüsnünle rûşendir gönüller
 Tutarken destimi mürşidle rehber
 Güzel nûrile meşhûn oldu cânım

Görüb aynelyakin zât-ı Hudâ'yı
 Çıkardım hâtırımdan mâsivâyı
 Reh-i aşkında buldum her safayı
 Senin sâyendedir emn ü amânım

Füyûz-i Hak'kı gördüm mürşidimden
 Hümâ-yi evc-i feyz ü rif'âtim ben
 Hevâ-yi aşka uy olsun gönülşen
 Getir sâkî getir ritl-ı girânım

Senindir *Sâmih* ey pîr-i muallâ
 Edersen mahv olur bâbından iclâ
 Ne var hayrân-ı feyzim olsa dünyâ
 Kulun olmakla mağbût-i cihânım

— 4 —

Hezâran per açup reng-i ziyâdan
 Üfûl etmiş güneş sahn-ı semadan
 Şebistân-ı elem hâlî sadâdan
 Gönül pür girye hâl-i inzivâdan

O demdir gönlümün devr-i (1) melâli
 Sever zulmetle rûhum hasb-ı hâli
 Sadâlar duymanın var ihtimâli
 Karanlıklarda a'mâk-ı hafâdan

İlâhî meşrebim vahdet perestim
 Şerâb-ı cilve-i hayretle mestim
 O sâgardır ki ziynet sâz-ı destim
 Dolar humhâne-i Âl-i abâ'dan

Uzakdan yalvarub ebr-i bahâra
 Derim gel şöyle meyl et bir kenara
 Hüseynimden haber ver kalb-i zâra
 Eğer geçtinse deşt-i Kerbelâ'dan

Ne beklersin kılup ey bâd-ı şebhîz
 Demâdem turra-i ezhârı tehzîz
 Getir lûtf eyle bir bûy-i dilâvîz
 Meşâm-ı câna kabr-i Mürtezâ'dan

Ne mümkün sevmemek *Sâmih* Hüsey'nî
 Kabûl eyler mi insan öyle şeyni
 Resûl-i Kibriyâ'nın nûr-i aynı
 Mukaddesdir benimçün enbiyâdan

ALİ NUTKİ BABA

1286 (M. 1869) da doğdu. Çamlıca Bektaşî tekkesi post-nişini *Nurî Baba'nın* oğludur. Babasından sonra aynı dergâhta şeyhlik etti. Nasibi *Mehmet Ali Hilmî Dede Baba'dan*, hilâfeti Pir evinden'dir. 1936 da vefat etti. Çamlıca'da medfundur. Bir nefesini dercediyorum:

— 1 —

Zâhidler eyler ta'nımız
Sofular bilmez hâlimiz
Dilküşâdır ahvâlimiz
Biz bende-i Beştâşîyiz

Kur'an okuruz ezberi
Muhammed Ali'den beri
Pirimiz Horasan eri
Biz bende-i Bektâşîyiz

Rehberi kimdir biliriz
Mürşide ikrar veririz
Zannımız gibi değiliz
Biz bende-i Bektâşîyiz

Bize ihsân etti celî
Bu mesleği tâ ezeli
Tuttuk ebed erkân yolu
Biz bende-i Bektâşîyiz

Otuz iki salât ile
Hacc ü savm u zekât ile
Nice yüz bin kerrat ile
Biz bende-i Bektâşîyiz

Yoktur bizim bir şânımız
Hak saklasın îmânımız
Bektâşîlerdir nâmımız
Biz bende-i Bektâşîyiz

Taş atan bizden dediler
Attıranı sevmediler
Şahiddir uçler yediler
Biz bende-i Bektâşîyiz

Kâr ü zarar kendimize
 Hüküm edemez kimse bize
 Seven gelsin yanımıza
 Biz bende-i Bektâşîyiz

Yeter *Nutki* fâş eyledin
 Âriflere tâş eyledin
 Zâhid ne telâş eyledin
 Biz bende-i Bektâşîyiz

SÜREYYA BABA

Son asır Bektâşîlerindendir. Kasımpaşa'da doğdu. Neslin-
 den bulunduğu meşhur *Osman Hâşimi* dergâhının son şeyhi
 idi. *Nurî Baba*'ya intisab ederek Bektâşî olmuş, bu zatın oğlu
Ali Nutkî Baba'dan da babalık icazetnamesi almıştı. Devrinin
 iyi rübab çalanlarındandı. Mahdud bazı şiirler de vücuda ge-
 tirmişti. Vefatı 1942 tarihlerindedir. «Bektâşîlik ve Bektâşî-
 ler» «Münci Baba Tarikat-i aliyeye-i Bektâşîye» adlarında iki
 risale de tab'ettirmiştir. Her iki eser de Bektâşîliği müdafaa
 maksadile kaleme alınmıştır.

Süreyya Baba'nın bir murabbainı dercediyorum:

— 1 —

— Murabba —

Mâyesi aşk u mahabbetle muhammer kemterim
 Ben muhibb-i hâk-i pâ-y-i hânedân-ı Hayder'im
 Şîa-i Âl-i Ali hâs ümmet-i peygamberim
 Ben muhibb-i hâk-i pâ-y-i hânedân-ı Hayder'im

Sâye-i feyz-i Muhammed'dir gönülde şu'lebâr
 Ben Hüseyinî'yim bu haslet nâsiyemde âşikâr
 Medd-i âhım Ehl-i Beyt aşkıyle tâ arşe çıkar
 Ben muhibb-i hâk-i pâ-y-i hânedân-ı Hayder'im

Mazhar-ı zât-ı tecelliyât-ı Sübhan'dır Ali
 Vâkif-ı her bir rümûz-i sırr-ı Kur'andır Ali
 Mü'minin kalbinde feyz-i nûr-u îmandır Ali
 Ben muhibb-i hâk-i pâ-y-i hânedân-ı Hayder'im

Fâtıma gencîne-i mihr-i tecellâdır bilin
 Fâtıma hâtûn-ı mahremgâh-ı Mevlâ'dır bilin
 Fâtıma mihmân-ı Beytullah-ı ulyâdır bilin
 Ben muhibb-i hâk-i pâ-y-i hânedân-ı Hayder'im

Şâh-ı yektâdır Hasen Hulk-ır Rızâ-yi müncelî
 Şah Hüseyin-i Kerbelâ'dır vâkif-ı sırr-ı Ali
 Şah Zeynelâbidîn ü Bâkır u Ca'fer Veli
 Ben muhibb-i hâk-i pâ-y-i hânedân-ı Hayder'im

Mûsi-i Kâzım Rızâ vü Şah Takî kân-ı atâ
 Şah Nakî vü Askerî vü Mehdi-i sâhib livâ
 Ey Süreyyâ nakd-i can isârıdır sıdk-ı vefâ
 Ben muhibb-i hâk-i pâ-y-i hânedân-ı Hayder'im

EMİNE BEYZA

Son asır Bektâşî şairlerindedir. *Ali Nutkî baba merhu-*mun verdiği malûmata göre İzmir'de doğdu. Mora Yenişehirli *Abdullah Baba* mensuplarındandır. Üsküdar'da oturmakta idi. Bugün hayatta olup olmadığını bilmiyorum.

M. Tevfik Oytan, *Abdullah Baba*'nın Topkapı dergâhı postnişini olduğunu bir not halinde bildiriyor. Şairi de İstanbullu olarak gösteriyor. «Bektâşîliğin iç yüzü S. 116». Fakat bizim verdiğimiz malûmatı tenkid etmiyor:

Emine Beyzâ'nın bir nefesini dercediyorum:

Bugün ben pîrime vardım
 Hayırlı himmetin aldım
 Aşkın deryâsına daldım
 Kerem senden şâhım Ali (1)
 Yetiş Hünkâr Bektaş Veli

(1) Kerem senden meded. Meded senden: nüsha.
 Meded senden Hünkâr Veli : nüsha.

Muhammed'e bağlı başım
 Ali'de biter her işim
 On iki imam yoldaşım
 Kerem senden şâhım Ali
 Yetiş Hünkâr Bektaş Veli

Hazret-i Hadice Fatma
 Katardan kemteri atma
 Cürm ü isyânıma bakma
 Kerem senden şâhım Ali
 Yetiş Hünkâr Bektaş Veli

Pîr elinden dolu içtim
 Can ile hem serden geçtim
 Erenler râhına düştüm
 Kerem senden şâhım Ali
 Yetiş Hünkâr Bektaş Veli

Erenlerin yolu birdir
 Mürşidim Abdullah Nur'dur (1)
 Mûsâ'nın çıktığı Tur'dur
 Kerem senden şâhım Ali
 Yetiş Hünkâr Bektaş Veli

Şâhım ululardan ulu
Emine'dir gedâ kulu
 Kevserden himmet bir dolu
 Kerem senden şâhım Ali
 Yetiş Hünkâr Bektaş Veli

ARİFE BACI

1284 (M. 1868) te Rahva'da doğmuştur. Babası tüccar *Ârif Ağadır*. Akrabasından *Çivicizade Mustafa Ef.* ile beraber H. 1294 te İstanbula gelmiştir. Şu nefes onundur:

(1) Mürşidim hem Abdal Nur'dur : nüsha.

— 1 —

Kar yağdı dergâhın ettik ziyâret
 Cemâlini gördük Hâfız Babanın
 Ol güzel canlarla sürdük mahabbet
 Cemâlini gördük Hâfız Babanın

Ol demde açıldı bir âli meydan
 Çekilip gülbangler sürüldü erkân
 Cümlemiz olmuşuz hüsnüne hayran
 Cemâlini gördük Hâfız Babanın

Cümlemizi mest-i müdam eyledi
 Gitti kesret kudret dili söyledi
 Kendimiz unuttuk bizi neyledi
 Cemâlini gördük Hâfız Babanın

Ârife gel kaldır gözün perdesin
 Hakkın cemâlini sen de göresin
 Böyle bir mürşidin hâlin bilesin
 Cemâlini gördük Hâfız Babanın

BASRÎ BABA

1290 (M. 1874) de Üsküdar'da doğdu. İsim ve mahlası *Basrî*'dir. İdadî tahsili vardır. İstanbul'da Kapalı Çarşı'da uzun müddet yağlıkçılık etmiştir. Kadirî, Rufaî, Uşşâkî gibi muhtelif tarikatlere intisab etmiş, nihayet Bektaşî olmuştur. İntisabı, *Hüsnî Baba*'yadır. Yazdığı şiirlerde tasavvufî telâkkilere ve diğer Bektaşî şairlerinde görülmeyen bazı fikirlerle tesadüf edilir.

Basrî Baba'nın 5 manzumesini dercediyorum:

— 1 —

Melâik sıfâtım zâtımdır âdem
 Sıfâtım zâtıma eyledi sücûd
 Zâtımla sıfâtım her anda hemdem
 Ârif olmayanlar oldular merdûd

Kesrette zâtımı eyledim ayan
 Tev'emdir buyurdun âdemle Kur'an
 Anlamaz bu remzi sîreti hayvan
 Çünkü verdi anlar kendine vücûd

Zât-i Hak'da ifnâ eyleyen vârin
 Çıkarır gönlünden kamu ağyârın
 Her nazarda görür vechini yârin
 Semme vechullah'da sâcid ü mescûd

Basrî basîretten dûr olma zinhâr
 Dünyâ vü mâfihâ budur iyi kâr
 Görünen kendinsin bil yoktur ağyâr
 Anâsır donunda kulsun hem ma'bûd

— 2 —

Zühdü terk eyleyüp girdim meydâna
 Çerağlar uyandı ikrâra geldim
 Attım inkârımı geldim imâna
 Okundu âyâtım esrâra geldim

Farkı cem'i zevk eyledim o demde
 Cem'ülcem'i buldum kendi özümde
 İşiden söyleyen Hak'dır dilimde
 Nutk-ı Kur'an Hayder Kerrâr'a geldim

Kur'an ben imişim bildim anladım
Geçen suçum için pek çok ağladım
Pend-i erenleri bele bağladım
Pirlerin sultânı Hünkâr'a geldim

Tecellî eyledi Ali'den Zâtı
Cemâlinden gördüm ef'al sıfâtı
Basrî içti andan âb-ı hayâtı
Yüzüm hâke sürüp hüşyâra geldim

— 3 —

Abid kisvesinde görünen Hak'dır
Sen anı gayrıda arama ey can
Bâtını Hak olmuş zâhiri halkdır
Gizli sırlarını edeyim ayan

Esmâ sıfat zattan vücud istedi
Kendi vücûdiyle mevcûd eyledi
Allemel-esmâ'yı ta'lim eyledi
Oldu âdem ol dem nâtık-i Kur'an

Evvel âhır zâhir bânın âdemdir
Her bir sırrı anın için mahremdir
Mâzî müstakbelde dem hep bu demdir
Küllî şey'in Hâlik el'ân kemâ kân

Melâmet râhının olan tâlibi
Enfüs ü âfâkda görür mahbûbu
Her tarîkın bunlar oldu mergubu
Hak'ka vuslat etti bu yolda pîran

İfnâ et sıfâtın fenâfillahda
Yok eyle zâtını bakabillâhda
Zâhir bânın sensin kulsun Allah'da
Basrî nihâyette olmuştur hayran

— 4 —

Kayıddan olduk âzâde
 Biz nâzenin Bektâşîyiz
 Erdik hamd olsun murâde
 Biz nâzenin Bektâşîyiz

Erkânımız erkân-ı Hak
 Esrârımız anlamaz halk
 Biziz işte abd-i mutlak
 Biz nâzenin Bektâşîyiz

Gördük biz Hak cemâlini
 Cemalinde kemalini
 Talibiz hem visalini
 Biz nâzenin Bektâşîyiz.

Yoktur bizde havf ü recâ
 Gayri bir yana ilticâ
 Okuduk mürşidden hecâ
 Biz nâzenin Bektâşîyiz

Aybı gördük nefsimizde
 Nefsimizi kıldık mürde
 Sultân-ı rûh oldu zinde
 Biz nâzenin Bektâşîyiz

Nasîbi olanlar erden
 Geçenler cân ile serden
 Dem urur kalûbelîden
 Biz nâzenin Bektâşîyiz

İçtik ol câm-ı vahdetten
 Ders aldık nakş-ı sûretten
 Kurtulduk *Basrî* kesretten
 Biz nâzenin Bektâşîyiz

— 5 —

Hak ile nâhakkı tanır ârifân olduk bugün
 Yetmiş iki cân birle nâciyân olduk bugün
 On iki İmam'a ikrâr eyledik ez cân ü dil
 Nefsimiz kurbân edüp de bendegân olduk bugün

Enfüs ü âfâkı fehm ile teberrâ eyledik
 Biz tevellâ ehliyiz hem şâdmân olduk bugün
 Dest-i Hayder'den içüben kevseri rûz-i ezel
 Yâd edüb bizler Hüseyin'i teşnegân olduk bugün

VÂHİD LÜTFİ SALCI

Son yıllar içinde Kızılbaşlık ve Bektâşîliğe âid muhtelif makaleler neşretmekle tanınmış olan *Vâhid Lûtfi Salcı*, bazı nefesler de vücuda getirmiştir. Türk gizli dinî oyunları, Türk gizli dinî musikileri adlı ufak ufak risaleler de bastırmış olan bu muharririn «Benim gibi» namındaki 35 sahifelik şiir kitabından iki nefesini dercediyorum:

— 1 —

Ey erenler bezmimize
 Gel dediniz geldim işte
 Tatlı canını sen bize
 Ver dediniz verdim işte

Dinle öten bülbülleri
 Kokla lâle sünbülleri
 Bahçemizdeki gülleri
 Der dediniz derdim işte

Kaldım bir aba bir hırka
 Onu da soyundum Hak'ka
 Sen vücûdunu çarmıha
 Ger dediniz gerdim işte

Yeter çektiğin azab renc
Artık mâceralardan geç
İçimizden bir güzel seç
Sev dediniz sevdim işte

Ayır dolunu boşunu
Vâhid iyi bil dostunu
Dergâhımıza postunu
Ser dediniz serdim işte

— 2 —

Velîlerin velîsisin
Hünkâr Hacı Bektâş Veli
Er Türklerin birisisin
Hünkâr Hacı Bektâş Veli

Horasan elinden geldin
Osmancığ'a öğüt verdin
Dört köşeye yetüp erdin
Hünkâr Hacı Bektâş Veli

Sen inkılâpçı bir ruhsun
Sevgililer gibi şuhusun
Bize ikinci bir Nuh'sun
Hünkâr Hacı Bektâş Veli

Karaüyük'de oturduñ
Anadolu oldu yurduñ
Sen millî bir devlet kurdun
Hünkâr Hacı Bektâş Veli

Kitaplar açar kaparım
Nurdan çelenkler yaparım
Türk olduğuna taparım
Hünkâr Hacı Bektâş Veli

Pîrim Ahmed Yesevî'dir
Yerin kalbimin evidir
Kulun *Vâhid* Alevîdir
Hünkâr Hacı Bektâş Veli

YUSUF FÂHİR

1301 (M. 1884) de Üsküdar'da doğdu. Babası *Ahmed Münib Efendi*'dir. Bandırmalı *Şeyh Yusuf Efendi* ve *Seyyid Hâşim Baba*'nın ahfadındandır. Üsküdar'da Ravzai Terakki'de, Kadıköy Hamidiye rüşdiyesinde Üsküdar ve Mercan idadîlerinde, Sent Mari Fransız mektebinde okumuş, hususî surette de maruf bazı zevattan ders görmüştür.

Yusuf Fâhir, pederinin vefatı üzerine Üsküdar'da İnadiye'deki Bandırmalı ve *Seyyid Hâşim Baba* denilen dergâhta, tekkelerin kapanmasına kadar, şeyhlik etmiştir. Kadıköyündeki Mecidiye tekkesi de kendisine babasından müntekildir.

Bektaşîlikten nasîbi *Mehmed Ali Hilmî Dede Baba*'dandır. Bir takım risaleler neşretmiş, bazı mecmualarda da yazı-ları intişar etmiştir.

Şiirde *Fâhir* mahlâsını kullanan *Yusuf Nizameddin*, eski ve yenilerden bir çok şairlere nazire ve tahmisler vücuda getirmiş, aruz ve hece vezinlerinin ikisinde de epeyce manzume kaleme almıştır. Onun 4 nefesini dercediyorum:

— 1 —

Horasan erleri Türk serverleri
Hacı Bektaş Veli ocağınız
Hakikat ilminin Hak rehberleri
Sultan Seyyid Ali bucağınız

Balım Sultan bizim rehnümâmızdır
Abdal Sultan pîşüvâmızdır
Kaygusuz Sultan da muktedâmızdır
Selman ü Kanber Ali uşşâkımanız

Yücedir uludur Türktür soyumuz
Hacım Sultan Şah'a çıkar yolumuz
Sarı İsmail'le Saltuk ulumuz
Karaca Ahmed Veli uşağınız

Kara donlu candır türbedârımız
 Resul Yusuf Bâlî şehsüvârımız
 Emrem Sultan Kazak henıvârımız
 Hızır Lâle Bâlî burçağınız

Rûm erleri hepsi sertâcımızdır
 Mürşidin dîdârı Mi'râcımızdır
 Ana Bacı bizim öz Bacımızdır
 Sultan Mürsel Bâli yasağınız

İskender'le Otman Baba şâhımız
 Seyyid Hâşim Baba hem penâhımız
 Muhammed Ali'ye varır râhımız
 Hilmî Dede'm köktür biz sâkınız

Atandır *Fâhirâ* Şâh-ı Horasan
 İmam Mûsâ Kâzım ceddindir sultan
 Muhammed Ali'nin izinde olan
 Düldül'üz Mi'râcın burâkınız

— 2 —

Şâhım Âl-i âbâ'ya
 Erenlere aşk olsun
 Meydân-ı Mürtezâ'ya
 Girenlere aşk olsun

Meydan bir özge yerdir
 Bilmek anı hünerdir
 Erkân-ı erenlerdir
 Gelenlere aşk olsun

Koç kuzulu bir koyun
 Olub derinden soyun
 Orda mürşide boyun
 Verenlere aşk olsun

Mürşid Hayder Ali'dir
 Hak anda müncelîdir
 Eli Hak'kın elidir
 Bilenlere aşk olsun

Bu yol inceden ince
 Kılıçtan da keskince
 Mürşid nasihatince
 Gidenlere aşk olsun

Tevellâyı gönülden
 Getirdim *Fâhir* elden
 Mürşidi cân ü dilden
 Sevenlere aşk olsun

— 3 —

Verdim başı erenlere
 Ne hoş bir kurban dediler
 Selâm verdim hemdemlere
 Gir işte meydan dediler

Çıktım kırklar meydânına
 Girdim Ali erkânına
 Daldım aşkın ummânına
 Aşk olsun ey can dediler

Aradım hayli dem yâri
 Bulunca gizli esrârı
 Tecellî eyledi Bârî
 Aşka bu burhan dediler

Yerli yerinde durdular
 Niyaz edüb oturdular
 Orda bir erkân kurdular
 Yok burda an şân dediler

Haber sorduk biz güllerden
 Cevab aldık bülbüllerden
 Gelişin hangi illerden
 Gel söyle ihvan dediler

Bu yerde her meram hâsıl
 Olur kul Hâlik'a vâsıl
 Öz öze kalma gel katıl
 Ol sen de mihman dediler

Ben *Fâhir'im* fahr ederim
 Hep gülerim zevk ederim
 O mecliste erenlerim
 Cümlemiz yeksan dediler

— 4 —

Al derviş gel bu haberi
 Ali erkânı bizdedir
 Bizler Ali kurbanıyız
 Ali'nin şânı bizdedir

Ali'dir mihrâb ü minber
 Ali Şîr ü Ali Hayder
 Bu nutkumu edin ezber
 Ali Kur'ân'ı bizdedir

Ali'dir o zât-ı mutlak
 Ali'dir o şânuhu elyak
 Söylenilmez Ali'dir Hak
 Ali mihmânı bizdedir

Fâş etme esrâr-ı Hak'kı
 Derler sana sonra şakî
 Gel ol ey âşık müttekî
 Ali ihsânı bizdedir

Sun Ali aşkına bâde
 Gelmesün diller feryâde
 Yetişiriz biz imdâde
 Ali'nin kanı bizdedir

Gel ey *Fâhir*-i şermende
 Aşk-ı Hayder'le efgende
 Söyle geç bu sırrı sen de
 Ali'nin cânı bizdedir

NACİ KUM

1314 (M. 1896) da Seydişehir'nde doğdu. Babası, Isparta'nın Atabek (Ağras) bucağından *Kum Ahmed* oğlu mülâzım *Hafız Mehmed*'dir. Annesi, Nevşehir'in Avcılar ve Avanos'un Genezin köyünden *Keziban*'dır. Annesinin annesi tarafından Bektaşî tarikatine mensup şahsiyetler vardır.

Naci Kum, ilk tahsilini *Seydişehir*'nde yaptıktan sonra, Edirne Askerî rüşdiyesine girmiş ve nihayet Harbiye'nin birinci sınıfından ayrılarak muallim olmuştur.

Mütareke yıllarında İstanbul'a gelen *Naci Kum*, Hırkaişerif civarında oturan *Üsküplü Süleyman Türabi Baba*'dan, *Yalvaçlı Topal Tefvik Baba*'nın rehberliği ile nasib, bir müddet sonra *Salih Niyazi Baba*'dan da Babalık icazetnamesi aldı. «Kemalnâme» adlı millî bir destanı matbudur.

Ispartalı *Seyranî* ve şiirleri, Türkmen Baraklar, Ahilik ve fütüvvetname, Kayseri, Bursa ve Adana kitabeleri adile eserler kaleme almıştır. «Kayseri Kitabeleri» ni, Türk Tarih Kurumu, bastırmak üzere satın almıştı.

Muhtelif mecmualarda bazı tetkikler de neşretmiş olan *Naci Kum*'un 3 nefesini dercediyorum:

— 1 —

Ledün kitâbından açtı bir yaprak
 Üstâdım bana her vârı gösterdi
 Men aref dersinden açtı bir sebak
 Yine rümûz-i esrârı gösterdi

İlm-el-yakîn seçtim batn-ı kitâbı
 Ayn-el-yakîn geçtim zıll-ı hicâbı
 Hak-kal-yakîn içtim şerâb-ı nâbı
 Devran câm-ı Cem'den dârı gösterdi

Taht-ı Süleymân'a geçtim oturdum
 Aksal-müntehâda bir eyyam durdum
 Kuş dilinden bilir âşinâ sordum
 Perdedar mûr ile mârı gösterdi

Bülbül feryâdına lisânım uydu
 Dil derûnumdaki efganı duydu
 Âşık cân ü teni yolunda koydu
 Dostuna feryâd ile zârı gösterdi

Rûha âşinâ yok her diyârında
 Dehrin bu şüûn-i bî karârında
 Mâcerâmız gizli cümle varında
 Nârında nûr nûrunda nârı gösterdi

Hak küh-ü kemâlin göstermiş ayan
 Kitâb-ı tabîatte eylemiş beyan
 Tasarruf mülkünde hân olan insan
 Vech ü likasında yâri gösterdi

Üstâdım Hünkâr'ım Hazret-i Bektaş
 Odur Hak sûreti gönlümde nakkaş
 Nâcî bu esrârı sakın etme fâş
 Sana Hak'dan değer kârı gösterdi

— 2 —

Dünyâyı boş sanma hey kuru kafa
 Cennet cehennemi dünyâda tek bil
 Aldanma kürside söylenen lâfa
 Eder vâiz sözü efsâne teşkil

Sen doğdun anandan geyimsiz çıplak
 Rûhun sâf vücudun nûr ile mutlak
 Yüce mertebeni etmişler alçak
 Sana bu derece hiç lâyük değil

Hak bir ayna gibi halk etti seni
 Ayırmadı sende rûh ile teni
 Bâ'nın altındaki noktayı, beni
 Anlayana yâ dost deyerek eğil

Halk etmiş yaradan sana da bir eş
 Sağından solundan doğurmuş güneş
 Rûhunda parlâsın sönmeyen ateş
 Zulmeti çevrenden kov da süpür sil

Dünyâyı bir hayal sanıp da kanma
 Aç gözünü yavrum sakın aldanma
 Cennet elindeyken tamuda yanma
 Hûriler gılmanlar burada tekmil

Bûsede bâdede özge lezzet var
 Aşk ehli âlemde mahabbet arar
 Derlerse dem çekmek vücûda zarar
 Söyle ki zehr olur şifâyâ tebdil

Ey Nâci sözünü uzatma bitir
 Anlayana olsun sözlerin iksir
 Hüsün gülşeninde özüne yitir
 Nutkun meclislerde kalsın tatlı dil

Dünyâyı boş mu sandın
Niçin illere kandın
Saçma söze aldandın
Âlem zevk ile dolu

Tasa tutma gülüver
Gülistân ol gülü ver
Eşikte bükülüver
Budur geçinme yolu

Her çiçeğin rengi var
Her kafanın dengi var
Erkeğin mihengi var
Cevherdir insan oğlu

Her arı bal yapamaz
Her taş gedik kapamaz
Doğru kişi sapamaz
Bükülmez onun kolu

Dünyâ gelse sana dar
Yüksel de gökleri sar
Uçmakta eyle karar
Darlığın vardır bolu

İlden üstün ol yürü
Aşkla zevkle dol yürü
Sağ ol olma sol yürü
Ayırd et sağla solu

Gönlü arıt temiz sil
İlk önce kendini bil
Arda kalır tatlı dil
Nâcî'ye ver bir dolu

AHMED MUAMMER TARHAN

1317 (M. 1901) de İstanbul'da Beylerbeyi'nde doğdu. Annesi *Hadice Hâlısa Bacı* tarafından çok eski bir Bektaşî âilesine mensuptur. Büyük dedesi Bahriyeli *Ali Haydar Baba*'dır. Dedesi Bahriye mektupçusu *Câfer Tayyar Baba*'dır.

Ahmed Muammer Tarhan, Karaağaç'ta Hasib Baba dergâhı postnişini *Hüseyin Zeki Baba*'dan nasib aldı. *Ali Nutki Baba*'dan da Babalık icazesi vardır.

Ahmed Muammer Tarhan'ın 5 nefesini dercediyorum:

— 1 —

Mahabbet yoludur Bektaşî yolu
Gönülden gönüle tecellî eder
Kal yolu değildir hal yoludur bu
Gönülden gönüle tecellî eder

Dervişlik hâkîlik başka söz yoktur
Bektaşîlik özdür başka öz yoktur
Mâverâyı gören gayrı göz yoktur
Gönlünden güzele tecellî eder

Ehl-i Beyt'e candan bağlı olanlar
Varını vermekte zevki bulanlar
Ali dolusundan gönlü dolanlar
Bülbül olur güle tecellî eder

Âşık olan bilir Şebpir Şübperi
Yezîd'e olamaz lâ'netten berî
O fecî' Kerbelâ gününden beri
Feryâdı bülbüle tecellî eder

Sâkî bize gel sun kevser-i aşkı
Yâda getir de ver dilber-i aşkı
Tarhan tekrar eder her dem bu meşkı
Ali'm gelir dile tecellî eder

— 2 —

Dâmen-i Mevlâ'dadır hiç açılmaz elimiz
Ehl-i beyte bağlıdır tâ ezelden dilimiz
Ganisiyiz her şeyin varken elbet Ali'miz
Biz Ali'nin gülüyüz Ali bizim gülümüz

Bektaşiyiz eyvallah Haseneyni severiz
Düşmanına düşmanız dostlarını överiz
Balım Sultan yolunu yüksünmeden güderiz
Biz Ali'nin gülüyüz Ali bizim gülümüz

İkrar verüb ol pîre seyr-ü sülûk görmüşüz
Meydâna dâra gelüb ayn-ı cemler sürmüşüz
Dehr-i denî defterin katlamışız dürmüşüz
Biz Ali'nin gülüyüz Ali bizim gülümüz

Kerbelâ âteşiyle gözlerimiz yanıyor
O gün açılan yara bugün hâlâ kanıyor
Âl-i Abâ'yı gönül bu hicranla anıyor
Biz Ali'nin gülüyüz Ali bizim gülümüz

Horasan'dan gelmiştir Pîr Bektaş Veli Sultan
Öz dil ile okumuş vahdetten bize destan
Bu çerağdan tutuşup içimizde hep yanan
Biz Ali'nin gülüyüz Ali bizim gülümüz

Derviş *Tarhan* fakîrim mürşide niyazdayım
Sunsalar hep varlığı köşemde ve nazdayım
Çoğu zâhidin olsun men gönülden azdayım
Biz Ali'nin gülüyüz Ali bizim gülümüz

— 3 —

Vahdet çerâğını yaktım
Zâtı ayân oldu bana
Cümle eşyâ odur bildim
Kur'ân beyân oldu bana

Zülfikar'ı ben kuşandım
 Mi'râc ettim Muhammed'le
 Tûfân oldum da boşandım
 Geldim türlü nübüvvetle

Şâh-ı Velâyet Ali'yim
 Ebediyim ezeliyim
 Her varlıkta ben celîyim
 Zâhid indinde deliyim

Yandım aşkına Hüseyin'in
 Miftâhıyım cümle dînin
 Ma'lûmuyum ben yakînin
 Zâhid küflü senin beynin

Tarhan geldi niyâz ile
 Gönlündeki bin nâz ile
 Gâh dem ile gâh sâz ile
 Hû Hû deyû âvâz ile

— 4 —

Yoktur benim kıl ü kalim
 Boynumdadır hep vebâlim
 Perîşandır türlü hâlim
 Muhteşem bir sefîlim ben

Uymadım ben cemiyete
 Vefâkârım hamiiyete
 Kıymet vermem her kıymete
 Müftehirim rezîlim ben

İnsanlığa aşkım pek çok
 Menfaatten haberim yok
 Gözüm gönlüm mangıra tok
 Şehvette de alîlim ben

Dîgergâmım vasfım budur
Elimdeki cam doludur
Yolum dervişler yoludur
Mansur gibi celîlim ben

Hamd ola ki Bektaşîyim
Melâmette evbâşîyim
Meyhânenin tek taşîyım
Kervan bende delîlim ben

Tarhan derler nâmım belli
Ben oynamam çifte telli
Gezmezsem de kerli ferli
Mertebem var halîlim ben

— 5 —

Aşk ehline destur olmaz
Hak sofrası mestûr olmaz
Fâsik yüzünde nûr olmaz
Hû Bektaşî gülleri hû

Geldik er yiğit belinden
Geçtik melâmet selinden
Tutmayız nâdân elinden
Hû Bektaşî gülleri hû

Sînemiz deşt-i Kerbelâ
Dedik teberrâ tevellâ
Nî'metimiz türlü belâ
Hû Bektaşî gülleri hû

Varımız koyduk meydâna
Öyle girdik bu devrâna
Mürşid dedik Sah Merdân'a
Hû Bektaşî gülleri hû

Uryânız geçtik abâdan
 Seyr ettik dehri safâdan
 Zerreyiz Âl-i Abâ'dan
 Hû Bektaşî gülleri hû

Bezme geldi işte *Tarhan*
 Cem'oldu cümle imâmân
 Okundu ma'nâ-yi Kur'an
 Hû Bektaşî gülleri hû

AHMED RİNDİ GÜNEREN

1325 (M. 1907) de Sivas'ta doğdu. Babası Halveti şeyhlerinden ve meşhur *Şems-i Sivasî* oğullarından *Şeyh Mehmed-zâde Şeyh Ahmed Efendî*'dir. Orta tahsilden sonra ziraatçilik etmiş, bir müddet memuriyet hayatında bulunmuştur. Kendi ifadesine göre *Veysî* olarak Bektaşî melâmîliğini ihtiyar etmiş ve zevk ile şiirler kaleme almıştır.

Asıl adı *Ahmed Şemseddin* olan şair, *Rindî* mahlasıyla manzumeler vücuda getirmiştir. Onun 4 nefesini dercediyorum:

— 1 —

Mest-i nihân idim bezm-i likada
 Hüşyâr olub cevâna geldim
 Nokta-i ezelken küh-i amâda
 Kesret-i hurufla beyâna geldim

Kün dedi de oldu zuhûrum zâhir
 Suver-i sırrımdır mü'minle kâfir
 Evvelsiz evvelim âhırsız âhır
 Perde-i nihanda ayâna geldim

Zuhûrum hicâb-ı vahdetim oldu
 Butûnum esrâr-ı kudretim oldu
 Âdem ismim esmâ şöhretim oldu
 Devr ile vücûd-i insâna geldim

Gizlenüp eyleyen naz gönüllerde
Söyleyen benim hep benim dillerde
Edâlar gösterdim konca güllerde
Şeydâlar dilinden efgana geldim

Fersahlar kat'ettim lâda illâda
Gösterdim rengimi her bir eşyâda
Benim hep cilveger Mecnun Leylâ'da
Çerâğ-ı hüsnüme pervâne geldim

Cân oldum kendimi gördüm cânanda
Âşikâr oldum her gizli ayanda
Derûn-i perde-i küfr ü isyanda
Delil inkâr ile îmâna geldim

Şimdi *Rindî* dendi ünvanımıza
Sâdikız ahd ile peymânımıza
Akıllar mı erer seyrânımıza
Ne gittim ne tekrar cihâna geldim

— 2 —

Bizi dışımızla ölçen yanılır
Çünkü ne renk ne bir elvânımız var
İsmimiz dillerde zındık anılır
Kızılbaşlık gibi ünvanımız var

Ne ehl-i tâatiz ne ehl-i niyâz
Birdir indimizde hakikat mecâz
Bizi her göz görmez herkes anlamaz
Yücelerden yüce seyrânımız var

Bizlere ne lâzım tesbih seccâde
Düşmez elimizden dâimâ bâde
Tefevvuk etmişiz sabr u belâde
Eyyub Peygamber'e meydânımız var

Tevekkül eyleriz tohum ekmeden
 Tefeyyüz eyleriz çile çekmeden
 İdris terzi çıkup dikiş dikmeden
 Melâmetten ma'mul kaftânımız var

Gönlümüz ne devlet ne ziynet sever
 Anınçün gezeriz böyle derbeder
 Nice sefine-i Nûh'u gark eder
 Katremizde hezar tûfânımız var

Bulanır çağlarız ba'zan sel gibi
 Yağarız eseriz aynı yel gibi
 Fahr ederiz elbet dâğ-ı dil gibi
 Ezelî âşıklık nişânemiz var

Ulûm-i ma'nâdan verdik imtihan
 Bir yüzü bin yüzden eyledik seyran
 Bir nükte kalmadı bizimçün pinhan
 İlmimiz yoksa da irfânımız var

Ne mektebimiz ne kitâbımız var
 Ne günâhımız var ne sevâbımız var
 Kevserin yerine şarâbımız var
 Bize imam pîr-i mukanımız var

Mevcûdu bildik ki bir vücûd imiş
 Bahr-i vahdet bî hadd ü hudûd imiş
 Avâlim âdemde hep mevcûd imiş
 Bunu isbât eder Kur'ânımız var

Biz çoktan vazgeçtik bu candan serden
 Müşteki değiliz cevri kaderden
 Tutulduk maraz-ı aşka ciğerden
 Fakat derdimizde dermânımız var

Bizce yok ikbâlin asla değeri
 Kuyûd-i ferdâdan olmuşuz berî
 Bir gamze uğruna veririz seri
 Bu yolda can gibi kurbânımız var

Ne arzûmuz kaldı ne emelimiz
 Sûretperestlere lâldir dilimiz
 Ne mezhebimiz var ne de dînimiz
 İnkârda değiliz îmânımız var

Ünsiyyet etsek de her bir ferd ile
 Hem sohbet olmayız her nâmerd ile
 Perverde olmuşuz gamla derd ile
 Belâya aşk ile şükranımız var

Zâhirde bî kaydız hem bî umûruz
 Zevk-ı hakîkatle hep pür sürûruz
 Ne mâil-i cennet müştâk-ı hûruz
 Bizim candan özge cânânımız var

Rindî mahlasımız *Ahmed* adımız
 Sergeşte-i mestliktir mu'tâdımız
 Bizi teskîn eden hep feryâdımız
 Handemizde zâhir efganımız var

— 3 —

Ehl-i melâmet
 Oldum nihâyet
 Etmem şikâyet
 Aşkın yolunda

Hû derim hûyum
 Bend-i giysûyum
 Serмест-i bûyum
 Aşkın yolunda

Mihrâbım ebrû
 Mescûdum gülrû
 Ezkârımdır hû
 Aşkın yolunda

Bir mest-i aşkım
 Tâlib-i Hak'kım
 Yok oldu aklım
 Aşkın yolunda

Dilde emelim
 Sensin güzelim
 Lûtfet tut elim
 Aşkın yolunda

Hercâi meşreb
 Olmama sebab
 Sensin ey şûh hep
 Aşkın yolunda

Rindân-ı Hudâ
 Tâlib-i belâ
 Olur mutlaka
 Aşkın yolunda

Ağlamam gülmem
 Doğmadım ölmem
 Hayâle gelmem
 Aşkın yolunda

Birdir hayır' şer
 Ayırır beşer
 Hep Hak'mış meğer
 Aşkın yolunda

Seni efendim
Sevmektir pendim
Bir derd-mendim
Aşkın yolunda

Nûş âdetimdir
Zâr tâatimdir
Aşk hâletimdir
Aşkın yolunda

Bikâmlık kâmım
Rind-i bednâmım
Bir bi ârâmım
Aşkın yolunda

Hak'la bak halka
Gel düşme farka
Zâid tac hırka
Aşkın yolunda

Ahmed adam ol
Âdeme kul ol
Hak'kı sende bul
Aşkın yolunda

— 4 —

— Yunus gibi —

Varımı yağmâ
Eyledi Leylâ
Meskenim sahrâ
Aşkın elinden

Artmakta derdim
Çün gönül verdim
Odlara girdim
Aşkın elinden

Almadım bir kâm
Dilsüzüm müdâm
Olmuşum bednâm
Aşkın elinden

Bir mest-i cûşum
Melâmet pûşum
Böylece hoşum
Aşkın elinden

Modaya saptım
Her puta taptım
Çok neler yaptım
Aşkın elinden

Terk ettim hâbı
Yırttım hicâbı
İçtim şarâbı
Aşkın elinden

Tâ ezel dendi
İsmine *Rindî*
Aşka büründü
Aşkın elinden

K A D İ M İ

Asıl adı Ali Rıza Öke'dir. Karaağaç dergâhında Hüseyin Zeki Babaya intisab etmiş ve müteaddit devlet memuriyetlerinde ve emniyet müdürlüklerinde bulunduktan sonra, İnhisarlardan emekliye ayrılmıştır. Hâlen Bursa'da ikamet etmektedir. Bu şiir onundur:

Gezerken dağ ü sahrada ulaştım bir ulu câna
Bana bir baş nazar etti kul oldum ben o sultâna
Sarıldım sıdk ile dâmânına pervâz edüp uçtum
Dolaştırdı semâvâtı yetiştirdi bir ummâna

Giyip bağ-ı cenan içre içip Kevser şarâbını
 Açıldı perde-i esrar nümâyan oldu her yâna
 Ölüp ölmezden evvel vâr olup kaldım bu âlemde
 Ledün ilmin okuttu çün bana bir hâce-i dâna
 Ali'nin bendesi oldum *Kadimî* dendi nâmıma
 Ezelden dâhil olmuşum harimi bezm-i irfânâ

İSYÂNÎ (İsmail Elçi Oğlu)

Babasının adı Ali, anasının adı Fatıma'dır. Sivas'ın Zara kazasına tâbi Kırkkilise'de 1264 (M. 1848) de doğmuştur. Aslen Seyyit Cemalî ailesindedir.

İsyânî küçüklüğündenberi Deli Derviş'e mülâki olup ondan nasip almıştır. Mürşidi Deli Derviş'tir. Şiir söylemeye de mürşidi Deli Derviş'ten aldığı müsaade üzerine başlamıştır.

1300 (M. 1884) de Kırkkilise'd'e Balıcanlı aşireti çocuklarını okutmaya başlayan İsyânî dört sene sonra da Koçkir aşiretinin arzusu üzerine Pazarcığa giderek orada Koçkiri aşiretinin çocuklarını okutmaya başlamış ve bu işe uzun zaman devam etmiştir.

1327 hicride Kırkkilise'yi bırakarak Maraş'a tâbi Altınova köyüne gelip yerleşmiştir.

İsyânî, 1944 de 93 yaşında vefat etmiştir. Bu şiir onun-
dur:

Sen Şeh-i devran İmâm-ı etkiyâ'sın yâ Hüseyin
 Dertlere derman şehîd-i Kerbelâ'sın yâ Hüseyin
 Cedd-i pâkindir Muhammed hem odur Fahr-i rüsül
 Şübhesiz sen dahi Fahr-i evliyâ'sın yâ Hüseyin
 Ümm-ü pâkin Hadice mâderindir Fâtıme
 Zâde-i kudsiyye-i Fahrinnisâ'sın yâ Hüseyin
 Vâlidin şânında nâzil oldu çünkü Hel'etâ
 Zübde-i Kur'ân ü Fahr-i Hel'etâ'sın yâ Hüseyin
 Mustafâ Fahr-i rüsül'dür cedd-i pâkin şübhesiz
 Nûr-u ayn-ı Mustafâ vü Mürtezâ'sın yâ Hüseyin
 Dâder-i vâlâgüherdir sâna kim Hulk-ır-rızâ
 Sen ah-i pâk-i güzîn-i Müctebâ'sın yâ Hüseyin

Amm-ı ekberdir sana Hamza o kim Şâh-ı şehîd
 Sen Şehîd-i teşneleb der Kerbelâ'sın yâ Hüseyñ
 Amm-ı pâkin Ca'fer-i Tayyâr'dır Şâhım senin
 Kerbelâ deştinde Şâh-ı biriyâ'sın yâ Hüseyñ
 Ol Muhammed Mustafâ kim Şâfi-i Mahşerdürür
 Dedi şânında senin Ehl-i Kesâ'sın yâ Hüseyñ
 Vâlidindir sâkî-i Kevser bütün mü'minlere
 Bir içim su içmeden katle rızâsın yâ Hüseyñ
 Âsî ümmetler şehîd etti seni hiç korkmadan
 Dîmediler nûr-u çeşm-i Mustafâ'sın yâ Hüseyñ
 Ol Yezîd ibn-i Yezîd'in leşlerinin ta'nına
 Uğrayan serdefter-i Âl-i Âbâ'sın yâ Hüseyñ
 Sen Ömer Sa'd askerine hüccet itmâm eyledin
 Bildiler kim necl-i pâk-i Mustafâ'sın yâ Hüseyñ
 Kerbelâ'da karşı koyan hep adû'lar bildiler
 Kurretül-ayn-i Habîb-i Kibriyâ'sın yâ Hüseyñ
 Dîn-i İslâmı Yezîdiler ederlerdi tebâh
 Dîni kurtarmaklığa azm-i Hudâ'sın yâ Hüseyñ
 Hâşim'e düşmandı Ümmeyye o düşmanlık ile
 Tiğ-i zûlm-i düşmenâna mübtelâsın yâ Hüseyñ
 Ol Yezîd ümmetleri seni niçin etti şehîd
 Çünkü sen ferzend-i pâk-i Mustafâ'sın yâ Hüseyñ
 Bû adâvet onlara ecdâddan mirâs idi
 Tu'me-i şemşîr-i Âl-i bihayâ'sın yâ Hüseyñ
 Ol habîs Ümmeyye nesli dîni eylerdi tebâh
 Sen bunu men'etmeye serden cüdâ'sın yâ Hüseyñ
 Ehl-i Beyt'in Şâm'a çıplak develerle gitmesin
 Bilîriken sen buna kalben rızâsın yâ Hüseyñ
 Can verüp Ümmet yolunda kendini kıldın şehîd
 Ümmet'in mahbubu Şâh-ı can fedâ'sın yâ Hüseyñ
 Server-i Ümmet denilse sâna ey Fahr-i ümem
 Nola çünkü sen buna elbet sezâsın yâ Hüseyñ
 Yetmiş iki yoldaşınla Kerbelâ'da can veren
 Bigüman sen Şâfi-i Rûz-i cezâsın yâ Hüseyñ
 Bu fakîr İsyânî tutmuş dâmeninden sıdk ile
 Haşr'de elbet Şefî-i asdika'sın yâ Hüseyñ

HANGİ ASIRDA YAŞADIKLARI
HENÜZ BİLİNMIYEN

Bektaşî-Kızılbaş-Alevi

Şairleri ve Nefesleri

A H M E D

Erenlere yüzüm tapşıra geldim
 Yüzünüzde olan hak nûra geldim
 Hidâyet edesiz men nûra geldim
 Ayn-ı ceme başım indire geldim
 Âşıkım dîdâra göz göre geldim
 İziniz tozuna yüz süre geldim.

İstersez sizlere mihmân olayım
 Emrinize sizin fermân olayım
 Dilerseniz heman kurbân olayım
 Kabûl ederseniz yeksân olayım
 Âşıkım dîdâra göz göre geldim
 İziniz tozuna yüz süre geldim

Cân ile gönülden hacce varalım
 Safâ semâ' edüb demler sürelim
 İkrarsız olanı hacden sürelim
 Özümüz yoklayub dîdar görelim
 Âşıkım dîdâra göz göre geldim
 İziniz tozuna yüz süre geldim

Erenler katında dardadır özüm
 Dâim pâyinize sürerim yüzüm
 Eyvallah demeden gayri yok sözüm
 Heman dîdârınız gözedir gözüm
 Âşıkım dîdâra göz göre geldim
 İziniz tozuna yüz süre geldim

Hak Muhammed Ali deyub duralım
 Ayn-ı cem oluben meclis kuralım
 Lâ'net taşı ile Yezid uralım
 Gele rızâ var mı durub soralım
 Âşıkım dîdâra göz göre geldim
 İziniz tozuna yüz süre geldim

Haccımıza sakın girmesin naşı
 Kimse kabûl etmez pişmeyen aş
 Sır vermekten yeğdir vermeğe baş
 Hak katında görür gözleri şaş
 Âşıkım didâra göz göre geldim
 İziniz tozuna yüz süre geldim

Ehline ayandır bu sır da mutlak
 Cennete gir dedi mü'mine çün Hak
 Mürtezâ Ali'nin yoluna pek bak
 Rızâyla verelim gül ile zambak
 Âşıkım didâra göz göre geldim
 İziniz tozuna yüz süre geldim

Ayn-ı ceme budur şimdi niyâzım
 Dost yüzüne karşı kılam namâzım
 Canım olsun size elde beyâzım
 Beyân ettim hacca gizlice râzım
 Âşıkım didâra göz göre geldim
 İziniz tozuna yüz süre geldim

Gerçi seversiniz Âl-i Hayder'i
 Şâd edin bu demde *Ahmed* kemteri
 Kıskanmak mı olur hacda dilberi
 Yolunuzda kodum cân ile seri
 Âşıkım didâra göz göre geldim
 İziniz tozuna yüz süre geldim

A L İ D E D E

Akdeniz'i seyreyledim yalıdan
 Nasîhati böyle aldım uludan
 Senin âşıkların çıkmaz yolundan
 Görünür imam evleri görünür (1)

(1) Görünür Şah'ın dergâhı görünür : nüsha.

Senin dervişlerin geçmez tevbeden
Sırtına giydiği hırka abadan
Her kaçan çağırrsa imdad babadan
Görünür imam evleri görünür

Ali Dede söyler idi bu pendi
Yüz yüze gelince Ali'dir Ali
Horasan'da yatan Rızâ efendi
Görünür imam evleri görünür

A L İ O Ğ L U

Meded Allah yâ Muhammed yâ Ali
Sana giden doğru yoldan şaşırma
Mürüvvettir yâ Aliy-yel-Mürtezâ
Kulunun hizmetin bizden düşürme

Zâhir eyle içerimde putumu
Sen bilirsin hem aslımı zâtımı
Aşkımı sevdâmı mahabbetimi
Verdirüp gayriye senden düşürme

Yine bir sevdâdır düştü bu câna
Ma'rûf olub bu cihanda anıla
Dünyevî uhrevî gerek gönüle
Mahabbetten gayrı söze düşürme

Çağırduğım Hak bir Muhammed Ali
Balım Sultan Hacı Bektâş-ı Veli
Mürüvvet erenler günahkâr kulu
Erenler indinde yüzden düşürme

Ali Oğlu gibi var mıdır âsî
Sana geldim afv et hasların hâsı
Âhû Baba derler hem din ulusu
Mürüvvet gözden gönülden düşürme

Â R İ F A B D A L

Akar sular gibi aksun ağlasun
 Sînesin dağlayıp yansun ağlasun
 Ac susuz bu demde kansun ağlasun
 Senin âşıkların İmâm-ı Hüseyin

Şeb-i gamda bülbül gibi zâr eyle
 Siyahlar bürünsün bu efkâr ile
 Pür etsün eşkini hûn-i nâr ile
 Senin muhiblerin İmâm-ı Hüseyin

Aşkınlı bilmeyen âşık uyansun
 Mâteme girmeyen âteşe yansun
 Deşt-i Kerbelâ'da kana boyansun
 Senin dervişlerin İmâm-ı Hüseyin

Kerbelâ ibreti bir azîm ibret
 Sad hezar kâfire Yezîd'e lâ'net
 Haşr olunca çeker hüzn ile gayret
 Senin âşıkların İmâm-ı Hüseyin

Âşıklar çürüğün saklamasın mı
 Derd ile ciğerin dağlamasın mı
 Peygamber ağladı ağlamasın mı
 Senin muhiblerin İmâm-ı Hüseyin

Kimi aşkın ile Mecnûn'a döner
 Kimi zehri kendi özüne sunar
 Mâh-ı mâtem içre odlara yanar
 Senin dervişlerin İmâm-ı Hüseyin

Ârif Abdal eder günde bin âhı
 Afv olur kalmaz hiç kılca günâhı
 Arayanlar bulur Hazret-i Sâh'ı
 Senin âşıkların İmâm-ı Hüseyin

Â S İ M

Biz Ali'nin kuluyuz
 Bir bahçenin gülüyüz
 Sanma bizi deliyiz
 Cümlemiz de veliyiz

Bu cihan âbâd oldu
 Nûr-i Ahmed yâd oldu
 Şâhım ol dem şâd oldu
 Boş değiliz doluyuz

Cebrâil göke uçtu
 Anda Hak'ka kavuştu
 Perr ü bâli dolaştı
 Akl-ı evvel deliyiz

Çün Ali zâhir oldu
 Beytullah tâhir oldu
 Hem Resûl'e yâr oldu
 Biz`anın has kuluyuz

Ali kulunu bekler
 Her kazâlardan saklar
 Üçler yediler kırklar
 Biz onların biriyiz

Ali Kevsere sâkî
 Ali Hak'ka mülâkî
 Alî'dir Hayy-ül-Bâkî
 Ölü değil diriyiz

Nâsırî İbn-i Şem'an
 Mürd olubdur bir zaman
 Şâhım edince ferman
 İhyâ olduk diriyiz

Âsım bir kemter kuldur
 Hak'kın rahmeti boldur
 Sâkî peymâne doldur
 Biz bu yolun eriyiz

ÂŞIK DEDE

Aceblerim gönül seni
 Hal bilmeze hal sorarsın
 Yanında bülbül dururken
 Kırdâ toya gül sorarsın

Çaldın çarptın gerisini
 Bekle aşkın korusunu
 Yedi deryâ berisini
 Karışacak göl sorarsın

Defterimiz oldu mürde
 Kimler kondu göçtü yurda
 Nalband olmayan şehirde
 Aşk atına nal sorarsın

Hak nazar etmiştir göze
 Odur yol gösteren bize
 Kulağı sağır dilsiz
 İklim iklim yol sorarsın

Âşık Dede'm sen varsana
 Mûsâ güllerin sorsana
 Kendi aybını görsene
 Elde eksik kul ararsın

BABA YAHSİ

Yine havalandı dîvâne gönül
 Çün şâh-ı iklimin ili göründü
 Sakın salma özün yabana gönül
 Sırr-ı Hayder Kalûbeli göründü

Şeriat şehrine konuk olalı
 Zâhidin dîninden ırak olalı
 Tarikat pîrine çirak olalı
 Evliyânın doğru*yolu göründü

Ben de ma'rifetden cüz'î haberim
 Râh-ı hakîkatte mâh-ı münîrim
 Dedi cemâlini göster ey pîrim
 Hünkâr Hacı Bektaş Veli göründü

Nedir *Baba Yaşî* sende bu hâlet
 Bahş olundu sana Hak'dan inâyet
 On iki imâmı kıldım ziyaret
 Ne vakit baktımsa Ali göründü

B E H R İ

Biz gulâm-ı Ehl-i Beytiz Mustafâ derler bize
 Meşreb-i Şâh-ı Velâyet Mürtezâ derler bize
 Şah Hasenı Hulk-ı Rızâ'nın râhınabaş oynadub
 Teşne leb şâh-ı şehîd-i Kerbelâ derler bize
 Olmuşuz vahdetserâ-yi devleti didâr ile
 Hâs-ı mañbûb-i Hudâ Zeynelâbâ derler bize
 Ca'fer-i Sâdık olupdur nesl-i pâk-i hânedan
 Menba'-i cûd ü himem nûr-u Hudâ derler bize
 Mûsi-i Kâzım visâl-i rûyine müştâk olub
 Çâr deh Ma'sûm pak fahr-u fenâ derler bize
 Şâh Ali Mûsâ Rızâ'nın âstânın bekleyüb
 Feyz-i nûrundan kamu müşkil küşâ derler bize
 Şah Takî'nin bâb-ı lûtfundan erişti nev hayât
 Hubb-i Hayder olmuşuz ehl-i vefâ derler bize
 Şah Nakî'den bil füyûzât-i İlâhiyye erüb
 On sekiz bin âlem içre pişüva derler bize
 Şah Hasen-ül-Askerî'nin askeriyyiz şübhesiz
 Hâdi-i envâr-ı Hak cilvenümâ derler bize

Mehdi-i sâhib zamânın çakeriyiz tâ ezel
 İdi vaslın gözleyüb mihr-i ulâ derler bize
 Fırka-i Nâcî gürûhu *Behriyâ* âlemde biz
 Hamdülillâh Pençe-i Âl-i abâ derler bize

B E H L Ü L

Âdemi balçıktan yoğurdun yaptın
 Yapıp ta neylersin bundan sana ne
 Halk ettin insanı saldın cihâna
 Salıp ta neylersin bundan sana ne

Bakkal mısın terâziyi neylersin
 İşin gücün yoktur gönül eğleşsin
 Kulun günâhını tartıp neylersin
 Geçiver suçundan bundan sana ne

Katran kazanını döküver gitsin
 Mü'min olan kullar dîdâra yetsin
 Emreyle yılana Tamuyu yutsun
 Söndür (1) şu ateşi bundan sana ne

Sefil düştüm bu âlemde nâçârim
 Kıldan köprü yaratmışsın geçerim
 Şol köprüden geçemezsem uçarım
 Geçir kullarını bundan sana ne

Behlül Dâna'm eder cennet yarattın
 Nice kulları cehenneme attın
 Nicesin âteşi aşk ile yaktın
 Yakıp ta neylersin bundan sana ne

B E N G İ

Gel koma Hak'kı gönülden anda bulursun necât
 Rehberim ol Mustafa'ya Şah Ali a'lâyı gör

(1) Yuttur: nüsha.

Hak yolun ger kim yolile görmek istersen eğer
 Gel inan Hayrünnisâ'ya anayı bil
 Bil Hasen sırr-ı Hudâ'yı şâh-ı şehîde inan
 Ol Hüseyin dür-i bahâyi merdi çün sehâyı bil
 Çün kerem kânı Hüseyin kıldı anı yâdigâr
 Hânedâna oldu kible Şâh Zeyn-abâ-yı bil
 Bâkır'a hem Ca'fer'e Kâzım'a eyle sen niyâz
 Şah Aliy-yel-Horasân'ı Şah İmam Rızâ'yı bil
 Hem Takî'yi gör Muhammed'dir inan sırr-al-yakîn
 Bil Ali'den...

Şah Hasen-i Askerî'ye sıdk ile ikrâr et
 Şah Muhammed Mehdi-i kân-ı kerem livâyı bil
 Bil Hacı Bektaş Velî'yi Şah imam Rızâ'dır ol
 On yedi şîr-i kemerbest şâh-ı hânedânı bil
 Fâtihidir Rûmeli'nin Şâh Ali ulumuz
 Evliyâlar serfirâzı Abdal Mûsâ'yı bil
 Bil ricâl-ül-gaybı ol hükm-ü hükümdâriyi bil
 Uçleri bil beşleri bil yediler kırkları bil
 Hâzır u gaibi gerçek var olan sultânı bil
 Sin göründü hemçü dem üstâdımızdan yâdigâr
 Hem kepenekli denildi Baba *Benğı* varı bil

C E L B İ

Biz gürûh-i Nâciyiz Şâh'a gider yollarımız
 Râh-ı erkân gösterübdür pîrimiz Hünkârımız
 Cân ü baş ettik fedâ ol Ahmed-i Muhtâr'a biz
 Şâhımız sertâcımızdır Hayder-i Kerrâr'ımız
 Ol Hasen Hulk-ır Rızâ hem Şah Hüseyin-i Kerbelâ
 Hem İmam Zeyn-el-abâ'dır nesl-i istidharımız
 Bâkır u Sâdık ile Kâzım Ali Mûs-er-Rızâ
 Dilde her şâm ü seher evrâdımız ezkârımız
 Şah Takî vü bâ Nakî'ye bend olub dil *Celbiyâ*
 Askerî Mehdi'ye muhkem eyledik ikrârımız

C E V R İ (Kul)

Derilüben Hak cemine gelenler
Edeb ile erkân ile gelmeli
Ayn-ı cemde saf oturan saf duran
Mahabbette hazin hazin gülmeli

Ayn-ı cem kardeşler yeriniz bilin
Taşra çıkarsanız gönülde kalın
Bu yol sâhibinin himmetin alın
Mü'minin başında devlet olmalı

Mü'min niçün kir getirmez yüzüne
Niyâz eder dedesinin dizine
Kıyâmette mil sokarlar gözüne
Mürşidin niyâzın dilden almalı

Baylığ ile varlık benlik getiren
Bulunur mu kendi kendin yetiren
Mürşid ile bir döşeğe oturan
Kıyâmette yüz üstüne kalmalı

Kudretin meyinden bizler de içtik
Aşkın küresinde kaynadık çoştuk
Anlar baştır bizler ayağa düştük
Aman kardeş haddimizi bilmeli

Mü'min olan mü'min nice olmalı
Dışarıya pazvandını salmalı
Süpürgeci süpürgesin almalı
Her hizmetler yerli yerin bulmalı

Sakacılar saka suyun doldurdu
Mürşid parmağını suya daldırdı
Bir damlası bin bir şeytan öldürdü
Nûş edüb münkire lânet kılmalı

Okunur nefesler çalınır düvaz
 Hayır nasîhati pirlerden duy yaz
 Anda kabûl olur bin türlü niyaz
 Fark edüb de törelerin bilmeli

Dede olan mürşidliğin bildirdi
 Ayn-ı Cemi gülbang ile doldurdu
 Cem halkını ayak üstü kaldırdı
 Sâkin olup yerli yerin bulmalı

Uyanır zâkirler çalınır sazlar
 Anda kabûl olur niyazlar nazlar
 Gele sama ede gelinler kızlar
 Mü'min olan bunda murad almalı

Bunu böyle kurmuş asıldan kuran
 Emr olunca gelir sofrayı kuran
 Dedemiz deyince oturan duran
 Hiç gaybetsiz evinize varmalı

Boştur sanma *Kul Cevri*'nin emeği
 Sakın kardeş bâkî sanma dünyâyı
 Gayet pâktir erenlerin yunağı
 Kurban kesüb yılda bir kez yunmalı

CEZBÎ

Gel gönül sen yanlış yollara gitme
 Yol Ali yoludur inan vallahi
 Bu yoldan ayrılıp gayrıya gitme
 Yol Ali yoludur inan vallahi

Cihâna bir geldi ol yüzü hurşid
 Kulak tut cân ile sözlerim işit
 Durma gafil bul kendine bir mürşid
 Yol Ali yoludur inan vallahi

Bulunca kendine bir mürşid-i sâlik
 Olur zâhir bâtın mülküne mâlik
 Açılır gönülde ol gül-i nâzik
 Yol Ali yoludur inan vallahi

Özün bildi Mecnun buldu Mevlâ'yı
 Çıkardı gönülden sildi Leylâ'yı
 Göreyim der isen Fatma ana'yı
 Yol Ali yoludur inan vallahi

Cezbî abdal böyle söyledi yâ hû
 Kimsenin hâline lâ demez şu bu
 Gider Hak'ka doğru diyerek hû hû
 Yol Ali yoludur inan vallahi

ÇERKEZOĞLU

Çokdan âşık oldum didârınıza
 Güzel şâhım gazilerin aşk olsun
 Dervîşâne geldim nazarınıza
 Güzel şâhım gazilerin aşk olsun

Aceb didârını görem mi dersin
 Pîrimin kûyine erem mi dersin
 Bağçesinin gülün derem mi dersin
 Güzel şâhım gazilerin aşk olsun

Bağçe şâhın gül Muhammed Ali'nin
 Şâhı seven kölesidir yolunun
 Bülbülüyum goncasının gülünün
 Güzel şâhım gazilerin aşk olsun

Çerkezoğlu dâim kuldur gedâdır
 Kudretten söylenen yüce sadâdır
 Kendisi söylemez sözcü Hudâ'dır
 Güzel şâhım gazilerin aşk olsun

DAĞISTANLIOĞLU

Gönül aşka kondu mu
Girip aşka kandı mı
Bilemedim kendimi
Aşkla kardaş olalı

Görün aşkı neyledi
Taştı yürek çağladı
Can bülbülü uyandı
Aşkla kardaş olalı

Görün aşkın virdini
Sor bülbülün derdini
Attı güle kendini
Aşkla kardaş olalı

Dağistanlıoğlu (1) sözlerim
Hak cemâlin gözlerim
Hasta oldum inlerim
Aşkla kardaş olalı

DEDEMOĞLU

— 1 —

Hasretin ciğerim biryân eyledi
Gözlerim yolları gel efendim gel
Kalkdı gönül kuşu cevân eyledi
Gözlerim yolları gel efendim gel

Evvel sen âhır sen geçmezem senden
Bunca mahabbetin çıkar mı candan
Kalktı göç eyledi kevn ü mekândan
Gözlerim yolları gel efendim gel

Rum sofîleri de bildiğin şaştı
 Râhibler çoğaldı pek hadden aştı
 Şimdi gayret Şâh-ı Merdân'a düştü
 Gözlerim yolları gel efendim gel

Horasan'dan kalkdı Hind'i yarararak
 Kâfirleri top top etti kırarak
 Cümlesine usul nizam vererek
 Gözlerim yolları gel efendim gel

Dedemoğlu Allah Allah deyelim
 Gel nefsâniyeti elden koyalım
 Emir buyruk Hak'kın biz ne edelim
 Gözlerim yolları gel efendim gel

— 2 —

Muhammed'i eğer candan seversen
 Varınca bir tel ver pîrime turnam
 Hasan Hüseyin'den imdad umarsan
 Varınca bir tel ver pîrime turnam

Zeynelâbidîn'in gonca gülleri
 Bâkır kılavuzdur sürer yolları
 Gül yüzlü yârimin zülfü telleri
 Varınca bir tel ver pîrime turnam

Ca'fer-i Sâdık'la Mûsây-i Kâzım
 İmâm-ı Rızâ'ya bağlıdır özüm
 Bir de benim için eyle niyâzım
 Varınca bir tel ver pîrime turnam

Muhammed Takî'dir Aliy-yi Nakî
 Hasan-ı Askerî zülfünün bağı
 Yerin göğün arşın kürsün direği
 Varınca bir tel ver pîrime turnam

Dedemoğlu Hak'dan tuttum dâmeni
 Küfür deryâsında buldum îmanı
 Seversen Mehdî-i sâhib zamânı
 Varınca bir tel ver pîrime turnam

— 3 —

Erler eyliyâlar kırklar yediler
 On iki imamların kurbânıyım ben
 Şakalak koç ile bile yayıldım
 On iki imamların kurbânıyım ben

Cebrâil çalındı bendim sayıldı
 Yerle gökün arasında duyuldu
 Tekbir oldu derilerim soyuldu
 On iki imamların kurbânıyım ben

Anam kısır koyun atam Cebrâil
 Nefesten hüküm oldu emrine kail
 Bilendi bıçaklar kalk imdi soyul
 On iki imamların kurbânıyım ben

Koçların alnında yazılı Kur'an
 Mahrum kalmaz bu sitemleri gören
 Yarın âhirette şefâat uman
 On iki imamların kurbânıyım ben

Yedi kerre yünceğizim kırktılar
 Etimi de pâre pâre ettiler
 On iki imam sürüsüne kattılar
 On iki imamların kurbânıyım ben

Dedemoğlu görmüş idi düşünü
 Eğildi secdeye koydu başını
 Ali'ye pay çıkardılar düşünü
 On iki imamların kurbânıyım ben

Meded hey Allah'ım meded
 Gel derdime dermân eyle
 Eriş yâ Muhammed Ali
 Gel derdime dermân eyle

Hasan Hüseyin aşkına
 Yardım edesin düşküne
 Zeynel'âbidin aşkına
 Gel derdime dermân eyle

İmam Bâkır'ın katına
 İmam Ca'fer'in zâtına
 Mûsâ Kâzım hürmetine
 Gel derdime dermân eyle

Hem Takî'nin hem Nakî'nin
 Kemteriyim Askerî'nin
 Yarlıgamak senin şânın
 Gel derdime dermân eyle

Var Hak'dan dileğin dile
 Mehdî sâhib zaman gele
Dedemoğlu secde kıla
 Gel derdime dermân eyle

DERDLİ KAZAK

Dilberâ ağlatma beni Şâh-ı Merdân aşkına
 Dü cihânın rehnümâsı Şîr-i Yezdân aşkına
 Şah Hasen ü Şah Hüseyin-i Kerbelâ meydânıçün
 Lûtf edüb bağışla cürmüm Ulu Sultân aşkına

Şâh Zeynelâbidin'in âbından yundun ise
 Arayub kendi özünde Bâkır'ı buldun ise
 Cedd-i evlâd-ı Muhammed Ca'fer'i bildin ise
 Rahma gel ey kanlı Zâlim Âl-i İmrân aşkına

Mûsi-i Kâzım değil mi Ehl-i Beyt'in serveri
 Câm-ı aşkın nûş edenler mübtelâdır ekseri
 Şâh-ı sultân-ı Horâsan ol Rızâ Şehden beri
 Mübtelâyım merhamet kıl kalb-i vîrân aşkına

Şah Takî vü bâ Nakî'nin bağladım bel râhına
 Sâdıkaner ver salâvat Ehl-i Beyt ervâhına
 Mâil olma yok vefâsı bu cihan hublarına
 Gel ferâgat eyle ey dil kâmil insan aşkına

Derdli Kazak çıkma yoldan doğru râha gel yürü
 Merhamet şefkat senindir ey Hasen-ül-Askerî
 Evliyâlar serfirâzı efendim Seyyid Ali
 Sen ganîsin ver murâdım Mehdi-devrân aşkına

DERTLİ KEMTER

Abdalların binâsını soranlar
 Allah bir Muhammed Ali Abdal'dır
 Hakikat ilminin kühün ararsan
 Cümle ululardan ulu abdaldır

Muhammed kırklara girdi pes dedi
 Ali'yi görünce Allah dost dedi
 Muhammed de abdal olmak istedi
 Üçler yediler kırklar yolu abdaldır

Muhammed kırklarda bir hayal gördü
 Bu hayal ne imiş vechine erdi
 Firdevs-i a'lâdan içeri girdi
 Gördü bülbüllerin gülü abdaldır

Ben bu abdallıktan geri kalamam
 Abdallığı tuttum elden salamam
 Kemer bağlamışım zünnar alamam
 Kemer bestelerin beli abdaldır

Derli Kemter anladın mı hisâbı
 Seyyid Battal Gazî Abdülvehhâb'ı
 Erenler imâmı Hak'kın mihrâbı
 Hünkâr Hacı Bektaş Veli Abdaldır

F A H R İ

Muhammed Ali'dir her seher virdim
 Hayderî'yim Câferî'yim ne dersin
 Hünkâr Hacı Bektâş Velidir pîrim
 Hayderî'yim Câferî'yim ne dersin

İmam Hasan oldu dîn ü imânım
 Hüseyin-i Kerbelâ canım cânânım
 İmam Zeynel'abâ nur-u zîşânım
 Hayderî'yim Câferî'yim ne dersin

Muhammed Bâkır'ın olmuşum kulu
 Câfer-i Sâdık'tan içmişim dolu
 Mûsâ-yı Kâzım'dan öğrendik yolu
 Hayderî'yim Câferî'yim ne dersin

İmam Ali Rıza Şâh-ı Horâsan
 Muhammed Takî'dir derdime dermân
 Aliy-yün-nakî'dir cümleye ser cân
 Hayderî'yim Câferî'yim ne dersin

Hasan-ı Askerî aşkına devret
 Muhammed Mehdi'dir sâhib-i huccet
Fahrî bunların kemteridir elbet
 Hayderî'yim Câferî'yim ne dersin

F Â R İ Ğ

— 1 —

Dilâ biz bende-i âl-i abâ'yız nâmımız vardır
 Aliy-yi Hayder-i Kerrar gibi imânımız vardır
 Ne bilsün zâhid-i hodbin ne sırdır nokta-i ma'nâ
 Şükür kim Men aref'den vâkız bayrâmımız vardır
 Felekler çâr unsur zikreder âdem deyu el'an
 Melekler hem kirâmen kâtibin huddâmımız vardır
 Bize sâkî şerâb-ı nâbı sun devreylesün meclis
 Seherde nûş edüb her dem bizim ahkâmımız vardır
 İçenler destimizden bir kadeh biz pâyıyız *Fâriğ*
 Dolu peymânedir elde hezâran cânımız vardır

— 2 —

Âyet-i Seb'ul-mesânî seyr-i fî ma'nâ benem
 On sekiz bin âlemi seyr eyleyen bînâ benem
 Hem mevâlid çâr unsur şeş cihâtım nüh felek
 Şimdi Kaf'ın üzre cânâ anka benem
 Men aref sırrına vâkif eyledi mürşid beni
 Bende derbend eyledi üstâdımız illâ benem

Ârif-i billâh oldum anla gel dâna benem
 Gelsün ey *Fâriğ* bilenler esselâ meydân-ı aşk
 Bâ-i Bismillâhi Rahmân-er-Rahîm'e bâ benem

F E D A Y Î

— 1 —

Baş uydurup gözün aç gel dîdâra
 Bu dîdarda kavga olmaz kal olmaz
 Uydur işlerini Hak'ka hoş ola
 Bal bal demek ile ağız bal olmaz

Şimdi rağbet yoktur şu yalan dile
 Âlem ârif olmuş bakıyor hâle
 Er oldur ki Hak'kın emrini bile
 Pîr olan kimsede yalan bulunmaz

Sarraf isen gevheri bul lâ'li bul
 Dertlilere derman veren Şâhı bul
 Evvel kul ol sonra sultanlığı bul
 Kul sultandan doğar sultan kul olmaz

Bektâş-ı Veli'ye kıalarsan biat
 Hatırlar yap gönüle eyle rağbet
 Fedâyî âlemde el çok begayet
 Her el amma nasip veren el olmaz

— 2 —

Arz-ı hal eyledim şahlar şâhına
 Kıl derdime derman el'aman dedim
 Özüm türab ettim ben dergâhına
 Dahı birliğine yok güman dedim

Kameti melektir siması hûri
 Uğruna koymuşum bu cân ü seri
 Bir ihsan eylersen tez eyle bâri
 Serde tâkat yoktur hal yaman dedim

Beni mecnûn etti mahmur bakışın
 Ciğer kebâp aşk od'una yakışın
 Ruhum olup şu bedene akışın
 Şefâat kânısın Mustafâ dedim

Kaşlar nizam kurmuş kirpik terâzi
 Nûr ile boyanmış yüzünün benzi
 Lebin şekerinden ver bazı bazı
 Kulundur Fedâyî ol zaman dedim

F E R H A D

Sanma zâhid boş doluyum
 Şah kulu Sultan kuluyum
 Hem gedâyım hem uluyum
 Şah kulu Sultan kuluyum

Hacı Bektaş Veli pîrim
 Şâh velâyet destgîrim
 Hem imâmım hem rehberim
 Şah kulu Sultan kuluyum

Nesl-i Hayder Hacı Bektaş
 Meydanına koymuşum baş
 Kem nazarla bakma kardaş
 Şah kulu Sultan kuluyum

Serçeşmedir bî riyâdır
 Pîrim şâh-ı evliyâdır
 Âşıklara esselâdır
 Şah kulu Sultan kuluyum

Gözlerimden yaş akarak
 Başım açık yalın ayak
 Hem yanarak yakılarak
 Şah kulu Sultan kuluyum

Divâneyim aşka düştüm
 Dürlü dürlü câmın içtim
 Ben dünyâ varından geçtim
 Şah kulu Sultan kuluyum

Âsmânım mihr ü mâhım
 Âstânın secdegâhım
 İki âlemde penâhım
 Şah kulu Sultan kuluyum

Ben mücrimim kara yüzüm
 Kanla dolu iki gözüm
 Doğru dürür Hak'ka özüm
 Şah kulu Sultan kuluyum

Hamdülillâh benim *Ferhad*
 Gussalardan oldum âzâd
 Âstânım bâb-ı irşâd
 Şah kulu Sultan kuluyum

G A R İ B O Ğ L U

Azm-i râh eyledik ellerimize
 Dostlar safâ ile gönderin bizi
 Ârif olanlara bu ma'nâ yeter
 Dostlar safâ ile gönderin bizi

Durdukça durdukça artıyor demler
 Giderek gönülden gussayla gamlar
 Evliyâ mahabbeti ne güzel canlar
 Dostlar safâ ile gönderin bizi

Mahabbete doyulur mu gaziler
 Gönül dilediği yeri arzûlar
 Himmet eylen büyük küçük gaziler
 Dostlar safâ ile gönderin bizi

Gerdekte gülbankte bizi anarlar
 Cemiyette lokmamızı sunarlar
 İntizar var yollarımız gözlerler
 Dostlar safâ ile gönderin bizi

Gariboğlu bu bir ilm-i hikmettir
 Mahabbet eylemek farzdır sünnettir
 Ne kadar otursak sonu firkattir
 Dostlar safâ ile gönderin bizi

H A K K İ

Kavm-i Yezîd yezidliğin bildirdi
 Yetiş Allah yâ Muhammed yâ Ali
 Sürgün edip her dervişi öldürdü
 Yetiş Allah yâ Muhammed yâ Ali

Eridi fakîrin yürekte yağı
 Arttı münkirlerin kalb-i ferağı
 Yanmaz oldu türbelerin çerâğı
 Yetiş Allah yâ Muhammed yâ Ali

Türbelerin yıkıldığını gördüler
 Yezîdîler ferah edip güldüler
 Her dervişi bir diyâra sürdüler
 Yetiş Allah yâ Muhammed yâ Ali

Dalgalandı gönül durulmaz oldu
 Gitti elden talib görülmez oldu
 Rehber ile mürşid sorulmaz oldu
 Yetiş Allah yâ Muhammed yâ Ali

Sene «Bin iki yüz kırk iki» aman
 Dünyada bu fesad olmuştur ayân
 Şimden sonra sürülmez oldu erkân
 Yetiş Allah yâ Muhammed yâ Ali

Hakkiyâ çağırır yaradan Ganî
 Dertlilerin dertlerinin dermânı
 Bundan sonra çok süreriz devrânı
 Yetiş Allah yâ Muhammed yâ Ali

HALİM

Bektâş-ı Veli'nin yolun bilmeyen
Gündüzü karanlık gece sayılır
Evlâd-ı Resul'den eli olmayan
İkrârı fâsiddir piçe sayılır

Evlâd-ı Resul'den tutmayan dâmân
Anlardan cüdâdır dîn ile îmân
Her kim Ehl-i Beyt'e eylerse gümân
Yüz bin emek çekse hiçe sayılır

Arş-ı Rahman'dürür başının tacı
Kâ'be'ye ulaşır zülfünün ucu
Mü'minler katarı gürûh-u Nâcî
Cümle güruhları yüce sayılır

Derviş Halim bu ma'nâdan kananlar
Zamânenin imânına uyanlar
Seyyid Feyzullah'ı mü'min bilenler
Bir niyâzı yüz bin hacca sayılır

HAMDİ

— 1 —

Hakikat râhıdır bizim râhımız
Erenler zümresin âşikâr etti
Lûtf-i ezelden şeyh ü şâhımız
Bu sırr-ı esrârı yâdigâr etti

Göründü bir nûr-u bâb-ı hidâyet
Makam-ı Kerbelâ kıldı ziyâret
Teşne şehîd oldu Şâh-ı velâyet
Çekti gülbangini Hak'kı yâr etti

Ârif oldur gûş eyleye bu pendi
Bir pîri sevenden aldım bu fendi
Enelhak na'resi ey *Âşık Hamdî*
Bu yolda Mansûr'u çekti dâr etti

— 2 —

Cem'olup erenler yerli yerine
 Erler yâ Muhammed Ali çağırır
 Mürşidinin âgâh olur sırrına
 Pirlere yâ Muhammed Ali çağırır

Bu meydâna nice âşık derilir
 Erenlerin yol erkânı dirilir
 Muhammed Ali'nin kadri bilinir
 Diller yâ Muhammed Ali çağırır

Pîrimin çevresi bağçeler bağlar
 Kızıl Deli suyu mevc urub çağlar
 Çâr etrafında hû çekince dağlar
 Çöllere yâ Muhammed Ali çağırır

Seyyid Ali Sultan erler atası
 Bâtınan ihâta eylemiş nâsı
 Çar alâmet ile kudûmun tası
 Gürler yâ Muhammed Ali çağırır

Gönüller birlenüb açılır meydan
 Hep yerli yerine bunca âşıkân
 Erenler meclisi bağ ile bostan
 Güller yâ Muhammed Ali çağırır

Erenler cem'olub cümle Tekfurda
 Cümle üçler kırklar yediler anda
 Kızıl Deli suyu akub coşanda
 Çağlar yâ Muhammed Ali çağırır

Erenlerin güzel yolu erkânı
 Yüz sürüben *Hamdî* ola mihmânı
 Yıldı bir kez gelir yayla seyrânı
 Dağlar yâ Muhammed Ali çağırır

H Â T E M İ

— Murabba' —

Bir gedâ abdâlım âlem içre şâhımdır Ali
 Gayre yoktur ihtiyâcım çün penâhımdır Ali
 Zâr ü giryânım hemîşe dilde âhımdır Ali
 Kiblegâhımdır Muhammed secdegâhımdır Ali

Çün Hasen Hulk-ır-Rızâ'ya olmuşum candan gulâm
 Hem Hüseyin-i Kerbelâ'nın yoluna kurbân olam
 Zikr ü tesbih bundan özge âşıkâ yoktur kelâm
 Kiblegâhımdır Muhammed secdegâhımdır Ali

Şâh Zeynel'âbidîn ü Bâkır u hem Ca'fer'i
 Bunlara eyle mahabbet kim bulasın Hayder'i
 Zâkir ol bu mısra'i kim olmayasın serserî
 Kiblegâhımdır Muhammed secdegâhımdır Ali

Şah Takî vü bâ Nakî'nin bendesi oldunsa ger
 Şâh-ı âlemsin cihanda halk kulundur serteser
 Ehl-i îmânın budur virdi dilâ şâm ü seher
 Kiblegâhımdır Muhammed secdegâhımdır Ali

Mûsi-i Kâzım'a eyle iktidâ ey ehl-i Hak
 Hem Ali Mûsâ Rızâ'nın hasretiyle cânı yak
 Perde-i imkân-ı kaldır bunlara bir kerre bak
 Kiblegâhımdır Muhammed secdegâhımdır Ali

Askerî'nin askeri oldu muhibb-i hânedan
 Muntazır teşrifine Mehdî'nin hep ol âşıkân
 Nûr-u vahdet'ten zuhûr etti bu iki kâmran
 Kiblegâhımdır Muhammed secdegâhımdır Ali

Aç gözün ey *Hâtemî* eyle nazar bû âleme
 Kim Muhammed'le Ali'den gayrı yokdur bu deme
 Virdin olsun dâimâ bu lâfzı hiç terk eyleme
 Kiblegâhımdır Muhammed secdegâhımdır Ali

HAYRİYE

Muhammed Ali kuluyuz kulu
Tâ Elest bezminde demişiz belî
Aslımızdır Hacı Bektâş-ı Veli
Gürûh-i Nâcîyiz dönmeyiz geri

On iki imâmın demin görmüşüz
Sefine-i Nûh'a biz de binmişiz
Muhammed Ali'ye ikrar vermişiz
Gürûh-i Nâcîyiz dönmeyiz geri

Atamız Âdemden adık haberi
Yezidlere çektik tiğ u teberi
Ebû Tûrab dendi bize ezeli
Gürûh-i Nâcîyiz dönmeyiz geri

Otuz iki harfin dersin almışız
Asl-ı Kur'an biziz nefsi bilmişiz
Sadâsız kalb kalbe kelâm etmişiz
Gürûh-i Nâcîyiz dönmeyiz geri

Bâbında bekler *Hayriye* gedâyı
Şükür minnet kabûl etti recâyı
Dîn ü imânımız içelim demi
Gürûh-i Nâcîyiz dönmeyiz geri

HERDEMÎ

Gel gönül el ile düşme inâda (1)
Dur dediğim yerde dur kerem eyle
Niçün geldik aceb biz bu fenâda (2)
Âdem ol aslını bil kerem eyle

(1) Gönül gill u gışe düşme imada: nüsha.

(2) Ya ne için geldik biz bu cihâna : nüsha.

Bazıları dünyâlığa (1) mâildir
 Harâm ile hîlesine kaildir
 Eli zemm (2) eylemek eyu değıldir
 Kesilsin gıybetten dil kerem eyle

Vara buluşasın bir ulu ere
 Belki mazhar düşer yol vara vara
 Ağlasan da olmaz bîhûde yere
 Şâdîlikler ile gül kerem eyle

Herdemî kulunun yıldızı düşük (3)
 Erenler yolunda (4) âşıktır âşık
 Vasfın edebilmez dili (5) dolaşık
 Kabûl et kapunda kul (6) kerem eyle

HULÜSİ BABA

Gel gönül kâmiller bendesi ol gel
 Kâmiller kalbinde tecelli-i Hak
 Arayıp müşşid-i kâmilî bul gel
 Sâf eyle âyinen bulasın revnak

İnsân-ı kâmilîdir derdine dermân
 Halleder müşkülün her demde âsân
 Yoluna sıdk ile verip bâş u cân
 Sil gönül evini uyandır çırak

Kibr ile kîn hased evham ü hayâl
 Bulunsa bir kalbde görünmez cemâl
 Varlığın terkedip mahvetmek kemâl
 «Mûtû» hadîsine olur mâsadak

(1) Niçeleri dünyâsına:: nüsha.

(2) Dahi: nüsha.

(3) Işık: nüsha.

(4) Yoluna: nüsha.

(5) Medhini edemem dilim: nüsha.

(6) Kapunda kulunum bil: nüsha.

Hulûsî kıl kendini âli himmet
 Teslîm ile rıza âşîka devlet
 «Kenz-i lâyefna» dır sabr u kanâat
 Hak resûl buyurdu bil ki muhakkak

HÛSNÎ BABA

Eşîğin taşın beklerim
 Hünkâr Hacı Bektaş Veli
 Göster cemâlin isterim
 Hünkâr Hacı Bektaş Veli

Gâh sararıp gâh solayım
 Seni gönlümde bulayım
 Kulun kurbânın olayım
 Hünkâr Hacı Bektaş Veli

Bahr-i hakikat dürüsün
 Üstünü güller bürüsün
 Demin devrânın yürüsün
 Hünkâr Hacı Bektaş Veli

Derdinle siyah bağlarım
 Erir yürekte yağlarım
 Seni anıp kan ağlarım
 Hünkâr Hacı Bektaş Veli

Ahvâlîm oldu perîşan
 Senden olur bana derman
 Kulun *Hüsni* zâr ü giryan
 Hünkâr Hacı Bektaş Veli

HÜSNIYE BACI

— 1 —

Horasan şehrinden duyuldu sesi
 Âşık muhıblere düştü hevesi
 Yedi bâb içeri pîrin türbesi
 Eşiğin bekliyen câna aşk olsun

Mağribten maşrıka oynar kılıcı
 Eşiğin bekliyen olmuştur hacı
 Pîrimin başında elif-i tacı
 Eşiğin bekliyen câna aşk olsun

Ol Sultan yürüttü yedi dağları
 Bozuldu çürükler kaldı sağları
 Türbe bahçesinde Cennet bağları
 Eşiğin bekliyen câna aşk olsun

Abdal Mûsa derler pîrimin ismi
 Ateşe girince yanmadı cismi
 Sana niyaz eder derdment *Hüsni*
 Eşiğin bekliyen câna aşk olsun

— 2 —

Şükür olsun yaradanın demine
 Seyyah tâlib düştü bahar evine
 On iki İmâm Ali Şah yoluna
 Hû deyen canlara pîrim aşk olsun

Türbe bahçesinde zeyn olmuş güller
 Sabah seherinde öter bülbüller
 Gönülü gönüle katicak canlar
 Mahabbette kanan câna aşk olsun

Türbe bahçesinin etrafı bağlar
 Revân olmuş suları akar çağlar
 Üstümüze gelen ol yedi dağlar
 Dağları yürüten câna aşk olsun

Sıra dağlar bir hoşcana dizildi
 Görmez münkirlerin özü üzüldü
 Pîrim değirmeni sola döndürdü
 Döndüren canlara pîrim aşk olsun

Abdal Musa derler pîrimin ismi
 Ateşe girince yanmadı cismi
 Vâfir niyaz eder derdment *Hüsni*
 Ayn-i cem erenlerine aşk olsun (1)

İBRAHİM (Derviş)

Tâ ezelden bendesi olup etmişem
 Râhına can fedâ Balım Sultanın
 Aynıma tûtiyâ ayak türabın
 Çekem kühlü cilâ Balım Sultanın

Bir menzile yettim erenler cemi
 Farkederler anlar eyiyi, kemi
 Vafını ketb için aldım kalemi
 Etmedeyim imlâ Balım Sultanın

Emr ile yürüttün cansız duvârı
 Pîrim Hacı Bektaş Velinin yârı
 Edenler cümbüşü naz ihtiyârı
 Sürer demin hâlâ Balım Sultanın

Dervîşi müznibim ismim *İbrâhim*
 Eflâke çıkmada dud-u siyâhım
 Subh u şam istiyor ey yüzü mâhım
 Himmetin bu geda Balım Sultanın

(1) Bu şairin cönklerde **Hüsniye Bacı** serlevhasıyla, fakat **Hüsni** mah-lâsiyle kayıtlı bulunan bu iki nefesi birbirine o kadar benzemektedir ki aynı nefesin nüsha farklarından ibaret olduğu anlaşılmaktadır.

İ B R E T

— Muhammes —

Çekilüb sînemize kerb ü belâ desteresi
 Tâ Süveydâ-yi derûnumda göründü beresi
 Kodular âleme hicrân ile âteş küresi
 Tîğ-i mâtem açalı sîneye ah penceresi
 Çeşm ü dil oldu Hüseyñ aşkına bir kan deresi

Dolanub burc-i şerefden şeb-i zulmette o mâh
 Kerbelâ deştine göründü o demde bir râh
 Cânını etti fedâ Hazret-i Hak'ka ol şâh
 Tîğ-i mâtem açalı sîneye ah penceresi
 Çeşm ü dil oldu Hüseyñ aşkına bir kan deresi

Nim nigâh etmediler dide-i giryânımıza
 Kıydılar emr-i Yezîd ile bizim cânımıza
 Urdular âteşi bu cân-ü cihanbânımıza
 Tîğ-i mâtem açalı sineye ah penceresi
 Çeşm ü dil oldu Hüseyñ aşkına bir kan deresi

İbretâ çeşm ü çerâğan-ı Resûlussekaleyn
 Dürr-i sertâc-ı salâtîn ü imâm - ül - haremeyñ
 Mâtemin haşre kadar eyleyelim farz-ı ayn
 Tîğ-i mâtem açalı sîneye ah penceresi
 Çeşm ü dil oldu Hüseyñ aşkına bir kan deresi

İ D R İ S

Gezdiğim yerlerde viridin edeyim
 Kalbim gevherisin yâ imam Ali
 Hakîkatin gonca gülün dereyim
 Evvelim âhırım kemâlim Ali

Hakîkatin gonca gülün dererken
 Fatma Hadîce'nin zülfün tararken
 Zühre yıldızıyle bile doğarken
 Bile doğan Zühre yıldızım Ali

Ali'm Zühre yıldızı ile doğdu
 İnince peygamberler dîvâne durdu
 On sekiz bin âlem zabtında oldu
 Doksan bin bir isme cânânım Ali

Doksan dokuz bin nebî kakikat gülü
 Doksan dokuz tarîk anların yolu
 Otuz bin şerîat ma'rifet hâli
 Hakîkatte İmam Hüseyin Ali

Üç yüz altmış altı gün ile geldi
 Kırk sekiz kapuda hem konuk oldu
 On iki imam Şah Hüseyin bir geldi
 Kerbelâ'da meydan eden yâ Ali

Kerbelâ'dır şehidlerin mekânı
 Muhammed'dir dü âlemin sultânı
 İmam Zeynel ile Hak'ka varmalı
 Hakikat gülüdür Zeynel yâ Ali

Îsâ ile bile Hak'ka giderken
 Mûsa Hak'la bin bir kelâm ederken
 Kanber ile bile Düldül yederken
 Zindanda Muhammed Bâkır yâ Ali

Ali'm de muallak taşın atınca
 Arş-ı a'lâda melekler tutunca
 Arşdan yüz dört kitab yere inince
 Cümlesin şerh eden Ca'fer yâ Ali

Mağribden top indi maşrıktan yolu
 Maşrıktan doğdu mu'cizât nûru
 Kâzım Mûsa Rıza getürdü dolu
 Bile içti Hak Resul'dür yâ Ali

Kible tarafından bir bulut geldi
 Bu bulut içinde şimşek çalındı
 Mah geldi mi'racda iki bölündü
 Birliğe yetüren sensin yâ Ali

Şu cihânın dört köşesi şâhısın
 On sekiz bin âlem kıblegâhısın
 Muhammed Takî'nin sen penâhısın
 Nakî nûru ile doğanım Ali

Cebrâil Ali'ye selâm getürdü
 Mikâil cennetten kalem getürdü
 Azrail hazreti cânı getürdü
 Hak'ka teslim eden şah İmam Ali

Kul hüvallah dedim Allah-üs-samed
 Muhammed Ali'ye verin salevat
 Yüz yirmi nebîye indi dört kitab
 Ana kalem çalan Askerim Ali

İdris bu kelâmı böyle deyince
 On iki imamlara niyaz kılınca
 Mağaradan Mehdî zuhûr olunca
 Önünce sancağı çeken yâ Ali

İ S M A İ L

— 1 —

Akan dört ırmağın gözüün sorarsan
 Serçeşmeden gelür suyun durusu
 Ali Muhammed'dir Muhammed Ali
 İkisi de bir elmanın yarısı

Gerçek handa yalanı basar
 Gerçek doğru gider menziller keser
 Bir kale yaptırdım on iki hisar
 Neden imiş dıvarının örüsü

Kalenin yapısı dürlü mermerdir
 Alış veriş eder bir ulu şardır
 İçinde kırk sekiz minâre vardır
 Mahabbettir dıvarının örüsü

On iki kapusu var kırk dükkânı
 Üç yüz altmış altı gevher ma'deni
 Ol yediği şeydir alub satanı
 Cümlesinin sarrafıdır birisi

Kalenin burcunda bir kuş ta döner
 Kanadı üstünde kandiller yanar
 İsmail'in Hak'ka secdeye iner
 Âşıkım gitmez benzim sarısı

— 2 —

Şu derdli sînemde şem'alar yanar
 Âşıkım âteşi Karûn'un derdi
 Ârif-i billâhlar cihânı eler
 Ferhad kaya keser Şirin'in derdi

Çankısı çıkmadık olur mu çakmak
 Kimisi bîhûde kimisi ahmak
 Her birini bir sevdâya salan Hak
 Kimini huy tutar birinin derdi

Ben huylu değilim nüsha yaramaz
 Yüz kitab devr etsek çâre bulamaz
 Merhemsiz yarayı kimse saramaz
 Yüz bin tabib gelse birinin derdi

Gâh ağladub dîdelerim yaş ettin
 Gâh güldürüben çeşmim rûşen ettin
 Ay ile güne şevk verüb işittin
 Muhammed Ali'nin nûrunun derdi

Muhammed Ali'dir cihâna server
 Hattında hat vardır altında dal var
 Altında ağu var üstünde bal var
 Bal deyu inleyen arının derdi

Elimde sermâyem özümde varım
 Seri dost yoluna fedâ ederim
 Saâdetlü hünkârım gül yüzlü pîrim
 Âşıklar âh eder yârinin derdi

İsmail'im yaralarım ellidir
 Ta'rif hâcet değil derdli bellidir
 Abdalların hırka giyer şallıdır
 Hünkâr Hacı Bektaş Veli'nin derdi

— 3 —

Sırrımda ararken aynımda gördüm
 Ne keremdir dostu ziyâret etmek
 Tecellî temennâ niyazmend oldum
 Ne keremdir dostu ziyâret etmek

Kur'ân'a yakışır gerçeğin sözü
 Zülfün kemend olmuş mâhitab yüzü
 Zilhâ gibi Hak'ka yetürdün bizi
 Ne keremdir dostu ziyâret etmek

Mısır ellerinde Yûsuf-i Ken'an
 Mahzun kalır mı ol inanub kalan
 Beytullah üstünde çerh urub dönen
 Ne keremdir dostu ziyâret etmek

Beytullah'da Fahr-i âlem nûruna
 Al yeşil kırmızı taclar uğruna
 Yolumuz uğradı hublar yerine
 Ne keremdir dostu ziyâret etmek

Ey *İsmail* tavâf eyle üstâdı
 Yine o bildirir sünneti farzı
 Gözümün hasreti gönlüme arzu
 Ne keremdir dostu ziyâret etmek

— 4 —

Bâbullah deminde bir güzel gördüm
 Görünen sen gösteren sen gören sen
 Misli yok âlemde bir güzel sevdim
 Sevilen sen sevdiren sen seven sen

Anam derler âyet vardır saçında
 Horasan elinde Çin ü Mâçin'de
 Dünyâ ahret iki cihan içinde
 Görünen sen gösteren sen gören sen

Ellezîn hikmetinde sad hidâyet
 Şehr-i ilm'-i hikmet nûrudur kudret
 Altı bin altı yüz altmış altı âyet
 Âyet sensin hadis sensin Kur'an sen

Kûhu alub nûra damızlık katan
 Şakkulkamer nûrun hem maya tutan
 Elestü deminden birliğe yeten
 Yetüren sen erdiren sen eren sen

Derilince bin bir ayak bir yere
 Ol zaman müşerref olur yâr yâre
 Hüriler gılmanlar azm-i dîdâre
 Erdiren sen kıldırın sen kılan sen

Âleme irşaddır Kelâm-ı kadîm
 Yürü Hak'ka doğru var adım adım
 Fakîrim kapuna biçâre geldim
 Ma'bud sensin maksud sensin makam sen

İsmâil'im Hak'ka ma'bud der billâh
 Dâim püşt ü penah yâ Ali Allah
 Maksûdum Muhammed ma'bûdum Allah
 Makam sensin mekân sensin devran sen

— 5 —

İmam Hasan yoldaş Kanber kılavuz
 Biz yolcuyuz duâ edin erenler
 Dâim Âl-i abâ'ya yalvarırız
 Biz yolcuyuz duâ edin erenler

Mecliste gülbenkte cemda sırada
 Lokma-yi niyâzı yedik burada
 Efendim hâneniz şen ma'mûr ede
 Biz yolcuyuz duâ edin erenler

Gelmek' irâdettir gitmek icâzet
 Burdaki canları pîrim hoş göz et
 Gedik bekçileri eyleyin imdad
 Biz yolcuyuz duâ edin erenler

Yüz atlıya emânet her hallerden
 Hayır himmet bize evliyâlardan
 Sağ selâmet aşak gidek bellerden
 Biz yolcuyuz duâ edin erenler

Yükseğine çıktım göründü künbed
 Gedik bekçileri eyleyin imdad
 Cümlemize Hak'dan sağlık selâmet
 Biz yolcuyuz duâ edin erenler

İsmâil'im pir eşîğine niyâzım
Sultan Balıncıĝ'a yüz sürmek arzum
Eşe dosta armaĝanım sağ sözüm
Biz yolcuyuz duâ edin erenler

— 6 —

Ayn-ı cem olmuşlar didâra karşı
Kalbi kallaş hâin gelmiş gelmemiş
Hâlim arz edeyim halden bilene
Bihûde hâlimden bilmiş dilmemiş

Savur aşk kazanın dışa taşmaya
Bir kişinin yolda yolu düşmeye
Ahmak olan gider kuru çeşmeye
Anlamaz ki kabı dolmuş dolmamış

Firavınlık etmiş yolundan azmış
İkrâr ile küllî varından geçmiş
Hakîkatte abdest almadan göçmüş
Kılmayın ölüsün ölmüş ölmemiş

Odlu topuz yalancının cezâsı
Aslı münkirdir olmuş Hak'ka âsî
Eremez menzile yokdur süresi
Dağda bir baykuş kalmış kalmamış

İçilmez miskinın bulanık suyu
Hak'ka halka yaramamış bir huyu
Cömerd sofrasından umar hem payı
Nekes nasîbini almış almamış

İsmâil'im eder yaram ziyâde
Yadlarla içilmez hem dahi bâde
Yâr bana mahşerde şefâat ede
Yüze gülücü yâr olmuş olmamış

İ Z Z E T

Derd-i vuslat bizdedir biz âşıkân-ı Hayder'iz
 Mürdegân-ı Hayder'iz biz zindegân-ı Hayder'iz
 Sırrımızla âşinâdır rûh-ı râz-ı Mürtezâ
 Sûretâ cismiz velî ma'nide cân-ı Hayder'iz
 İbn-i amm-i Mustafâdır mültecâ-yi âşıkân
 Hamdülillâh bendeyiz biz bendegân-ı Hayder'iz
 Dönmeyiz Hubb-i Ali'den Râfızî derler bize
 Biz muhibb-i canfedâ-yi hânedân-ı Hayder'iz
 Hâriciler Zülfikar-ı nutkumu *İzzet* bilür
 Hasm-ı Ehl-i beyt'e seyf-i biemân-ı Hayder'iz

K A D İ R İ

Âlemi mamur-u âbâdân eden Bektâşîdir
 Meclis-i irfânı hep handân eden Bektâşîdir
 Şuhu mümtâz-ı Cihânı dâimâ irşâd edip
 Ehl-i cehli kabil-i iz'an eden Bektâşîdir
 Hazret-i İsâ gibi mevtâları ihyâ edüp
 Yeknefesle herkese ihsân eden Bektâşîdir
 Hâcî Bektâş-ı Velîdir ol gürûh-u mürşidân
 Kalb ile Dünyâyı hep seyrân eden Bektâşîdir
 İşleri âdâlar ile daima ceng ü cidal
 Sine-i âdâyı hep püryan eden Bektâşîdir
 Ey *Kadîrî* ilticâmız dâimâ ol harftir
 Dâr-ı dünyâ zâtını sultan eden Bektâsî'dir

K Â M İ

— 1 —

Her abd-i âcize minnet etmeyiz
 Bir Şâh-ı kadir ü mennânımız var
 Kimseden ümmîd-i şefkat etmeyiz
 Feyyâz-ı amîm-ül-ihsânımız var

Muktedâ-yı şâh-ı râh-ı şeriat
 Delîl-i sebîl-i ehl-i tarikat
 Menba'-ı ma'rifet Kân-ı hakikat
 Muhammed Mustafâ Sultânımız var

Melâz ü melce ü hem penâhımız
 Rehber-i râhımız dâd hâhımız
 Taht-ı velâyette pâdişâhımız
 Aliy-yel-Mürtezâ arslânımız var

Dü Şâh-ı şehîdan Şebpîr ü Şebper
 Yâdigâr-ı Zehrâ halef-i Hayder
 Kurratüluyûn zât-ı Peygamber
 Serverimiz merd-i meydânımız var

Zeynelabâ Bâkır Ca'fer-i Sâdık
 Kâzım Rızâ Takî hayrülhalâyık
 Nakî vü Askerî mahbûb-i Hâlik
 Muhammed Mehdi-i devrânımız var

Âl-i Resûl'edir i'tikadımız
 Çârdeh ma'sûma istinâdımız
 Ehl-i Beyt'e muhkem i'timâdımız
 Kâmiyâ îkrâr ü îmânımız var

— 2 —

Kâ'be-i kû'yun tavâf ettik ezelden hâciyiz
 Sanma gayrı bizleri kim biz gürûh-i nâciyiz
 Sîm ü zer Karûn'un olsun indimizde yok bizim
 Zâhidâ bir lokmanın hem tokuyuz hem âciyiz
 Men araf dersin bilelden dest ü dâmen tutmuşuz
 Ol sebebdan sanma gayrı kimsenin muhtâciyiz
 Mey içüb mahbûb sevmek tâ ezelden kârımız
 Ol sebebdan yetmiş îki fırkanın ihrâciyiz
 Râfîzî dese nola münkir harâbât ehline
 Sen özün bil Kâmiyâ biz cümlelerin sertâciyiz

KARA HAMZA

Gurbet ilde neler geldi başıma
 Cezâir erenleri aman gel yetiş
 Çağırırım üstâdıma pîrime
 Gerçek erenleri aman gel yetiş

Canıdır Kırkların dolusun sunan
 Pervâneler gibi odlara yanan
 Zülfikar kuşanıp Düldüle binen
 Tanrının aslanı aman gel yetiş

Otur deli gönül yerinde otur
 Cümle erenleri diline getir
 Urûmu Kırımı bekleyip yatır
 Divâne Behlülüm aman gel yetiş

Durmaz deli gönül su gibi akar
 Aşkın firâkile bağrımı yakar
 Kırk bin Rûm erleri gülbangin çeker
 Pîrim Hacı Bektâş aman gel yetiş

Ezelden gelenler çektiler cefâ
 Sonradan gelenler sürdüler safâ
 Allah birdir Hak Muhammed Mustafâ
 Cümlenin ulusu aman gel yetiş

Kara Hamza (1) eder dünya fâniymiş
 Yeşil yaprak veren ağaç kurumuş
 Arş ü Kürsî yerler gökler bürümüş (2)
 Pîrim Hacı Bektâş aman gel yetiş

(1) Abdal Hamza: nüsha.

(2) Her bendin sonu diğer nüshada:

«Cezair'in erenleri erinen (erile)» şeklinde mukayyettir.

K E M A L

Kudret lisânını anda Lemyezel
Kurarken gözüme dergâh göründü
Sırr-ı mukadderden taksîm-i ezel
Kendime hemserlik bir Şah göründü

Seyrettim tâlihim bir bir yazdılar
Her harfin bin kere belki süzdüler
Ol zamandan bana destur dediler
Destime saz sere külâh göründü

Ervâh-ı ezelde esrârıma bak
Şefâat kılmadan Peygamber-i Hak
Râh-ı terehhumda kim bana ancak
Ol Şâh-ı Muhammed penah göründü

Bir nidâ işittim hitâb-ı ileyk
Evvel nefes dedim lebbeyk lebbeyk
Kemal deyince el'aşk-u aleyk
Bu çeşmime Cemâlûllah göründü

KERİM DEDE

Ali'm yana yana yanamaz oldu
Uyan Ali'm uyan zamânın geldi
Yürek yandı korlandı da od oldu
Uyan Ali'm uyan zamânın geldi

Kızıl ırmak gibi başından coşan
Eğerle Döldül'ü Zülfikar kuşan
Mehdi'den Mehdi'ye savaşa düşen
Uyan Ali'm uyan zamânın geldi

Yezîd'in başına mıhlar çakıldı
Sancağımız kaz ovaya dikildi
Kavm-ı Yezîdân'e lâ'net okundu
Uyan Ali'm uyan zamânın geldi

Yezidler gaflet gömleğin giydiler
 Binbir günümüz tamâm oldu dediler
 Kavm-i adû Şah Hüseyin'e kıydılar
 Uyan Ali'm uyan zamânın geldi

Kerim Dede gitmek ister bu ize
 Uyduran ayrılmış öteki yüze
 Biz de niyyet ettik Sultan Nevruz'a
 Uyan Ali'm uyan zamânın geldi

K E Ş F İ

— 1 —

Nice pîrler ile bâtın yüzünden
 Pîrim Abdal Mûsâ Sultan'dır gelen
 Bunca dil teşneler kandı sözünden
 Pîrim Abdal Mûsâ Sultan'dır gelen

Çekilsün gülbankler چراغ uyansun
 Kudret sâkîleri meydanda dönsün
 Yezidler haşr olub mü'min sevinçsün
 Pîrim Abdal Mûsâ Sultan'dır gelen

Seninle feth olub uyandı چراغ
 Münkir olanlara düştü iftirak
 Elinde çeliği Yezid kırarak
 Pîrim Abdal Mûsâ Sultan'dır gelen

Açmış sancağını kibleye karşı
 Hû gülbank sadâsı kapladı arşı
 Arzulayıp gider Hacı Bektâş'ı
 Pîrim Abdal Mûsâ Sultan'dır gelen

Aş kaynadır gördüm Kızıl Deli'yi
 Şâh Abdal Mûsâ'nın elde çeliği
 Arzû eder Hacı Bektâş Veli'yi
 Pîrim Abdal Mûsâ Sultan'dır gelen

Pîrler yüzün dönüb Hicaz'a karşı
 Kible'sini aldı namaza karşı
 Mü'min olan gitsün niyâza karşı
 Pîrim Abdal Mûsâ Sultan'dır gelen

Keşfiyâ ağlayub çeşmi nem ister
 Mü'minin kardeşlerin Ayn-ı cem ister

 Pîrim Abdal Mûsâ Sultan'dır gelen

KÖÇEK ABDAL

Bihamdillâh bu meydâna
 Muhammed Mustafâ geldi
 İkrar ettik birliğine
 Aliy-yel-Mürtezâ geldi

Ali kırklara bâş oldu
 Hızır'a hem yoldaş oldu
 Hasan Hüseyin kardeş oldu
 Şehîd-ı Kerbelâ geldi

Kerbelâ'da kan saçıldı
 Neyleyim serden geçildi
 Anda kevserler içildi
 Sekahüm Rabbühüm geldi

Şâhın methin okur diller
 Açılmış bahçede güller
 Anda kevser içen kullar
 İmâm ü pişüva geldi

Muhammed'e inen Kur'an
 Okundu Nezzel-el-fürkan
 Utanıp pîrinden korkan
 Öksüz oldu gedâ geldi

Köçek Abdal bu biçâre
 Nâil oldu bu güftâre
 Niyâz eyledi ol yâre
 Hemen Mansûr dâra geldi

LEM'İ BABA

Canfedâ-yı cânım şehâ

 Derdmend-i üryan benim

Âşık-ı envâr-ı Hak'kım
 Nâzım-ı eş'ar-ı Hak'kım
 Hem çâker-i zât-i Hak'kım
 Şuride-i elhan benim

Dost deyu ağyâr aramam
 Mecliste ayyâr aramam
 Senden özge yâr aramam
 Her emrîne kurbân benim

Cânânın fermanderiyim
 Mengûşlu bir kemteriyim
 Derdi ile serseriyim
 Mübtelâ-yı hicran benim

Lem'iyâ feryât yetişir
 Elbette bir dâd yetişir
 Mevlâdan imdât yetişir
 Bidâd-i natüvan benim (1)

(1) Bu manzume müstef'ilün müstef'ilün vezni ile yazılmıştır. Bir iki yerinde vezin bozukluğu vardır. Ve ilk parçanın iki mısraı eksiktir.

L Ü T F İ

Kim bilirdi el ele el Hak'ka ikrâr olmasa
 Kim bilirdi Ahmed-i Muhtâr-ı Hayder olmasa
 Kim bilirdi cedd-i pâk-i Ehl-i Beyt kimler imiş
 Kim bilirdi feth-i dîn Sâhib teberdâr olmasa
 Kim bilirdi bu Enelhak sırrını ifşâ edüb
 Kim bilirdi Hazret-i Mañsûr'u berdâr olmasa
 Kim bilirdi yâver-i Peygamber-i âlicenâb
 Kim bilirdi Hâcî Bektâş Şâh-ı hünkâr olmasa
 Kim bilirdi kadrini dünyâ vü mâfihâda kim
 Kim bilirdi *Lütfî*'yi sâhib-i eş'âr olmasa

M A K B U L İ

Dil secdegâhı erenler şâhı
 Oldum âgâhı mu'tâdımız var
 Kılarız âhı Zikr-i İlâhî
 Rûzü şeb dahi feryâdımız var

Câm-ı safâya Zeynelabâ'ya
 Aşk-ı velâyâ Hulk-ı Rızâ'ya
 Zât-ı Mevlâ'ya durdum duâya
 Şâh-ı Kerbelâ'ya İmdâdımız var

Makbûlî kemtere Elmukaddere
 Kerem bizlere girdik katara
 Mescid minbere Zikr-i Ekbere
 Ali Kanber'e küşâdımız var

M A Z H A R İ

Hakikat bağının gonca gln
 Deren bilir dermeyenler ne bilir
 Canın kurbân edüp cnn yoluna
 Veren bilir vermeyenler ne bilir

Tatan bilir hakîkatin balını
 Dahl eylemez ehl-i aşkın hâlini
 Can gözünü açup Dost cemâlini
 Gören bilir görmeyenler ne bilir

Mazharı dŐeli h  firkate
 Rz  Şeb yanmakta derd  mihnete
 Harbat postunu künc-i gurbete
 Seren bilir sermeyenler ne bilir

M E B N İ

MŐtk-ı dilin mahbub-i Sübhân Hüseyn'e
 Ol kn-ı kerem makbul-i Rahmân Hüseyn'e
 Hem Hazret-i Fahr-ı cihnn kurra-tl-aynı
 Ferzende-i pâk ol Şeh-i Merdân Hüseyn'e
 Bir nûr-u basar ol ki ciğer pre-i Zehrâ
 Hem cedd Muhammed o kerem kn Hüseyn'e
 Her Şâm  seher zri klub bülbülü oldum
 Ol bağ-ı nübüvvet gl-i handân-ı Hüseyn'e
 Hep vrım anın can dahi lemede neyim var
 Cnm feda ol Őh-ı Őehdan-ı Hüseyn'e
 Hançer ki çeküb kıydı ol evlâd-ı Resûl'e
 L'net Yezid'e girdiğiğn kan-ı Hüseyn'e
 Ben nce ana etmeveyim l'neti her dem
 Ol kâfir-i din kıydığiğn cn-ı Hüseyn'e
 Biz bende-i ol sâdık-ı Evlâd-ı Resûl'z
 L'net ederiz dima dŐmn-ı Hüseyn'e
 Ahvl-i Őehdn kldıka tasavvur
 Aklım dağlur hâl-i perîşân-ı Hüseyn'e

Kan ağla gözüm yâd ederek hûn-i Hüseyin'i
 Bir emr-i azîm oldu bu ihvân-ı Hüseyin'e
 Ey *Mebnî* o şehler şehinin râhına can ver
 Vâsıl olasın belki o cânân-ı Hüseyin'e

MECZUB ABDAL

Otman Baba dergâhını soranlar
 Dergâhı cennettir Otman Baba'nın
 Eşiğinde yaslanuben yatanlar
 Dergâhı cennettir Otman Baba'nın

Meydânı hoştur gürbüzdür yapısı
 Mü'min ziyarete gelir hepisi
 Üç yerden açılır türbe kapısı
 Dergâhı cennettir Otman Baba'nın

Ziyâret kırlarlar beyler paşalar
 Türbesine gidip serden geçerler
 Âb-ı kevser şerbetinden içerler
 Dergâhı cennettir Otman Baba'nın

Kudret kılıcı vardır tutar eli
 Bendeleri almış erkânı yolu
 İmam Rıza oğludur şâhım belî
 Dergâhı cennettir Otman Baba'nın

Meczub Abdal eder bende olalı
 Horasandan Rûmeline geleli
 On iki imamdan himmet alalı
 Dergâhı cennettir Otman Baba'nın

MEFHARÎ (1)

— 1 —

Yatardım gafletle, bir guruh-u pîrân
 Tuttular destimi kalk kalk dediler
 Ne yatarsın böyle gözün aç bir ân
 Hayretle cihana bak bak dediler

(1) Bu şairin Çankırılı olduğu bilinmektedir.

Sarfetme havaya eldeki vâri
 Farkeyle ne imiş yâr ü ağyârı
 Erenler pîrine verip ikrârı
 Şem'ine îmânın yak yak dediler

Erkân kapısından içeri girdim
 Erenler pîrine ben ikrar verdim
 Murâdımı aldım maksûda erdim
 Kemberbest ol, mengûş tak tak dediler

Mustafâ iken ismim *Mefhar* dediler
 Yetiştî sâkîler sundular kevser
 Nûş edip çağırdım yâ Ali Kanber
 Mest olup cümlesi Hak Hak dediler

— 2 —

Aşkın cür'asını içmişim sâkî
 Tenezzül eylemem âb-ı engûra
 Pîr-i hakikat'e olan mülâkî
 Minnet etmez hecv-i ehl-i gurura

Dil verip olanlar bende-i Kerrâr
 Candan geçer yârın eylemez tezkâr
 Ezelden olanlar âşık-ı didâr
 Nimnigâh eylemez Cennet ü hûra

Aşk u şevk bahrine olup müstağrak
Meḥharî Enallah der miydi mutlak
 Keşfolunmasaydı sırr-ı Eneîhak
 Âlem-i kutsîde gûş-u Mansûr'a

MEYDAN ABDAL

Server göçünceğiz fâni dünyadan
 Ümmetlerim size elvedâ' dedi
 Azrâil'le nâme gelür Hudâ'dan
 Ümmetlerim size elvedâ' dedi

Tevekkül bâbına çıkmış oturmuş
 Sünneti kılmış da farzı bitirmiş
 Yüzünü görmeden îman getürmüş
 Ümmetlerim size elvedâ' dedi

Ümmetleri hep toplandı katına
 Giymiş hulle donun binmiş atına
 Helâlîm Hadîce kızım Fâtîma
 Ehl-i Bey'tim size elvedâ' dedi

Muhibleri hep toplandı huzurâ
 Kanlı yaşlar döktü yerin yüzüne
 Hasan Hüseyin'i almış dizine
 Kuzularım size elvedâ' dedi

Ali benim ahvâlimi bilesin
 Gidiyorum ümmetime diyesin
 Selman suyum koysun beni yuyasın
 Ümmetlerim size elvedâ' dedi

Çıkmış salâ verir Bilâl Habeşî
 Tâkati yokdur kaldıramaz başı
 Muhiblere saldı kızgın ateşi
 Muhiblerim size elvedâ' dedi

Meydan Abdal çeşmim yaşı sel oldu
 Âhıret evinden bize gel oldu
 Muhibler içinde çok figan oldu
 Muhiblerim size elvedâ' dedi

M İ Â D İ

— 1 —

Vâris-i ilm-i Nebî kâşif-i hem sırr-ı Ali
 Vâkif-ı nakş-ı tılsımât-ı hurûf-i ezeli
 Mây-e-i fazl u kerem mefhar-ı aktâb ü velî
 Rehber-i râh-ı necât ya'ni Hak'ın kudret eli
 Hâzin-i genc-i ulûm nâib-i esrâr-ı Ali
 Nâzır-ı levh ü kalemdir Hacı Bektâş-ı Velî
 Server-i Rum u Acem'dir Hacı Bektâş-ı Velî

Evliyâ içre odur menbâ'-i serçeşme-i Rûm
 Emrine oldu mutî' şems ü kamer devr-i nücûm
 Sırr-ı kudretle verilmiştir ana cümle ulûm
 Kamu Rûm erleri kıldı ana teşrîf-i kudûm
 Bildiler bezm-i velâyette nedir tarz-ı rüsûm
 Nâzır-ı levh ü kalemdir Hacı Bektâş-ı Velî
 Server-i Rûm u Acem'dir Hacı Bektâş-ı Velî

Geldi çün Rûm'a kerâmetlerin etti ızhâr
 Söyledi sırr-ı Hudâ'dan niçe dürlü esrâr
 Emrine oldu kamu râm cemâd ü eşcâr
 Saçtı ahbâbı kulûbuna çü necm-i envâr
 Hamdülillâh dil ü candan ana kıldık ikrâr
 Nâzır-ı levh ü kalemdir Hacı Bektâş-ı Velî
 Server-i Rûm u Acem'dir Hacı Bektâş-ı Velî

Mesned-i hükm-i velâyette kerem âna düşer
 Derdmendâna kamû feyz ü himem âna düşer
 Süfre-i nân-ı atâ bezl-i niâm âna düşer
 Sohbet-i silsile-i zât-ı şeyem âna düşer

..... (1)

Nâzır-ı levh ü kalemdir Hacı Bektâş-ı Velî
 Server-i Rûm u Acem'dir Hacı Bektâş-ı Velî

(1) Bu parçayla aşağıdaki parçanın birer satırları eksiktir.

Dem-i gülbângi çeken merd-i vegayi oldur
 Reh-i Hak mürşididir pîr-i bakayî oldur
 Gam-ı aşk hastesine tıbb-ı şifâyî oldur
 Şeb-i zulmette yanan şems-i ziyâyî oldur

Nâzır-ı levh ü kalemdir Hacı Bektâş-ı Velî
 Server-i Rûm u Acem'dir Hacı Bektâş-ı Velî

Kurb-i izzette olub vâris-i ilm-i Nebevî
 Odur evlâd-ı Muhammed güher-i Mustafavî
 Cebhesinde görünür âyet-i nûr-u Alevî
 Haseneyn gayretine dolmuş idi gönü evi
 Cümlesinden ulu(1)gördü anı Ahmed Yesevî(2)
 Nâzır-ı levh ü kalemdir Hacı Bektâş-ı Velî
 Server-i Rûm u Acem'dir Hacı Bektâş-ı Velî

Şeref-i Zeynelabâ Bâkır u Ca'fer hakkı
 Kâzım-ı Mûsi Rızâ nesl-i Peygamber hakkı
 Şah Takî Şâh Naki hem şeh-i Asker hakkı
 Mazhar-ı Fazl-ı Hudâ Mehdî-i server hakkı
 Kulu *Miâdî*'ye ettiği keremler hakkı
 Nâzır-ı levh ü kalemdir Hacı Bektâş-ı Velî
 Server-i Rûm u Acem'dir Hacı Bektâş-ı Velî

— 2 —

Yüzün nûru keremdir hey imânım
 Hadîsin derde emdir(3)hey imânım
 Sen ol sultân-ı kevneyn ü Resûl'sün
 Ki zâtın muhteremdir hey imânım
 Senin ceddindir İsmâil Halil hem
 Kerîm âlî himemdir hey imânım

(1) Dolu: nüsha.

(2) Şâh-ı Yesevî: nüsha.

(3) Em : Deva, ilaç.

Kamu âbâ vü ecdâdın efendim
 Hasıb ü Züşşiyemdir hey imânım
 Dahî aşhâb ü âlin cümlesi hep
 Cenâb-ı hâs ümemdir hey imânım
 Kulun *Miâdi'*ye eyle şefâat
 Ki gayet müttehemdir hey imânım

M U H Y İ D D İ N

Medineden gider oldum Kûfeye
 Dön gitme İmâm dedi sünnîler
 Uğratırlar seni cevr ü cefâya
 Dön gitme İmâm dedi sünnîler

Kolumuzdan uçtu Ali Mürtezâ
 Neyleyeyim Mevlâdan geldi kazâ
 Ayrılmaktan ölmek yeğdir hem bize
 Dön gitme İmâm dedi sünnîler

Ümm-ü Gülsüm gördü şişede kanı
 Yere vurup Arşa çıktı figanı
 Dön gitme yezitler öldürür seni
 Dön gitme İmâm dedi sünnîler

Muhyiddin yasım var âşıklar gelsin
 Buna inanmıyan Tamuda yansın
 Ümm-ü Gülsüm niçe firkata kansın
 Dön gitme İmâm dedi sünnîler

M U Ş T A K

Biz harâbât ehliyiz kâşânemiz virânedir
 Sâlik-i pîr-i muganız tekkemiz meyhânedir
 Pîrimiz var ârımız yok bu melâmethâned
 Ta'n-ı âlemden ne gam gamhârımız peymânedir
 Biz mukayyed olmayız zencîr-i küfr ü dîn ile
 Kabil-i imân-ı küfr olmuş şu kim divanedir

Küntükenzin ma'nisin fehmetmez aslâ ehl-i kal
 Mahrem-i râz-ı hidayettir o kim mestânedir
 Hâsılı bir noktadır *Müştak* ilm-i ârifan
 Kıl ü kal ehli bu ma'nâya hele bigânedir

N A K D İ

Bugün meydân-ı aşk içre yine âhengimiz vardır
 Munâfık münkir-i bedhûlar ile cengimiz vardır
 Erenler bezmine Allah eyvallah diyüp girdik
 Hemîşe zikr olur dilde zeh-i gülbângimiz vardır
 Atarsa gam değil zem tâşını münkir bize şâhım
 Bizim de anların hakkında lâ'net sengimiz vardır
 Girip de âşina-yi aşk olan bu meclise dâim
 Kemâlât ehlini bilmek için mihengimiz vardır
 Alınmaz nakşımız devrân-ı âlemde behey *Nakdî*
 Bizim bir suret-i âyîne bin rengimiz vardır

N A Z İ F İ

Elminnetü lillâh ki eyâ sâhib-i himmet
 Ey kân-ı mürüvvet
 Seccâdegehin buldu selâmetle saâdet
 Vey şân-ı tarikat
 Nefsinde muhârib olan ey safder-i galib
 Ceddin Ebu Talib
 Hak'dan sana kim sûret-i ma'nîde bu kuvvet
 İhsân ü inâyet
 Bu bezme küsûf ermiş idi işte açıldı
 Anber mi saçıldı
 Saddak nefsin eyledi ızhâr-ı kerâmet
 Ey mazhar-ı cevdet

Hak sâhibine eyledi teslîm bu câmı
 Cây-i fukarâyı
 Züvvâra mübârek ola bu Ka'be-i ismet
 Her kûşesi cennet
 Bu silsile-i Bektaşî'ye gel dil uzatma
 Öyle zehir atma
 Kıl o neseb-i pâkden ümmîd-i şefâat
 Der piş-i kıyâmet
 Dergâh-ı selâmet denilür buna efendi
 Bâ feyz-i bülendî
 Her cânibini kapladı envâr-ı hakîkat
 Ey sâlik-i vahdet
 Bû hânkah içre heme şâd oldu gönüller
 A'lâ ile efhar
 Değmez mi cihân işte *Nazîfâ* bu meserret
 Hakka bu ne devlet

N E D İ M İ

Velleyli izâ yağşâ buyurdu Sübhân
 Vennehâri izâ tecellâ'sıdır
 Ali'dir esrâda eşyâda ayan
 Bilocümle erenler mübtelâsıdır

Kün emriyle halk olundu her eşyâ
 Mevcûd olub nefsen illâ vüs'ahâ
 Zuhûr etti bunca rûh-i enbiyâ
 Âdem Safiyullah ibtidâsıdır

Akıl fikir ermez sırr-ı Yezdân'a
 Buyurdu Velasri innelinsâ'na
 Şeriat râhını Şâh-ı sultâna
 Tevdî' kıldı Hatmülenbiyâ'sıdır

Nedîmî gel gözle bâb-ı rızâyı
 Muhammed Mustafâ mihr ü vefâyı
 Şîr-i Hudâ Aliy-yel-Murtezâ'yı
 Hakikat bu halkın muktedâsıdır

NEHRİ

— 1 —

Kul olduk ezelden biz Mustafâ'ya
 Sıdk ile bendeyiz hem Mürtezâ'ya
 Cân ü dilden çünkü anları sevdik
 Bahş ettiler bize gün gibi sâye

Hasen Hulk-ır-Rızâ Fâtıma Bacı
 Hüseyin-i Kerbelâ bâşımız tâcı
 Bunları sevenler gürûh-i nâcî
 Gönlünü ver candan Zeynelabâ'ya

Muhammed Bâkır'a bende ol yine
 Ca'fer-i Sâdık'dan ola gör zinde
 Mûsi-i Kâzım'ı zabt edüb tende
 Teslîm et sözünü Alî Rızâ'ya

Muhammed Takî'dir cânımda cânan
 Aliy-yi Nakî'dir ol Şâh-ı Merdan
 Askerî'ye asker *Nehrî* her zaman
 Tâbi' olub Mehdî sâhib livâya

— 2 —

Kardeş bize niçün ikrar sorarsın
 Mürşide ikrârın Ali değil mi
 İrfânın yok mudur özün yorarsın
 Kalbin içre yârin Ali değil mi

İŞte dinle sana eyleyim beyan
 Dört kapu açıldı donandı meydan
 On iki çerağ var anda bİ noksan
 Niyâz u ezkârın Ali değil mi

Rehberim gösterdi niyâza geldim
 EŐiğın bûs edüb dâra çekildim
 Hakikat tarikat ma'rifet bildim
 Budur küllî varın Ali değil mi

İsmâil'in sırrı ol aşk çün ayân
 Kurbânım göklerden geldi ol zamân
 Tekbîr-i merdanla teslim etti cân
 Bu ulu esrârın Ali değil mi

Üryan koŐub Şahlar Şâhına vardım
 Edeb erkân ile cemâlin gördüm
 Boynuma kemendim taktım da durdum
 Görmüşüm didârın Ali değil mi

Rehberim destine verdi kemendim
 Koç kuzulu kurban deyu satıldım
 Hasen'le Hüseyin'e belim bağladım
 Bu iki serdârın Ali değil mi

Telkîn etti kulâğıma bir esrâr
 On sekiz bin âlem Hayder-i Kerrâr
 Açub gözün bir bak bunda neler var
 Gör ulu Settâr'ın Ali değil mi

Rehberim oturdu kalktım ayağâ
 Niyâz ile vardım ol ŐehinŐâha
 KardaŐlara dahi geçdim ayağâ
 İŞte bu pazarın Ali değil mi

Böylecedir ey şah bizim hâlimiz
 Ayn-ı mahabbettir hep ef'âlimiz
 Horasan şem'ine yandı bâlimiz
 Pervâne Hünkârın Ali değil mi

Nehrî kemter gerçi bilmezlenirsin
 Hakdır hep ef'âlin kime ne dersin
 Mahabbet et da'vâ niçün edersin
 Hayâ nâmus ârın Ali değil mi

— 3 —

Horasan'dan geldi kıldı karârı
 Şen oldu mekânı İnci Baba'nın
 Kırklar ile bile idi pazarı
 Açıldı meydânı İnci Baba'nın

Bir gece bātında eyledim seyrân
 Saf saf oldu canlar donandı meydân
 Çerağlar uyandı birden ol zamân
 Bu da bir nişânı İnci Baba'nın

Budur ey kardaşlar himmet-i azîm
 Cümle müridleri ahdinde dâim
 El bağı yanında olmuşlar kaim
 Kurulmuş divânı İnci Baba'nın

Şükür nasîb oldum ayn-ı cemine
 Yüzüm sürdüm ol demde kademine
 Ey kardeşler uyman dünyâ gamine
 Budur bir burhânı İnci Baba'nın

Postnişini Kadri Baba'dır ayan
 Çerağ uyandırdı gördüm ben o can
 Medhi ile aktı *Nehrî* dil olan
 Oldukça fermânı İnci Baba'nın

— 4 —

Ey sâlik-i bîgâne
 Kıyamadın bu cânê
 Aşk od'una pervâne
 Olamazsın demedim mi

Dil vermedin ezkâra
 Oldun neden âvâre
 Derdine nedir çâre
 Bulamazsın demedim mi

Er gerçi gezer zâhir
 Fark etmeğe Şart vâfir
 Meydâna serin âhir
 Koyamazsın demedim mi

Her gördüğün er sanma
 Nâfile od'a yanma
 Vâf edüb özün anma
 Yoramazsın demedim mi

Yüz tutsana irşâda
 Kim olasın âbâda
Nehrî gibi üstâda
 Uyamazsın demedim mi

N E S L İ

— 1 —

Tâlib ne durursun döner bu devran
 Gözünü gafletten açabildin mi
 Benliği terk edüb nefsin öldürüb
 Meskenet yurduna göçebildin mi

Cömerdlik edüben mâlini kıyıp
 Melâmet hırkasın eğnine giyib
 Dünyânın varlığın yokluğa sayıb
 Nâmus ile ardan geçebildin mi

Hakîkatın sahrâsında yaylayub
 İnüp aşkın deryâsını boylayub
 Şu dünyâ fırsatın mîzan eyleyüb
 Zâhiri bâtından seçebildin mi

Ulu sular taşkın akar bulanır
 Sefer arzu eden umman dolandır
 Âb-ı hayat çeşmesinden sulandır
 Mahabbet gölünden içebildin mi

Nesli bu dünyâya ayaktan geçüb
 Hakîkatle konub Hak ile göçüb
 Marifet tohumun tarlaya saçub
 Ektiğin hâsılı biçebildin mi

— 2 —

Gelin hey erenler dirlik edelim
 Kapuları açık Seyyid Ali'nin
 Eksiklikte kalup darda duranın
 Himmeti de çoktur Seyyid Ali'nin

Ne güzel bahar yeşillenmiş şimdi
 Lâlesi sünbülü açılmış şimdi
 Abdallar samâha durmuşlar şimdi
 Şirindir yerleri Seyyid Ali'nin

Baba İbrahim şehidler eridir
 Kırklar cemiyeti anın yeridir
 Cansız divarları binüb yürütür
 Muhibdir pirleri Seyyid Ali'nin

Nesî Abdal (1) bunu böyle söyledi
Gerçek erenlerin medhin eyledi
Meded mürüvvetle kerem diledi
İhsânı kim çokdur Seyyid Ali'nin

N İ H Â N İ

Ervâh-ı ezelde dîvân-ı Hak'da
Secde-i âdemî ettim de geldim
Hem âdem balçıktan yaradıldıkta
Çâr unsur libâsın giydim de geldim
Keştî-i Nûhile girdim tûfâna
Bir dem İsmâil'e geldim kurbâna
Ya'kub veş hayli düşdüm efgana
Yûsuf-i Ken'ân'ı buldum da geldim
Tûr'da Mûsâ ile dîvâna durdum
Hak'kın tecellîsin ben anda gördüm
Rûh-ul-mukaddes'den İncil okudum
Tıfl-ı Mesîhâ'yı bildim de geldim
Mahbûb-i Hudâ'ya vahy oldu Kur'an
Hem yazdı okudu ol Şâh-ı Merdan
Mî'râc'a Muhammed gittiği zaman
Leyle-i mî'râc'ı gördüm de geldim
Muhammed Ali'nin çünki fermânı
Kırklar meydanında gördüm erkânı
Nihânî böyledir derdin dermânı
Bu dem ü devrânı sürdüm de geldim

N O K S Â N İ

Lâmekân elinden bî nişân iken
Meni zuhûr etti ol kan içinde
Üç yüz altmış altı şehirden gelüb
Özüm katre oldu ummân içinde

(1) Bir mecmuada Öksüz Abdal namına kayıtlıdır.

Bir vakit ummanda cansız yaturdu
 Câna cesed verüb vücud yetirdi
 Gıdâ verüb kalb içinde oturttu
 Rızkımı yetürdü ol kan içinde

Tekmil vücudumla saldı cihâna
 Tasvir verüb iki babdan ayâna
 Gözümde nûr oldu baktım cihâna
 Nice bencileyin vardır bu hân içinde

Bir vakit mâderde şîr emdim kandım
 Tiz vakitte dahi andan usandım
 Diş bitirdim âb ü nâna dayandım
 Vücûdum besledim cihân içinde

On beşe girince kemâli buldum
 Nefse uyub isyan bahrine daldım
 Bir zaman uğraştım otuza geldim
 Her dem gezer idim gümân içinde

Çok ilim okudum aklım yetmedi
 Çok amel kazandım fayda etmedi
 Çok cehd ettim kimse elim tutmadı
 Hor zelil gezdim devrân içinde

İlm-i ledün dersin kâmilden aldım
 Okudum fehm ettim sırrını bildim
 Hakikat şehrin arzu edüb geldim
 Bir kâmile yettim irfân içinde

İbtidâ nefsimden okuttun beni
 Lûtfundan dirilttin bu ölmüş teni
 Merhamet eyledi ol gönlü ganî
 Özüm kande idi ummân içinde

Rabbimi öğrendim cümlenin cânı
 Kûfür deryâsında buldum î mânı
 Derde düştüm arar idim der mânı
 Tabîbe eriştim burhân içinde

Derdimin der mânı yine derd oldu
 İkrar birdir cesedciğim dörd oldu
 Şâh-ı Merdan zebânımda vird oldu
 Mansur tek gezerdi meydân içinde

Adâlet sultânı yek nefes kıldı
 Üç yüz altmış altı burcumu aldı
 Adûları sürüb kendisi kaldı
 Gönlümün tahtında sultân içinde

Gönlümün evinde kalmadı kara
 Aşk mahabbeti geldim dildâra
 Dilim ile ben hezâran sad pâre
 Evsâfın okurdum Kur'ân içinde

Bülbülüm gülü vasf eder bu dilim
 Mahlûk fehm eylemez hâlim ahvâlim
 Gülşen bahçesine uğradı yolum
 Bağ-ı cennet hûri gılman içinde

Bir köşede hak kelâmın söylerler
 Bir tarafda zevk-ı semâ' ederler
 Hakikat râhına doğru giderler
 Lâhmüke lâhmî oldu bir cân içinde

Mahabbet bağında bir kubbe gördüm
 Âdem suretinde aslını sordum
 Aslı kâinat imiş zâtını bildim
 Âleme can olan cenân içinde

Muhammed'in tâcıdır şems ile kamer
 Aliy-yel Mürtezâ belinde kemer
 İki kulağında Şebper ü Şübper
 Hasen Hüseyin'dir zebân içinde

Bir gözümde imam Zeynel nûr oldu
 Bir gözümde imam Bâkır sır oldu
 Hakikat râhında Ca'fer dürr oldu
 Bir yüzümde Kâzım nûrân içinde

Ağzımdan burnumdan Rıza dem urdu
 Bir elim ile Takî binâyı kurdu
 Bir elimle Nakî dîvâna durdu
 Cennet kapusundan Rıdvân içinde

Hasen-ül-Askerî kuvvet ayağı
 Muhammed Mehdî'dir kudret dayacağı
 Kubbeden zuhurdur cennetin bağı
 Bir fidan bitirdi cenân içinde

Ol fidan cennette kemâlin buldu
 Arasında seyr-i vahdeti gördü
 Arzû eden okur ilm-i hikmeti
 Arzû etmeyen kalur gümân içinde

On iki imam'ları cümle hak bilen
 Çardeh ma'sum pâkin aslını soran
 Anların yolunda cân ü ser veren
 Sultân olur imiş cihân içinde

Gülşen bağçesini gezdim bir zaman
 Gördüm ki kurulmuş bir ulu dîvân
 Muhammed Mustafâ el Şîr-i Yezdan
 Mürşid-i kâmilidir irfân içinde

Şeriat bâbında danıŐık oldum
 Tarikat bâbında cân ü ser buldum
 Hakikat bâbında nefse yanıldım
 Mürşid dâra dikti meydân içinde

Kudret tarafından bir top nûr indi
 Mürşid-i kâmilin dizine kondu
 Minnetçi oldu da dârına durdu
 Nûr nûra karıştı nûrân içinde

Minnet kabûl oldu dardan indiler
 Yerli yerli gediğine kondular
 AĞızların temennâya sundular
 Terceman diledi erkân içinde

Cibrîl'e emr oldu gülşen bağına
 Terceman getür ki niyaz dağıla
 HimmetleŐüb düştü yolun sağına
 Kendisini buldu cenân içinde

Firdevs bahçesinde fidânı buldu
 Sağ eliyle sebû ahmeri aldı
 Destur yâ Şah deyub meydâna geldi
 Kokusu dağıldı meydân içinde

Cebrâil öz hizmetine yer aldı
 Sebû-yi ahmeri Resul'e sundu
 NiyazlaŐuben çâr pâre kıldı
 Dört zat oldu bu cihânın içinde

Fâtıma Zehrâ'dır Ali'nin yârı
 Beline kuŐandı hem Zülfikar'ı
 Bindi Düldül'üne kırdı küffârı
 Kanber'i önünde meydân içinde

Her pârede gördü üç noktası var
 On iki noktadır birbirine bâr
 Yüzüne müştakdır şems ile kamer
 Dâim gelür gider cihân içinde

Anlardır âlemin nizâmın veren
 Kudret kandilini açup oturan
 Yer ile gökün binâsın kuran
 Âdem'i var etti isyân içinde

Âdem'in tevbesin kabûl eyleyen
 Bî güman Âdem'de mevcud söyleyen
 Yetmiş iki milleti îcâd eyleyen
 Cümlesin var etti zebân içinde

Yüz yirmi dört bin nebînin nûru
 Evliyânın sırrı kavli ikrârı
 Her taraf gösterir nûr u envârı
 Sûret-Âdem gezer her cân içinde

Yetmiş iki milleti îcâd eyledi
 Her birisi bir dil ile söyledi
 Gürûh-i Nâcî'de karâr eyledi
 Ma'rifet bağında gülşân içinde

Noksânî'yem cismimdeki cân olan
 Gönlümün tahtında hem sultân olan
 Okudup dinleyen hemî gösteren
 Evsâfın okurum Kur'ân içinde

— 2 —

Sanmayın erenler dünden bu günden
 Nice bin kerre bu hâna geldik
 Hak Taâlâ nûra tecellî kıldı
 Ol nurdan pâyımız aldık da geldik

Âşıklar ol nûrdan ervâhın aldı
 Ayîne eyleyüb cemâlin gördü
 Aliy'le Muhammed bu yolu sürdü
 Nur nûra karıştı nûrân içinde

Kandil-i kudreti yarattı nûrdan
 On iki ervâhı yarattı sırdan
 Lâmekân şehrini yarattı nûrdan
 Aşk u mahabbeti cev lâna geldik

Âdem'e kavuştuk cennete girdik
 Havvâ ile orda çok demler sürdük
 Yerin göğün binâsını biz kurduk
 Arzu kıldık anı seyrâna geldik

Hak buyurdu buğday yemeyin hey cân
 Galebe eylese nefis ile şeytân
 Yedikte buğdayı eyledik isyân
 Sürüldük cennetten cihâna geldik

Tevbe kıldık makbûl oldu sözümüz
 Muhammed cisminde açtık gözümüz
 Âdem'den Hâtem'e sürdük yüzümüz
 Ol demde sûret-i insâna geldik

Muhammed cisminde karâr eyledik
 Hak buyurdu Hak kelâmın söyledik
 İndik aşkın deryâsını boyladık
 İkrar verdik Şâh-ı Merdân'a geldik

Başımıza vurduk tâc-ı Levlâk'ı
 Çıktık seyr eyledik arş-ı eflâki
 Mi'râc'a çıkuben biz gördük Hak'kı
 Hâtemi bac verdik arslana geldik

Hâdîce Fâtîma Muhammed Ali
 Ezelden kurdular erkânı yolu
 Hasen Hüseyin'dir can kurban velî
 Eşiğine can baş kurbâna geldik

İmâm-ı Zeynel'den Bâkır'a indik
 Ca'fer-i Sâdık'a göz gönül kattık
 Mûsi-i Kâzım'dan Rızâ'ya yettik
 Takî Nakî şâh-ı hûbâna geldik

Cârdeh-i Ma'sûm-i pâk'dir sırrımız
 On iki imamlardan gelür nûrumuz
 Kırkların ceminde vardır yerimiz
 Uğradık mekteb-i irfâna geldik

Noksânî'yem Lâmekân'dan gelmişiz
 Erenlerden biz de destur almışız
 Münkirin gözüne perde olmuşuz
 Hakikat bahsini beyâna geldik

— 3 —

Ben mürşidim deyen noksâna gelsün
 Mürşid kimdir anın nişânı nedir
 Evliya buyruğun okuyub bilsün
 Yetmiş üç farzı var beyânı nedir

Dört kapu kırk makam on iki erkân
 On yedi tarîkı eylesün beyan
 Tâlibin gönlünde koymasun güman
 Bildirsin cân içre cânânı nedir

Kâmil mürşid her bir müşkili seçer
 Ana teslîm olan kevserden içer
 Tâlibin yetmiş bin hicâbın açar
 Gösterir cenneti nîrânı nedir

Bu ma'nâyı bilen mürşid tamamdır
 Ameli olursa on iki imamdır
 Kalbi Beyt-i Hudâ şâh-ı âlemdir
 Yedi bahir içre ummânı nedir

Bu sırra ermeyen mürşid olamaz
 Hırs-ı nefse uyan özün bilemez
 Tama' için gezen Hak'kı bulamaz
 Ne bilsün ikrârı îmânı nedir

Hak nerdedir bilmez yalanı söyler
 Evlâddanım deyüb yalanı söyler
 Gerges gibi her bir cîfeye konar
 Tanımaz yahşiyi yamânı nedir

Bu üç sıfatta buluananlar mattır
 Nefsine kul olan şeytan sıfattır
 Gıybet bühtan eder sanır âyettir
 Ak üzre farketmez karayı nedir

Noksânî aç gözün mürşidi tanı
 Bâtının görünce teslîm et canı
 Bir kapuya bend ol öğren irfânı
 Göresin küfr içre îmânı nedir

— 4 —

Yine havalandı gönlümün kuşu
 Aşk ile şevk ile döner şah deyu
 Her dem bahar ister istemez kış
 Mahabbet bağında döner Şah deyu

Şer'-i Muhammed'den bağlıdır başı
 Hakikat yolunda döker göz yaşı
 Arzu etmiş Rum'da Hacı Bektaş'ı
 Kubbesin üstünde döner Şah deyu

Mest olmuş eğlenmez aşkın bülbülü
 Zehrâ vü Kübra'dır hakikat gülü
 Sâki-i kevserden gelse bir dolu
 Aşk meyinden içer kanar Şah deyu

Hakikat meyinden içen uyanur
 Hasen Hulk-ı Rızâ rengin boyanur
 İmam Hüseyin al kanlara boyanur
 Zâkir semâ' eder döner Şah deyu

Ma'sûm-i pâklerden sağ kapu açar
 Ârif olan nice müşküller seçer
 Lâhmüke lâhm olan serinden geçer
 Kudretten delîli yanar Şah deyu

Zeynelâbidin'le zindâna düşer
 Bâkır kazanında kaynayup pişer
 Ca'fer ile yedi deryâyı geçer
 Gülşen bağçesinde döner Şah deyu

Kâzım'la irişir gevher-i kâna
 Rızâ ile girer hâl meydanına
 Sekiz uçmak içre Hak irfânına
 Didârı seyr eder döner Şah deyu

Muhammed Takî'den bulur imânı
 Ali Nakî kaldıra zan gümânı
 Askerî Mehdî-i sâhib zamânı
 Kalbde mihmân eder tutar Şah deyu

Noksânî gönülde kuş gezer iken
 Yer gök kurulmadan suda yüzerken
 Kandildeki nûrdan okur yazarken
 Aşkın cür'asından sunar Şah deyu

ÖKSÜZ ALİ

Aşk evinde kışlayalı
 Rivâyete başlayalı
 Gidi münkir taşlayalı
 Gönül çayır çemen oldu

Cennet evinde yayladı
 Muhammed Ali (kemer) bağladı
 Şah İmam Hasan söyledi
 Fatma Ana temel oldu

Şah Hüseyin'in elinde
 Zeynel'âbidin gölünde
 Muhammed Bâkır yolunda
 Cümle kfr İmân oldu

İmamların genci Şahtır
 İmam Câfer Sadık mahdır
 Horasan Şah oğlu Şahtır
 Hep birlikte dmen oldu

Mûsa-yı Kâzım Şehrinde
 Hak var stadın kahrında
 ryan Ali'nin fahrında
 Bu yol serv  semen oldu

Hak deyip lokma yemedi
 Mûsa Rıza da yumadı
 Muhammed Takî demedi
 Yezid gnl güman oldu (1)

Hasan Askerî de gelse
 Müminler Őad olup gülse
 Ali Zülfikar'ın çalsa
 Cihan halkı yaman oldu

Baka Mehdî obasına
 Arzumânım abasına
 Karşı kodu babasına
 Ol sahib-i zamân oldu

Âhır zamandır tesi
 Elinde kadeh tutası
 Öksüz Ali'nin nefesi
 Dvazde İmam oldu

(1) Bu dvazde de bir eksiklik vardır. Aliyen Nakî yoktur.

P Â K Î

Çok şükürler olsun sürdüm yüzümü
Eşiğine Seyyid Ali Sultân'ın
Sıdk ile bağladım ben de özümü
Eşiğine Kızıl Deli Sultân'ın

Gelibol'dan geçti Hak'ka dayandı
Tahta kılıç al kanlara boyandı
Burhânın görenler geldi inandı
Eşiğine Seyyid Ali Sultân'ın

Koru yaylasından attı şişini
Baba pınarının deldi taşını
Kırklar beli dedi koydu başını
Eşiğine Seyyid Ali Sultân'ım

Pâkî'nin ezelden vardır îmânı
Seyyid Ali'dir derdinin dermânı
Râhında fedâdır baş ile cânı
Eşiğine Seyyid Ali Sultân'ın

PÎNHAN ABDAL

Verdiğin ikrâra doğru gel yürü
Mansur olup darda tuttuğun eli bul
Bu yolun şâhıdır Muhammed Ali
Muhammed Ali'den kalan yolu bul

Hâl yolunun şâhı Ali'dir Ali
Ârif olan kişi neylesin kali
Rehberim Muhammed, mürşidim Ali
Mürşidle rehberde olan hâli bul

Muhammed Ali'dir taptığım tapu
Yıkılmaz Mevlânın yaptığı yapu
Kırk sekiz bahçede on iki kapu
Eşiğinde coşkun akan seli bul

Sağımda Muhammed, solumda Ali
Nefsine uyarsan kalırsın geri
Eğer anlar isen durma gel beri
Aşkın deryâsına inen gölü bul

Erenler sırrını verme araya
Gönül yıkıp göçeyleme seraya
Var bir amel kazan Hak'ka yaraya
Arının arayıp gezdiği balı bul

Erenler meydânında kestiğim başlar
Cûş etti çeşmimden kan ile yaşlar
Doğru doğru gelin mü'min kardaşlar
Rehber deştinden koktuğun gülü bul

Mansûr olup dâra geldiğim zaman
Zerre kalbimde kalmadı güman
İkrâr verip îman aldığım zaman
Kemend ile bağladığım beli bul

Mü'min olan biribirin bulunca
Verdiği ikrarda doğru durunca
Âdem Safî dünyâ bünyad olunca
Nuh'un teknesine inen kulu bul

Pinhan Abdal benim kestim kurbanı
Muhammed Ali'den aldım meydânı
Kırklarda biçâre Veyselkaranı
Muhammed gönlüne gir de Ali bul

P İ R H Â T E M

Yine bu gün dost evine varalım
Hallac-ı Mansûr'um dârım Gül Baba
Yârdan ayrılmışım feryâd ederim
Kalmadı nâmûs u ârım Gül Baba

Kan revandır gözümüzden yaşımız
Şükür geldik bir araya beşimiz
Şimdengeru Hû demektir işimiz
Arşa direk direk zârım Gül Baba

Gördüm kılıcını tutar elinde
Keskin erenleri vardır yolunda
Yardımcımız olsun mahşer yerinde
Dünyâda ahrette varım Gül Baba

Yedi iklim dört köşeye yürürsün
İsteyenin murâdını verirsin
Din serveri Muhammed'in nûrusun
Gel dînim îmânım şâhım Gül Baba

Pir Hâtem Abdal'ın tutalım yasın
Tuna'ya vermiştir bir karacasın
Yedi iklim dört köşeye gözcüsün
Gel dînim îmânım şâhım Gül Baba

R A B T İ

— Müseddes —

Bana bu sırr-ı sevdâ rişte-i nûr-u Hudâ'dandır
Ledünnî ilminin dersi bize feyz-i ulâdandır
Harâbât olduğum İbrâhim Edhem taht abâdandır
Celâl ü cezbe-i aşkım Resûl-i kibriyâ'dandır
Demâdem yandığım nâra Aliy-yel-Mürtezâ'dandır
Zehir nûş ettiğim her dem Hasen Hulk-ı Rızâ'dandır
Resûl'ün kurratülaynı Hüseyin-i Kerbelâ'dandır
Nezâfet râhına ser verdiğim Zeynelabâ'dandır

Bu sırr-ı ma'nevîyi Hazret-i Bâkır'dan aldık biz
 Hafiyyen mezheb-i Âlî Sâdık Ca'fer'den aldık biz
 Hakikat Mûsi-i Kâzım Rızâ'yı erden aldık biz
 Maârif fennini Alî Rızâ rehberden aldık biz
 Bu dersler hep bize Şâh-ı Takîy-yi pür safâdandır
 Müzeyyen oldu diller bâ Nakîy-yi pür vefâdandır

Hasen Askerî'den cenkleri ta'lîm eyledik her bâr
 Muhammed Mehdi'ye rabt oldu Âşık Rabtiyâ nâçâr
 Koruz başı belâ meydânına sırr etmişüz izhâr
 Bu sırdan bîhabersin pâk dâmen zâhid-i cerrâr
 Senin mağrûr-i engüştu olduğun ilm-i riyâdandır
 Yarın seyrân edersin mesnedin sâhib livâdandır

R A H M İ

— 1 —

Tâlib Hak'kı bilmez yüz bin cehd ile
 Hâdi-i servere erişmeyince
 İkrâr îmân olmaz indi ahd ile
 Mürşid-i ekber'e erişmeyince

Dümensiz yelkensisiz kayık olur mu
 Delilsiz âşık u ma'suk olur mu
 Secdesiz kiblesiz tahkik olur mu
 On iki servere erişmeyince

Bir kimseye burhan nişân olmadan
 Erkân-ı kırklarda meydân olmadan
 Tarîkatın sırrı beyân olmadan
 İmâm-ı Ca'fer'e erişmeyince

Fark etmez kerâmet kerâhet nedir
 Ne bilsün kesret ü mahabbet nedir
 Şerîat tarîkat hakikat nedir
 Ma'rifet hüneri erişmeyince

Gerçek *Rahmî* çokdur sülûk-i Alî
 Ermez menziline vallahi belî
 Hak tarîkı Hacı Bektâş-ı Velî
 Eğerçi ol pîre erişmeyince

— 2 —

Eriştim menzile ikrar getirdim
 Mürşidimden haber aldım yâ Alî
 El etti rehberim kendim yitirdim
 Bu aşk u sevdâya daldım yâ Ali

Râh-ı şerîatte buldum kemâli
 Dört kapudan girdim arslan misâli
 Anda gördüm Muhammed'in cemâli
 Araya araya buldum yâ Alî

Bu mahabbet karâr oldu dilime
 Terk ettim kesreti düşdüm yoluma
 Aşkın dümenini aldım elime
 Gemimi engine saldım yâ Alî

Taktılar boynuma resenim benim
 Anda kurbân ettim cân ile tenim
 Ol menzilde kendim biçtim kefenim
 Bu sırrına şaştım kaldım yâ Alî

Rahmî pür hatâya sen de atâsın
 Şâh-ı Velâyet'sin Şah Mürtezâ'sın
 Evvel âhır zâhir bâtın Hudâ'sın
 Öldürseler dönmem bildim yâ Alî

— 3 —

Horasan'dan Rûm'a zuhûr eyleyen
 Pîrim Hacı Bektaş Velî değil mi
 Binüp cansız dıvarları yürüden
 Pîrim Hacı Bektaş Velî değil mi

Doksan altı bin Horasan pirleri
Elli yedi bin de Rûm'un erleri
Cümlesinin serfirâzı serveri
Pîrim Hacı Bektaş Velî değil mi

Balım Sultan arkadaşı yoldaşı
Kızıl Deli Sultan'dadır her işi
Abdal Mûsâ Sultan dersin ne kişi
Pîrim Hacı Bektaş Velî değil mi

Kaygusuz Sultan'ın keşf ü kemâli
Er kulu Hacım Sultan'dadır hâli
Kanber Ali Sultan nûr-i cemâli
Pîrim Hacı Bektaş Velî değil mi

İbrahim Edhem sultân-ı cihânî
Sarı İsmâil'dir Sultan nişânı
Şeyh-i Şâzelî'dir sultan burhânı
Pîrim Hacı Bektaş Velî değil mi

Hızır Ali Sultan yâ senden meded
Kara donlu sultan Vallahi Ahad
Cedd-i Pâki sülâle-i Muhammed
Pîrim Hacı Bektaş Velî değil mi

Sâyesinde *Rahmî* nâm ile şânım
Yüzüm eşiğinde koydum kurbânım
Erkânım ikrârım dînim îmânım
Pîrim Hacı Bektaş Velî değil mi (1)

— 4 —

Yüzüm sürdüm eşiğine hâkine
Sâf ettin gönlümü meydânı gördüm
İştîyak eyledim vech-i pâkine
Hamd olsun dîdâr-ı Subhân'ı gördüm

(1) Bu manzume, mecmualarda ekseriyetle ilk üç bendi kayıtlı bulunduğu için, yanlış olarak Abdal Musa namına şâyi olmuştur.

Elim darda yüzüm yerde habîbim
 Özüm Hak'da doğru yoldur tabîbim
 Âsî mücrim kulum geldim tayyîbim
 Derdimin dermânı Lokmân'ı gördüm

Yüzüm eşik özüm koydum meydâna
 Gözüm oldu çerâğında pervâne
 Gerçeğe Hû yuf eyledim yalana
 Böyle erenlerde burhânı gördüm

Bezm-i mahabbette dâr-ı Mansur'da
 Gıl gış kalmadı âhâd unsurda
 Erenler nazarda kullar huzurda
 Afv eyleyen şâhı sultânı gördüm

Abdest aldım namaz kıldım bî noksan
 Zamm-ı sûre okuyarak râyegân
 Kiblemi secdemi ettiler beyân
 Cemâli cennette ışkanı gördüm

Erenlere dil uzatmak hatâdır
 Elim kesmek dilim kesmek devâdır
 Tâlibler mürşide teslim rızâdır
 Ol rızâdan olan seyrânı gördüm

Rahmî ayn-ı Cemin etti ziyâret
 Kesrette mahabbet gördüm hakîkat
 Heman bir târih çıktı ne hikmet
 Erkânında dürlü nişânı gördüm

— 5 —

Yaz bahar eyyamı cennetin kânı
 Bağçesi bağları Seyyid Ali'nin
 Öter bülbülleri âb-ı revânı
 Özgedir dağları Kızıl Deli'nin

Yaylakdır düzleri bahar yazları
 Seyrangâh olmuşdur şâhın düzleri
 Nîce bülbüllerin hub âvâzları
 Gülistan dağları Seyyid Ali'nin

Arafat yaylası bayram günleri
 Seyrangâhdır Şâhım Sultan evleri
 Seyrân ile gelüb yüz sürenleri
 Mekke'dir yerleri Kızıl Deli'nin

Semâ'a kalkdıkda abdal üryanlar
 Çekilür gülbânkler döner peymanlar
 Nice mahabbetler dem ü devrânlar
 Sürer dervişleri Seyyid Ali'nin

Rahmî dilim senden çağlayu geldi
 Pîrine özünü bağlayu geldi
 Yüz sürüb yerlere ağlayu geldi
 Nice muhibleri Kızıl Deli'nin

— 6 —

Afv eyle cürmümü erenler şâhı
 Kem bizdedir kerem sizde erenler
 Defterlere sığmaz çokdur günâhı
 Kem bizdedir kerem sizde erenler

Öksüz gibi harab yerde kalmışam
 Günah deryâsına düşüp dalmışam
 Ben pîrimden böyle haber almışam
 Kem bizdedir kerem sizde erenler

Men gedâyım şâhım atâya geldim
 Derdliyim derdime devâyaya geldim
 Mürüvvet kânısın recâyaya geldim
 Kem bizdedir kerem sizde erenler

Elim ermez gücüm yetmez nideyim
 Ben bu halde iken kande gideyim
 Senden gayri kime recâ edeyim
 Kem bizdedir kerem sizde erenler

Yetiş elden gitti *Râhmiyâ* kemter
 Kurtar bu azabdan aman erenler
 Kişi düştüğ- yerden kalkar dediler
 Kem bizdedir kerem sizde erenler

R A S İ H

Gaflet etme ey tâlib-i hakikat
 Vakt-i seher seyr-i şafak bizimdir
 Ârif-i billâh ol budur nasihat
 Ağzı lâ'lu tatlı dudak bizimdir

Muhammed Ali'yi söyledi ey yâr
 Emr-i Hak böyledir bize kafadâr
 Bunu Hasan ü Hüseyin'e getir var
 Erenler deminde kulak bizimdir

Ali Zeynelâba Bâkır u Ca'fer
 Kavm-ı Nâcî Kâzım Rızâ'yı söyler
 Takî, Nakî, Asker, Mehdî'nin ey er
 Mübârek gönlünce uçmak bizimdir

Hacı Derviş Rasih böyle demiştir
 Dedem erenlerden mîras yemiştir
 Tarîk-ı evliyâ râst revîştir
 Hak dest ü Yedullah elhak bizimdir

R Â Z İ

— 1 —

Zâhid ulûmu kimde ararsın
 Çün bâb-ı irfan Ali değil mi
 Dîn-i mübine kimden sorarsın
 Hak imâm olan Ali değil mi

On sekiz bin âlem yapıldı cisme
 Allemelesmâ vasf oldu resme
 Aldanma sakın resm ile isme
 Hakikat-i can Alî değil mi

Bezm-i Elest'i derhâtır eyle
 Kevserle özün gel tâhir eyle
 Söyle çekinme var zâhir eyle
 Sâki-i Yazdan Ali değil mi

Mushaf okur isen seyr et cemâli
 Ref' eyle dilden sen kıl ü kali
 İhlâs ile gör nokta-i hâli
 Vechinde Kur'an Ali değil mi

Tekrîm edildi vechi o şâhın
 Şakk oldu nûru ezelde mâhın
 Vahdet elinden varsa güvâhın
 Cân ile cânân Ali değil mi

Râzî olur ise söyler kelâmı
 Hak içre Hak'dır çünkü merâmı
 Âşık kulunun elhak îmâmı
 Ol Şâh-ı Merdan Ali değil mi

— 2 —

Ey gönül visâl-i Hak ise merâm
 Özün pâk et semt-i yâre temiz var
 İnsân olam dersen hâsıl-ı kelâm
 Tathîr-i kalb eyle merd-i azîz var

Bugün de fırsatı fevt etme ey cân
 Sözüm dinle yarın olursun pişmân
 Bed hûy-i ahlâkın terk eyle hemân
 İşte geldik gittik bunda nemiz var

Râzî kaldır gill u gışı aradan
 Bilür her hâlimiz yoktan vâr eden
 İkilik perdesi kalksa aradan
 Ne sizlerde siz var ne bizde biz var

— 3 —

Ey gafil özünü pâk edem dersen
 Ara bul derdine çâre demişler
 Kişi râh-ı Hak'ka ederse sülûk
 Vâsıl olur vara vara demişler

Edhem-i aşk olan devlet bulmasa
 Terk ede mi vârın lezzet bulmasa
 Visâlınden eğer izzet bulmasa
 Pervâne ne yanar nâra demişler

Usandık âlemin bî vefâsından
 Adû-yi mekkârın iftirâsından
 Ey Râzî bîçâre aşk belâsından
 Elin ermez kisb ü kâra demişler

— 4 —

Meyl edüb nakşına merd-i Hak olan
 Pîrezen dünyâya i'tibâr etmez
 Riyâdan silkinüb ehl-i aşk olan
 Kezzâb-ı âleme iftihar etmez

Her ne eylediyse Mevlâ eylemiş
 Kimin gulâm kimin Dârâ eylemiş
 Kimin bâý ü kimin gedâ eylemiş
 Her kulun kibriyâ bir karâr etmez

Hemdemimiz yoktur belâdan gayrı
 Fâriğ oldum zevk u safâdan gayrı
 Râzî derd ü gam ü cefâdan gayrı
 Bu bâzâr-ı aşkda kisb ü kâr etmez

RİFAT PAŞA

Tut dâmenini sıdk ile mürşid-i pâkin
 Zîrâ ki o mürşid sana derbân-ı Alî'dir
 İncitme sakın âdemi ger düşmanın olsa
 Şefkatli görün âleme bu şân-ı Alî'dir
 İhlâs ile gir dergehine Şâh Hüseyin'in
 Hâcet dile kim cân ile fermân-ı Alî'dir
 Maksûd-u merâmın ne ise arz-ı huzûr et
 Âçıldı bu şeb sofra ki ihsân-ı Alî'dir
 Zâhirde güneş Âlemi tenvir eder ancak
 Bâtında cihân üzre zerefşân Alî'dir
 Rifat gibi bir çâkere ihsân eder elbet
 Bû zâviyede çünkü o mihmân-ı Alî'dir

RIZA DEDE

— 1 —

Gürûh-ı Nâcî mezhepliyiz
 Ne akıllı ne deliyiz
 Baştan başa hep belliyiz
 Şâh-ı Merdân köçekleri

Ne dîn vardır ne de îmân
 Arşa çıkar âh ü efgan
 Kimi mahbup kimi civân
 Şâh-ı Merdân köçekleri

Hak dolusun içen kanar
 Tâbesabah semâ' döner
 Hak yoluna düşmüş yanar
 Şâh-ı Merdân köçekleri

Nûş ederler Kızıl Deli
 Kimisi de ak yazılı
 Gîsuları sırma telli
 Şâh-ı Merdân köçekleri

Sular gibi durmaz çağlar
 Gâhi güler gâhi ağlar
 Matem günü siyah bağlar
 Şâh-ı Merdân köçekleri

Şah Edrîkni Seyenceli
 Hep erenler dedi belî
 Sema' eden bendeleri
 Şah-ı Merdân köçekleri

Rıza Hak'ka doğru özü
 Cân ü dilden söyler sözü
 Biz biliriz pirimizi
 Şâh-ı Merdân köçekleri

R U H İ

Mübtezel devrine irüb yetenler
 Gafil olman gelen şâhım Alî'dir
 İkrârına durub ahdin güdenler
 Gafil olman gelen şâhım Alî'dir

Bin yüz doksan devrin dem ü devrânı
 Hurûc eyleyicek şefâat kânı
 İlmullaha yakîn geldi zamânı
 Gafil olman gelen şâhım Alî'dir

Bin bir ismin biri Hayder-i Kerrâr
 Zülfikar elinde Alî'dir ayâr
 Doksan yüz arası söylenen dildâr
 Gafil olman gelen şâhım Alî'dir

Ali'yle Mürtezâ seyf ile başlar
 Darbından titreşir dağ ile taslar
 Tarîkat gülleri kavm ü kardaşlar
 Gafil olman gelen şâhım Alî'dir

Doksan yüz arası neler olacak
 Nice canlar mertebesin bulacak
 Zülfikar elinde Ali gelecek
 Gafil olman gelen şâhım Alî'dir

Zuhûr eyleyecek gazi sultanlar
 Dökülür turâba ol kızıl kanlar
 Âşık Rûhî hakdır bu sözüm canlar
 Gafil olman gelen şâhım Alî'dir

R Ü M Ü Z İ

— 1 —

Her seher vaktinde şâd olur bülbül
 Şâhımın yanında açılır bir gül
 Çiçekler kıyamda vird olur sünbül
 Dost kokusun duyan câna aşk olsun

İkrârında duran merd oğlu merde
 Gönül tabîb eder görünce derde
 Zerrece mahabbet olunca serde
 Hak kokusun duyan câna aşk olsun

Tecellîden tesellîler hâzırdır
 Kâmil olan her gönüle nâzırdır
 Hakîkate eren şimdi nâdirdir
 Şah kokusu duyan câna aşk olsun

Aşkın yarasına merhem sarınca
 Gönül râhat eder Lokman bulunca
 Derviş niyâz eder mürşid görünce
 Dost kokusun duyan câna aşk olsun

Rümûzî açıktır şâhın meydânı
 Sürülür bezminde dem ü devrânı
 Gözünden tanırlar kâmil insânı
 Hak kokusun duyan câna aşk olsun

— 2 —

Gelin erenler
Hak'ka gidenler
Halden bilenler
Yanalım bu gün

Oldum pervâne
Girdim meydâne
Şâh-ı Merdân'e
Yanalım bugün

Resül Muhammed
Kıl bize mürvet (1)
Bu imiş âdet
Yanalım bu gün

Hadice Kübrâ
Fâtıma Zehrâ
Cânımız (2) fedâ
Yanalım bu gün

Hasan Hüseyim
Dîn ü îmânım
Fedâdır cânım
Yanalım bu gün

Şâhım (3) Zeynel'im
Bağlıdır belim
Pasın silelim
Yanalım bu gün

Muhammed Bâkır
Böylece bir sır
Can evine gir
Yanalım bu gün

(1) Bize mürüvvet: nüsha.

(2) Cân ü baş: nüsha.

(3) İmam: nüsha.

İmam Ca'fer'î
Dedi gel beri
Doğrudur yolu (1)
Yanalım bu gün

Mûsâ-yı Kâzım
Rızâ'dır özüm
Doğrudur sözüm
Yanalım bu gün

Muhammed Takî
Şâhımdır Nakî
Severiz bâkî
Yanalım bu gün

Askerî imâm
Mehdî'de (2) tamâm
Yine (3) bu kelâm
Yanalım bu gün

Rümûzî söyle (4)
Cândan Ali'ye
Bektâş Velî'ye
Yanalım bu gün

S Â D I K

— 1 —

Anka meydân alamaz uçmak ile
Meydân alan türab olur hâk olur
Her cân âşık olamaz içmek ile
Aşıkların sinesi de çâk olur

(1) Vermişim seri; nüsha.

(2) Mehdî'dir; nüsha.

(3) Benden: nüsha.

(4) Bir mecmuada «Râziyâ söyle» tarzındadır.

Âşıklık bir ilim her can fark etmez
Farketmiyen kişi menzile yetmez
Câhile söylesem bin söz kâr etmez
Kâmilin sohbeti yeke yeke olur

Dîvâneler hoş seyr eder âlemi
Hak sana çalmıştır Levh ü Klemi
Eğer ârif isen dinle kelâmı
Kızıoğlan kız olan sütten pâk olur

Karaçalıya aşu ursan gül olmaz
Sarrafin elinde altın, kül olmaz
Sâdık der bu dünya bîvefâ kalmaz
Gerçek olan don değişir pâk olur

— 2 —

Tarîkatın binâsını kurunca
İptida şânına yektâ dediler
Alî ile Muhammed'in şânına
Çar anâsır noktasmı kodular

Evvel ismi yektâ idi câr oldu
Hadîs-i Lahmüke lâhmî vâr oldu
Hazret-i Fâtîma anda sırr oldu
İkisi bir nurdan elma dediler

Hak emreyledi dört melek geldi
Hak'kın emri ile nûrlar halk oldu
Azrail İsrafil bir hamle saldı
Anda gözcü oldu Kırklar Yediler

Kudret kalemi Kâf ü nundan yazar
Mü'minler aynına kılmışlar nazar
Herkes uzaktan benim der gezer
Hamdülillâh bize indi...

Er odur ki yetmiş ikiden çıka
İptidâ farz olan benliğin yıka
Sâdık der niyâzım gül yüzlü Şâha
Mü'min için sağ eînde bâdeler

— 3 —

Gönül kelâmını kâmile söyle
 Alıcı olmazsa açma dükkânı
 Ariflikten murad sor sual eyle
 Müşteri olmazsa alma lisânı

Câhil ikrar verir ahdine durmaz
 Bu demde ağlıyan o demde gülmez
 Yalan ile îman bir yerde olmaz
 Neden ma'lûm yalancının îmânı

Yerde midir gökte midir ya kande
 Acep Hak mihmânı olmya cande
 Velekat Kerremnâ dediği demde
 Her can sezemez kimdedir mihmânı

Bunca canlar vardır gezer Hak deyû
 Arif ifşa eder kula bak deyû
 Tarîkati inkâr eden yok deyû
 Ben âdemde buldum Hak'kın ihsânı

Almıyana değil sözüm alana
 Gerçekler yok dedi kavli-yalana
 Canım kurbân olsun hâlden bilene
 Sâdık'a bildirdi küll-i noksânı

— 4 —

Ol Arş-ı Rahman bu Arşta yok iken
 Ezelî kandili tutandır Hayder
 Cihân deryâ iken yer gök su iken
 Arşın binâsını çatandır Hayder

Muhammed'i yarattı öz nûrundan
 Bir Zühre yıldızı doğdu alnından
 Eridi hall oldu hem gevherinden
 Katresin ummâna katandır «Hayder»

Kudret tarafından üç melek geldi
 Cebrâil emretti eflâke saldı
 Anda çoşan nûru ikiye böldü
 Can hasret kalemin çalandır Hayder

Nûr ile keffeyni hisâr eyliyen
 Fetahnâ suresin beşâr eyliyen
 Mağripten maşrika nazar eyliyen
 Mu'cizâtın topun tutandır Hayder

Âdem ata ayrılmazdı zâtından
 Bir bağ halkeyledi kendi katından
 İşâret eyledi hurma çöpünden
 Boz divin bendini çatandır Hayder

Hak sevdi severdi koymadı gamda
 Cebrâil ulaştı çile tamamda
 Muhammed mi'râc'a vardığı anda
 Aslan olup yola yetendir Hayder

Sefîl Sâdık Hakdan dile çâreyi
 Lûtfeyle tabîbin sarsın yâreyi
 Aman şâhım ıssız koyma sâreyi
 Çağırınca ulaşıp yetendir Hayder

S Â K İ

Biz muhibb-i hânedânız Mürtezâ'dan gelmişiz
 Şebper ü Sebpir'deniz kerb ü belâdan gelmişiz
 Râh-ı Zeynel'âbidin'de boynuma resen takub
 Bâkır ile Ca'fer-i Sâdık vefâdan gelmişiz
 Tâ ezelden kalû esrârımı biz hatm eyledik
 Tavr-ı Hakla Mûsi-i Kâzım Rızâ'dan gelmişiz
 Şah Takî vü bâ Nakî'dir dînimiz îmânımız
 Askerî vü Mehdi-i sâhib livâdan gelmişiz
 Dil tarîk-i nâzeninde çünkü buldu lezzeti
 Ey dilâver Sâkîyâ ibret nümâdan gelmişiz

SEFİL ABDAL

— 1 —

Hakikat râhına girdim gireli
 Çağırırım leyl ü nehar yâ Ali
 Erkân eşğine yüzüm sürelî
 Açıldı aynıma dîdar yâ Ali

Erenler bakmazlar dünyâ varına
 Bugünkü hizmeti koymaz yarına
 Senin âşıkların aşkın nârına
 Dost eyvallah diyüp yanar yâ Ali

Erenler yoluna ten çâk olmuşum
 Bastıkları yere hem hâk olmuşum
 Gönül evin silip pîrpâk olmuşum
 Açıldı aynıma dîdar yâ Ali

Aşkın ateşine yandım tutuştum
 Erenlerin katarına karıştım
 Mürşid eteğine şükür yetiştim
 Dertli gönlüm imdâd umar yâ Ali

Şahtan gayrı nesne yoktur hâhında
 Pîrim Fethî Baba Hak dergâhında
 Sefil Abdal erenlerin râhında
 Kılar âh ü zârı hezar yâ Ali

— 2 —

Gel gönül seninle abdal olalım
 Deşt-i Kerbelâ'ya yolu çekelim
 Şâh-i Necef'i ziyâret kılalım
 Mest olalım dokuz dolu içelim

Kem tamâ'lık edip nefsine uyma
Efsâne sözleri kulağa koyma
Kanâat ehli ol çok yiyip doyma
Büyücek lokmadan eli çekelim

Bu yola yolların doğrusu derler
Veli çok olurmuş uğrusu derler
Zerâfet îmânın yarısı derler
Efsâne sözlerden dili çekelim

Hak'ka muhib olan beriye gelsin
Bu dergâhta yüzün sürüyüp dursun
Zâhidin gayreti geriye kalsın
Biz imâm gayretin beri gelelim

Hızır olmaz âb-ı hayat içmiyen
Er sayıldı gördüğünü açmıyan
Hak'kına ulaşmaz serden geçmiyen
Sefil der meydâna seri çekelim

— 3 —

Hak dedim yönümü dergâhta tuttum
Yetiş yâ Muhammed Ali sen yetiş
Yüzümü sürdüm ol güzel Şâhıma
Yetiş yâ Muhammed Ali sen yetiş

Allah Muhammed Ali hep bir sırdır
Ana türâb olan ol mü'min kuldür
Hasen ile Hüseyin gonce güldür
Yetiş yâ Muhammed Ali sen yetiş

Hak'ka kul olup da ol Hak'ka yakın
Musâhip hakkını yemedен sakın (1)
İmâm-ı Bâkır'ın güllerin takın
Yetiş yâ Muhammed Ali sen yetiş

(1) Bu düvazde de bir dörtlük eksiktir. Çünkü İmam Zeynelâbidin yoktur:

Sakla sırrını ki saklaya seni
 Ayırma dergâhtan bu günahkârı
 İmâm-ı Câfer'dir yolun erkânı
 Yetiş yâ Muhammed Ali sen yetiş

Mûsâ-yı Kâzım'dır İmamlar sağı
 Mûsâ-yı Rızâ'dır yüzümün akı
 Muhammed Takî'dir Şah Ali Nakî
 Yetiş yâ Muhammed Ali sen yetiş

Hasan Askerî'de hatmiyet tamâm
 Zikreylediğim ol düvazde imâm
 Muhammed Mehdî'dir ol sâhipzamân
 Yetiş yâ Muhammed Ali sen yetiş

Sefî'im türâba sürerim yüzüm
 Kalbini pâk eyle açıktır gözüm
 Umarım dergâhtan ayırmam özüm
 Yetiş yâ Muhammed Ali sen yetiş

— 4 —

Mahabbet çerâğın yakan Ali'dir
 Âşıkım dizâra pervâne gibi
 Cümle vücut içre yanan Ali'dir
 Âşıkım dizâra pervâne gibi

Bağ u bostanının dalları Ali
 Öter bülbül olmuş gülleri Ali
 Dest-i kudrettendir elleri Ali
 Âşıkım dizâra pervâne gibi

Ali dolu kevser sunar âşıkâ
 Âşık olur aşkın verir mâşuka
 Fâtıma Hüseyin'i kaldır beşiğe
 Âşıkım dizâra pervâne gibi

Âl-i Abâ... dost ayân olur
 Kemberbesti kuşanıp beyân olur
 Kırklar dâra durur Hak uryân olur
 Âşıkım dizâra pervâne gibi

Sefil Abdal eder meydan Alî'dir
 Semâ' edip niyâz eden Alî'dir
 Erenlerim Şâh-ı Merdân Alî'dir
 Âşıkım dizâra pervâne gibi

— 5 —

Şems ü Kamer doğar Arş'tan yücedir
 Kimi bezirgândır kimi hocadır
 Sefil sersem derde derman nice dir
 Sar yaramı yâr yaramı görenler

Çamlı çamlı dağlar düştü araya
 İnanmaz mı ak üstünde karaya
 Sefil sersem derde dermân araya
 Sar yaramı yâr yaramı görenler

Zulmet kahrı gitti hem bahar yetti
 Konca güller bitti bülbüller öttü
 Sefil sersem bilmem şu halka netti
 Sar yaramı yâr yaramı görenler

Sallialâ Muhammed Kırklar'a serdâr
 Mansur'leyin bizi eyleme berdâr
 Sefil sersem eder Hayder-i Kerrâr
 Sar yaramı yâr yaramı görenler

Hamza Pehlivan da küffârı biçer
 Âşıklar gözünden kanlı yaş saçar
Sefil Sersem Hızır Nebî'den içer
 Sar yaramı yâr yaramı görenler

— 6 —

Safâ geldin safâ geldin erenler
 Mahabbet eyleyen câna aşk olsun
 Vücûdumu bilen Allahın bilir
 Âdemin kalbinde râha aşk olsun

Cümlenin maksûdu A'dem'de mevcût
 Anınçün kıldılar melekler sücût
 Allah bir Muhammed Alî'dir mescût
 Evvel ezel kiblegâha aşk olsun

Bâi Bismillâhtır Nokta'dır kadîm
 Hasan Errahmân Hüseyin Errahîm
 Vallahi Alî'dir her şeye kaim
 Veçhinde bedr olan Mâha aşk olsun

Denir Ehl-i Beyti sevene nâcî
 Âdemde ayandır Allahın veçhi
 Muhammed'in giydiği hırka tâcî
 Sefil Abdal giydi Şâha aşk olsun

— 7 —

Hayat sofrasında bir ağaç gördüm
 Yedi budağı var on iki dalı
 Can meyvası derler aslını sordum
 Bahârı Muhammed, meyvası Ali

Bin bir türlü çiçek her dem açılır
 Kimi nihân olur kimi saçılır
 Dost bâdesi ol mekânda içilir
 Kevseri Muhammed sâkîsi Ali

Muhammed Ali birliğe gelince
 Dost veçhini o dem ayân edince
 Mürşid huzurunda ikrâr verince
 Rehberi Muhammed sâkîsi Ali

Sefil Abdal eder fehm eyle ânı
 Cümleinin maksûdu ol kerem kânı
 Mü'minin kalbinde yoktur gümânı
 Bahârı Muhammed meyvası Ali

S E L İ M

Dertliyim kapuna dermâna geldim
 Mürüvvet sendedir Ali Koç Baba
 Cümle küstahlığı özümde buldum
 Mürüvvet sendedir Ali Koç Baba

Sana arzu çeker nice âşıklar
 Merhamet bâbının kilidin yoklar
 Sende mihmân Üçler Yediler Kırklar
 Mürüvvet sendedir Ali Koç Baba

Eşiğin taşına yüzümü sürsem
 Baba çeşmesinden nûş edip kansam
 Cerâğın şem'ine nervâne dönsem
 Mürüvvet sendedir Ali Koç Baba

Selîmin kusuru çoktur yanında
 Senin mahabbetin saklar yanında
 Pîrim huzurunda Hak dîvânında
 Mürüvvet sendedir Ali Koç Baba

SEYYAH DEDE

De İmâm-ı Hüseyin'i seven canlara
 Yansın kan ağlasın mâtem ayında
 Kerbelâ'da şehitlerin hâlini
 Bilsin kan ağlasın mâtem ayında

Sakınsın olmasın bu ayda hurrem
 Bilsin ol can bu ay mâh-ı muharrem
 Ah Hüseyin'im diyüp yarama merhem
 Sarsın kan ağlasın mâtem ayında

Yas eyleyip kara giysin donunu
 Ağlamak ile geçirsın gününü
 Şehitler aşkına kurban cânını
 Versin kan ağlasın mâtem ayında

Mahabbet ile bildirsın özünü
 Kanlı yaş ile doldursun gözünü
 Seyyah Dede topraklara yüzünü
 Sürsün kan ağlasın mâtem ayında

S I R R I

Gurbet diyârında bîkes garîbim
 Muhammed Ali'den özge yârim yok
 Gayrıdan geçmişim Hak'ka tâlibim
 Muhammed Ali'den özge yârim yok

Mürşidim Muhammed rehberim Ali
 Anlardan öğrendim erkânı yolu
 Kalbim amân ile doludur dolu
 Muhammed Ali'den özge yârim yok

Yoktan vâreyledi beni Yaradan
 Yârı buldum çıktı ağyâr aradan
 Ben aktan okurum bilmem karadan
 Muhammed Ali'den özge yârim yok

Anlar ile buldu bu âlem nizâm
 Mihrini tuttum ben gönülde müdâm
 Aslını sorarsın on iki İmâm
 Muhammed Ali'den özge yârim yok

Bu aşkın sevdâsı başımdan gitmez
 Yanıyor yüreğim tütünüm tütmez
 Ey zâhit nasihat bana kâr etmez
 Muhammed Ali'den özge yârim yok

Sırrıyâ vahdet bezminde can verdi
 İnâyet irişip ziyâyâ erdi
 Muhammed Ali'dir dilinin virdi
 Muhammed Ali'den özge yârim yok

— 2 —

Ezelden güzelden gönlümüz geçmez
 Biz âşıkız Hak'tan dîdâr isteriz
 Sofî ne söylersin kulak işitmez
 Biz âşıkız Hak'tan dîdâr isteriz

Sofî ne söylersin bilmem dilinden
 Çünkü sen bilmezsün aşkın hâlinden
 Bülbül vazgeçer mi konca gülünden
 Biz âşıkız Hak'tan dîdâr isteriz

Azrâil sözüne bir dem uymayız
 Mahabbet câmını elden koymayız
 Bir pula satılsa cennet almayız
 Biz âşıkız Hak'tan dîdâr isteriz

Dünyâdan geçmişiz kârımız yoktur
 Nâmûsu terkettik ârımız yoktur
 Bizim Hak'tan gayri yârimiz yoktur
 Biz âşıkız Hak'tan dîdâr isteriz

Bir derde düşüptür *Sırrî* kan ağlar
 Nâr-ı hasret odu ciğerin dağlar
 Bu derde düşenler cenneti neyle
 Biz âşıkız Hak'tan dîdâr isteriz

S Ü L E Y M A N

Kudret kitâbını açsam okusam
 Beyân ettiğimden alan var m - ola
 Bir daha yetmedik keçe dokusam
 Alıp kıymetile satan var m - ola

Şah Hasan Hüseyin Zeynel'abâ'sın
 Kabul etmez dar günlerin tövbesin
 Çıkarıp eğninden benlik libâsın
 Kaldırıp çiğninden atan var m - ola

Muhammed Bâkır Câ'fer'e varınca
 Günâha batarsın bir söz diyince
 Bu iş sana düşmez eşme derince
 Hak deyip nefise kıyar (1) var m - ola

Kâzım Mûsâ'ya varalım nâz ile
 Ben mü'minim dersin olmaz söz ile
 Kumrular ötüyor hub âvâz ile
 Kumru gibi dertli öter var m - ola

Takî'ye Nakî'ye verin selâmı
 Evliyâ ceminde dem dolduranı
 Şu iki cihanda haklı kelâmı
 Meyil verip kulak tutar var m - ola

Derki (2) Süleymân'ım gezmem şek ile
 Günah bende kantar ile yük ile
 Şu dünyâda oyun ile deng ile
 Oyunbaz feleği üten var m - ola

(1) Kanar: nüsha.

(2) Derviş: nüsha.

Ş Â H Î

Bir gün oturdum yârân-ı safâ
Gönül den dinleyen duyar demişler
Hicv eyledim emellerin evvelâ
Kaldılar bu sözde nâçar demişler

Sırr-ı tarîkati zemmeden merdûd
Kâfir olduğuna Hudâ'dır meşhûd
Anları hep münkir yarattı Vedûd
Hak'kı eylediler inkâr demişler

Evvel Nakşibendî eyledi zuhûr
Dünyâ şu'lesinden oldular pür nûr
Niçün Nakşîlerden ettiniz fütûr
Anlarda var dürlü esrâr demişler

Gelince Abdülkadir-i Geylânî
Nûra gark eyledi bütün cihânı
Bin bir yerde vardır halvet mekânı
Bin bir çilehânesi var demişler

Hasan-ı Basrî'dir Sa'dîler pîri [1]
Halvetiler vermiş râhında seri
Celvetilerde hem vardır eseri
Anlar da çağırır Kerrar demişler

Ahmed-i Bedevî pîr-i nâtıktır
Bedevî dervişi cümle tanıktır
Her birisi râh-ı Hak'ka yanıktır
Aşk delisi gâhi donar demişler

Rûfâilerde de vardır bir nişan
Darb-ı sînesine vurur her zaman
Pirin himmetiyle hep âteş zeban
Kızgın demirleri yalar demişler

(1) Sa'dîler, Sadeddin-i Cibâvî'ye mensubdur. Tarikat silsileleri Hasan-ı Basrî'ye müntehi olur.

Bir tarîk var ana derler Celâlî
 Kerametten olmaz hiç biri hâlî
 Anlarda ayandır Hak'kın cemâlî
 Dilde virdi ism-i Hayder demişler

Bir büyük pîr dahi İbrâhim Edhem
 Cümlesi süryânı durdurur epsem
 Anlar dünyâ için oldular bîgam
 Zikr-i yâ Hak eder her bâr demişler

Kalenderî dahi bir sırr-ı hikmet
 Pîrlerinden gayet olundu himmet
 Giydikleri hırka tâc-ı saâdet
 Gönülden virdleri Cebbar demişler

Dahi geldi dile Özbeğ'in pendi
 Her biri yolunda pîrler menendi
 Çok esrar zuhûra getirir Hindî
 Süryânîce zikr-i Settar demişler

Bir dahi var Hamzevîler tarîkı
 Vird-i Kulhuvallah okur kakîkî
 Anlardürür erenlerin refîkı
 Rûz ü şeb okurlar hezar demişler

Tarîk-ı Nusayrî acâyib hüner
 Destine ne alsa olur misk anber
 Mangallar dolusu ateş olsa yer
 Toprak tutar barut yapar demişler

Tarîk-i Yesevî bir acâyib sır
 Eğer aklın varsa ol tarîka gir
 Bir garib himmet eylemiş ol pîr
 Arslan gibi insan yutar demişler

Bir enver nümâdır Mevlevî îmân
 Döndürür âlemi bu çerh-i devrân
 Cezbelik hâlinde döndüğü zaman
 Gâhî döner gâhi uçar demişler

Hâtem-i pîr Hacı Bektâş-ı Veli
 Anın nesl-i pâki Muhammed Ali
 Cümle erenlerin bir zîbâ gülü
 İsmi Hacı Bektaş Hünkâr demişler

Zuhûr eyleyince pîr-i Horâsan
 Doksan bir er ile oldu imtihân
 Darı üstüne post koyduğu zaman
 Bin bir rekât namaz kılar demişler

Doksan bin erenler dedi eyva'llah
 Senin rızandayız cümlemiz billâh
 Yazında yazılmış Semmevechullah
 Mutlaka Aliy-yi Hayder demişler

Doksan bin er ile gelince beri
 Bütün Karşu varub Rûm'un erleri
 Karac - Ahmed cümlesinin serveri
 Elde mâr arslana süvar demişler

Rûm'a gelince ol kutb-ül - evliyâ
 Gulguleye vardı arz ile semâ
 Binip bir seng üzre ol envernümâ
 Yürüttü bir cansız dıvar demişler

Bir kadı var dedi ben olurum baş
 Ne asıl kimsedir ol Hacı Bektaş
 Pir kerâmet ile anı etti taş
 Dervişler üstüne basar demişler

Dağlar Őâhidliđe siz olun baş
 İçinden ayrılup gelen üç beş taş
 Munâfıklar ile eyleyin savaŐ
 Cümlesi bir dilden sahhar demişler

Softaların melâmeti çok oldu
 Yezidlerin nedâmeti çok oldu
 Dervişlerin kerâmeti çok oldu
 Esti bir muhalif rûzgâr demişler

Bazı softa vardır gayet müzevir
 Beş kuruş verirsen dîninden çevir
 Yalan yere Şâhid olur ol kâfir
 Para için dînin satar demişler

Bazı kadı, müftî bu işe mâil
 Duyunca ism-i zer akl olur zâil
 Tezvir kitâbından arar bir te'vil
 Yüz bin poletika açar demişler

Şâh-ı velâyet'in kuluyum Şâhî
 Őâhib Şecâatin kuluyum Şâhî
 Gönüller Şâhının kuluyum Şâhî
 Ana kim Ali Zülfikar demişler

Ő A H K E R İ M

Eğer dînin direğinden sorarsan
 Őâhib zaman On iki imam değil mi
 Tâlib olub aşk kitâbın ararsan
 Őâhib zaman On iki imam değil mi

Kıldığımız Şâh-ı Merdan çağıdır
 Üç yediler kırklar mürşid bağıdır
 Edeb erkân erenlerin evidir
 Őâhib zaman On iki imam değil mi

Ali Mûsâ'ya ilettiler yolunu
 Şah Safî'ye arz etti hâlini
 On iki imam'dır şâhın delîli
 Sâhib zaman On iki imam değil mi

Mürtezâ'nın gönlü gözü durağı
 Mü'minlerin kalb evinin چراغی
 Yerin göğün arşın kürsün direği
 Sâhib zaman On iki imam değil mi

Kimdir cem içinde perdeyi tutan
 Ali Mûsâ Rızâ'dır gül kokutan
 Ecel vakti can verirken okunan
 Sâhib zaman On iki imam değil mi

İş bu iş hep gerçeklerdendir elhak
 Olmayanlar şöyle mahrum kalacak
 Kabr içinde bize yoldaş olacak
 Sâhib zaman On iki imam değil mi

Pir Hatâyî bâtinî hem zâhirî
 Şerbet deyu nûş eyledi tâhiri
 On iki imam Şah Safî'nin mazharı
 Sâhib zaman On iki imam değil mi

Şah Kerim der bunu böyle haklayan
 Mehdi'dürür kendi özün yoklayan
 Yezidlerin ağızını bağlayan
 Sâhib zaman On iki imam değil mi

Ş E H İ D İ

— 1 —

Böyle buyurmuştur pirlere erenler
 Sırrı sırr eyleyen cânâ aşk olsun
 Sırrını vermeyüb candan geçenler
 Sırrı sırr eyleyen cânâ aşk olsun

Dinle karındaşım işbu meydanda
 Ne gördünse Hak'dır kalma gümanda
 Cemâl-i Hak'kı gör kâmil insanda
 Sırrı sırr eyleyen câna aşk olsun

Başım yola bağlı buyurmuş Ali
 Bu yol Zülfikar'dan keskindir beli
 Ârifin esrârın ne bilür deli
 Sırrı sırr eyleyen câna aşk olsun

Sen seni bildinse gel Hak'ka kavuş
 Yoksa bu meydandan ırak ol savuş
 Kim arş-ı a'lâya uçamaz her kuş
 Sırrı sırr eyleyen câna aşk olsun

Hak'kın cemâlini gördük hüveydâ
 Etmişiz teberrâ kıldık tevellâ
 Seri ver Şehîdî sırr etme ifşâ
 Sırrı sırr eyleyen câna aşk olsun

— 2 —

Gelmeden kevne bu kevni terk eden Bektâşîdir
 Gelmeden kevne bu kevni terk eden Bektâşîdir
 Noktanın esrârına mazhar düşüb aynelyakîn
 Men aref'den ders alub nefsin bilen Bektâşîdir
 Server-i âlem Muhammed Mustafa'nın aşkına
 Fakr ile fahr eyleyüb hırka giyen Bektâşîdir
 İntikam almak dilerler Hâriciden her zaman
 Zülfikar'ın Hazret-i Şâhın çeken Bektâşîdir
 Ağlamaktan göz yaşı deryâsına gark oldular
 Şah Hasen'in mâtemine zehr içen Bektâşîdir
 Şah Şehîd-i Kerbelâ'nın aşk u şevkinden bu gün
 Ser verüb meydân-ı aşka kan döken Bektâşîdir
 İktidâ edüb İmâm-ı Âbidîn ü Bâkır'a
 Ca'fer-i Sâdık yolunda ser veren Bektâşîdir

Kâzım ü şâh-ı Rızâ geldi Takî vü bâ Nakî
 Bâğ-ı aşkın bülbülânı dem uran Bektâşîdir
 Şah Hasen-i Askerî'ye asker olmuş bî riyâ
 Mehdi-i âhır zamânı bekleyen Bektâşîdir
 Mûtu kable en temûtü sırrına vâkîf olub
 Ey Şehidî ölmeden evvel ölen Bektâşîdir

Ş E V K E T

— 1 —

Hakikat kervanı geçti gidiyor
 Varıp bir kâmile sorabildin mi
 On iki katarı bir er yediyor
 Can gözünü açıp görebildin mi

Mâsivânın iltizâmın almışsın
 Cîfe-i dünyâyâ mâil olmuşsun
 Cümle kardeşlerden geri kalmışsın
 Atını ileri sürebildin mi

Mü'minler yanından gelip geçersin
 Mahabbet edenden neye kaçarsın
 Bunda ne ekdinse onu biçersin
 Amel tarlasını sürebildin mi

Elestü bezm'inde neydi peymânın
 Niçün dinlemezsin Hak'kın beyânın
 Anda ne buyurdu sana sultânın
 Ahd ü ikrârına durabildin mi

Derviş Şevket eder Hak'dan kaçarsın
 Hak'kı koyub bâtıl yola saparsın
 Şu dünyâda yüksek evler yaparsın
 Âhret sarayın kurabildin mi

— 2 —

Muhammed Ali'ye ikrâr eyleyen
 Mü'minlere rahmet söylenür gider
 Verdiği ikrârı inkâr eyleyen
 Münkirlere lâ'net söylenür gider

Muhammed Ali'ye buğz eden Mervan
 Son nefesde diler zerrece imân
 Zirk ü fikri dâim hûr ile gilman
 Sofi cennet deyu söylenür gider

Kûfe ahâlisi ol şâha biat
 Gel edelim deyu ettiler da'vet
 Tiğ çeküb şâha kıldılar adâvet
 Mel'un millet ile söylenür gider

İmâm-ı Hüseyin'i o demde inkâr
 Eyleyüb Yezîd'e verdiler ikrar
 Hâricî mezhebde kıldılar karâr
 Yezidi'ye lâ'net söylenür gider

Bu ma'siyet oldu çok o demlerde
 Âşıkların gözü el'an nemlerde
 Okudukça nutku ayn-ı cemlerde
 Derviş Şevket ile söylenür gider

— 3 —

— Âşık Hasan'a nazîre —

Horasan elinden Rûm'a azm eden
 Hünkâr Hacı Bektâş Veli kendidir
 Güvercin donunda pervaz eyleyen
 Hünkâr Hacı Bektaş Veli kendidir

Velâyet tahtına geçüp oturan
 Meyvesiz ağaçtan meyve bitiren
 Beş taşı da'vâya şâhid götüren
 Hünkâr Hacı Bektaş Veli kendidir

Ayrımayın bizi Şâhım sürüden
 Himmet ile kalbimizi nûr eden
 Cansız dıvarlara binüp yürüden
 Hünkâr Hacı Bektaş Veli kendidir

Duyuldu etrâf-ı âleme Hünkâr
 Hakikat râhını kıldı âşikâr
 Bunca kerâmetler eyleyen izhâr
 Hünkâr Hacı Bektâş Veli kendidir

Dürüldü ol demde Urum illeri
 Karaca Ahmed'dir ulu pirleri
 Şevket (1) düşmüşlerin destgirleri
 Hünkâr Hacı Bektâş Veli kendidir

— 4 —

Hak erenlerin bâbını açalım
 On iki imamın erkânıdır bu
 Âşıklara bûy-i anber saçalım
 Muhammed Ali'nin gülşenidir bu

On yerden boşanan bunda bağlanır
 Unulmaz yâreler bunda sağlanır
 Yüreğinde aşkı olan bilinir
 Derdli gönüllerin dermânıdır bu

Aynelyakîn halkı ceme derildi
 Hak'kın huzurunda ikrar verildi
 Nesimî yedi kez öldü dirildi
 Dedi Mürtezâ'ya Sübhân'ımdır bu

Şevket erenlerin cemine girmek
 Hakikat bağının güllerin dermek
 Muhammed Ali'nin sırrına ermek
 Hak'kın kula büyük ihsânıdır bu

(1) Bu nefes Tekirdağlı şairler adlı eserde Neyzen Şevket'e isnad edilmekte ise de bu zatın meşrebi, bu yolda şiirler yazmasına mânidir.

TELEMSÂNİ BABA

Yayla dağlarının sâhillerinde
 Şâhım Kızıl Deli Sultan evleri
 Bârigâhlar kurmuş dağ evlerinde
 Şâhım Kızıl Deli Sultan evleri

Nevbahâr vaktında konca gülleri
 Müferrih seyrangâh olur elleri
 Âşık sâdıkların tatlı dilleri
 Şâhım Kızıl Deli Sultan evleri

Gelip Beytullah'a yüzler sürenler
 Hak'kı bildi Şâhım seni bilenler
 Arzederler günah sana gelenler
 Şâhım Kızıl Deli Sultan evleri

Hak'kın kitâbını söyler dilleri
 Öter çevresinde can bülbülleri
 Gürûh-ı dervişan dilâverleri
 Şâhım Kızıl Deli Sultan evleri

Seyyit Ali Sultan Şâh-ı velâyet
 Erenler serveri merttir begayet
Telemsânî kulun bekler şefâat
 Şâhım Kızıl Deli Sultan evleri

URYAN ABDAL

— 1 —

Tevellâyı imamlardan getirdim
 Tavâfın kabuldür Abdal dediler
 Kırklar ile bir mecliste oturdum
 Tavâfın kabuldür Abdal dediler

Âyin geceleri erkân kurulur
 Gökteki melekler secdeye varır
 Ol demde dilekler hep kabul olur
 Tavâfın kabuldür Abdal dediler

Ali binmiş Düldül'üne gidiyor
 On sekiz bin âlem mevcut görüyor
 Şâhım Ali dâim 'durmaz yürüyor
 Tavâfın kabuldür Abdal dediler

Hızır elim aldı arşa götürdü
 Bir sâatte Kerbelâ'ya yetirdi
 Ol demde melekler şerbet getirdi
 Tavâfın kabuldür Abdal dediler

Genç Abdal'la Hacı Bektâş geldiler
 Sarısaltığı Rûmelin'e saldılar
 Çok şükür dertlere dermân oldular
 Tavâfın kabuldür Abdal dediler

Uryan Abdal der ki bu sözüm sırdır
 Ali sırdır Muhammed dahi nûrdur
 Aşk ile muhabbet sıdk ile yoldur
 Tavâfın kabuldür Abdal dediler

— 2 —

Elmalı Babanın sırrına vardım
 Hakikat erkânın ben anda gördüm
 Sıdk ile ummâna ben anda daldım
 Ummânın cûş etmiş Elmalı Baba

Senin âşıkların nefsin hâk eder
 Sürer erkân ile yolun pâk eder
 Pişirip tâlibin özün hâk eder
 Ummânın cûş etmiş Elmalı Baba

Uryan Abdal içti bunda u dolu
 Bilmez Yezid Mervan erkânı yolu
 Tâ ezelden Şâhım efendim Ali
 Ummânın çuŐ etmiş Elmalı Baba

U S U L İ

İkrâr-ı aŐkımız çün ezelîdir
 Mü'minin ikrârı Kalûbelî'den
 Benim pîrim çün Muhammed Alî'dir
 Döner dönsün ben dönmezem Alî'den

Benim gönlüm divânedir delidir
 Can ü dilden erenlerin kuludur
 Bu yol Muhammed'le Ali yoludur
 Döner dönsün ben dönmezem Alîden

Erenler serveri Âl-i Abâdır
 Hasan'la Hüseyin'e cânım fedadır
 Gözüm nûru benim Zeynel'abâ'dır
 Döner dönsün ben dönmezem Alîden

Zeynelâbidîn'dir benim sultanım
 Muhammed Bâkır'a fedâ bu cânım
 Câfer-i Sâdık'tır dînim îmânım
 Döner dönsün ben dönmezem Alî'den

Kâzım bize bir ni'mettir Hudâ'dan
 Hak râzıdır Ali Muserrıza'dan
 Muhammed Takî'dir Kalûbelâ'dan
 Döner dönsün ben dönmezem Alî'den

Ali Nakî bize hem piŐuvâdır
 Askerî düşmana tîr-i kazâdır
 Muhammed Mehdî de sırr-ı Mevlâ'dır
 Döner dönsün ben dönmezem Alî'den

Usûlî'yim kapusuna uruldum
 Erenlere cân ü dilden kul oldum
 Pîrler eşiğinde ben Hak'kı buldum
 Dönen dönsün ben dönmezem Alî'den

USEYLE BACI

Ben hak ile haklanırım
 Pir gönülde saklanırım
 Zâhidlere horlanırım
 Horlanmakla varlanırım

Âyîne gibi sâf olsam
 Maksûdumu ben tez bulsam
 Aşk-ı İlâhî'le dolsam
 Doldukça ben taşlanırım

Her kesin alçağı benem
 Râzıyım çekmezem elem
 Şah cemâlin nice görem
 Görsem âşık hoşlanırım

Gaib erenleri bulsam
 Bâtınımdan haber alsam
 Âb-ı kevser içüp kansam
 Kana kana uslanırım

Varlık ile yok olanlar
 Yolunda doğru duranlar
 Gönülde Hak'kı bulanlar
 Bu âleme aldanırım

Pir Sultan'ım Hak'ka gider
 Münkiri îmâna çeker
Useyle bir nazar ister
 Havalanır kuşlanırım

V İ R D İ

— 1 —

Yüz bin matah gelir satılmak için
 Dükânlar kurulmuş şâra vardın mı
 Müşteri var anda artırmak için
 Mürşid huzuruna dâra vardın mı

Mürşidin emrine olursan teslim
 Hak senden ayrılmaz sendedir kadîm
 Nefsin Nemrûd senin rûhun İbrâhim
 Halîl ile bile nâra vardın mı

Erenler yoluna doğru gelirsen
 Hayır himmet olur alabilirsen
 Gerçekler dârına durabilirsen
 Meded mürvet deyip pîre vardın mı

Pirin söylediği Hak'kın sözüdür
 Yine sende bakan kendi gözüdür
 Kimini sâf eder kimin azıtır
 Sofî bin cân ile yâre vardın mı

Virdî Derviş kurbân edegör seri
 Ayrılma yolundan olma serserî
 Alî'nin evlâdı Resûl'ün yâri
 Hacı Bektâş gibi ere vardın mı

— 2 —

Muhammed Mustafâ ey Şâh-ı Merdan
 Aliy-yel-Mürtezâ sana sığındım
 Hadîce Fâtıma Hasan Müctebâ
 Hüseyin-i Kerbelâ sana sığındım

İmam Zeynel ile Muhammed Bâkır
Cennet bahçesinde bülbüller şakır
Ca'fer-i Sâdık'a erdik çok şükür
Kâzım Mûsâ Rızâ sana sığındım

Muhammed Taki'ye verdim salevât
Aliy-yün-Nakî'den isterim imdâd
Hasan-ül-Askerî el'aman mürvet
Mehdî sâhib livâ sana sığındım

On dört ma'sûm-i pâk gürûh-i Nâci
On yedi kemerbest derdim ilâcı
Pîrim Hacı Bektaş serimin tâcı
Hünkâr-ı evliyâ sana sığındım

Virdî Derviş senin kulun kurbânın
Yarın Arafat'ta ulu dîvânın
Senin mücrimlere çoktur ihsânın
Pîrim Şüca' Baba sana sığındım

V U S L A T

Aldım ezeli dost haberin şân-ı Alî'den
Âçıldı yolum aşk ile erkân-ı Alî'den
Esrâr-ı tarikat ilimi irs ile geldi
Ey tâlib-i Hak isteyen ihsânı Alî'den
Çün lâhmüke lâhmî dedi hakkında Muhammed
Her Şehr-i ulûmun kapusu kân-ı Alî'den
Bilcümle velî zâtını cân içre görenler
Esrârı ezel sohbet ü burhân-ı Alî'den
Tâlipleri erkân ile her demde alurlar
Hâlince füyuzâtını pîrân-ı Alî'den
Kurbıyyet edüb zâtına bû dil-i mahzûn
Dost kokusun almıştı gülistân-ı Alî'den
Ma'nâ ile açtım yolumu Bâb-ı ulûm'a
Hem mazhar olub sırrına a'yân-ı Alî'den

Çöktüm önüne âlem-i ma'nîde okudum
 Ma'nâsı ile Hazret-i Kur'ânı Alî'den
 Derc etti özüm Fâtîha'da cümle mâanî
 Hem Besmele tefsîrini imkân-ı Alî'den
 Ol Besmele tahtında olan Nokta-i sırrı
 Bildim ki hakikat olan imân-ı Alî'den
 Ol demde zuhur eyledi çün rûh-i izâfi
 Buldum özümü mazhar-ı esrâr-ı Alî'den
 İrgördü bu dem âb-ı hayat havzına cânı
 Kandırdı hemen aşkına ol ân-ı Alî'den
 Ol meclise dâhil olana cam sunulurmuş
 Nûş eylemişim bâdeyi destân-ı Alî'den
 Çün el ele el Hak'ka demek oldu ayânım
 Gösterdi Hudâ seyrini arslan-ı Alî'den
 Verdim yoluna cânımı ol zât-ı şerifin
 Gördüm ki o dem cânımı cânân-ı Alî'den
Vuslât görünüb Bâb-ı ulûm'un kademinde
 Gelsün dileyen var ise irfân-ı Alî'den

Y E K S Â N İ

İstemem âlemde gayri meyveyi
 Tadına doyulmaz balımdır Alî
 İstemem dünyâyı verseler dahi
 Kokmazam sünbul ü gülümdür Alî

Yeksânî'yim nice düştüm derdine
 Gark oldu vücudum çile bendine
 Sormaz oldu gönül kendi kendine
 Söyler dehânımda dilimdir Alî

YUSUF (Kul)

— 1 —

Yüz sürüb de geldim pîr divânına
 Bir aman bir mürvet Allah ey Allah
 Bir nefes öldürdü bin kan eyledim
 Bir aman bir mürvet Allah ey Allah

Yolcu olub bakmaz bu gün yarına
Gerçek olan hîle katmaz kârına
Günahlı gelmişem Mansur dârına
Bir aman bir mürvet Allah ey Allah

Mü'minler eşiğin kıblegâh eder
Senin yüzün gören nice terk eder
Senin aşkın beni de abdal eder
Bir aman bir mürvet meded ey Allah

Gerçek âşıkların âhı hakkıçün
Sıdığı bütünler çoğu hakkıçün
Hayder-i Kerrâr'ın sırrı hakkıçün
Bir aman bir mürvet Allah ey Allah

Kul Yusuf kulundur el gibi bakma
Gözden çıkarub kalbinden bırakma
Yanmış yüreğimi bir dahi yakma
Bir aman bir mürvet Allah ey Allah

— 2 —

Gönül hânesinde bir güzel sevdim
Âşık defterine yazar mı bilmem
İhtiyâc olursak bir gün eline
Bizi nazarından kovar mı bilmem

Mahabbet ırmağın başı göl imiş
Rakîb-i nâdânın işi âl imiş
Âşıkın ma'şûka zehri bal imiş
İmam Hasan gibi içer mi bilmem

İmam Hasan zehri beytinden içti
Hüseyn-i Kerbelâ şehrinde göçtü
Gördüm Muhammed'i nikabın açtı
Ali Döldül'üne biner mi bilmem

Ehl-i Beyt'in hâli zaif olunca
 Üryân olub develere binince
 Muhammed'e Hak'dan Cibril gelince
 Hazret-i Fâtıma yanar mı bilmem

Ebû Müslim seyfin aldı destine
 Nikabını saldı yüzü üstüne
 Lâfetâ okudu Yezid kaskına
 Yezîd'in neslini keser mi bilmem

Ebû Müslim Küfe şehrine vardı
 Muhammed Ca'fer'in kokusun aldı
 Pençe vurdu zindân iki şakk oldu
 Muhammed Bâkır'ı aldı mı bilmem

Kul Yusuf'un aklı bu kadar yetti
 Yenemedi kendin engine attı
 Hû deyen âşıklar bu deme yetti
 Bir sâhib Zülfikar gelmez mi bilmem

Z E Y N E B

Mâh-ı muharremde derd-i hicranda
 Şah İmam Hüseyin Alî'yi gördüm
 Ağlar idim âh ü zâr ile gamda
 Şah İmam Hüseyin Alî'yi gördüm

Erenlerin nazargâhı önünde
 Arzum kaldı cemâlinin nûrunda
 Medet mürvet dedim durdum dârında
 Şah İmam Hüseyin Alî'yi gördüm

Yeşil ammâmesin sarmış başına
 Ay gibi parladı alnın döşüne
 Kimse akıl erdiremez işine
 Şah İmam Hüseyin Ali'yi gördüm

Aman mürvet dedim tuttum destini
 Sıdk ile isteyen bulur dostunu
 Ağlarken şâd etti *Zeyneb* (1) miskini
 Şah İmam Hüseyin Ali'yi gördüm

(1) Yukarıdaki manzume, «Şucaaddinli Öksüz Zeyneb Bacı» başlığıyla neşredilmiştir. (M. Tevfik Oytan: Bektaşiliğin iç yüzü S. 117). Şairin hayatına ait malûmat yoktur. Yalnız aynı eserde meşhur Kâmil Paşa'nın refikası Zeyneb hf. ye de şairlik isnad edilmekte ve Fâtih Sultan Mehmed devri şairlerinden Kastamonulu Zeyneb hanım'ın

Keşf et nikabını yer ü göğü münevver et
Bu âlem-i anâsırı firdevs-i enver et

matlı pek maruf gazeli bu Hf. namına kaydolunmaktadır. XVI ncı asırda kaleme alınan Lâtîfî tezkiresinde ve diğer birçok menbalarda mevcut olan bu gazelin XIX uncu asır mahsulü sanılması yanlıştır.

İÇİNDEKİLER

XIX uncu Asır Bektaşî - Kızılbaş - Alevî Şairleri

5	Agâhî Dede	139	Fennî
6	Ahmed Talibi Irşadi Baba	144	Kemterî
8	Azbî Baba	159	Bosnavî
9	Âbidin Baba	170	Sâdık Baba
10	Cesari	172	Mehmed Ali Hilmi Dede Baba
12	Ceyhunî	178	Hâdî
15	Dertli	179	İlhâmî
22	Didari	183	İlhâmî Bey
26	Esat Baba	184	Genci (Genç Abdal)
27	Fehmi Baba	191	Zeynelâbidin
28	Lokmani	192	Recaî Baba
29	Mahzunî Muharrem Baba	193	Derviş Tevfik
30	Mir'atî	199	Mehmed Bey Baba
39	Meknunî	200	Derviş Ali
42	Perişan Baba	210	Şemsî Baba
48	Pir Mehmed	212	Kadri
50	Seyranî	214	Rıza Efendi
55	Sırrî	217	İhlâsî
61	Sâcid	221	Ruhî Bey Baba
63	Türabî	223	Hulki Baba
74	Zahmî	224	Nazmî
78	Hıfzî	225	Çınarî
81	Şem'î	226	Matlûbî
83	Veli	228	Rıza
95	Dâniş	229	İbrahim Baba
97	Kenzi	230	Şeref Bacı
99	Remzî	231	Ferdî
102	Ecri	233	Hitâbî
107	Hasretî	234	Hüsnî Baba
108	Sabrî	235	Feryadî (Deli Derviş)
110	Resmî	237	Hayrânî (Deli Hüseyin)
113	Vehbî	238	Cemalî Baba
116	Recûlî	243	Zikrî
117	Cevabî	245	Yusuf Dede
119	Hâkî	246	Dürrî
120	Hâtîfî	251	Edip Harabî
133	Yesari	265	Râmî

Son Asır Bektaşî - Kızılbaş - Alevî Şairleri

271	Mehdî Baba	297	Sâmih Rıfat
271	Mihrabî	300	Ali Nutkî Baba
274	Alî Ulvî Baba	302	Süreyya Baba
276	Gülsüm Bacı	303	Emine Beyzâ
277	Hüsni Baba	304	Arife Bacı
277	Derviş Ruḥullah	305	Basrî Baba
281	İkbal Bacı	309	Vahid Lütî Salcı
283	Selman Cemalî Baba	311	Yusuf Fâhir
285	Şehribânû Bacı	315	Naci Kum
286	Münir Baba	319	Ahmed Muammer Tarhan
287	Hüseyin Zeki Baba	323	Ahmed Rindî Güneren
288	Sâkine Bacı	329	Kadimî
290	Mustafa Şükrü Metin	330	İsyânî
293	Küncî		

Hangi Asırda Yaşadıkları Henüz Bilinmiyen Bektaşî - Kızılbaş - Alevî Şairleri

335	Ahmed	358	Halim
336	Ali Dede	358	Hamdi
337	Ali Oğlu	360	Hâtemî
338	Ârif Abdal	361	Hayriye
339	Âsım	361	Herdemî
340	Âşık Dede	362	Hulusî Baba
340	Baba Yahşî	363	Hüsni Baba
341	Behrî	364	Hüsniye Bacı
342	Behlûl	365	İbrahim (Derviş)
342	Bengî	366	İbret
343	Celbî	366	İdris
344	Cevrî (Kul)	368	İsmail
345	Cezbî	374	İzzet
346	Çerkezoğlu	374	Kadırlı
347	Dağıstanlıoğlu	374	Kâmî
347	Dedemoğlu	376	Kara Hamza
350	Derdli Kazak	377	Kemal
351	Derdli Kemter	377	Kerim Dede
352	Fahrî	378	Keşfî
353	Fâriğ	379	Köçek Abdal
353	Fedaf	380	Lem'î Baba
355	Ferhad	381	Lütî
356	Gariboğlu	381	Makbulî
357	Hakkı	382	Mazhari

382	Mebnî	418	Rıza Dede
383	Meczub Abdal	419	Rûhî
383	Mefharî	420	Rûmûzî
385	Meydan Abdal	422	Sâdik
386	Mîâdî	425	Sâkî*
388	Muhyiddin	426	Sefil Abdal
388	Müştak	431	Selim
389	Nakdî	431	Seyyah Dede
389	Nazifi	432	Sırrı
390	Nedimî	434	Süleyman
391	Nehri	435	Şâhî
394	Neslî	438	Şah Kerim
396	Nihânî	439	Şehidî
396	Noksânî	441	Şevket
405	Öksüz Ali	444	Telemsânî Baba
407	Pâkî	444	Uryan Abdal
407	Pinhan Abdal	446	Usulî
409	Pir Hâtem	447	Useyle Pacı
409	Rabtî	448	Virdî
410	Rahmî	449	Vuslat
415	Rasih	450	Yeksânî
415	Razî	450	Yusuf (Kul)
418	Rifat Paşa	452	Zeyneb
-

ŞAİRLERİN ALFABE SİRASIYLA İSİMLERİ

XIX uncu Asırda Yaşayanlar

— A —

- 5 Ağâhi Dede
6 Ahmed Talibi İrşadi Baba
8 Azbi Baba
9 Abidin Baba

— B —

- 159 Bosnavi

— C —

- 10 Cesari
12 Ceyhuni
117 Cevabi
238 Cemalî Baba

— Ç —

- 225 Çınarı

— D —

- 15 Dertli
22 Didari
95 Daniş
193 Derviş Tevfik
200 Derviş Ali
246 Dürri

— E —

- 26 Esad Baba
102 Ecri
251 Edib Harabî

— F —

- 27 Fehmi Baba
139 Fennî
231 Ferdî
235 Feryadî

— G —

- 184 Genci

— H —

- 78 Hıfzî
107 Hasretî
119 Hâkî
120 Hâtîfî
178 Hâdî
223 Hulki Baba
233 Hitabî
234 Hüsni Baba
237 Hayrânî

— İ —

- 179 İlhamî
183 İlhamî Bey
214 İhlâsî
229 İbrahim Baba

— K —

- 97 Kenzî
144 Kemterî

— L —

- 28 Lokman

— M —

- 29 Mahzunî Muharrem Baba
30 Mir'atî
39 Meknunî
172 Mehmed Ali Hilmi Dede Baba
226 Matlubî

— N —

- 224 Nazmî

— P —

- 42 Perişân Baba
48 Pir Mehmed

— R —

- 99 Remzî
110 Resmî
116 Reculî
192 Recai Baba
214 Rıza Efendi
228 Rıza
265 Râmî
221 Ruhi Bey Baba

— S —

- 50 Seyranî
55 Sırrı
61 Sacid
108 Sabri
170 Sadık Baba

— Ş —

- 81 Şem'i
210 Şemsi Baba
230 Şeref Bacı

— T —

- 63 Türabî

— V —

- 83 Veli
113 Vehbî

— Y —

- 133 Yesarî
245 Yusuf Dede

— Z —

- 74 Zahmî
191 Zeynel Abidin
243 Zikrî

Son Asırda Yaşayanlar

— A —

- 274 Ali Ulvî Baba
300 Ali Nutkî Baba
304 Arife Bacı
319 Ahmed Muammer Tarhan
323 Ahmed Rindi Güneren

— B —

- 305 Basri Baba

— D —

- 277 Derviş Rûhullah

— E —

- 303 Emine Beyza

— G —

- 276 Gülsüm Bacı

— H —

- 277 Hüsnî Baba
287 Hüseyin Zeki Baba

— İ —

- 281 İkbâl Bacı
330 İsyânî

— K —

- 293 Kûncî
329 Kadimî

— M —

- 271 Mehdi Baba
271 Mihrabî
286 Münir Baba
290 Mustafa Şükrü Metin

— N —

- 315 Naci Kulp

— S —

- 283 Selman Cemalî Baba
297 Samih Rifat
302 Süreyya Baba

— Ş —

- 285 Şehribânu Bacı

— V —

- 309 Vahit Lûtfî Şalcı

— Y —

- 311 Yusuf Fahir

Hangi Asırda Yaşadıkları Bilinmeyenler

— A —

- 335 Ahmed
336 Ali Dede
337 Ali Oğlu
338 Arif Abdal
339 Asım
340 Aşık Dede

— B —

- 340 Baba Yahşi
341 Behri
342 Behlül
342 Bengi

— C —

- 343 Cebî
344 Cevri (Kul)
345 Cezbî

— Ç —

- 346 Çerkezoğlu

— D —

- 347 Dağistanlıoğlu
347 Dedemoğlu
350 Dertli Kazak
351 Dertli Kemter

— F —

- 352 Fahri
353 Farîğ
353 Fedai
355 Ferhad

— G —

- 356 Gariboğlu

— H —

- 357 Hakkı
358 Halim
358 Hamdi
360 Hatemî
361 Hayriye
361 Herdemî

- 362 Hulûsî Baba
363 Hüsnü Baba
364 Hüsnüye Bacı

— İ —

- 365 İbrahim (Derviş)
366 İbret
366 İdris
368 İsmail
374 İzzet

— K —

- 374 Kadiri
374 Kâmi
376 Kara Hamza
377 Kemal
377 Kerim Dede
378 Keşfi
379 Köçek Abdal

— L —

- 380 Lem'î Baba
381 Lûtfî

— M —

- 381 Makbulî
382 Mazharî
382 Mebnî
383 Meczub Abdal
383 Meftarî
385 Meydan Abdal
386 Miadî
388 Muhyiddin
388 Müştak

— N —

- 389 Nakdî
389 Nakdî
390 Nedimî
391 Nehrî
394 Neslî
396 Nihânî
396 Noksânî

— Ö —

- 405 Öksüz Ali

— P —

- 407 Pâkî
407 Pinhan Abdal
409 Pir Hâtem

— R —

- 409 Rabtî
410 Rahmî
415 Rasih
415 Razî
418 Rifat Paşa
418 Rıza Dede
419 Ruhî
420 Rümûzî

— S —

- 422 Sâdık
425 Sâkî
426 Sefil Abdal
431 Selim
431 Seyyah Dede
432 Sırrı
434 Süleyman

— Ş —

- 435 Şâhî
438 Şah Kerim
439 Şehidî
441 Şevket

— T —

- 444 Telemsânî Baba

— U —

- 444 Uryan Abdal
446 Usulî
447 Useyle Bacı

— V —

- 448 Virdî
449 Vuslat

— Y —

- 450 Yeksânî
450 Yusuf (Kul)

— Z —

- 452 Zeyneb

UMUMİ FİHRİST

C İ L T : 1 - 2

16 ncı Asırdan Evvel ve 16 ncı Asır

Sıra		Sahife:
1	1944 de, eserin muharriri tarafından yazılan önsöz	3
2	XVI ncı asra kadar Bektaşî Edebiyatı örnekleri	9
3	XVI ncı asır Bektaşî Edebiyatı örnekleri	31
4	XVI ncı asra kadar Bektaşî Edebiyatı örnekleri fihristi	239
5	XVI ncı asır Bektaşî Edebiyatı örnekleri fihristi	239
6	Bu asırlardaki şairlerin alfabe sırasıyle isimleri	240

17 ve 18 inci Asır

7	1945 de eserin muharriri tarafından yazılan önsöz	3
8	XVII nci asır Bektaşî Edebiyatı örnekleri	5
9	XVIII nci asır Bektaşî Edebiyatı örnekleri	111
10	XVII nci asır Bektaşî şairleri fihristi	191
11	XVIII inci asır Bektaşî şairleri fihristi	191
12	XVII ve XVIII inci asırdaki şairlerin alfabe sırasile isimleri	192

C İ L T : 3

19 uncu ve Son Asır

1	XIX uncu asır Bektaşî Edebiyatı Örnekleri	3
2	Son Asır Bektaşî Edebiyatı Örnekleri	269
3	Asrı bilinmeyen Bektaşî Edebiyatı Örnekleri	333
4	XIX uncu Asır Bektaşî - Kızılbaş - Alevî şairleri fihristi ..	455
5	Son Asır Bektaşî - Kızılbaş - Alevî şairleri fihristi	456
6	Asrı bilinmeyen Bektaşî - Kızılbaş - Alevî şairleri fihristi	456
7	Bu şairlerin alfabe sırasıyle isimleri	458
8	Umumî fihrist	462
9	1 ve 2 inci ciltteki şairlerin alfabe sırasıyle isimleri	463

BEKTAŞİ ŞAİRLERİ VE NEFESLERİ

19 uncu Asra Kadar

1 inci ve 2 nci Cilt Fihristi

Şairlerin isimleri alfabe sırasıyledir.

Birinci cilt	ikinci cilt	Şairlerin isimleri	Birinci cilt	ikinci cilt	Şairlerin isimleri
		— A —			— E —
				167	Edâyi
20	26	Abdal			— F —
		Abdal Musa		49	Fakir Ednâ
	30	Abdal oğlan	84		Fazulî
	31	Ahû	86		Fazlî
	146	Arif oğlu		169	Fedâyî
140		Arşî	155		Feyzi H. Baba
124		Askerî			— G —
	126	Âşık Hıfzî			
	133	Azbi		11	Geda Muslî
201		Azmî		137	Gurbî
		— B —			— H —
			155		Hasan Baba
131		Balım Sultan	96		Hasan Karaferyalî
	24	Ballı Baba		143	Hâşim Baba
	36	Bedrî	33		Hatâyî
	136	Behiştî	112		Hayâlî
231		Bosnalı Vahdetî	73		Hayderî
		— C —	100		Hayretî
			99		Helâkî
	147	Câfer Abdal	115	132	Hükmî
134		Caferî	128		Hüseyinî
	37	Câfer oğlu			Husrev
		— D —			— İ —
				60	İsmail
				186	İsmail
	14	Dertli Kâtip			— K —
	145	Derun Abdal			
	39	Devriş Mehmed		148	Kaasım Dede
	152	Dimişki		63	Kaasimî

Birinci cilt	İkinci cilt	Şairlerin isimleri	Birinci cilt	İkinci cilt	Şairlerin isimleri
118	153	Kalbî		15	Nesimî (Kuş Nesimî)
	62	Kalender			— P —
77		Kâmilî		94	Pir Ali
96		Kanberî		113	Pir Mehmed
	67	Karaferyeli Hasan	156		Pir Sultan Abdal
	128	Kararsız Velî			— S —
	68	Kâtip			
11		Kavli			
	20	Kaygusuz Abdal	207		Sadık Abdal
100		Kazak Abdal	236		Sâfi
81		Kâzımî	17		Said Emre
137		Kelâmî	125		Sâni
	91	Koyun Abdal	88		Seher Abdal
198		Koyun oğlu		113	Salim Baba
203		Kuş Adil	228		Sersem Ali Baba
	69	Kuş Bayramlı	206		Seyid Ali Sultan
	20	Kuş Budala	59		Sürurî
	74	Kuş Derviş			— Ş —
	7	Kuş Hüseyin			
171		Kuş Himmet	65		Şâhî
200		Kuş Mazlûm		183	Şemimî
	79	Kuş Mustafa	97		Şemsi
	175	Kuş Şükrü		116	Şirî
		— L —			— T —
	136	Lütfî		161	Tahir
		— M —	30		Temennâyî
	150	Mahmud oğlu	136	96	Teslim Abdal
96	151	Mahrem oğlu			Tufeyli
		Meşrebî			— U —
138	147	Mirza		114	Uzletî Baba
		Misâli			— V —
	92	Miskin			
141		Muhyeddin Abdal	231		Vahdeti - Bosnalı
20		Musa Abdal	214		Viranî
	180	Münire			— Y —
		— N —			
99		Nebatî	67		Yemini
	152	Necef	110		Yetim Ali Çelebi
29		Nedimî	122		Yetimî
130		Nemayî		107	Yeşil Baba
			11		Yunus Emre

NOTALAR (*)

(*) Bay Turgut Koca tarafından 3 üncü cildin sonuna konmak üzere gönderilmiştir. — Tâbi.

Makam : Hüseyinî
İkai : Ağır Düyek

Güfte : Hatayi Baba

Vü cudum şehri ni sey ran ey le dim

di dar ile mu hab be te aşk ol sun

di dar ı le mu hab be te aşk ol sun

Vücüdüm şehri ni seyran eyledim
Didar ile muhabbete aşk olsun
Heman bir nesnede kaldı nazarım
Didar ile muhabbete aşk olsun

Kudret kandilinden attı daneyi
İndi levh üzere kurdu binayı
Cümbüşe getiren çerhi fenayı
Didar ile muhabbete aşk olsun

Aşkım cûş eyledi geçtim serimden
Gün be gün artıyor aşkın nûrundan
Hayır gülbenk aldım gani Pirimden
Didar ile muhabbete aşk olsun

Fil yükün yükletme karınca çekmez
Türlü reyhan çoktur gül gibi kokmaz
Dünya malın versen bize gerekmez
Didar ile muhabbete aşk olsun

Hakla olur âşıkların her işi
Hakir görme bunda fakir dervişi
(Pirim Hatayi)dir cümleinin başı
Didar ile muhabbete aşk olsun

Makamı : Uşşak
İkai : Cürceuna

Güfte : Pir Sultan

Ha kı kat gız lı bir sır dır

a ça bi lir sen gel be ru küfr i çin de i

manvar dır se çe bi lir sen gel be ru

Hakikat gizli bir sırdır
Açabilirsen gel beru
Küfriçinde iman vardır
Seçebilirsen gel beru

Tenimiz müselman teni
Canımız meleğin canı
İçtiğimiz arslan kanı
İçebilirsen gel beru

Açıldı Cennet kapısı
Lâlügüherdir yapısı
Kıldan incedir köprüsü
Geçebilirsen gel beru

Pirimden öğüdü alıp
Üstadımdan ders okuyup
Kolun kanadın bağlayıp,
Uçabilirsen gel beru

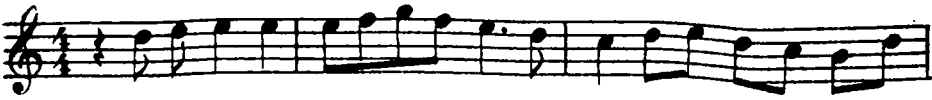
Biz o Cennetin gülüyüz
İçindeki bülbülüüz
Kırk kapının kilidiyiz
Açabilirsen gel beru

(Pir Sultan)ım eyder heman
Dağları büriüdü duman
İşte İncil işte Kur'an
Seçebilirsen gel beru

Makam : Hüseyni
İkai : Sofyan

Güfte : Pir Sultan

Temennaya gel dim e ren ler sı ze

1 hü || 2 hü temenna e de yim des tur o

lursa me det ya A li dermanya A li

Temennaya geldim Erenler size
Temenna edeyim destur olursa
Mürvet kapıların bağlama bize
İşeri gireyim destur olursa

Talib günahkârdır pir meydanında
Zülfikar oynuyor durmaz kınında
Rehberin önünde er divanında
Kemberbest olayım destur olursa

Pirim deyu divanına geçeyim
Destinizden âbı hayat içeyim
İzniniz olursa ağzım açayım
Bir mana söyleyim destur olursa

Rehbera bağlıdır talibin başı
Durmadan akıyor didemin yaşı
Arafat dağında İsmail koçu
Erkâna düşeyim destur olursa

(Pir Sultan Abdal)ım hey güzel Şahım
Günahlıyım arşa çıkıyor âhım
Pire kurban olsun bu tatlı canım
Terceman olayım destur olursa

Makamı : Eviç huzi
İkai : Yürük Semai

Güfte : Virani Abdal

Ba ha rın gel di gin

ne den bi le yim gül dı ken de

bi ter bülbül dal da dır hü dır hü

Baharın geldiğin neden bileyim
Gül dikende biter bülbül daldadır
Eyyübün teninden iki kurt kaldı
Biri ipek sarar biri baldadır

Ademin hatemi zati Fazlullah
O bir sırdır Piri sırru sırrullah
Şehinşahi âlem Kutbi zillullah
Kudreti nazarı mümin kuldadır

Gönlüne getirme şek ile güman
Seyyit Nesimi'ye de ol oldu şan
Tanrı ile binbir kelâm konuşan
Ali Medinede Mûsa Turdadır

Şimdi aynı cemde hünkârı gördüm
Kırklar meydanına yüzümü sürdüm
Cenanın goncecik güllerin derdim
Kudret zenburunun balı nerdedir

Şeriat sancağın Muhammed açtı
Tarikat gülünü Şah Ali seçti
Bu dünyadan nice yüz bin er geçti
Anlar Cennettedir Mehdi yoldadır

(Virani Abdal)ım sırrın duyurma
Kıla gör namazın kazaya koma
Şu yalan dünyada hiç sağum deme
Tenin tenesirde sinen saldadır

Makam : Karcıgar

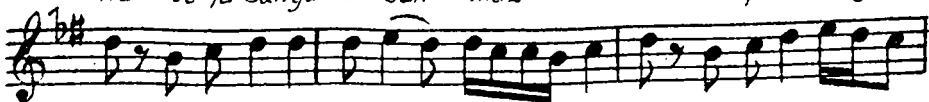
Güfte : Fuzuli Baba

İkai : Düyek

Be ni candan u san dır dı

hü ce fa danyar u san maz mı hü ce fadan yar

u san maz mı ah fe lek ler yan

di ah hın dan ah mu ra dım sem'

i yan maz mı hü mü hü

Beni candan usandırdı
Cefadan yâr usanmaz mı
Felekler yandı âhımdan
Muradım şen'i yanmaz mı

Kanı bimarına canan
Devayı derd eder ihsan
Niçin kılmaz bana derman
Beni bimar sanmaz mı

Şebi hieran yanar canını
Döker kan çeşmi giryanını
Uyarır halkı efganım
Kara bahtım uyanmaz mı

Güli ruhsarına karşı
Gözümde kanlı akar su
Habibim faslı güldür bu
Akar sular bulanmaz mı

Gamin pinhan tutardım ben
Dediler yare kıl ruşen
Desem ol bi vefa bilmem
İnanır mı inannmaz mı

Değildim ben sana mail
Sen ettin aklımı zail
Bana tan eyleyen gafil
Seni görgeç utanmaz mı

(Fuzuli) rind ü şeydadır
Muhibbi Al-i Abadır
Sorun kim bu ne sevdadır
Bu sevdadan usanmaz mı

SAADETE ERMİŐLERİN BAHÇESİ

Kerbelâ faciasını hikâye eden ve nesiller boyunca okuyanlara göz yaşı dökürmüş olan duygulu Türk Şairi Fuzulî'nin Hadikatüssüadası Osmanlıcanın çetin uslûbile kaleme alınmış bulunduğundan zamanımızda onu okuyup anlayabilenler gitgide azalmaktadır.

Maarif Kitaphanesi, bunu gözönüne alarak, (Hadikatüssüada)yı, Türkçeye çevirtmiştir.

"SAADETE ERMİŐLERİN BAHÇESİ"

adını verdiğimiz bu eser, sürekli bir çalıŐma neticesinde hazırlanmış ve o devirdeki ifade tarzının mümkün olabildiğİ kadar muhafazasına çalışılmıştır.

Nefis bir kapak içinde toplanan bu büyük kitapta, Fuzulî'nin, Paygamber Ehli Beytine karşı samimi ve eşsiz bağlılığının her biri başlı başına birer Őaheser nümunesi olan Şiirlerini de bulacaksınız. Ciltlidir. Fıatı 10 liradır.

Satış yeri: İSTANBUL MAARİF KİTAPHANESİ'dir.

EN BÜYÜK HALK ŐAIRİ

Karaca Oğlan'ı Türkler arasında bilmiyen yok gibidir. Bu büyük Halk Şairinin Şiirleri parça parça neşredilmiştir. Fakat onun Şiirlerini tam olarak toplayan ve hayatını ilk defa yazan merhum Sadettin Nüzhet Ergun olmuştur. Sadettin Nüzhet'in üzerinde on altı sene çalıştığı :

K A R A C A O Ğ L A N

Maarif Kitaphanesi tarafından 15 inci defa basılmıştır. Son baskılara sekizinci baskıda bulunmayan 140 Şiir (iki bin iki yüz beyit) ile Karaca Oğlan'ın hayatı hakkında da yeni incelemeler ilâve edilmiştir. Kitap 400 sayfa olmasına rağmen şaşılacak derecede ehven olarak 500 kuruşa satılmaktadır.

Satış yeri: İSTANBUL MAARİF KİTAPHANESİ'dir.

Ő A H İ S M A İ L

Bilindiği gibi, İran'ın meşhur Safevî hükümdarı Şah İsmail, aynı zamanda bir Türk Őairidir. Şiirlerini (Hatay ) mah-l sile yazmıştır.

Merhum Sadettin Nüzhet Ergun, Hatay 'nin bütün el yazması cönklerde bulunan ve mecmualarda intıŐar eden nefeslerini bir araya toplamıŐ, Fatih Millet Kütüphanesindeki divana ilâve ederek c k m kemmел bir eser meydana getirmiştir.

Kitabın baş tarafına ayrıca;

ŞAH İSMAİL VE KIZILBAŞLIK

 nvanlı bir yazı ilâve edilmiştir. Kitabın adı:

HATAYI DİVANI**ŞAH İSMAİL SAFEVİ****HAYATI VE NEFESLERİ**

dir. Ciltlidir.

Satış yeri: İSTANBUL MAARİF KİTAPHANESİ'dir.

HALK SAZ ŞAİRLERİ SERİSİ

Halkın ruhundan kopan eserlere kıymet vermek lâzımdır. Bizim bu sahada geri kalmamızın bir sebebi de bu işe icâden kıymeti vermeyişimizdir.

Bu noktayı gözönüne alan Maarif Kitaphanesi halkın bağrından kopan sesleri bize en tabii şekilde aksettiren halk saz şairlerini kabil olduğu kadar tam olarak halkımıza arz etmek yolunu tutmuş, son yıllarda bu vadide birkaç eseri aynı zamanda yayınlamıştır.

Bu eserlerin her birinde, temiz Türk ruhundan kopan en samimî nağmeleri bulacaksınız.

Köroğlu		60
Âşık Kâmili Hayatı ve Şiirleri	(Eflâtun Cem Güney)	80
Âşık Sümmâni Hayatı ve Şiirleri	(Haşim Nezihi Okay)	100
Âşık Meslekî Hayatı ve Şiirleri	(Eflâtun Cem Güney)	100
Âşık Emrah Hayatı ve Şiirleri	(Eflâtun Cem Güney)	125
Âşık Dertli Divanı	(Haşim Nezihi Okay)	125
Niyazî Divanı		150
Kerem ile Ash		250
Everekli Âşık Seyranî	(Haşim Nezihi Okay)	250
Tam ve Tekmil Yunus Emre Divanı		250
Âşık Ruhsatî Hayatı ve Şiirleri	(Eflâtun Cem Güney)	250
Âşık Veysel Hayatı ve Şiirleri		250

Satış yeri: İSTANBUL MAARİF KİTAPHANESİ'dir.

Fiyatı 10 Lira